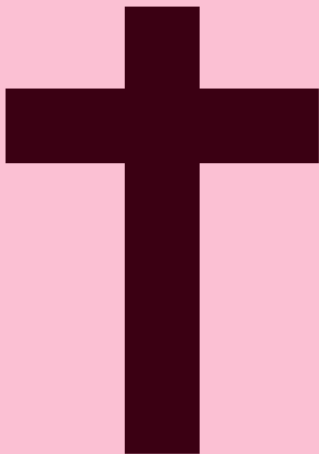

Alla la Kitabu Seniman

Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language
of Guinea

Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka language of
Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Sankaran Maninka
de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030

Contents

A Damira	1
Luka	44
Kalatikailu	76
Yakuba	81

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu ɲen ye Tariku le ri men farini Nabi Musa la, ni a di fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo di se a la talanan sidijama naanin.

Ka damira suran fɔlɔna, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuya dan ɲa le ri. Alla ka dunuya dan. Adama ni Hawa wo kera a la dannin fen na ban de ri. A ka alu dan ka alu jamari waati taminnin kɔrɔ alu ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kebi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, alu ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a latɛɛ ko a ri dunuya tɲan sanci ba la. Miriya wo bɔni Alla saniman de rɔ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka alu kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri men farani Nabi Ibrahima la. Alla ka Nabi Ibrahima suwandi ka a kɛ mɔɔ ri men di se adamaden bɛɛ madonnala. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri kɛ jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayeli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fɔ Ibrahima wa dence sɔrɔn waati men na. Ibrahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma men na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Ibrahima ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye kɛ a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Ibrahima ni Saran ma ala mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka men ta Ibrahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bisawa ni wɔrɔn, wo tariku le ri farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, men sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔcɛ Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lɔn men kɛ, a loo tɛɛ ye a la ka a doocɛ Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barince wara, a na kɔrɔcɛ kɔnɔn. A tora ye, a ka Leya ni Rasayeli furu. Alu ka dence mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woiu kera kabila tan ni fila le benba ri men bɔni Isirayelika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tɛɛ ma di a kɔrɔcɛilu ye. Ka ben Alla la kibaro men la Yusufu ɲa ma a tɛɛ ye kɛkɔrɔ alu la mansa ri. Wo bolo ma alu ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda

Yusufu la ko ma ko a ye kɛ Misiran ɲemɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuya bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ men dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba a ri dunuya bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a ben Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo ɲinin diya, woiu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka alu kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu ɲin ma. Alla ya a jɛɛ yirakala tariku ɲin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fɛ adamadenilu ye latelenbaya kɛ. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye julumun tiilu kiti la alu la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fɛ ka alu demem ka alu tubi ka alu kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila ɲin yirakani Alla la kitabu fɔlɔ le rɔ.

Alla ye an demen an ye wo bɛɛ lɔn. An di se kɛla a dɔɲɔɔn bɛɛ ri ɲa men ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunuya dan ɲa men ma

¹ Fɔlɔfɔlɔ, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan, ² kɔni duu rajani tɛɛ waati wo rɔ. Fen fen tɛɛ sa a kan. Ji dunba le tɛɛ a yɔrɔ bɛɛ rɔ, a ni dibi. Alla la Ni tɛɛ ye taa ni seyi kɛla ji konna san ma. ³ Alla ka a fɔ ko: «Kɛɛ ye bɔ!» Kɛɛ bɔra. ⁴ Alla ka a yen ko kɛɛ ka ɲi. A ka kɛɛ ni dibi fara i ɲɔɔn na. ⁵ A ka kɛɛ kili ko tele, ka dibi kili ko su. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon fɔlɔ ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye kɛ jilu tɛma, ka alu fara i ɲɔɔn na.» ⁷ Wo kera. Ji men tɛɛ san ma, a ni men tɛɛ duu ma, a ka woiu fara i ɲɔɔn na, ka kɛɛgɛ ladon alu tɛma. Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ⁸ A ka kɛɛgɛ kili ko san. Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji men ye san kɔrɔ, wo bɛɛ ye laden yɔrɔ kelen dɔ, kosa gbelemala ri bɔ gɛɛ ma.» A ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹⁰ A ka gbelemala wo kili ko duu, ka ji ladenni kili ko kɔɔji. Alla ka a yen ko wo ka ɲi.

¹¹ Nba, a ka a fɔ ko: «Binilu ni sumanilu ye feren duu kan ka alu kiseilu labɔ ka kɛ si ri. Jiri denta su bɛɛ fanan ye bɔ, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ.» Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹² Duu ka bin su bɛɛ labɔ, men ye kise kɛla. Jiri denta su bɛɛ fanan bɔra, men ye kise ni kolo kɛla alu den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ɲi. ¹³ Nba, su kora ka kɛɛ bɔ. Wo kera lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kɛɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i ɲɔɔn na. Woiu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira. ¹⁵ Woiu ye kɛ san dɔ, ka kɛɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ɲa men ma, a kera ten. ¹⁶ Alla ka kɛɛbɔlan belebele fila raben, tele

ni karo. Woiu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Mɛn dooman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan. ¹⁷ A ka kɛnɛbolan woiu kɛ san dɔ, kosa alu ri kɛnɛ labɔ duu kan. ¹⁸ A ka alu lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i jɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka ji. ¹⁹ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kɔsɛbɛ. Kɔnɔilu ye alu gban san ni duu tɛ.» ²¹ A ka ji rɔ nimafen belebelebailu dan, a ni ji rɔ nimafen tɔ bɛɛ. Fen woiu bɛɛ kera ji rɔ ka siyaya, a bɛɛ ni a su. A ka kɔnɔ su bɛɛ fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ji. ²² A kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan bɛɛ rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.» ²³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon looluna ri.

²⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su bɛɛ ye kɛ duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen mɛn ye taamala duu ma, a bɛɛ ni a su!» A ka a fɔ na mɛn ma, a kera ten. ²⁵ Waa rɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni nimafen misen mɛn ye taamala duu ma, a ka woiu su bɛɛ dan. Alla ka a yen ko wo ka ji.

²⁶ Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a kɛ an munɔja ri, ka a su sudunya an jɔɔn na. Alu ri alu sii duu bɛɛ kun na, ka alu sii jɛɛ kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni nimafen misen mɛn ye taamala duu ma.»

²⁷ Nba, Alla ka adamaden dan ka a kɛ a jɛɛ munɔja le ri. Wo rɔ, a ka cɛ dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de. ²⁸ Alla kumara ka baraka don alu rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jensen duu fan bɛɛ rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jɛɛ ni kɔnɔilu ni nimafen tɔilu bɛɛ kun na.»

²⁹ A ka a fɔ alu ye ko: «Duu suman su su, n da wo bɛɛ di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bɛɛ di ai ma, mɛn ye kise ni kolo kɛla alu denilu rɔ. Wo bɛɛ ri kɛ ai balo ri. ³⁰ So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni nimafen misen mɛn ye taamala duu ma, nimafen bɛɛ kɔnin, n da bin ni fira bɛɛ di woiu ma ka kɛ alu balo ri.» Nba, a ka a fɔ na mɛn ma, a kera ten. ³¹ Alla ka dalifen mɛn dan, a ka a yen ko wo ka ji bɛɛ. Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kera lon wɔɔrɔna ri.

2

¹ Nba, sankolo ni duukolo ni ie kɔndɔfen bɛɛ danda ja mɛn ma, wo le wo ri. ² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka jɔɔn wo lon. ³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛ dan ja mɛn ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ja mɛn ma, wo le ye jɔɔn di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na, ⁵ bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatala Alla tun ma sanci lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan. ⁶ Ji le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ.

⁷ Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnɛmaya fɔɔrɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kera nima ri.

Edeni jamana nako juma

⁸ Nba, Allabatala Alla ka nako labɔ Eɛni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nako wo kɔndɔ. ⁹ Allabatala Alla ka jiri su bɛɛ laferɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka ji kɔsɛbɛ. Alu den duman. A ka jiri su fila gɛrɛ laferɛn nako tɛma. Kelen tɛrɛ jɛnɛmaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnɔjala kɔjuma ni kojuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tɛrɛ bɔni Eɛni jamana rɔ ka latamin nako wo rɔ, mɛn ye a yɔrɔ bɛɛ sɔla ji la. A bɔ mɛn kɛni nako wo rɔ, a farara ka kɛ ba bolo naanin di. ¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habilia jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ. ¹² Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kaba do fanan ye bɔla ye, mɛn tɔɔ ko onikisi. ¹³ Ba filana tɔɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bɛɛ laminin. ¹⁴ Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asiri so telebɔ fan fɛ. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

¹⁵ Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Eɛni nako juma rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ. ¹⁶ Allabatala Alla ka a fɔ a ye ko, «Jiriden damunta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ damun. ¹⁷ Kɔni, jiri mɛn ye mɔɔ lalɔnnɔjala kɔjuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den damun de! Ni i ka a damun lon mɛn na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan ja mɛn ma

¹⁸ Wo kɔ, Allabatala Alla ka a fɔ ko, «Ka cɛ to a kelen na, wo ma ji. N di a dɛmɛnba rabɛn, mɛn di bɛn a ma.»

¹⁹ Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su bɛɛ ni kɔnɔ su bɛɛ dan duu buuri la, ka alu bɛɛ lana cɛ ma, kosa a ri alu kelen kelenna bɛɛ tɔɔ la. A ka tɔɔ mɛnilu fɔ, woiu kera alu tɔɔilu ri. ²⁰ Cɛ ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bɛɛ la. Kɔni a dɛmɛnba ma sɔrɔn woiu rɔ, mɛn bɛnni a ma kɔnin.

²¹ Wo rɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don cɛ ja rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta cɛ fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la. ²² Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso rabɛn, ka na muso di cɛ ma. ²³ Cɛ kan ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni cɛ le rɔ.»

²⁴ Wo le koson, ce ri mataa a fa ni a na la, ka to a muso fe. A fila ri ke maa kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma ce ni a muso fila bee fari makolon de tere, koni fari makolontoya maleya tun te alu la.

3

Ce ni muso ka Alla la tɔn tɔjan

¹ Nba, Allabatala Alla ka waa ro sobo menilu dan, duuma sa le kiwoyani tere wo to bee ri. Lon do ro, sa ka a fo muso ye ko: «Tɔja le, Alla ka a fo ko, «Ai kana nako juma jiriden si damun?» ² Muso ka a jabi: «A sonni an ye nako juma jiriden damun. ³ Koni jiri men ye nako juma tema, Alla ka a fo an ye ko, «Ai kana wo le den damun. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.» ⁴ Sa ka a fo muso ye ko: «Tɔja te wo ro. Ai te faa fewu! ⁵ Alla ka lon ko ai wa jiriden wo damun lon men na, ai ri ke hankilmailu ri. Ai ri ke iko Alla, ka kɔjuma ni kojuu faranfaasi lon.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebe. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri maa ke hankilima ri. Wo ro, muso ka do kadi ka a damun, ka do di a ce ma, men lɔni a torofe. Wo ka a ta ka a damun. ⁷ Alu banni a damunna, alu ka hankili sɔron ka alu jere yen ja ghere ma. Alu ka a yen ko alu fari makolon de. Alu ka toro firailu kara jɔɔn na ka alu ke feriyabo ri ka alu jere sutura.

⁸ Nba, wura fe, Allabatala Alla tere ye a mataamala nako juma ro, fɔjo ri tee dooni dooni waati men na. Ce ni a muso ka a natola kan men ka ibori a koro ka wa alu dokon Alla ma jirilɔ tema. ⁹ Allabatala Alla ka a kan nabo ce ma ko: «I ye mi?» ¹⁰ Ce ka a jabi: «N ka i natola kan men nako juma ro tuma men na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le koson, n ka n dokon.» ¹¹ Allabatala Alla kan ko: «Yon de ka a fo i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri men na, i ra wo le den damun wa?» ¹² Ce kan ko: «I ka muso men di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a damun.» ¹³ Allabatala Alla ka a fo muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso kan ko: «Sa le ka n manɛn ka n loo a damunna.»

Allabatala Alla ka bɔnɔ la maaɔilu kan

¹⁴ Allabatala Alla ka a fo sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le koson, n di torɔya la i kan tamin kolofen ni waa ro sobo bee kan. Sisen i ri i sɔmon i kɔnɔ kan, ka buuri damun i la dunɔɔratarɛe bee ro. ¹⁵ N di juuya bila i ni muso te, ka a bila i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn te. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri gbasi.»

¹⁶ Allabatala Alla ka a fo muso ye ko: «N di do la i la tin torɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bee ke dun ba ro. A loo ri ke ila, ka sii i ce kun na, koni i ri to a fanka koro.»

¹⁷ Allabatala Alla ka a fo Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden damun, n ka tɔn sii men na ko i kana a damun. Wo ro, n

di duu tɔjan ile koson. Duu te sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman ke. A ri ke wo ja i la dunɔɔratarɛe bee ro. ¹⁸ Tiriwonin ni bin juu ri feren duukolo kan koni i balo ri ke senesumanilu ri. ¹⁹ I te balo sɔron ni i ma wasi. A ri ke wo ja haan i wa i koseyi duu ro, i danni duu men do konin. I koseyi buuri wo le ro, baa i bɔni buuri le ro.»

²⁰ Nba, Adama ka a muso tɔɔ la ko Hawa, baa ale le kera maa bee na ri. ²¹ Allabatala Alla ka gbolo doilu ladan ka woilu ke durukibailu ri ka alu bila Adama ni a muso kan na. ²² Allabatala Alla kan ko: «Awa, ce ra ke iko an do le, ka kɔjuma ni kojuu lon. A kana a bolo rasomɔn ma jɛnemaya jiri ma ka a den kadi ka a damun. Ni a ka a damun a ri to jɛnema ro habadan.» ²³ Wo ro, Allabatala Alla ka alu labo Edeni nako juma ro, ko alu ye wa duu sene, Alla ka alu dan duu men do. ²⁴ Nba, Allabatala Alla ka Adama ni Hawa gben ja wo le ma. A ka melekailu lala nako juma donda la telebo kan fe. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye menenna men na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bee. A ka woilu bila le ye, kosa maa si kana tamin ka wa jɛnemaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

¹ Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa denda. Nma Hawa ka kɔnɔ ta ka Kabila sɔron. A kan ko: «Allabatala da n demen ka dence sɔron.» ² Wo ko, a ka kɔnɔ ta iko tuun ka Kabila dooce Abila sɔron. Abila kera kolofengbɛngbɛnna ri. Kabila kera senekela ri.

³ Lon do ro, Kabila ka a la senesuman doilu ta ka na a la so ka na woilu di Allabatala ma. ⁴ Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatala ma. Saa woilu tere alu na den fɔlo le ri. Abila ka alu kannateɛ ka Allabatala so alu ken do. Abila ni a la saraka diyara Allabatala ye. ⁵ Koni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatala ye. Kabila mɔnera wo ro kojuyaya, ka a ja wulen kosebe!

⁶ Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «Nfenna i ye mɔnɛla foo ka i ja wulen ten? ⁷ Ni i ka kɔjuma ke, n di n ban i ro wa? Ni i ma kɔjuma ke, kojuu a ri ke ikomin wara, men ye i makɔnɔla i la bon da la. A loo ri ke a la, ka sii i kun na, koni i kana sɔn a ro le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fo a dooce Abila ye ko: «An ye wa waa ro.» Alu sera ye tuma men na Kabila bera a dooce kan ka a faa.

⁹ Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «I dooce Abila ye mi?» Kabila kan ko: «N ma a diya lon. Nde le a kɔnɔgbɛnba ri wa?» ¹⁰ Allabatala kan ko: «I ka nfen ke jin? I dooce jeli bɔtola kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la. ¹¹ Sisen, n di

töröya la i kan. I wa fen fen sene, a te son butun, baa i ra i dooce jeli le bo ka ke duu wo kan. ¹²I wa duu sene, i te suman foyi saron a ro. I ri ke mao ri, sii yoro kelen te men bolo.» ¹³Kabila ka a fo Allabatala ye ko: «I ra n jahadi men la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo korö. ¹⁴A ragbe! I ra n gben ka bo duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bo i jakoro, ka ke mao ri, sii yoro kelen te men bolo. Men wa n saron wo ri n faa.» ¹⁵Allabatala ka a fo Kabila ye ko: «Ni mao mao ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la sija waronwula.» Allabatala ka a toomasere la Kabila kan, sa mao men wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶Wo ro, Kabila bora Allabatala jakoro ka wa i sii Nodi jamana ro, men ye Edeni jamana telebo fan fe.

Kabila bonson

¹⁷Nba, Kabila ni a muso denda. A muso ka konö ta ka dence saron. A ka wo too la ko Enoki. Wo saron ko, Kabila ka so do sii ka wo too la a dence Enoki la. ¹⁸Enoki ka Iradi saron. Iradi ka Metujayeli saron. Metujayeli ka Metusayeli saron. Metusayeli ka Lemeki saron.

¹⁹Lemeki ka muso fila ta. Kelen too ko Ada. A to kelen too ko Tisila. ²⁰Ada ka dence saron ka wo too la ko Jabali. Mao menilu ye alu siila faaninbonilu la ka alu la kolofenilu konogben, Jabali kera wo bee benba ri. ²¹Jabali dooce le Jubali ri. Wo le kera korafola ni fulefola bee benba ri. ²²Tisila fanan ka dence saron ka wo too la ko Tubali Kabila. Wo kera numun di. A tere ye sula ni neefin nadanna. Tubali Kabila doomuso too ko Nama.

²³Lon do ro, Lemeki ka a fo a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namen.

Ai, Lemeki musoilu, ai ye ai tolo malo n na kuma la.

Ce men ka n madimin, n da wo faa.

Kanberen men sera n ma, n da wo faa.

²⁴A fora ko ni mao men ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija waronwula.

Koni Lemeki la julu ri sara foo sija biwaronwula ni sija waronwula.»

Seti ni Enosi

²⁵Nba, Adama ni a muso denda. A muso ka konö ta ka dence saron iko tuun. A ka wo too la ko Seti, baa a kan ko: «Alla ra dence gber di n ma Abila no ro, Kabila ka men faa konin.»

²⁶Nba, Seti fanan ka dence saron. A ka wo too la ko Enosi. Maoilu ka Allabatala tara damira Enosi tele le ro, ko a ye alu demen.

5

Adama bonson

¹Adama bonson too le sebeni jin di.

Alla ka mao dan lon men na, a ka a dan ka a ke a jere munuwa le ri. ²A ka alu dan ka alu ke ce ni muso ri. A banni alu danna, a kumara ka baraka don alu ro ka alu too la ko mao.

³Adama saron ka san keme ni san bisawa bo tuma men na, a ka dence saron, men kera a la munuwa ri. Adama ni a dence tere su kelen de ri. A ka a too la ko Seti. ⁴Seti saron korö, Adama ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu saron. ⁵A si san bee ladenni kera san keme konondo ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶Seti si ka san keme ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Enosi. ⁷Enosi saron korö, Seti ka san keme seyin ni san waronwula le ke, ka dence ni denmusoilu saron. ⁸Seti si san bee ladenni kera san keme konondo ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹Enosi si ka san bikonondo bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Kenan. ¹⁰Kenan saron korö, Enosi ka san keme seyin ni san tan ni loolu le ke, ka dence ni denmusoilu saron. ¹¹Enosi si san bee ladenni kera san keme konondo ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹²Kenan si ka san biwaronwula bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Malaleli. ¹³Malaleli saron korö, Kenan ka san keme seyin ni san binaanin de ke, ka dence ni denmusoilu saron. ¹⁴Kenan si san bee ladenni kera san keme konondo ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵Malaleli si ka san biwaro ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Yeredi. ¹⁶Yeredi saron korö, Malaleli ka san keme seyin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu saron. ¹⁷Malaleli si san bee ladenni kera san keme seyin ni san bikonondo ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸Yeredi si ka san keme ni san biwaro ni san fila bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Enoki. ¹⁹Enoki saron korö, Yeredi ka san keme seyin de ke, ka dence ni denmusoilu saron. ²⁰Yeredi si san bee ladenni kera san keme konondo ni san biwaro ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹Enoki si ka san biwaro ni san loolu bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Metusalemu. ²²Metusalemu saron korö, Enoki ka san keme sawa le ke Alla la den do, ka dence ni denmusoilu saron. ²³Enoki si san bee ladenni kera san keme sawa ni san biwaro ni san loolu le ri. ²⁴Enoki menda Alla la den do. A tunura ka a masaron Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵Metusalemu si ka san keme ni san biseyin ni san waronwula bo tuma men na, a ka dence saron. A ka wo too la ko Lemeki. ²⁶Lemeki saron korö, Metusalemu

ka san keme wɔrɔnwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ²⁷ Metusalemu si bɛɛ ladenni kɛra san keme kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔrɔ ni san kɔnɔndɔ le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lemeki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn.

²⁹ A ka wo tɔɔ la ko Nuhan. A ka a fɔ ko: «Al-labatala ka duu tɔjan ka an bila baara gbelen dɔ. Kɔni cɛ jin de kɛtɔ an masabarila baara gbelen jusukasi kɔsɔn.» ³⁰ Nuhan sɔrɔn kɔrɔ, Lemeki ka san keme loolu ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn. ³¹ Lemeki si bɛɛ ladenni kɛra san keme wɔrɔnwula ni san biwɔrɔnwula ni san wɔrɔnwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san keme loolu sɔrɔn tuma mɛn na, a ka Sɛmu ni Kamu ni Jafeti sɔrɔn.

6

Alla ka adamadenilu halaki alu la kojuu kɔsɔn

¹ Nba, mɔoilu tɛrɛ ye siyaya la duukolo kan tuma mɛn na, alu ka denmusoilu sɔrɔn.

² Wo kɛni, Alla denceilu ka alu ja lɔ den-muso woilu rɔ ka a yen ko woilu kɛpi kɔsɛbɛ. Mɛnilu diyara alu yɛ, alu ka woilu ta ka alu ke alu musoilu ri. ³ Wo le rɔ, Allabatala kan ko: «N ka n na ni don mɔoilu rɔ, kɔni n tɛ sɔn a ye mɛn alu rɔ foo habadan, baa alu tɛ foyi ri fo fari banku, fen banta kɔnin. Alu si san bɛɛ ladenni tɛ tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera mɔoilu denmusoilu ma tuma mɛn na, woilu ka kɔnɔ ta ka deni sɔrɔn. Den woilu kɛra mɔoilu jan belebele ri, mɛnilu tɔɔ ko Nefilimu. Kɛbi waati taminni, woilu kɛra cɛ fadiyani ri. Alu tɔoilu bɔra kɔsɛbɛ.

⁵ Allabatala ka a yen ko adamadenilu kɔnɔrɔjuuya ra wara dunɔja rɔ. A ka a yen ko fen si tɔ adamadenilu jusu rɔ fo miriyajuu tuma bɛɛ. ⁶ Allabatala nimisara adamadenilu dan ko rɔ duukolo kan. A sewani tun tɛ. ⁷ A kan ko: «N da mɔɔ mɛnilu dan, n di woilu halaki ka alu bɔ duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni nimafen misen mɛnilu ye taamala duu ma, n di wo bɛɛ halaki ka a masɔrɔn n da nimisa alu dan ko rɔ.» ⁸ Kɔni Nuhan diyara Allabatala ye.

⁹ Nuhan bɔnsɔn de jin di. Nuhan de tɛrɛ mɔɔ telenni ri. A kelen de ma kojuu ke a la waati rɔ. A mɛnda Alla la dɛn dɔ. ¹⁰ A ka dence sawa sɔrɔn, Sɛmu ni Kamu ni Jafeti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bɛɛ Alla jakɔrɔ duukolo kan. Mɔoilu karagbeleman tɛrɛ i jɔɔn na fan bɛɛ rɔ. ¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tɔjan juuya la. Mɔɔ bɛɛ kewali ra juuya foo ka a dan natamin. ¹³ Wo rɔ, Alla ka a fɔ Nuhan ye ko: «N da a latɛɛ ko mɔoilu bɛɛ

ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra jɛnsen alu bolo foo ka duukolo fa. N kɛtɔ alu bɛɛ ni duukolo halakila i jɔɔn fɛ le. ¹⁴ Wa jiri juma jinin ka kulunba rabɛn i jɛrɛ yɛ. I ye a kɔndɔ ratala ka a ke bonkɔndɔilu ri, ka ban ka a kɔndɔla ni a kɔkanna bɛɛ mamun tulubɔ fasani la. ¹⁵ I ye a rabenna ja mɛn ma, wo le ye jin di. I ye a janyan ke nonkɔn ja keme sawa ri, ka a kɔndɔ ke nonkɔn ja biloolu ri, ka a lɔ ke nonkɔn ja bisawa ri. ¹⁶ I ye fɔrɔ don yɔrɔ bɔ a san fɛ, ka wo lɔ ke nonkɔn ja kelen di. I ye donda bɔ kulunba fan kelen fɛ, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a kɛ duuma bon ni tema bon ni san ma bon di. ¹⁷ N jɛrɛ kɛtɔ ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a nilakilila san kɔrɔ, wo bɛɛ ri halaki. Fen bɛɛ ri faa duu kan. ¹⁸ Kɔni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kɔndɔ, i ni i denceilu, a ni i muso ni i denceilu musoilu. ¹⁹ I ye nimafen su bɛɛ fila fila ladon i fɛ kulunba kɔndɔ, cɛman ni musoman, sa woilu ri to nimaya rɔ. ²⁰ Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni nimafen misen mɛnilu ye taamala duu ma, a su bɛɛ fila fila ri na i ma sa alu ri to nimaya rɔ. ²¹ I ye damunun fen su bɛɛ dɔ ta ka a lamara i fɛ kulunba kɔndɔ. Wo ri ke balo ri ile ni woilu yɛ.» ²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bɛɛ ke iko a fɔra a ye ja mɛn ma.

7

Nuhan donda kulunba kɔndɔ

¹ Nba, Allabatala ka a fɔ Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kɔndɔ, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakɔrɔ adamaden bɛɛ tema. ² I ye sobo seniman su bɛɛ ta i fɛ, a cɛman wɔrɔnwula ni a musoman wɔrɔnwula. Sobo mɛn seniman tɛ, i ye wo su bɛɛ fanan ta, cɛman kelen ni musoman kelen. ³ I ye kɔnɔ su bɛɛ fanan ta, cɛman wɔrɔnwula ni musoman wɔrɔnwula, sa alu siya kana tunu duukolo kan. ⁴ A ra to tele wɔrɔnwula ma. Wo wa dafa, n di sanci lana duukolo kan. Sanci wo ri tele binaanin ni su binaanin ke nali la. Wo ri ke sababu ri. Fen mɛnilu dannɔ n bolo, wo bɛɛ ri halaki ka bɔ duu kan.» ⁵ Allabatala ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bɛɛ ke.

⁶ Nba, ka a tɛrɛn Nuhan sɔrɔn da san keme wɔrɔrɔ bɔ, ji dunba nara duukolo kan. ⁷ Nuhan ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu, alu bɛɛ donda kulunba kɔndɔ kɔsa alu ri kisi ji dunba ma. ⁸ Wo lon, sobo mɛnilu seniman a ni mɛnilu seniman tɛ, a ni kɔnɔilu ni nimafen misen mɛnilu ye taamala duu ma, ⁹ wo bɛɛ fila fila nara Nuhan ma, a cɛman ni a musoman. Alu bɛɛ donda kulunba kɔndɔ, iko Alla ka Nuhan jamari ja mɛn ma. ¹⁰ A tele wɔrɔnwulana, sanci nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan saron san keme waronna, wo karo filana tele tan ni waronwulana, ji bondon men ye duu koro, wo tera ka ji bon duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara. ¹² Wo ro, sanci ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin ke, a ma tee. ¹³ Sanci nara lon men, wo lon kelen Nuhan ni a denceilu donda kulunba kondɔ. A denceilu le tere semu ni kamu ni jafeti ri. Nuhan muso donda alu fe, a ni a denceilu muso sawa. ¹⁴ Nimafen su bee donda kulunba kondɔ alu fe. Waa ro soboilu wo, kolofenilu wo, nimafen misen menilu ye taamala duu ma, a ni konailu wo, kawo ye fen fen na, woiu su bee donda. ¹⁵ Nba, fen fen ye a nilakilila, wo bee fila fila donda kulunba kondɔ Nuhan fe. ¹⁶ Nimafen su bee donda, ceman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili ke ja men ma. Alu bee donda tuma men na, Allabatala ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sanci ka tele binaanin ke, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka ke ji dunba ri, ka kulunba korota ka bo duu ma. ¹⁸ Ji yelera ka siyaya kosebe. Kulunba funda ji kan ka wa. ¹⁹ Ji tora yelera kojuuya foo ka koyinke bee latunun fan bee san koro. ²⁰ Ji yelera koyinke woiu kun na ka se fo nonkon ja tan ni loolu, ka koyinke latunun fewu! ²¹ Nimafen bee faara duukolo kan. Konailu wo, kolofenilu wo, waa ro soboilu wo, nimafen misenilu wo, menilu ye taamala duu ma, moailu wo, alu bee faara. ²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a nilakilila, wo bee faara. ²³ Allabatala ka duukolo nimafen bee halaki wo ja le ma. Moailu wo, soboilu wo, konailu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, alu bee halakira ka bo duukolo kan. A tora Nuhan don de ma, a ni menilu tere a kun kulunba kondɔ. ²⁴ Ji ka tele keme ni biloolu ke duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sanci ba lala

¹ Koni Alla hankili tora Nuhan do, a ni waa ro soboilu ni so kondɔ kolofenilu, menilu tere a kun kulunba kondɔ. Wo ro, Alla ka fono lawuli ka a tee duu kan ka ji majii. ² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sanci terea. ³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele keme ni tele biloolu taminda tuma men na, ji madooyara. ⁴ A karo waronwulana tele tan ni waronwulana, kulunba nara i sii Arara jamaa koyinke do kan. ⁵ Ji tora madooyala foo ka se karo tanna ma. Wo karo tele folo, koyinkeilu kunilu bora.

⁶ Tele binaanin taminda tuma men na, Nuhan ka fono don da laka, a tun ka men bo kulunba la. ⁷ A ka japasila do bila. Wo bora ka taa ni seyi ke haan ji jara duukolo kan tuma men na. ⁸ Wo ko, a ka kanba do

bila ka a korosi ni ji ra dooya duukolo kan. ⁹ Kanba wo bo men keni, a ma sii yoro saron. A ka a koseyi ka na Nuhan ma kulunba kondɔ, baa ji tere ye duukolo yoro bee kan folo. Nuhan ka a bolo labo ka kanba mira ka a ladon a fe kulunba kondɔ. ¹⁰ Nuhan ka a to tele waronwula ye tamin iko tuun, ka ban ka kanba bila iko. ¹¹ Wura fe, kanba ka a koseyi Nuhan ma. Olibiye fira kende ye a da la. Nuhan ka a lon wo le ro ko ji ra folo madooyala duukolo kan kosebe. ¹² A ka a to tele waronwula ye tamin iko, ka ban ka kanba bila. Kanba wa men keni, a ma a koseyi Nuhan ma wo ko. ¹³ Nuhan saron san keme waronna ni kelen, wo karo folo tele folo, ji tun te duukolo kan butun. Nuhan ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra folo jala. ¹⁴ A karo filana tele muwan ni waronwulana sera ka a teren duu ra ja fewu!

Nuhan bora kulunba kondɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fe ko: ¹⁶ «I ye bo kulunba kondɔ sisen, i ni i muso ni i denceilu ni alu musoilu. ¹⁷ I ye nimafen bee labo. Konailu wo, waa ro soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, i ye alu bee labo, sa alu ri jiri ka siyaya duukolo fan bee ro.»

¹⁸ Wo ro, Nuhan bora kulunba kondɔ, a ni a denceilu ni a muso ni a denceilu musoilu. ¹⁹ Nimafen bee bora. Waa ro soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, konailu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, bee ni a la siya bora kulunba kondɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka bo diya do lo ka Allabatala bato kanma. A ka sobo seniman ni konɔ seniman su bee do ta ka Allabatala so alu ro. A ka alu janin Alla saraka bo diya wo kan, ka alu ke buuri ri. ²¹ Saraka wo suma diyara Allabatala ye. Allabatala ka a latee ko: «N te duu danka adamaden koson butun. N ka a lon ko ka bo alu denmisanya waati ma foo ka na se alu la mooya laban ma, alu miriya benni kojuu le ma. Hali wo, n te son ka nimafen bee halaki butun, iko n ka a ke ja men ma folo. ²² Ka bo bi ma ka wa haan dunuya laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nene tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si te ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu ro. A ka a fo alu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bee ro ka a fa. ² Nimafen bee ri silan ai ye kosebe. Waa ro soboilu wo, so kondɔ kolofenilu wo, konailu wo, jecilu wo, ni nimafen misen menilu ye taamala duu ma, wo bee ri silan ai ye. Alu bee ri ke ai la fanka koro. ³ Nimafen bee ri ke balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ja men ma, n

ye nimafenilu fanan dila ai ma ja kelen wo le ma. ⁴ Kani ai kana sobo ni a jeli damun muume! Baa a nimaya ye a jeli le ro. ⁵ Ni sobo do ka maa jeli labo ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni maa do ka a maaɗɗoon faa, wo fanan di faa. ⁶ Nde Alla ka maa dan ka a ke n jere munuya le ri. Wo ro, maa maa wa a maaɗɗoon jeli labo ka a faa, maa ri wo fanan jeli labo ka a faa. ⁷ Nba, ai konin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sereya ka siyaya duukolo fan bee ro ka a fa.»

⁸ Alla ka a fo Nuhan ni a denceilu ye ko: ⁹ «Sisen teriya ri to nde ni aile tema, a ni ai bonson men ye nala ai ko ¹⁰ a ni duukolo nimafen, men bee tere ai kun, fen fen bora ai fe kulunba konda, konailu wo, so konda kolofenilu wo, waa ro soboilu wo. ¹¹ Teriya jin ye tola n ni duukolo nimafen bee tema. Ji dunba te nimafen bee halaki butun. Ji dunba te ke butun ka duukolo bee tjan.»

¹² Alla ka a fo iko ko: «N ye teriya men tala ai ye a ni ai bonson bee ni nimafen bee fo habadan, wo toomasere le jin di. ¹³ N di nincinankan labo san fe bandafin korɔ. Nincinankan wo le n na teriya toomasere le ri, n ye teriya men tala dunya bee ye. ¹⁴ Tuma tuma, ni n ka bandafin naden duukolo kun na, ni nincinankan fanan bora, ¹⁵ wo ro, n di n hankili bila n na teriya ro, n ka men ta ai ni nimafen su bee ye. N te ji siyaya ka a ke ji dunba ri butun ka nimafen bee halaki. ¹⁶ Nincinankan wa bo bandafin korɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali ro, n ka men ta duukolo nimafen su bee ye.»

¹⁷ Alla ka a fo Nuhan ye ko: «N da teriya men ta duukolo nimafen bee ye, wo toomasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

¹⁸⁻¹⁹ Nba, Nuhan dence menilu bora a fe kulunba konda, woilu le tere Semu ni Kamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bonson jensenda ka se duukolo fan bee ro. Wo ro, Kanaan fa le tere Kamu ri. ²⁰ Nba, Nuhan ka sene damira. Ale le folo ka resen fe sene. ²¹ Lon do ro, Nuhan ka resenji do min ka a ja laminin. A fari makolon lani tere a la faaninbon konda. ²² Kanaan fa Kamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fo a badenma fila ye lu ma. ²³ Semu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la alu kamanakun ka don alu konkoma alu fa la faaninbon na ka alu fa sutura. Alu ma son alu ja yen na alu fa kan, kosa alu kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, resenji ka Nuhan bila tumana men na, a dence doomani Kamu ka ko men ke a la, wo fira a ye. ²⁵ Wo ro, Nuhan kan ko: «Alla ma taroya lara Kamu dence Kanaan kan.

Ka a ke a korocailu la jontajan di,

Alla ma wo kera.»

²⁶ Nuhan kan ko:

«N di Allabatala tando,

Semu Maari Alla konin.

Alla ma Kanaan ke Semu la jon di, Alla ma wo kera.

²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,

Ka a bonson sii Semu bonson fe,

Alla ma wo kera.

Alla ma Kanaan ke alu la jon di,

Alla ma wo kera.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin ko, Nuhan ka san keme sawa ni san biloolu le ke. ²⁹ A si bee ladenni kera san keme konondo ni san biloolu le ri. Wo bee taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bonson

¹ Ji dunba tamin ko, Nuhan denceilu Semu ni Kamu ni Jafeti ka denceilu saron. Alu bonson le jin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komari, Makoki, Madayi, Jaban, Tubali, Meseki a ni Tirasi. ³ Komari denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri. ⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarisisi, Kitimu a ni Dodanimu. ⁵ Jaban bonson jensenda ka wa i sii kooji da la, a bee ni a la duu, a bee ni a la kumakan, a bee ni a maaailu, a bee ni a la jamana.

⁶ Kamu denceilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan. ⁷ Kusi denceilu le ten: Saba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema denceilu le Seba ni Dedan di. ⁸ Kusi dence do le Namurudu ri. Wo le folo kera fankatii ri duukolo kan. ⁹ A kera donso fadimanba ri Allabatala pana. Wo ro a ye folo doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatala jakoro iko Namurudu tere ja men ma.» ¹⁰ Namurudu kera faama ri. A foloma le ka a sii Babeli ni Eraki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bee tere Sineyari jamana le ro. ¹¹ A bora jamana wo ro ka wa Asiri jamana ro. A ka Ninibe ni Rehobotiri ni Kalasi ¹² ni Reseni soilu sii ka alu lo. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le te. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera menilu benba ri, woilu le ten: Ludi bonson, Anamu bonson, Lehabi bonson, Nafitu bonson, ¹⁴ Paturusi bonson, Kafitori bonson a ni Kasiluhi bonson. Filisilu bora Kasiluhi bonson le ro.

¹⁵ Kanaan dence folo le tere Sidon di, ka Heti tuun wo la. ¹⁶⁻¹⁸ Maa menilu fanan bora Kanaan do, woilu le ten: Jebusikailu, Amarikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikilu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaan bonson jensenda. ¹⁹ Alu la jamana ye damirala Sidon de ka wa Kerari fan fe, ka wa se foo Kasa. A ye wala Sadamu ni Komori ni Adima ni Seboyimu fan fe, ka wa se foo

Lesá. ²⁰ Kamu bõnsõn de woilu ri, a bẽẽ ni a la mõiilu, a bẽẽ ni a kumakan, a bẽẽ ni a la duu, a bẽẽ ni a la jamana.

²¹ Jafeti kørõẽ Semu fanan ka denceilu sårõn. Semu wo le kera Heberì bõnsõn bẽẽ benba ri. ²² Semu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu. ²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Ketari a ni Masi. ²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sårõn. Selasi ka Heberì sårõn. ²⁵ Heberì ka dence fila sårõn. Kelen tã ko Peleji ka a masårõn duukolo ratalara a tele le rõ. A doocẽ tã ko Jokitan. ²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selefú, Hasamaweti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bẽẽ tẽrẽ Jokitan denceilu le ri. ³⁰ Duu men ye Mesa ni Sefari tẽ, alu ta le tẽrẽ wo bẽẽ ri. Yõrõ wo ye koyinkeilu kørõ telebõ fan fẽ. ³¹ Nba woilu bẽẽ kera Semu deni le ri, a bẽẽ ni a la mõiilu, a bẽẽ ni a la kumakan, a bẽẽ ni a la duu, a bẽẽ ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bõnsõn de woilu ri, a bẽẽ ni a bõnsõn, a bẽẽ ni a jamana. Mõ woilu le jensenda ka kẽ jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kõ.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunuɲa mõiilu bẽẽ tẽrẽ ye kan kelen de menna. Alu bẽẽ tẽrẽ ye i jõõn famunna. ² Alu bõra telebõ fan dõ, ka wa gbekannan ba do tẽren Sineyari jamana rõ. Alu ka i sii dinkira wo rõ. ³ Lon do rõ, alu ka a fõ i jõõn ye ko: «An ye birikilu gbasi ka alu janin kosebẽ.» Alu ma kabakurun ta fo biriki. Alu ma boro fanan ta, fo tulubõ fasani. ⁴ Alu kan ko: «An ye so lõ an jẽrẽ ye, ka sankaso jan lõ a kõndõ. Wo lõ ye se haan sankolo ma, sa an di tã sårõn. Ni an ma wo kẽ, an di jensẽn duukolo fan bẽẽ fẽ.»

⁵ Allabatata jiira ka so ni sankaso jan dagbẽ, adamadenilu ka mẽn lõ. ⁶ A kan ko: «A ragbẽ. Alu bẽẽ ye siya kelen de ri, alu bẽẽ ye kan kelen de menna. Alu ye baara mẽn kan jin, alu la baara fõlõ le wo ri. A tẽ mẽn bakte, alu wa alu miri fen fen ma, alu ri se wo kela. ⁷ An ye jii ka alu kan basan, sa alu kana se i jõõn kan menna butun.»

⁸ Wo rõ, Allabatata ka alu farafara ka alu bõ dinkira wo rõ, ka alu jensẽn duukolo fan bẽẽ rõ. Alu la so lõ ko ra dan wo rõ. ⁹ Wo le kosõn, dinkira wo tã lara ko Babeli, baa Allabatata ka dunuɲa mõiilu bẽẽ kumakan basan ye le, ka ban ka alu jensẽn duukolo fan bẽẽ rõ.

Semu bõnsõn

¹⁰ Nba, Semu bõnsõn de jin di.

Semu sårõn ka san kẽmẽ bõ tuma mẽn na, a ka Aripasadi sårõn. Wo kera san fila ji dunba kõ. ¹¹ Aripasadi sårõn kørõ, Semu ka

san kẽmẽ loolu le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

¹² Aripasadi sårõn ka san bisawa ni san loolu bõ tuma mẽn na, a ka Selasi sårõn. ¹³ Selasi sårõn kørõ, Aripasadi ka san kẽmẽ naanin ni san sawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

¹⁴ Selasi sårõn ka san bisawa bõ tuma mẽn na, a ka Heberì sårõn. ¹⁵ Heberì sårõn kørõ, Selasi ka san kẽmẽ naanin ni san sawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

¹⁶ Heberì sårõn ka san bisawa ni san naanin bõ tuma mẽn na, a ka Peleji sårõn. ¹⁷ Peleji sårõn kørõ, Heberì ka san kẽmẽ naanin ni san bisawa le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

¹⁸ Peleji sårõn ka san bisawa bõ tuma mẽn na, a ka Eruhu sårõn. ¹⁹ Eruhu sårõn kørõ, Peleji ka san kẽmẽ fila ni san kõnõndõ le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

²⁰ Eruhu sårõn ka san bisawa ni san fila bõ tuma mẽn na, a ka Seruki sårõn. ²¹ Seruki sårõn kørõ, Eruhu ka san kẽmẽ fila ni san wõrõnwula le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

²² Seruki sårõn ka san bisawa bõ tuma mẽn na, a ka Nakõri sårõn. ²³ Nakõri sårõn kørõ, Seruki ka san kẽmẽ fila le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

²⁴ Nakõri sårõn ka san muwan ni san kõnõndõ bõ tuma mẽn na, a ka Teraki sårõn. ²⁵ Teraki sårõn kørõ, Nakõri ka san kẽmẽ ni san tan ni kõnõndõ le kẽ, ka dence ni denmusoilu sårõn.

²⁶ Teraki sårõn ka san biwõrõnwula bõ tuma mẽn na, a ka Iburama ni Nakõri ni Haran sårõn.

²⁷ Teraki bõnsõn de jin di. A ka Iburama ni Nakõri ni Haran sårõn. Haran ka Luti sårõn. ²⁸ Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sårõn jamana le rõ, Kalide jamana kõnin. A sara Uri so le kõndõ. ²⁹ Iburama ni Nakõri ka furu kẽ. Iburama muso tã le tẽrẽ ko Sarayi. Nakõri ka Haran denmuso do furu, mẽn tã ko Milika. Haran denmuso do fanan tã ko Sisika. ³⁰ Sarayi tẽrẽ densårõnbali le ri. Den tun tẽ a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a mamarencẽ Luti ta ka wa Kanaan bõnsõn na jamana rõ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mẽn ye Iburama muso ri. Alu bẽẽ bõra Uri so la ka Kanaan bõnsõn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rõ. Kõni alu se mẽn keni Haran, alu ka i sii ye. ³² Teraki si bẽẽ ladenni kera san kẽmẽ fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatata kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bo i la jamana ro, ka bo i badenmailu tema, ka bo i fa la lu ma. I ye wa jamana do ro, n keto men yirakala i la. ² N di i banson ke jamana ba ri ye. N di baraka don i ro, ka i too bonya. Moolu ri baraka saron i la sababu ro. ³ Moo men ba duwa i ye ka i miri kojuma, n di jumaya ke wo tii ye. Moo men ba i danka, n di toya la wo kan. I ri ke sababu ri, siyailu bee ri baraka saron n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fo a ye na men ma. Luti taara a fe. Iburama bora Haran ka wa, ka a teren a saron da san biwaronwula ni san loolu bo. ⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a koroe dence Luti a ni a jonilu a ni a bolofen bee. A tun ka fen fen saron Haran, a ka wo bee ta. Alu bora wo na le ma ka wa Kanaan jamana ro.

Iburama ni a la moolu seni ye, ⁶ alu ka jamana ratee ka wa Sikemu, More la jiriju ba loni dinkira men do. Wo tuma, Kanaan banson tere jamana wo ro ye folofolo.

⁷ Awa Allabatata ka a jere yiraka Iburama la, ka a fo a ye ko: «N di duu jin bee di i banson ma.» Wo le ro, Iburama ka saraka bo diya lo Allabatata bato kanma, Allabatata men ka a jere yiraka a la.

⁸ Iburama bora ye ka wa koyinkeilu fan fe, menilu ye Beteli so telebo fan fe. A ka a la faaninbon lo ye, ka Beteli to a telebo fan fe, ka Ayi to a telebo fan. A ka saraka bo diya lo Allabatata bato kanma ye ka a tara. ⁹ Iburama bora ye ka jamana wo rataama ka wa Nekebi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma konko ba ra don jamana kondoo. Wo juuyara kosebe. Wo ro, Iburama wara Misiran jamana ro ka men ye. ¹¹ Alu dontola Misiran, Iburama ka a fo a muso Sarayi ye ko: «N ka a lon ko i kepi ba le. ¹² Ni Misirankailu ka i yen, alu ri a lon ko n muso le i ri. Wo ro, alu ri n faa ka i kende to. ¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fo ko n doomuso le i ri, sa alu ri n damira kojuma ka n to i la ko koson.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma men na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kepi kosebe. ¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la moolu ka Sarayi yen tuma men na, alu wara a mankutun fo Ferawuna ye. A ka wo men ka moolu lo Sarayi tala ka na a ri a wara. ¹⁶ A ka Iburama mira kojuma Sarayi la ko koson, ka kolofen su bee di Iburama ma: saailu wo, bailu wo, nisilu wo, joomeilu wo, falilu wo, a ni jonilu.

¹⁷ Koni Allabatata ka yankaro juuila bila Ferawuna ni a la bonkondomoolu la Iburama muso Sarayi la ko koson. ¹⁸ Wo ro, Ferawuna ka Iburama kili ka a fo a ye ko: «I

ra nfen ke n na ten? Nfenna i ma a fo n ye ko i muso le? ¹⁹ Nfenna i ka a fo ko i doomuso le? Wo le ka a ke, nde ka a ta ko n ye a kela n muso ri. Hen, i muso le jin de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fo a la moolu ye ko alu ye Iburama ni a muso labo Misiran, a ni alu bolofenilu bee.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bora Misiran ka wa Nekebi. A wara a bolofenilu bee ri. Luti wara a fe. ² Iburama tun da ke fentii ba ri. Kolofen ni wodigbe ni sanin tere a bolo a na ma. ³ A bora Nekebi ka wa Beteli. A tun ka a la faaninbon lo dinkira men do koroman, a sera ye. Dinkira wo tere Beteli ni Ayi soilu te le, ⁴ Iburama tun ka Alla saraka bo diya lo dinkira men do. A se men keni ye, a ka Allabatata matara.

⁵ Kolofenilu ni moolu tun ka siya Luti fanan bolo, men tere ye taamala Iburama fe. ⁶ Wo le koson, dinkira wo dooyara alu fila bolo, baa alu bolofenilu ka siya kosebe. Alu fila tun ti se tola dinkira kelen do. ⁷ Lon do ro, ke le wulira Iburama la kolofen konmadenilu ni Luti la kolofen konmadenilu te. Wo tuma, Kanaan banson ni Feresikailu fanan siini jamana wo ro ye.

⁸ Wo ro, Iburama ka a fo Luti ye ko: «An kana son kele ye wuli ile ni nde te ma, wala ile la kolofen konmadenilu ni nde la kolofen konmadenilu te ma. An ye badenma le ri. ⁹ I ye jamana mafene. Nin bee te dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fe. Ni bolokinin yan fan fe la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fe.»

¹⁰ Luti ka a na lo ka Juriden ba lee bee ragbe. A ka a yen ko ji ko nooman dinkira wo ro, ikomin a nooman Allabatata la nako juma ro na men ma, wala ikomin Misiran ye na men ma ji ko ro. A tere wo na haan Sowari so. Dinkira wo ka ni tere folo. Tuma wo, Allabatata tun ma Sodumu ni Komari soilu halaki folo. ¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juriden ba lee bee panatonbon ka a ke a ta ri. Wo ro, a bora Iburama fe ka wa telebo fan fe. Badenma fila wo farara wo na le ma. ¹² Iburama ka i sii Kanaan banson na jamana ro. Luti wara i sii ba lee soilu fan fe, ka a la faaninbonilu lo Sodumu so donda la. ¹³ Sodumukailu tun ka juu kosebe, ka kojuu siyaman ke, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani ko ro, Allabatata ka a fo Iburama ye ko: «Iburama, i na lo. Ka bo i lo dinkira ye i na lawa tele kankan bolomaran fan fe, a ni tele kankan bolo kinin fan

* 12:15 Misirankailu alu a folo alu la mansa ma le ko Ferawuna.

fɛ, telebo fan fɛ a ni telebe fan fɛ. ¹⁵ I ɲa ye jamana mɛn bɛɛ la ɲin, n di wo bɛɛ di i ni i bɔnson ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu! ¹⁶ N di i bɔnson siyaya ka alu kɛ ikomin dununɲa kijɛ. Ni mɔɔ ri se dununɲa kijɛ jatela, i bɔnson fanan di se jatela. ¹⁷ I wuli ka jamana rataama, ka a janyan ni a bonya ragbɛ, baa n ye a bɛɛ dila ile le ma.»

¹⁸ Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jirijuilu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka bɔ diya wɔse rabɛn Allabatata ye.

14

Luti mirara

¹ Wo tuma, Amurafɛli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilamɛri ye Elamu jamana mansaya la. Tidalɛ ye Koyimu jamana mansaya la. ² Mansa naanin woilu ka alu laɗɛn ka wa mansa Bera kɛɛ, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Sɛmɛbɛri ni mansa mɛn siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tɛrɛ Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tɛrɛ Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tɛrɛ Adima so kun na. Sɛmɛbɛri siini tɛrɛ Seboyimu so kun na. ³ Mansa loolu woilu wara i laɗɛn Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira mɛn dɔ bi. ⁴ Alu tun da san tan ni fila kɛ, alu ye mansa Kedorilamɛri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, alu muruntira a ma. ⁵ A san tan ni naaninna, Kedorilamɛri ni a fɛ mansailu wulira ka na, ka mansa mɛnilu kɛɛ; Refayikailu mɛnilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu mɛnilu siini Hamu so la, Emukailu mɛnilu siini Sawe Kiriyatimu so la, ka ye mɔɔilu kɛɛ ka alu se woilu la. ⁶ Alu wara Horilu kɛɛ woilu bara, koyinkema dinkira dɔ rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Alu ka alu gbɛn haan Heliparan, so mɛn ye wula kɔndɔ. ⁷ Wo kɔ, Kedorilamɛri ni a dafajɔɔilu ka iɛ kɔseyi ka na Enimisipa, mɛn tɔɔ ko Kadesi. Mɔɔ mɛnilu tɛrɛ ye Amaleki bɔnson na jamana rɔ, alu ka woilu kɛɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Alu sera Amɔrikailu fanan na, mɛnilu siini tɛrɛ Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa kɛɛ diya Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ. ⁹ Alu wara ka Elamu mansa Kedorilamɛri kɛɛ, a ni Koyimu mansa Tidalɛ ni Sineyari mansa Amurafɛli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin kɛɛ. ¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni alu la mɔɔilu ka i bori alu juuɛlu ɲɛ. Alu siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkaɛlu rɔ, baa wo ka siya tɛrɛ Sidimu kɛnɛgbɛ rɔ. Mɛnilu ma be denka

rɔ, woilu ka i bori foo tindilu kan. ¹¹ Wo rɔ, Kedorilamɛri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bɛɛ ta, a ni alu la damunun fenilu bɛɛ. Alu ka wo bɛɛ ta ka wa a ri. ¹² Alu ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofɛn bɛɛ, baa ale fanan siini tɛrɛ Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ dɔ borimantɔ nara ka wo bɛɛ ɲafɔ Iburama ye, a ye fɔla mɛn ma ko Heburu cɛ. Wo tuma, Iburama siini tɛrɛ Mamere la jirijuilu tɔɔfɛ. Mamere wo tɛrɛ Amɔrika mɔɔ dɔ le ri. A badenmailu le Esikoli ni Anɛri ri. Wo bɛɛ tɛrɛ Iburama denkuruiɛle ri. ¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma mɛn na, a ka a la mɔɔilu kili, mɛnilu kusan keɛɛɛ. Cɛ farinman mɔɔ kɛmɛ sawa ni mɔɔ tan ni seyin mɛn bɛɛ sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran foo Daan so la. ¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratata ka be mansailu kan. Iburama ka alu kɛɛ ka se alu la, ka alu gbɛn haan Hobɔ. So wo ye Damasi so tele kankan bolo maran fan fɛɛ. ¹⁶ Mansailu tɛrɛ ra nanfulu mɛn bɛɛ ta, Iburama ka wo bɛɛ mira alu la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofɛnɛlu bɛɛ ni muso mɛnilu mirani tɛrɛ wo ni mɔɔ tɔilu bɛɛ.

Melikisedeki ka Iburama kunbɛn

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilamɛri ni a mansa ɲɔɔnilu kɛɛ ka se alu la, ka ban ka i kɔseyi. A kɔseyitɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunbɛn Sawe kɛnɛgbɛ rɔ, mɔɔilu ye a fɔla mɛn ma ko mansa la kɛnɛgbɛ.

¹⁸ Salɛmu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunbɛn ka sɔ buru ni resɛnɛji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasɛla le wo ri. ¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye ɲumaya kɛ Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, mɛn ka san dan ka duu dan. ²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, mɛn ka i juuɛlu di i ma.» Iburama ka mɛnilu sɔrɔn kɛɛ rɔ, a ka wo bɛɛ ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu lasɛyi n ma. Kɔni i ka nanfulu mɛn mira, i ye wo ta.» ²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kɔrɔta ka n kali Allabatata la, Alla Kɔrɔtaniba, mɛn ka san dan ka duu dan. ²³ N da n kali wo la ko n tɛ i bolofɛn si tala, hali jisikari, wala sanbara julu. N tɛ a foyi ta, sa i kana a fɔ ko ile le ka Iburama kɛ nanfulutii ri. ²⁴ N tɛ foyi tala fo n na mɔɔilu ka mɛn kɛ alu bala ri. Kɔni mɛnilu wara n kɔfɛ, Anɛri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen mɛnilu sɔrɔnda kɛɛ rɔ woilu ri alu nin bɔ wo rɔ.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kɔ rɔ, Iburama ka Allabatata kumakan mɛn kibarɔ misaliya rɔ. A

kan ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bɛɛ ma ka i sara kɔsɛbɛ.» ² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatala, den tɛ n bolo. I ri nfen de di n ma wo rɔ? Damasika mɛn tɔɔ ko Eliyeseri, wo le kɛtɔ n na bon cɛtala ri.» ³ Iburama kan ko: «I ma den si di n ma. Wo rɔ, n na jɔn, mɛn ye n wara yan, wo le kɛtɔ n cɛtala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatala kumakan mɛn jabili rɔ ko: «Wo kuma tɛ. Cɛ wo tɛ kɛla i cɛtala ri, fo i jɛrɛ den, i kɛtɔ mɛn sɔrɔnna. Wo le kɛtɔ i cɛtala.»

⁵ Allabatala ka Iburama labɔ kɛnɛma ka a fo a yɛ ko: «Iburama, i ja lɔ san dɔ, ka lolo bɛɛ jate, ni i ri se wo dan lɔnna.» Allabatala kan ko: «Loloilu siyaman ja mɛn ma, i bɔnsɔn di siyaya wo ja.»

⁶ Iburahima lara Allabatala la kuma la, wo rɔ Allabatala ka a jate mɔɔ telenni ri.

⁷ Allabatala ka a fo a yɛ ko: «Nde le Allabatala ri, mɛn ka lɔ i jɔrɔ ka i labɔ Uri so kɔndɔ Kalide jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jɛn di i ma ka a kɛ i ta ri.»

⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatala, n di se a lɔnna di ko jamana jɛn di kɛ n ta ri?» ⁹ Allabatala kan ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni ba muso kelen ni saaji kelen. Wo bɛɛ ye kɛ san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndakanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu bɛɛ di a ma, ka alu faa ka kolofenilu sensen a tɛma fila ri, kɔni a ma kɔnsɔlu sensen. A ka kunkurun woilu bilabila ka alu jaben i jɔn na. ¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma mɛn na, Iburama ka alu gbɛn.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a tɛrɛn a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma. ¹³ Allabatala ka a fo a yɛ ko: «Iburama, i ye a lɔn ko i bɔnsɔn di kɛ lɔndanilu ri jamana gɛrɛ rɔ. Alu ri kɛ jɔnilu ri, ka tɔrɔ kojuuya haan san kɛmɛ naanin wa dafa. ¹⁴ Kɔni jamana mɛn kɛtɔ alu bilala jɔnya rɔ, n di kititɛɛ jamana wo kan. Kiti wa kɛ, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di. ¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa hɛrɛ rɔ. Alu ri i suu don. ¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri alu kɔseyi yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, alu la kojuu ma dan natamin fɔlɔ ka se alu gbɛn ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma mɛn na, sinkɔn sisima ni kala mɛlɛn taminda sobo kunkurunilu tɛma. ¹⁸ Wo lon jɛrɛ rɔ, teriya donda Allabatala ni Iburama tɛma. A ka a fo a yɛ ko: «N di duu jɛn di i bɔnsɔn ma, ka bɔ Misiran ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, mɛn ye Efirati ba ri kɔnin. ¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu ²⁰ ni Hetikailu ni Feresikailu ni Refayikailu ²¹ ni Amɔrikailu ni Kanaan bɔnsɔn ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sɔrɔn ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sɔrɔn a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun dɔ tɛrɛ Sarayi bolo jɔnya la, mɛn tɔɔ ko Hajara. ² Lon dɔ rɔ, Sarayi ka a fo Iburama ye ko: «N cɛ, Allabatala ma sɔn n ye den sɔrɔn. I ye wa i la n na jɔn sunkurun Hajara fɛ. Ni Alla sɔnda, a ri den sɔrɔn n ye.»

Iburama sɔnda Sarayi la kuma ma. ³ Wo rɔ, a muso Sarayi ka a la jɔn Misiranka sunkurun di a ma ka a kɛ a muso ri, wo ka a tɛrɛn Iburama ra san tan kɛ Kanaan jamana rɔ. ⁴ Iburama wara a la Hajara fɛ. Hajara ka kɔnɔ ta. Hajara ka a yen tuma mɛn na ko a kɔnɔ ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a dooya. ⁵ Wo rɔ, Sarayi ka a fo Iburama ye ko: «Ko mɛn ye kɛla n na, wo bɔni ile le rɔ. N ka n na jɔn di i ma ka a kɛ i muso ri. Kɔni a ka a yen tuma mɛn na ko a kɔnɔ ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatala, a ye wo kititɛɛ nde ni ile tɛma!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jɔn ye i la fanka le kɔrɔ. Mɛn wa i diya, i ye wo kɛ a la.» Wo rɔ, Sarayi ka Hajara tɔrɔ kojuuya, foo Hajara ka i bori a kɔrɔ ka wa.

⁷ Allabatala la meleka ka Hajara yen kɔ do rɔ wula kɔndɔ. Kɔ wo ye Suri sila dafɛ.

⁸ Meleka ka a fo a ye ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I wato mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.»

⁹ Allabatala la meleka ka a fo a ye ko: «I kɔseyi i tii wara, ka wa i fanmajii a ye ka a kan mira.» ¹⁰ Meleka kan ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, foo mɔɔ tɛ wo jate lɔn muumel!» ¹¹ Habadan Mansala la meleka ka a fo a ye iko tuun ko: «I ja lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dɛncɛ sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatala da i la jusukasi kan namɛn. ¹² Den wo ri kɛ iko waa rɔ sofali, mɛn bilani a jɛrɛ ma. A tɛ se a la yala a badenma tɛma. A ni a badenmailu tɛ bɛn.»

¹³ Hajara kan ko: «Allabatala ja yen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla mɛn kɔrɔtanin ja yen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun mɛn ye Kadɛsi so ni Bɛrɛdi so tɛ, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dɛncɛ sɔrɔn Iburama ye. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila. ¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma mɛn na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔrɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔmasɛrɛ

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, Allabatala ka a jɛrɛ yiraka a la ka a fo a ye ko: «Nde le Alla Sebɛɛtii ri. I ye n na sila taama ka kɛ mɔɔ telenni ba

ri. ² Wo wa ke, n di an na teriya mafa i ye ka ri bɔnsɔn siyaya kosebe.»

³ Iburama ka wo men ka a jakɔɔ ben duu ma. Alla kumara a ye ko: ⁴ «An ye teriya men tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. ⁵ A te fɔ i ma butun ko Iburama. I kilito le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri. ⁶ N di i jiri kosebe. I bɔnsɔn di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bɔ i bɔnsɔn dɔ. ⁷ An na teriya wo ri tɔ an tema a ni i bɔnsɔnilu fanan, menilu bee nato i kɔ. Teriya wo te banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i bɔnsɔn ta. ⁸ I ye lɔndanya la jamana men dɔ bi, n di jamana wo di ile ni i bɔnsɔn bee ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i bɔnsɔn ta ri habadan. N di ke i bɔnsɔn na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I ni i bɔnsɔn bee ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko men ke, wo le ye jin di. Ai ce kelen kelenna bee ye faaninta ke. ¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya tɔmasere ri nde ni aile tema. ¹² Ka bɔ bi ma haan ka wa, denceilu bee ye faaninta ke alu sɔrɔn tele seyin ma. Hali jɔnilu. Jɔn fen fen wa sɔrɔn i wara, i ye a faaninta ke wo ja le ma. I wa jɔn fen fen san wodi la siya gberɛilu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma. ¹³ Ni a sɔrɔnda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a bee ye faaninta ke. Wo le rɔ, n na teriya tɔmasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri men kadawu. ¹⁴ Ni ce men ma faaninta ke ka wo nɔ ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan men diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I kana a fɔ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔ le sisen ko Saran. ¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jakɔɔ ben duu ma. Koni ka ka Alla la kuma men a yelera ka a fɔ a jere kɔndɔ ko: «Ce men sɔrɔn da san keme bɔ, wo keto den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?» ¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma te, koni i muso Saran di dence sɔrɔn i ye. I ri a tɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tema, a ni a bɔnsɔn menilu nato a kɔ. Teriya wo ri men kadawu. ²⁰ Men lɔni Isumayila la ko ma, i ka men dali n fe, n di wo ke. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bɔnsɔn siyaya kosebe. A ri faama tan ni fila sɔrɔn. N di jamana ba do bɔ a rɔ. ²¹ Koni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tema, men Saran di sɔrɔn i ye jin tuma sandɔ.» ²² Alla

banda kumala Iburahima ye tumana men na, a bɔra Iburahima fe.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayi la faaninta ke, ka a la jɔn bee fanan faaninta ke, menilu sɔrɔnni a wara a ni menilu sanni a bolo. Ceman kelen kelenna men bee tere a wara, Iburahima ka wo bee faaninta ke ikomin Alla ka a fɔ a ye ja men ma. ²⁴ Iburahima jere ka faaninta ke ka a teren a sɔrɔn da san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ. ²⁵ A dence Isumayila ka faaninta ke ka a teren a sɔrɔn da san tan ni sawa bɔ. ²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bee ka faaninta ke, ²⁷ a ni ceman menilu bee tere Iburahima wara. Jɔn menilu sɔrɔnni a wara, a ni menilu sanni a bolo siya gberɛilu ma, woilu bee ka faaninta ke a fe.

18

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Lon do rɔ, Allabatala ka a jere yiraka Iburahima la Mamere la jirijilu kɔɔ. Wo ka Iburahima siini tere a la faaninbon da la tele kunna rɔ. ² Iburahima ka a ja lɔ ka ce sawa lɔni yen. Alu tun ma jan a la. A ka alu yen tuma men na, a borimanta bɔra a la faaninbon da la ka wa alu laben, ka a majii baka ka alu fɔ. ³ A ka a fɔ alu ye ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten. ⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔjɔn lulen na. ⁵ N ye wa damunon fen jinin a ye damunon ke. Baa, ai ra na ai la baraden wara. Ai ti se bɔla yan wo ja a ma damunon ke. A wa banda damunonna a ri sila mira ka wa.» Alu ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo te baasi ri.»

⁶ Iburahima borimanta donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran ye ko: «I kaliya ka fareni muu numa sumanifen ja sawa suman, ka a gbasi ka a ke buru ri.» ⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi ware rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, men sobo duman. A ka wo don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannate ke a sobo tibi. ⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kende ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bee sii lɔndan sawa kɔɔ. Alu tere ye damunonna tuma men na, Iburahima ka a lɔ alu dafɛ jiri kɔɔ.

⁹ Alu ka Iburahima majininka ko: «I muso Saran ye mi?» A kan ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen kan ko: «N di na bɔ i fe jin tuma sandɔ. Wo ri a teren i muso Saran da dence sɔrɔn.»

Saran siini tere lɔndance wo kɔfe faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la. ¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔɔ kosebe. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan. ¹² Saran ka kuma wo men tuma men na, a yelera a jere ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N ce fanan

da cemɔɔya kosebe. N di se den sərɔnna wo rɔ, ka sewa wo rɔ wa?»

¹³ Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yelela ka sika a den sərɔn ko rɔ a korɔya waati?» ¹⁴ Allabatata se kaɲala fen su juman de kela? Nin tuma sandɔ, n di na bɔ i fɛ yan. Wo ri a tɛrɛn i la muso Saran da dence sərɔn.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yele de!» Kɔni Allabatata kan ko: «I yelera le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

¹⁶ Nba, lɔndan woilu wuli mɛn kɛni ka wa, Iburahima wara alu bilasila. Alu sera tindi dɔ kan ka alu ja lɔ Sɔdɔmu so fan fɛ lala. ¹⁷ Allabatata ka a fɔ a jɛrɛ ma ko: «N kɛtɔ mɛn kela, n di wo dokon Iburahima ma wa?» ¹⁸ Baa a ri kɛ jamatii ba ri, fanka ye mɛn na. Iburahima ri kɛ sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sərɔn n bolo. ¹⁹ N da a jɛnematɔmɔn, kosa a ri a denilu ni a bɔnsɔn bɛɛ jamari ko alu ye n na sila taama telenbaya rɔ. Ni alu ka wo kɛ, n di n na teriya mafa, n ka mɛn ta Iburahima ye.»

²⁰ Nba, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Sɔdɔmukailu ni Kɔmɛrikailu jalakili kan da siyaya. Alu la ko haramunnin a ra wara kosebe. ²¹ Wo rɔ, n watɔ alu ragbela, sa n di a lɔn ni alu ra kojuu kɛ ikomin a fɔra n jana ja mɛn ma.»

²² Cɛ woilu bɔra Iburahima tɔrɔfɛ ka wa Sɔdɔmu fan fɛ. Kɔni Iburahima lɔni tora Allabatata jakɔrɔ. ²³ A ka a madon a la ka a fɔ a ye ko: «Allabatata, i ri jahadi la mɔɔ telenilu ni mɔɔ telenbalilu bɛɛ jɔɔn kan wa?» ²⁴ Ni i ka mɔɔ telenni biloolu tɛrɛn so kɔndɔ ye, i ri jahadi la so kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ kan wa? I ti se so kɔndɔ mɔɔilu tola ye mɔɔ telenni biloolu woilu la ko kosɔn wa? ²⁵ Ka mɔɔ telenilu faa mɔɔ telenbalilu fɛ, i tɛ ko su wo kɛla fewu. I tɛ sɔnna ka mɔɔ teleni ni mɔɔ telenbalilu jate kelen di ka jahadi la alu bɛɛ kan. I tɛ ko su wo kɛla fewu! Ile le dunɔja bɛɛ kititɛɛla ri, mɛn ye kojuu ni kojuma faranfaasila.»

²⁶ Allabatata ka Iburahima jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni biloolu tɛrɛn Sɔdɔmu, n di so kɔndɔ mɔɔ bɛɛ to ye mɔɔ juma biloolu woilu la ko kosɔn.»

²⁷ Iburahima ka a fɔ a ye ikɔ tuun ko: «Maari, i ye dijɛ. N tɛ foyi ri fɔ banku, kɔni n ye n dajala ka kuma i ye. ²⁸ Ni i ka a tɛrɛn mɔɔ telenni tɛ mɔɔ biloolu bɔ don? Ni mɔɔ loolu dɔrɔn ka mɔɔ biloolu jan, i ri jahadi la so bɛɛ kan mɔɔ loolu woilu la ko kosɔn wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni binaanin ni loolu tɛrɛn so kɔndɔ, n tɛ jahidi la so kan.» ²⁹ Iburahima kumara a ye ikɔ ko: «Ni mɔɔ telenni ma tamin mɔɔ binaanin kan don?» Allabatata kan ko: «Mɔɔ binaanin woilu la ko kosɔn, n tɛ jahadi la so kan.»

³⁰ Iburahima kan ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, kɔni n ye kumala ikɔ. Ni i ka mɔɔ telenni bisawa dɔrɔn tɛrɛn so kɔndɔ don?» Allabatata kan ko: «Ni n ka mɔɔ telenni bisawa tɛrɛn ye, n tɛ jahadi la so kan.» ³¹ Iburahima kan ko: «Maari, ye n dijɛ. N ye n dajala ka kuma i ye ikɔ. Ni i ka a tɛrɛn ko mɔɔ telenni tɛ tamin mɔɔ muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ muwan woilu la ko kosɔn.» ³² Iburahima kan ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de jin di. Ni mɔɔ telenni muume kɛra mɔɔ tan di don?» Allabatata kan ko: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ tan woilu la ko kosɔn.»

³³ Allabatata banni kumala Iburahima fɛ, a wara. Iburahima ka i kɔseyi ka wa a wara.

19

Sɔdɔmu ni Kɔmɛri soilu Jahadi ja

¹ Nba, mɛɛka fila wo sera Sɔdɔmu wura fɛ. Luti tɛrɛ siini so donda la. A ka alu yen tuma mɛn na, a wulira ka wa alu labɛn ka majji bɛkɛ ka alu tuwa. ² A kan ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye dijɛ ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sɔɔma jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama rɔ.» Mɛɛkailu ka Luti jabi: «Eɛn. An di sii kɛnema yan.» ³ Kɔni Luti kumara alu ye ka a magbeleya, foo alu sɔnda ka wa jiya a wara. A la mɔɔilu ka buru fununbali ni damunun ba rabɛn. Luti ka wo bɛɛ sii a la lɔndanilu kɔrɔ. Alu ka damunun kɛ.

⁴ Ka a tɛrɛn alu ma i la fɔlɔ, Sɔdɔmukailu bɔra fan bɛɛ rɔ ka na bon naminin. Kamarenilu wo, mɔɔbakɔrɔilu wo, alu bɛɛ nara. ⁵ Alu ka alu kan nabɔ Luti ma ko: «Cɛ mɛn nani i wara yan su jin dɔ, alu ye mi? I ye alu lana an ma. An ye a fɛ ka an la alu fɛ.»

⁶ Luti bɔra bon na, ka bon da tuun lɔndanilu ma. ⁷ A ka fɔ: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin kɛ. ⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma cɛ lɔn fɔlɔ. N di woilu lana ai ma ka alu di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo kɛ alu la. Kɔni ai kana foyi kɛ cɛ jinilu la, baa alu nani lɔndanya le la n wara.»

⁹ So kɔndɔ mɔɔilu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Cɛ jin tɛ foyi le ri fɔ lɔndan, kɔni sisen a ye a fɛ ka kɛ an na kuntii ri.» Alu ka a fɔ Luti ye ko: «I bɔ sila la an tɛma. Ni i ma i bɔ an yɔrɔ, an di mɛn kɛ i la, wo ri juuya i la lɔndanilu ta ri.» Alu ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa alu ri da kadi ka don. ¹⁰ Kɔni cɛ fila woilu ka da laka ka alu bolɔilu labɔ ka Luti mira. Alu ka a ladon bon na ka da sɔɔ tuma mɛn na, ¹¹ alu ka mɔɔilu bɛɛ ja fuyɛnya bon da kɔrɔ. Fen fen tɛrɛ don ko rɔ bon na, woilu bɛɛ ja fuyɛnyara, kanberɛn wo, mɔɔbakɔrɔ wo, woilu bɛɛ. Wo rɔ, alu ka bon da jinin ka kaja.

¹² Cɛ fila wo ka a fɔ Luti yɛ ko: «I la mɔɔ doilu yɛ so kɔndɔ yan wa? I yɛ a bɛɛ labɔ so kɔndɔ. I biran wo, i dencɛilu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bɛɛ labɔ, ¹³ baa an ketɔ so jɛn bɛɛ halakila le. Alu jalakili kan da siyaya Allabatala jana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ alu halakila.»

¹⁴ Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu yɛ, mɛnilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai yɛ wuli. An yɛ an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatala ketɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yɛlemako le ri.

¹⁵ Sɔɔma da la, mɛleka woilu ka a fɔ Luti yɛ ka a magbeleya a yɛ ko: «I kaliya! I yɛ i muso ni i demuso fila ta ka wa. Ni wo tɛ, ai ri halaki so jahadi rɔ.» ¹⁶ Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, alu ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa alu ri so kɔkan. Allabatala kinikinira alu ma wo jɛ le ma. ¹⁷ Alu bɔ mɛn kɛni so kɔndɔ, mɛleka kelen ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai yɛ ai bori ka wa ka ai jɛrɛ kisi. Ai kana ai kɔfɛnɛ. Ai kana ai lɔ kɛnegbɛ yɔrɔ si rɔ. Ai yɛ i bori ka wa koyinke kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸ Luti ka fɔ: «Eɛ, n tii. I jaandi. ¹⁹ I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila foo koyinke kan. Sani n yɛ se yɛ, n di jahadi sɔrɔn. ²⁰ I jɛn lɔ. I ma so wo yɛn, mɛn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N yɛ n bori ka wa so misen wo la, sa n di kisi.»

²¹ Mɛleka kan ko: «Ale le wo ri. N da dijɛ wo ma. I kan so mɛn ma wo ri, n tɛ jahadi la wo kan. ²² Kɔni ai yɛ i kaliya ka wa don yɛ. Ni ai ma se yɛ, n ti se foyi kɛla.» So mɛn Luti ka a fɔ a ma ko a dooman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

²³ Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛrɛn tele ra yɛɛ. ²⁴ Wo tuma, Allabatala ka ta tinbiriki lama lajii Sɔɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sanci kise. Allabatala jɛrɛ le ka wo lajii ka bɔ sankolo rɔ. ²⁵ Wo rɔ, Allabatala ka so woilu bɛɛ janin, a ni kɛnegbɛ bɛɛ. Mɔɔilu bɛɛ halakira, a ni jiri ni bin bɛɛ. ²⁶ Alu watɔla, Luti muso ka kɔfɛnɛ dinkira mɛn dɔ, a yɛlemanda ka kɛ kɔɔ kaba ri.

²⁷ Wo sɔɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatala tun kumara i jɔɔn fɛ dinkira mɛn kɔnin. ²⁸ A ka a jɛn lɔ ka Sɔɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbɛ, a ni kɛnegbɛ bɛɛ. A ka sisi wulitɔla yɛn. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

²⁹ Nba, Alla ka kɛnegbɛ so bɛɛ halaki tuma mɛn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bɛɛ halaki, Luti siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

³⁰ Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa alu ri koyinke kan. Alu ka alu sii falan na yɛ. ³¹ Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «An fa ra kɔrɔya.

Cɛ fanan tɛ yan, mɛn di an furu, ikomin a yɛ kɛla dunuya fan bɛɛ rɔ jɛn mɛn ma. ³² An yɛ dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a jɛn laminin, an di an la a fɛ, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuya ma.» ³³ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ. A ka a min foo ka a jɛn laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a doomuso yɛ ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko, an yɛ dɔlɔ di a ma iko. A wa a min ka a jɛn laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuya ma.» ³⁵ Alu ka dɔlɔ di alu fa ma su wo rɔ iko. A ka a min foo ka a jɛn laminin. A denmuso doomamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔnɔ ta Luti fɛ jɛn wo le ma. ³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dence sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn yɛ yɛ bi, wo benba le wo ri. ³⁸ A doomuso fanan ka dence sɔrɔn, ka a tɔɔ la ko Benami. Amoni bɔnsɔn mɛn yɛ yɛ bi, wo benba le wo ri.

20

Ko mɛn taminda Iburahima ni Abimeleki tɛma

¹ Nba, Iburahima bɔra Mamere ka wa Nekebi, ka taa i sii Kadesi a ni Suri so fila tɛma. Ka a tɛrɛn a yɛ Kerari, ² Iburahima ka a fɔ yɛ mɔɔilu yɛ Saran na ko rɔ ko: «N doomuso le.» Wo le rɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu lɔ Saran mirala kosa a ri a kɛ a la muso ri. ³ Kɔni su do rɔ, Alla ka a jɛrɛ yiraka Abimeleki la sibo rɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «Abimeleki i jɛn lɔ. A tɛ mɛn i ri faa dɛ, baa i nɔ muso mɛn mirala jɛn di, a furunin dɛ.»

⁴ Wo ka a tɛrɛn, Abimeleki tun ma a la Saran fɛ fɔlɔ. Wo rɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu kɛ wa? ⁵ A cɛ le ma a fɔ n yɛ ko a doomuso le jɛn di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kɔrɔcɛ le wa? N kɔnin ka ko jɛn kɛ jusu gbɛya le la. N ma kojuu kɛ.»

⁶ Alla ka Abimeleki jabi sibo kelen wo rɔ ko: «N ka a lɔn ko i ka ko jɛn kɛ jusu gbɛya le rɔ. Wo le rɔ, nde le ka a kɛ, i ma i la a fɛ fɔlɔ ka ko haramunnin kɛ. ⁷ Nba, cɛ wo muso laseyi a ma. N na nabijuma de a ri. A ri madiyali kɛ i yɛ sa i kana faa. Ni i ma a muso laseyi a ma, i yɛ la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mɔɔ bɛɛ!»

⁸ Sɔɔma da la jona, Abimeleki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bɛɛ jɛn alu yɛ. Alu ka wo mɛn ka silan kojuyaya. ⁹ Abimeleki ka Iburahima kili ka a fɔ a yɛ ko: «Cɛ, i ka nfen kɛ an na jɛn de ten? N na kojuu su juman

kela i la fo i ra kojuu jin jɔɔn nase nde ni n na jamana mɔɔilu ma? I ra men kela n na jin, mɔɔ ma kan ka wo ke i mɔɔjɔɔn na habadan! ¹⁰ I ka ko jin ke nfenna?»

¹¹ Iburahima ka a jabi: «N tere ye n mirila le ko n te mɔɔ sɔɔn jamana jin dɔ, men silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le rɔ, n ka a fo i ye ko n doomuso le. ¹² Wo bee ni a ta, n doomuso bee beɛ le a ri. An bee ye fa kelen de la, kɔni an te na kelen na. N ka a furu ka a ke n muso ri. ¹³ Alla ka n nabɔ n fa wara tuma men na n ka wa taama rɔ, n ka a fo Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya men ke n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fo ye mɔɔilu ye ko «N kɔrɔce le a ri.»»

¹⁴ Abimeleki ka Iburahima muso Saran naseyi a ma, ka saailu ni bailu ni nisisilu la a kan, a ni jɔnilu. ¹⁵ A ka a fo Iburahima ye ko: «N na jamana ragbe. A yɔrɔ men wa diya i ye, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fo Saran ye ko: «A ragbe! N da wodigbe waa kelen di i kɔrɔce ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bee la ko i ma kojuu ke. Mɔɔ bee ri a lɔn ko i ra jo sɔɔn.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki ye. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendeya, a ni a la muso ni a la jɔnmuso bee, wo le rɔ ai ri se den sɔɔn iko tuun ¹⁸ baa Allabatata tun da densɔɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bee la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21

Isiyaka sɔɔn ko

¹ Allabatata hinara Saran na ikomin a tun ka a fo ja men ma. A ka lahidi men ta a ye fɔlɔ, a ka wo mafa. ² Wo rɔ, Iburahima la cemɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dence sɔɔn a ye, waati men fɔni Alla bolo kɔrɔmanna. ³ Saran ka dence men sɔɔn, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*. ⁴ Isiyaka sɔɔn tele seyin, Iburahima ka a faaninta ke, ikomin Alla ka a jamari a ye ja men ma fɔlɔ. ⁵ Isiyaka sɔɔnda ka a teren Iburahima sɔɔn da san kemɛ bɔ. ⁶ Saran kan ko: «Eɛ! Alla ra n nasewa foo n da jalɛn ka yeɛ bɛke. Ko jin ba fo mɔɔ men ye, wo fanan di sewa ka yeɛ n fe.» ⁷ Saran kumara iko ko: «Yon tun di a fo Iburahima ye ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dence sɔɔn a ye, ka a teren a ra cemɔɔya kosebe.»

Hajara ni a den gbenda

⁸ Nba, den bonyara. Ie ka a da bɔ sin na lon men dɔ, Iburahima ka tolon ba ke. ⁹ Misiranka muso Hajara ka dence men sɔɔn Iburahima ye, wo tere ye Isiyaka mayelela. Saran ka wo yen ¹⁰ ka a fo Iburahima ye ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence

gben. N dence Isiyaka le dɔɔn di ke i cetala ri. A dence te ke i cetala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosebe, ka a masɔɔn Isumayila fanan ye a den de ri. ¹² Kɔni Alla ka a fo a ye ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fe, i ye wo ke a ye, baa n ka bɔnsɔn men lahidi ta i ye, bɔnsɔn wo bɔtɔ Isiyaka le rɔ. ¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a ke jamatii ri ka a masɔɔn a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duu sa gbeni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji ke jikefen gbololama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko alu ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Beri Seba so kɔkan. ¹⁵ Alu ka alu mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikefen kɔndɔ. Ji banda tuma men na, Hajara ka a den to jirinɔn do lulen na. ¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biye sɔmɔndiya ko kelen jatale ka a sii, baa a ka a miri ko a te a fe ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuyaya. ¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan men. Wo rɔ, Alla la meleka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A kan ko: «Hajara, nfen keni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan men. ¹⁸ I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a ke jamana ba ri.»

¹⁹ Alla ka Hajara ja laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikefen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min. ²⁰ Alla tora den fe. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a ke biyefilila ri. ²¹ A siini tere Paron wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Iburahima ni Abimeleki la teriya

²² Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la keleden kuntii Pikɔli ta ka wa Iburahima wara. A ka a fo Iburahima ye ko: «Alla ye i fe i la ko bee rɔ. ²³ Wo rɔ, n ye a fe i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i te an si janfa. I ye london de ri n na jamana rɔ yan. N ka jumaya men ke i ye wo rɔ, n da wo ke. Wo ja kelen ma, i ka kan ka jumaya wo ke n ye, i ye wo ke. I ye an na jamana men do bi, i ka kan ka jumaya men ke wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan ke.» ²⁴ Iburahima kan ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la. ²⁶ Abimeleki ka Iburahima jabi: «N ma a lɔn n na jɔn men ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fo bi.»

²⁷ Iburahima ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisilu bɔ ka a di Abimeleki ma, alu la teriya rɔ. ²⁸ Iburahima ka saadeni musoman wɔrɔnwula gberɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ. ²⁹ Abimeleki ka a majininka

* 21:3 Isiyaka kɔrɔ ye le ko a ye yeɛla

ko: «I ka saaden musoman wɔrɔnwula jin bɔ nfenna ko rɔ?» ³⁰ Iburahima kan ko: «Saadeni wɔrɔnwula jin mira. Alu ye kɛ an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kolɔn jin sen.» ³¹ Wo le rɔ, alu ka dinkira wo tɔɔ la ko Beri Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka alu kali alu jɔɔn ye dinkira wo le rɔ.

³² Alu ka alu kali alu jɔɔn ye tuma mɛn na, Abimeleki ni a la kɛɛden kuntii Pikɔli ka alu kɔseyi alu wara Filisiti jamana rɔ.

³³ Iburahima ka tamarisi ju turu Beri Seba ka Allabatala bato, Maari mɛn tɛ banna kɔnin.

³⁴ Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rɔ ka waati jan kɛ ye.

22

Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ a dence la ko rɔ

¹ Nba, waati wo taminni ko rɔ, Alla ka Iburahima kɔrɔbɔ. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima kan ko: «Naamun.» ² Alla kan ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mɛn duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rɔ. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka kɛ saraka ri ka n sɔ a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri.»

³ Wo Duusa gbeni, Iburahima wulira jona ka lɔ tɛ Alla sɔlifen janin kanma ka a la fali rabɛn. A ka a la jɔnce fila kili, a ni a dence Isiyaka. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mɛn ko fɔ a ye, alu wara ye.

⁴ Alu ka tele sawa kɛ taaman na. Iburahima ka a ja lɔ wula jan na ka dinkira wo yen.

⁵ Iburahima ka a fɔ a la jɔnilu ye ko: «N ni n dence watɔ koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makɔnɔ fali dafɛ yan. An natɔ.»

⁶ Iburahima ka Alla sɔlifen janin lɔɔ sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Alu fila wara alu jɔɔn fɛ. ⁷ Isiyaka ka a fɔ a fa ye ko: «N fa.» Iburahima kan ko: «Naamun.» Isiyaka kan ko: «Takise ye an bolo, lɔɔ fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye mɛn kela saraka ri ka a di Alla ma?»

⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadenin ko janabɔ.» Alu fila tora wa la i jɔɔn fɛ.

⁹ Dinkira mɛn ko fɔni a ye Alla bolo, alu sera ye. Iburahima ka saraka bɔ diya lɔ ka lɔɔ la wo kan. Wo kɛni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka bɔ diya kan lɔɔ kun na. ¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateɛla.

¹¹ Kɔni Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka a kan nabɔ Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima kan ko: «Naamun.» ¹² Meleka kan ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi kɛ a la. N da a lɔn sisen ko i silanni Alla ye, ka a masɔrɔn i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lɔ ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do rɔ. Iburahima wara saaji wo mira ka a kɛ saraka ri Allabatala sɔ kanma a dence nɔ rɔ. A ka a faa ka a janin ka a kɛ buuri ri. ¹⁴ Iburahima ka dinkira wo tɔɔ la ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja.» Wo le rɔ, mɔɔilu ye a fɔla bi ko: «Allabatala di mɔɔ mako ja a la koyinke kan.»

¹⁵ Allabatala la meleka tora sankolo rɔ ka Iburahima kili a sija filana rɔ, ¹⁶ ka a fɔ a ye ko: «Allabatala kan ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a kɛ saraka ri ka a di n ma. Ikomini i ra wo kɛ, n da n kali n jɛrɛ tɔɔ la, ko ¹⁷ i ri baraka. N di i bɔnsɔn siyaya iko lolo ye sankolo rɔ ja mɛn ma, wala kɔɔji da la kije siyaman ye ja mɛn dɔ. I bɔnsɔn di se alu juuilu la, foo ka woulu la soilu mira alu la. ¹⁸ Wo ri kɛ sababu ri, siya bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn fɛ, baa i ra n kan mira ka a kɛ.»

¹⁹ Nba, Iburahima ni a dence ka alu kɔseyi ka wa a la jɔnilu tɛrɛn ye. Alu bɛɛ ka sila mira ka wa Beri Seba. Iburahima ka a sii ye le ka mɛn.

²⁰ Waati wo taminni, a fɔra Iburahima ye ko a badenma cɛ Nakɔri muso Milika fanan da denceilu sɔrɔn. ²¹ A dence fɔlɔma tɔɔ ko Usi. A dence filana tɔɔ ko Busi. A dence sawana tɔɔ ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri. ²² Milika dence naaninna tɔɔ ko Kesɛdi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Yidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la. ²³ Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sɔrɔn Iburahima badenma cɛ Nakɔri ye. ²⁴ Nakɔri muso filana, mɛn tɔɔ ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sɔrɔn a ye. Wo denceilu tɔɔ le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Mahaka.

23

Saran na saya

¹ Saran ka san kɛmɛ ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, ² a sara Kanaan jamana Kiriyyati Ariba sɔ kɔndɔ, mɛn tɔɔ bi ko Heburɔn. Iburahima ka a sii Saran suu kun na a ka kasi.

³ Iburahima bɔra a muso Saran suu dafɛ, ka wa kuma Hetika ye, ⁴ a kan ko: «Nde ye lɔndan de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a kɛ kaburu sɔ ri ka n muso suu don ye.»

⁵ Hetika ka Iburahima jabi: ⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tɛma yan. An na kaburu sɔ dinkira mɛn ba diya i ye, i ye i la suu don ye. An si tɛ an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso suu don.»

⁷ Iburahima ka a wuli ka a majii Hetikailu jana. ⁸ A ka a fɔ alu ye ko: «Nba, ni ai sɔnda

† 21:31 Beri Seba kɔrɔ ye le ko Teriya Kolɔn

n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sokari dence Efuron madiya n ye. ⁹ Falan men ye a bolo Makipela, a la sene konko fe konin, a ye wo san n ma. A sanko wa ke wodi men di, n di wo di a ma ai jakoro yan, sa dinkira wo ri ke n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a teren Efuron jere siini Hetika tema so donda la ye, baa ale fanan tere Hetika de ri. A ka Iburahima jabi jama bee jana ko, ¹¹ «An fa, i tolo malo n kan na. N di sene ni falan bee di i ma ka a la a jooon kan. N ye a bee dila i ma ka n badenmailu ke a sere ri. Wa, i muso suu don.» ¹² Iburahima ka a majii so kondoo maa bee jana. ¹³ A ka a fo Efuron ye wo bee jakoro ko: «I jaandi, i tolo malo n na. N di sene jin sanko di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso suu don ye.» ¹⁴ Efuron ka a fo Iburahima ye ko: ¹⁵ «N na faama, i tolo malo n na. Sene jin sanko te tamin wodigbe kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ja nde ni ile tema? Wa i muso suu don.»

¹⁶ Efuron ka sene sanko men fo, Iburahima sonda wo ma. A ka wodigbe wo suman Hetika bee jana ka a di Efuron ma, wodigbe kilo naanin a ni tala la, ka ben julailu la sumanni ja ma.

¹⁷ Wo ro, Iburahima ka Efuron na sene san a ma, sene men tere Makipela, Mamere fan fe. Sene wo ni a falan ni a jiri bee haan ka wa se sene dan na, ¹⁸ wo bee kera Iburahima ta ri. Hetika men bee siini tere laden do so donda la ye, woiu kera alu sere ri.

¹⁹ Iburahima bora ye ka a wa a muso Saran suu don falan na Makipela, Mamere fan fe Kanaan jamana. Mamere wo too le fanan ko Heburon. ²⁰ Wo le koson, sene wo ni a falan bee kera Iburahima ta ri, ka a ke a la kaburu so ri. A ka wo san Hetika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

¹ Nba, Iburahima koroyara kosebe, Allabatala tun ka baraka don a la ko bee ro. ² Lon do ro, a ka a demenba kili, men ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fo a ye ko: «I bolo la n woro koro ka lahidi ta n ye ka i kali. ³ An siini Kanaan bonson de tema yan, koni n ye a fe i ye i kali Allabatala too ro, men ye sankolo ni duukolo tii ri, ko i te Kanaan bonson denmuso si furu ka a di n dence ma. ⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana ro, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Demenba wo kan ko: «Ni denmuso ma son ka na nde kofe yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana ro wa?»

⁶ Iburahima kan ko: «Een de! I kana wa n dence ri ye fewu! ⁷ Allabatala Alla, men ye sankolo tii ri, wo ka n nabo n fa so la, ka n nabo n saron jamana ro. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jin di n bonson ma. Ale

le jere keto a la meleka bilala i je ka wa n fa jamana ro, sa i ri muso do saron n dence ye ye. ⁸ Ni muso ma son ka na i kofe, wo kalili kunko ri bo i ma, koni i kana wa n dence ri de!» ⁹ A demenba ka a bolo la a tii Iburahima woro koro ka a kali ko a ri wo bee ke.

¹⁰ Wo ro, Iburahima la demenba ka joomme tan ta a tii la joommailu ro ka wa Nakori la so la, Aramu Naharayimu mara ro. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma. ¹¹ A se men keni ye, a ka joommailu lala kolon da la so kakan. A donda wura da le fe, musoilu ye wala ji ta diya kolon da la waati men do.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya ke n tii Iburahima ye. ¹³ N loni kolon da la yan, so kondoo sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen. ¹⁴ N ba a fo sunkurun men ye ko: «I la jitafen najii ka n so ji ro, n ye n min», ni wo ka n so, ka ban ka n na joommailu fanan namin, nba sunkurun wo ye ke i la baaraden Isiyaka muso ri, i jere ka men natee a ma. Ni wo bee kera, n di a lon ko i ra jumaya ke n tii ye ka a masaron i ra ke a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a teren a la jitafen ye a kaman-nakun kan. Rebeka ye Betuweli denmuso le ri. Betuweli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakori la muso le ri, Iburahima koroe konin. ¹⁶ Sunkurun wo kepi kosebe. A ma ce lon folo. A wara ji ta diya, ka a la jitafen nafa ka a koseyi. ¹⁷ Iburahima demenba ka i bori ka wa a laben, ka a fo a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n so ji ro, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka ce wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka ce so ji ro. ¹⁹ A banni ji minna, sunkurun kan ko: «I lo, n di wa ji ta ka i la joommailu fanan so ji ro. A bee ye alu min ka wasa.» ²⁰ A ka i kaliya ka a la jitafen najii ka ji ke kolofen na jiminfen kondoo ka i bori ka wa ji ta ikoo. A tora ji tala ka na haan joommailu bee banda alu minna. ²¹ A tere ye baara wo kan tuma men na, ce wo ka a lo ka a mafene. A ma foyi fo. A ka sunkurun korosi ka a lon ni Allabatala da a la sila diyala.

²² Joomme bee banda ji minna tuma men na, ce ka nundolafen sanin do labo, men sumannin di karamun loolu bo. A ka bololafen sanin fila fanan nabo, men sumannin di karamun keme a ni karamun tan ni loolu bo. ²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri son ka nde ni n taamajoonilu jiya a wara wa?» ²⁴ Rebeka ka a jabi: «Nakori ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri. ²⁵ Ai ri jiya diya saron an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la joommailu ma.»

²⁶ Ce ka wo men ka a tin birin ka Allabatala bato. ²⁷ A kan ko: «N di Allabatala tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la

⁶⁶ Nba, ce tun ka fen fen ke a la taama rɔ, a ka wo bee jafa Isiyaka ye. ⁶⁷ Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faaninbon na, ka a furu ka a ke a muso ri. Isiyaka ka Rebeka kanin kosebe, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jusu sumara a na la saya ko rɔ.

25

Ibrahim la saya

¹ Nba, Ibrahim ka muso ghere furu, men too ko Ketura. ² Wo ka denceilu sɔɔn Ibrahim ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi. ³ Ibrahim dence Jokisan fanan ka dence fila sɔɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kera Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri. ⁴ Ibrahim dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Eferi, Henaki, Abida a ni Elida. Wo bee ye Ketura bɔnsɔn de ri.

⁵ Ibrahim ka a ceɛ bee di Isiyaka le ma, ⁶ kɔni a ka a muso tailu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Ibrahim ka woilu lawa teleba jamana rɔ, ka alu mabo a dence Isiyaka la.

⁷ Ibrahim si san bee ladenni kera san keme ni san biwɔɔnwula ni san loolu le ri. ⁸ A ka a la kɔɔya diya bɔ kosebe ka sa ka la a benbailu kan. ⁹ A dence fila, menilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a suu don Makipela falan na, Mamere fan fe. Dinkira wo tere ye Hetika Sokari dence Efurɔn bolo kɔɔman na, ¹⁰ kɔni Ibrahim ka wo le san a ma. A ni a muso Saran suu donda ye.

¹¹ Ibrahim sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tere Beri Lasayi Royi le la.

Isumayila bɔnsɔn

¹² Nba, Ibrahim dence Isumayila bɔnsɔn de jin di, Saran na jɔnmuso Misiranka Hajara a ka men sɔɔn Ibrahim ye. ¹³ Isumayila denceilu too le jin di, ka ben alu sɔɔn waati ma. A dence fɔlɔ too ko Nebayɔti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la, ¹⁴ ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la, ¹⁵ ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Seturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

¹⁶ Isumayila denceilu le wo ri, menilu kera faama tan ni fila le ri, ka alu sii kabila tan ni fila kun na, bee ni alu la so. ¹⁷ Isumayila ka san keme ni san bisawa ni san wɔɔnwula le sɔɔn, ka sa ka la a benbailu kan. ¹⁸ A bɔnsɔn siini tere Asiri so sila la, Misiran teleba fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Alu ni alu badenna tere ma i sii i jɔɔn fe.

¹⁹ Nba, Ibrahim dence Isiyaka bɔnsɔn de jin di. Ibrahim ka Isiyaka sɔɔn. ²⁰ Isiyaka sɔɔn ka san binaanin bɔ tuma men na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere

Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bɔnsɔn do le ri ka bɔ Padani Aramu. Rebeka kɔɔɛ le tere Aramu bɔnsɔn Laban di. ²¹ Isiyaka ka Allabatata matara a muso ye ka a masɔɔn a tere dɔnsɔɔnbali le ri. Allabatata ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kɔɔn ta. ²² Ka a tereɔn alu ma sɔɔn fɔlɔ, denilu bilara i jɔɔn na alu na kɔɔn rɔ. Rebeka kan ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatata mapininka ko wo ma. ²³ Allabatata ka a jabi: «Jamana fila le ye i kɔɔn.

Jamana fila ri bɔ i kɔɔn rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔɔmamɔɔ ri ke doomamɔɔ la baaraden de ri.»

²⁴ Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la. ²⁵ Men fɔlɔma sɔɔnda, wo wulenni de tere, si le tere ye a fari ma. Wo rɔ alu ka wo too la ko Esawu. ²⁶ Wo kɔ rɔ, a dooce nara, a kɔɔɛ sen tintiri mirani a bolo. Alu ka wo too la ko Yakuba. Rebeka ka alu sɔɔn ka a tereɔn Isiyaka sɔɔn da san biwɔɔn bɔ.

²⁷ Denilu bonyara ka ke kanberen di. Esawu kera donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a ye. Kɔni, Yakuba kera mɔɔ m- sumanin di, a tun te a mabɔla faaninbon na kosebe. ²⁸ Esawu duman tere Isiyaka ye, ka a masɔɔn a tere ye sobo sɔɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tere Rebeka ye.

²⁹ Lon do rɔ, Yakuba tere ye sɔɔs tibila. Esawu kɔnkɔ ba nara ka bɔ wula kɔnda. ³⁰ A ka a fɔ Yakuba ye ko: «Kɔnkɔ ba le n na jin. I jaandi, i ye n sɔ i la sɔɔs wulen dɔ. N ye a damun.» Nba, kuma wo kera sababu ri, mɔɔilu ka a fɔ Esawu ma ko Edomu*.

³¹ Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kɔɔmamɔɔya di n ma fɔlɔ, n di i sɔ.»

³² Esawu kan ko: «Kɔnkɔ keto n faala. Kɔɔmamɔɔya ye nfen jala n ma?»

³³ Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fɔlɔ.» Esawu ka a kali a ye, ka a la kɔɔmamɔɔya falen Yakuba ma wo ja le ma. ³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ sɔɔs ni buru rɔ. Esawu ka a damun ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kera ten de. Esawu ma a la kɔɔmamɔɔya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitilu la jamana rɔ

¹ Nba, wo bee taminni kɔ rɔ, kɔnkɔ donda jamana kɔnda. Kɔni kɔnkɔ men donda Ibrahim la waati rɔ, wo ni jin te kelen di. Isiyaka wara Filisitilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la. ² Allabatata bɔra gbe rɔ Isiyaka ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana wa Misiran! N keto jamana men yirakala i la, i ye wa i sii ye. ³ I ye men jamana wo rɔ fɔlɔ. N di to i fe, ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔɔ jin bee di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahiidi mafa, n ka men ta i fa Ibrahim ye.

* 25:30 Edomu kɔɔ ye le ko wuleman

⁴ Ko lolo ka siya ja men ma, n di i bɔnsɔn siyaya wo ja ma, ka duu jin bɛɛ di alu ma. Siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn na sababu rɔ. ⁵ N di baraka don i la ko rɔ, ka a masɔrɔn Iburahima ka n kan mira ka a kɛ. N ka mɛn fɔ a yɛ, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka n na jamarili ni n na sariya bɛɛ latelen.» ⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari yɛ.

⁷ Ye cɛilu tun ba Isiyaka mapininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a doomuso le. A silanni tɛrɛ a fɔla alu yɛ ko a muso le, sa alu kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kɛpi ba le tɛrɛ.

⁸ Nba, Isiyaka mɛnda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ja labɔ a la bon na ka Isiyaka ni a muso Rebeka yɛn. Alu yɛ tolon kɛla i jɔɔn fɛ. ⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I muso le jin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an yɛ ko i doomuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔrɔn a tɛrɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.» ¹⁰ Abimeleki kan ko: «I ka nfen ko kɛ an na jin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kɛra, i tun di an lɔ ko haramunnin kɛla ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ yɛ ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kɔsɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo jɔɔn kɛmɛ sɔrɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ. ¹³ Isiyaka bolofɛn siyayara, foo ka a kɛ nanfuluti ba ri. ¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jɔnilu tɛrɛ a bolo. Wo rɔ, a la ko pangboya ka Filisitilu sɔrɔn. ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka bɔɔ kɛ a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fɔ ka alu ja. A fa Iburahima la jɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I yɛ bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitilu ka Isiyaka kɛlɛ a la kɔlɔnilu fɛ

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra yɛ ka wa a la faaninbon lɔ Kerari kɛnɛgbɛ rɔ, ka a sii dinkira wo rɔ. ¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kɛlɛna kɔlɔnilu la alu la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnilu ka kɔlɔn do sen kɛnɛgbɛ rɔ ka se ji ma. ²⁰ Kerari kolofɛn kɔnɔmadɛnilu nara ka Isiyaka la kolofɛn kɔnɔmadɛnilu kɛlɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin yɛ an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eɛɛki, ka a masɔrɔn alu kɛlɛra a fɛ. ²¹ Isiyaka la jɔnilu ka a kɔlɔn dɔgbɛrɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka alu kɛlɛ wo fanan fɛ. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina. ²² A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gbɛrɛ, ka kɔlɔn gbɛrɛ sen

yɛ ikɔ. Mɔɔ si ma alu kɛlɛla wo fɛ. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A kan ko: «Sisen Allabatala da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.»

²³ Isiyaka bɔra yɛ ka wa Beri Seba. ²⁴ Su wo rɔ, Allabatala bɔra gbɛ rɔ a yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «Nde yɛ i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n yɛ i fɛ. N di jumaya kɛ i yɛ ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kɔsɔn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka bɔ diya lɔ yɛ Allabatala bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnilu ka kɔlɔn gbɛrɛ sen.

Abimeleki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimeleki ni a lalila Ahusati ni a la kɛlɛden kuntii Pikoli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara. ²⁷ Isiyaka ka alu mapininka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gbɛn ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?» ²⁸ Alu ka a jabi: «An da a yɛn ko Allabatala yɛ i fɛ. An yɛ tɛriya sidi an jɔɔn tɛma, ka bɛn kan kelen ma. ²⁹ Ikomɛn an ma kojuu kɛ i la, i fanan tɛ kojuu kɛ an na. An ka kojuma le kɛ i yɛ. I bɔra an tɔrɔfɛ hɛrɛ le rɔ. An da a yɛn sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko rɔ.» ³⁰ Isiyaka ka tibili ba kɛ alu yɛ. Alu ka damunun kɛ ka alu min.

³¹ Wo duusa gbɛ jona, alu ka alu kali i jɔɔn yɛ ko alu tɛ kojuu kɛ i jɔɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di alu ma. Alu bɔra hɛrɛ le rɔ ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jɔnilu bɔra kɔlɔn sen diya ka na a fɔ a yɛ ko: «An da kɔlɔn sen ka se ji ma.» ³³ Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Seba. Wo le ka a kɛ, so wo tɔɔ lara ko Beri Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu sɔrɔn ka san binaanin bɔ tuma mɛn na, a ka Hɛtika sunkurun fila furu. Kelen tɔɔ ko Yuditi. Wo fa tɛrɛ Bɛɛri le ri. A tɔ kelen tɔɔ ko Basimati. Wo fa tɛrɛ Elɔn de ri. ³⁵ Muso woilu la ko Isiyaka ni Rebeka jusu tɔrɔ kɔsɛbɛ.

27

Isiyaka Duwara Yakuba yɛ

¹ Nba, Isiyaka kɔrɔra kɔsɛbɛ. A ja tɛrɛ tɛ fen na sa la wula rɔ. Lon do rɔ, a ka a dɛncɛ fɔlɔ Esawu kili ko: «N dɛncɛ.» Esawu ka a jabi: «Naamun.» ² Isiyaka kan ko: «A ragbɛ, n da kɔrɔ. N ma n sa waati lɔn. ³ I yɛ i la donsoya muran ta, i la biɛkɛla ni i la biɛkɛ, ka wa sobo jinin wula kɔndɔ. I yɛ na sobo di n ma. ⁴ Suman mɛn duman n yɛ, i yɛ wo tibi ka a sii n kɔrɔ. N di wo damun ka duwa i yɛ sani n yɛ sa waati mɛn dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka mɛn fɔ a dɛncɛ Esawu yɛ, Rebeka tolo tɛrɛ yɛ wo bɛɛ la. Esawu bɔra ka wa sobo jinin diya wula kɔndɔ tuma

men na, ⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba ye ko: «N da i fa kumakan men. A ra a fɔ i kɔrɔcɛ Esawu ye ko: ⁷ i ye na sobo ri. Ko suman men duman n ye, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo damun ka duwa i ye Allabatala pana sani n ye sa waati men dɔ.» ⁸ Rebeka kan ko: «Nba, n dence, i tolo malo. N ye men fɔla i ye, i ye wo kɛ. ⁹ Wa badennin puma fila mira ba kuru rɔ ka na alu ri. Suman men duman i fa ye, n di wo tibi. ¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo damun ka duwa i ye sani a ye sa waati men dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔcɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don te nde ma. ¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N te duwa si sɔrɔn, fo danka.» ¹³ A na kan ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka men fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na alu ri.»

¹⁴ Yakuba wara ba fila mira ka na alu di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kɛ. ¹⁵ Esawu la faanin puma tɛɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence doomani Yakuba bolo. A ka a bila a ma. ¹⁶ Rebeka ka ba gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun te a fan menilu ma. ¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka men gbasɛ.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka kan ko: «Naamun. N dence puman de kan?» ¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka men fɔ n ye, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo damun, sa i ri duwa n ye.» ²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence ye ko: «Eɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba kan ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulen.» ²¹ Isiyaka kan ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.» ²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloi lu ye Esawu boloi lu le ri.» ²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tɛɛ ye a boloi lu ma iko Esawu boloi lu tɛɛ ye na men ma, wo bolo ma a duwara a ye.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba mapininka ko: «Tupa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.» ²⁵ Isiyaka kan ko: «Suman di n ma. N di i la sobo damun ka duwa i ye.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka damunun kɛ. Yakuba nara resenji fanan di. A ka wo min. ²⁶ Isiyaka banda damununna ka a fɔ a ye ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.» ²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a faanin suma men tuma men na, a ka a duwa a ye ko: «N dence

suma ye ikomin sene suma duman na men ma, Allabatala ka baraka don sene men dɔ.

²⁸ N dence, Alla ma i la seneke duu pumaya ka sancɛ puma lana a kan,

Alla ma wo kera.

Ka i la suman ni i la resenji siyaya kosebe, Alla ma wo kera.

²⁹ Ka mɔɔilu bila i la fanka kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Ka siyailu lana ka alu majii i kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Ka i lasii i badenmailu kun na, Alla ma wo kera.

Ka i na la den bɛɛ lana ka alu majii i kɔrɔ, Alla ma wo kera.

Mɔɔ men ba i danka, Alla ma tɔrɔya lara wo kan.

Mɔɔ men ba duwa i ye, Alla ma pumaya kera wo ye.»

Esawu kan ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

³⁰ Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba ye, Yakuba bɔra a fa tɔrɔfɛ. A ma men bake wo kɔ rɔ, a kɔrɔcɛ Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ. ³¹ A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dence la sobo damun, ka duwa n ye.» ³² A fa kan ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dence fɔlɔ Esawu.» ³³ Isiyaka yereyerɛra kojuyaya. A kan ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔrɔ? N ka wo damun ka duwa a tii ye sani i ye na. N da duwa a ye, n ti se wo yelemanna butun.»

³⁴ Nba, Esawu ka a fa la kuma wo men tuma men na, a jusu kasira. A kulera kojuyaya ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i ye duwa n fanan ye!» ³⁵ Isiyaka ka a jabi: «I doocɛ le nara janfa rɔ ka i la duwawu sɔrɔn.»

³⁶ Esawu kan ko: «Men ka a tɔɔ la ko Yakuba*, jo ye wo fɛ, baa a ra janfa don n ma signa fila. A tɔɔ benni n ka fewu! A ka n na kɔrɔmamɔɔya mira n na ka wo kɛ a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n ye wa?» ³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbe! N da a lasii i kun na, ka a badenma tɔ bɛɛ kɛ a la baaraden di. N da suman ni resenji siyaman baraka don a la kɔ rɔ. N dence, n ye nfen kɛ i ye?» ³⁸ Esawu ka a fa madiya iko tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le tɛɛn i bolo wa? I ye duwa n fanan ye.» Esawu kulera ka woyo ka kasi kosebe. ³⁹ A fa ka a fɔ a ye ko: «Duu puma ye yɔrɔ men dɔ, sancɛ puma ye na la a kan, i ri janyan wo la. ⁴⁰ I ri i balo sɔrɔn i la fanmurulu la. I ri kɛ i doocɛ la baaraden de ri, kɔni i ba murunti tuma men na, i ri i jere bɔ a la fanka kɔrɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barince wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu men kɛ Yakuba ye, wo kera sababu ri, Yakuba

* **27:36** Yakuba kɔrɔ ye le ko sen tintiri a fɔ na gberɛ ye ko janfate

gboyara Esawu ye. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a suu don na, n di n doocɛ Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tɛrɛ ye mɛn di, wo fɔra Rebeka ye. Wo rɔ, a ka a dɛncɛ Yakuba kili ka a fɔ a ye ko: «I tolo malɔ. A loo ye i kɔrɔcɛ Esawu la ka i faa ka a la mɔnɛ bɔ i rɔ. ⁴³ N den, i ye n kan mira ka a kɛ. I bori sisen ka wa n kɔrɔcɛ Laban wara Haran. ⁴⁴ I ye mɛn a wara ye dooni, foo i kɔrɔcɛ jusu ye ban sumala. ⁴⁵ I kɔrɔcɛ la diminya ba mala, i ka mɛn kɛ a la, a ri jina wo ko rɔ. Wo ba kɛ, n di kɛla di i ma ko i ye na. Ni wo tɛ n kana bɔnɔ ai fila bɛɛ la ko rɔ lon kɛn dɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka ye ko: «N kɔrɔ, Esawu ka Hetika sunkurun mɛnilu furu jɛn, woilu ra n sɛɛ kojuuwa, foo ka dunupa loo bɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hetika sunkurun dɔ ta, mɛn ye woilu jɔɔn di, wo ri n tɔrɔ wo ja jɛrɛ jɛrɛ ma. Saya ka fisa wo ri paaɔn!»

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a ye, ka a fɔ a ye ko: «I kana muso ta Kanaan bɔnɔn denmusoilu rɔ de! ² Wa i benba Betuweli wara Padami Aramu, ka i barincɛ Laban denmuso dɔ furu. ³ Alla Seebɛɛti ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔ i rɔ. ⁴ Alla ka baraka mɛn kɛ i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo jɔɔn kɛ i ni i bɔnɔn na ko rɔ, kɔsa jamana jɛn di kɛ i ta ri, i yɔrɔ mɛn dɔ jɛn di i ye lɔndan de ri haan bi, baa Alla ka jamana jɛn di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mɛn ye Aramu bɔnɔn Betuweli dɛncɛ ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kɔrɔcɛ ri.

Esawu ka muso gbɛrɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yɛn ko Isiyaka ra duwa Yakuba ye ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso dɔ ta ye. A ka a yɛn fanan ko a fa ra duwa Yakuba ye tuma mɛn na, a ka a fɔ a ye ko a kana muso ta Kanaan bɔnɔn denmusoilu rɔ de! ⁷ Esawu ka a yɛn fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu. ⁸ Esawu ka a lɔn wo le rɔ ko Kanaan bɔnɔn sunkurun ma di a fa Isiyaka ye. ⁹ Wo rɔ, a wara Isumayila wara, mɛn ye Iburahima dɛncɛ ri. A ka wo denmuso dɔ furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayoti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Bɛri Seba ka wa Haran. ¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira dɔ rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun dɔ ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔɔra. ¹² Ka a tɔ sunɔɔ rɔ a ka sankale dɔ yɛn sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni foo bandakolo ma. Alla

la mɛlekailu ye jii ni yeɛla sankale wo ma. ¹³ Allabatala jɛrɛ kan ko: «Nde le Allabatala ri, i benba Iburahima ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jɛn de, n di wo di i ni i bɔnɔn ma. ¹⁴ I bɔnɔn di siyaya iko duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolo maran ni tele kankan bolo kinin dɔ. I ni i bɔnɔn di kɛ sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo. ¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fɛ tuma bɛɛ rɔ. I wa kɛ wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔseyi ka i lana jamana jɛn dɔ iko. N tɛ bɔ i fɛ haan n da n lahididi mafa, mɛn n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatala ye dinkira jɛn dɔ yan. N tun ma a lɔn.» ¹⁷ Yakuba silanda. A kan ko: «Dinkira masilannin de jɛn di de! Dinkira jɛn tɛ foyi di fɔ Alla la bon! Sankolo don dinkira ri tɛrɛn yan.» ¹⁸ Yakuba wulira sɔɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri ka tulu kɛ a kan. ¹⁹ A ka dinkira wo tɔɔ la ko Beteli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛrɛ ko Lusi.

²⁰ Yakuba ka dakan ta Alla ye ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama jɛn dɔ, ka suman ni friyabɔ di n ma, ²¹ sa n di n kɔseyi hɛrɛ rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bɛɛ kɛ ten, Allabatala ri kɛ n Maari Alla ri. ²² N da kabakurun mɛn nalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri yan, wo ri kɛ Alla la bon di. I wa fɛn fɛn di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barincɛ Laban wara

¹ Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ. ² A seni yɔrɔ dɔ rɔ, a ka kolɔn dɔ yɛn wula rɔ. Saa kuru sawa lani tɛrɛ kolɔn da la. Wo ye laminna kolɔn wo le rɔ. Kolɔn wo da tuunni kabakurun mɛn na, wo ka bon tɛrɛ kɔsɛbɛ.

³ Kolofen kɔnɔmadɛnilu alu wa alu la saa bɛɛ ladɛn tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kolɔn da la, ka saa iɛ lamin. Saa wa ban alu minna tuma mɛn na, alu ri kabakurun makurukuru ka kolɔn da latunun a la iko.

⁴ Yakuba ka kolofen kɔnɔmadɛnilu mapininka ko: «N badɛnmailu, ai bɔni mi?» Alu ka a jabi: «An bɔni Haran de.» ⁵ Yakuba kan ko: «Ai ka Laban lɔn wa, Nakɔri mamaren?» Alu ka a jabi: «An ka a lɔn.» ⁶ Yakuba ka alu mapininka ko: «Tana tɛ a la ye?» Alu kan ko: «Tana si tɛ a la ye. I ma a denmuso Raseli yɛn? A natɔla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba kan ko: «Ai ja lɔ. Tele ka jan fɔlɔ, saailu ladɛn waati ma se fɔlɔ. Ai ye saailu lamin ka wa alu ri bin damun diya.»

⁸ Kolofen kɔnɔmadɛnilu ka a jabi: «An ti se wo kɛla, foo saa bɛɛ wa ban nala fɔlɔ. Alu

wa na, an di kabakurun makurukuru ka a ba kolon da la ka saailu lamin.»

⁹Yakuba ye kumala kolofen konmadenilu fe tuma men na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tere ie konmaden de.

¹⁰Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma men na, a wara kabakurun makurukuru ka a ba kolon da la, ka a barince la saailu lamin. ¹¹Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fo ka kasi. ¹²A ka a fo Raseli ye ko, a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimanto wara wo fo a fa ye. ¹³Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kafe. A seni a torafe, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka danteli ke Laban ye. ¹⁴Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An bee ye buruju kelen de ri jo!» Yakuba ka karo kelen ke Laban torafe.

¹⁵Lon do ro, Laban ka a fo Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, koni wo bee ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fo n ye.»

¹⁶Wo ka a teren, denmuso fila ye Laban bolo. Koromamoo tao ko Leya. A doomuso tao ko Raseli. ¹⁷Leya jakise tere ye kepi, koni Raseli kepi ja bee ma. ¹⁸Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo ro, a ka Laban jabi: «N di san woronwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.» ¹⁹Laban kan ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mao ghere ma. To n torafe yan.»

²⁰Wo ro, Yakuba ka san woronwula ke baara la Raseli soron kanma, koni Raseli ladiyane koson san woronwula wo kera a nana iko tele danda

²¹San woronwula dafanin, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men foni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

²²Nba, Laban ka a siijoon bee kili ka tibili ba ke, ²³koni su wo ro, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya denda. ²⁴Laban ka a la jonnuso do di Leya ma ka a ke a la jon di. Jonmuso wo tao ko Silipa. ²⁵Duu sa gbeni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fo Laban ye ko: «I no nfen de kela n na jin ten? N ka baara ke i ye Raseli le soron ko ro. Nfenna i ra n janfa?» ²⁶Laban ka a jabi: «Ka doomamoo furu koromuso ne, wo te kela an wara yan. ²⁷I sabari ka lookun jin dafa Leya la kono bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo ro, i ri san woronwula ghere ke n ye.»

²⁸Yakuba sonda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma. ²⁹Laban ka a la jonnuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la

jonnuso ri. ³⁰Yakuba ni Raseli denda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san woronwula ke baarala Laban ye iko tuunni.

³¹Allabatata ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma men na, a ka den soron nooya Leya ye, koni Raseli tere ye densoronbali le ri.

³²Leya ka kono ta ka dence soron. A kan ko: «Allabatata ra n na toraya yen. N di diya n ce ye sisen.» Wo le ro, a ka den tao la ko Ruben*. ³³A ka kono ta iko tuunni ka dence soron. A kan ko: «Allabatata ra a men ko n ma duman n ce ye. Wo ro, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le ro, a ka den wo tao la ko Simeyon†.

³⁴Leya ka kono ta iko tuunni ka dence soron. A kan ko: «Sisen koni, n ce ri i fasa n ma, ka a masoron n da dence sawa soron a ye.» Wo le ro, a ka den wo tao la ko Lebi†.

³⁵A ka kono ta iko tuunni ka dence soron. A kan ko: «Sisen, n di Allabatata tando.» Wo le ro, a ka den wo tao la ko Yahuda§. Wo ko, a ka den soron madooya.

30

Yakuba den taulu

¹Nba, Raseli ka a yen tuma men na ko a ma den soron Yakuba ye, a koromuso la keleya ka a mira. A ka a fo Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo te n di faa.» ²Yakuba jusu bora. A ka a fo a ye ko: «N ye Alla le joon jala wo ro wa? Ale le ma i lakanya den soronna wa?» ³Raseli kan ko: «Nba, n na jonnuso Bilaha ta, i ye si a fe, sa a ri den soron n ye, sa n fanan di ke denbatii ri.»

⁴Wo ro, Raseli ka a la jonnuso Bilaha di Yakuba ma, ka a ke a muso ri. Yakuba ni wo sira. ⁵Bilaha ka kono ta Yakuba la, ka dence soron a ye. ⁶Raseli kan ko: «Alla ra jo di n ma. N ka men fo, a ra wo men ka n so dence la.» Wo le ro, Raseli ka den wo tao la ko Daan*.

⁷Raseli la jonnuso Bilaha ka kono ta Yakuba la iko, ka a dence filanan soron a ye. ⁸Raseli kan ko: «Nde ni n koromuso bilani tere an joon na kojuuya. Sisen, n konin da se a la.» Wo le ro, a ka den wo tao la ko Nefitali†.

⁹Nba, Leya ka a yen tuma men na ko a te kono ta la butun, a ka a la jonnuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a ke a muso ri. ¹⁰Silipa ka kono ta. A ka dence soron Yakuba ye tuma men na, ¹¹Leya kan ko: «N da kunnadiya.» Wo le ro, a ka den wo tao la ko Kadi†.

¹²Silipa ka kono ta iko tuunni. A ka a dence filanan soron Yakuba ye tuma men

* 29:32 Ruben koro ye le ko «i ja la, dence le»

† 29:33 Simeyon koro ye le ko Alla ye n kan mena

‡ 29:34 Lebi

koro ye le ko masidi § 29:35 Yahuda koro ye le ko bato

* 30:6 Daan koro ye le ko n da jo soron

† 30:8 Nefitali

koro ye le ko n da seodon ‡ 30:11 Kadi koro ye le ko kunnadiya

na, ¹³ Leya kan ko: «ƐƐ, n da sewa kosebe. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri[§].

¹⁴ Suman ka waati, Ruben wara jiri lulu doilu teren sene rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na alu di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma men na, a kan ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la janman basi jiri lulu doilu rɔ.»

¹⁵ Kɔni Leya ka a jabi: «I ra n ce bɔ n bolo kɔni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la janman basi jiri lulu fanan bɔ n bolo wa?» Raseli kan ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sɔ i dence la janman basi jiri lulu rɔ, n na ce Yakuba ri si i fe su jin dɔ.» Leya sɔnda wo ma.

¹⁶ Wura fe, Yakuba nara ka bɔ sene rɔ. Leya ka i bori ka wa a kunben, ka a fɔ a ye ko: «I sitɔ nde le wara bi. N da i sɔrɔn n dence la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fe su wo rɔ. ¹⁷ Alla tolo tere ye Leya la tarali kan na. Wo rɔ, Leya ka kɔnɔ ta ka a dence looluna sɔrɔn Yakuba ye. ¹⁸ Leya kan ko: «Alla ra n sara ka a masɔrɔn n ka n na jɔnmuso di n ce ma.» Wo le rɔ, a ka dence wo tɔɔ la ko Isakari^{*}.

¹⁹ Leya ka kɔnɔ ta iko tuunni ka a dence wɔɔrɔna sɔrɔn Yakuba ye. ²⁰ A kan ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N ce ri n bonya sisen, ka a masɔrɔn n da dence wɔɔrɔ sɔrɔn a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Sabulon[†].

²¹ Wo kɔ rɔ, a ka denmuso fanan sɔrɔn, ka wo tɔɔ la ko Dina.

²² Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kɔ, ka a la tarali kan namɛn, ka den ko nɔɔya a ye. ²³ Wo rɔ, a ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A kan ko: «Alla ra maloya bɔ n na. ²⁴ Allabatala ye dence gbere la jin kan.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yusufu[‡].

Yakuba kera nanfulutii ri.

²⁵ Nba, Raseli ka Yusufu sɔrɔn tuma men na, Yakuba ka a fɔ Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n kɔseyi n wara. ²⁶ I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara ke i ye, woilu le la ko rɔ. I ye alu di n ma, sa n di wa. N da baara men ke i ye, i jere ka wo lɔn.» ²⁷ Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da jɔnininnin ke ka a yen ko Allabatala ka baraka don n ko rɔ ile le la ko kosɔn. ²⁸ Wo rɔ, i sara ka kan ka ben men na, i ye wo fɔ n ye. N di wo di i ma.» ²⁹ Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara ke i ye na men ma, i jere ka wo lɔn. I la kolofenilu siyayara na men ma nde bolo, i ka wo fanan lɔn. ³⁰ N nara kolofen men teren i bolo, woilu ma siya tere, kɔni sisen, alu ra siyaya ka ke kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko rɔ nde le la ko kosɔn.

Wo rɔ, n te baara ke n jere ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

³¹ Laban kan ko: «N ye nfen di i ma ka a ke i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kɔni ni i ka ko kelen pe jin ke n ye, n di to yan ka i la saailu gben ka alu kada. ³² I ye dije, n ye wa i la kolofen bee kɔrɔsi bi. N wa kolofen finnan menilu yen, n di woilu bɔ a rɔ, a ni kolofen manjeenman. Woilu ri ke n sara ri. ³³ Lon do natɔ, ni i ka n na kolofen kɔrɔsi i ri a lɔn ni n telenni wala n telenni te. Ni i ka ba do yen n bolo, men manjeenman te, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, men finni te, i ri a lɔn ko n da wo sonya ile ma.» ³⁴ Laban kan ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ja men ma, a ri ke wo ja ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakɔrɔn manjeenman ni bamuso manjeenman bee bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbɛ ye a rɔ, a ka wo bee bɔ alu rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bee karifa a denceilu la. ³⁶ Alu ka tele sawa taama ke kolofen woilu ri ka alu mabɔ Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka alu lakanda.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kende doilu tee jiri su sawa la, pepiliye, amande[§], a ni pilatani. A ka jiribolo kende woilu fara doilu bɔ alu ma ka jiribolo woilu manjeen. ³⁸ A ka jiribolo kende manjeennin woilu bilabila bailu la jiminfen kɔndo, sa bailu wa na alu min diya, alu ri jiribolo manjeennilu yen, baa bailu ye yelɛla i jɔɔn kan i min waati le. ³⁹ Alu wa yelɛla i jɔɔn kan jiribolo woilu je, alu ri den manjeenilu sɔrɔn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoiu bɔ kolofen tɔilu rɔ, ka alu bila Laban na saa manjeenilu ni finmanilu jakɔrɔ, sa alu ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka den manjeenman ni den finmanilu sɔrɔn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔrɔn a jere ye. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tɔlɔnninilu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manjeenilu bila jiminfen kɔndo alu jakɔrɔ. Wo rɔ, alu ri yelɛ i jɔɔn kan jiribolo dafɛ, ⁴² kɔni ni kolofen baraninilu nara ka i min, Yakuba te jiribolo bila jiminfen kɔndo alu jakɔrɔ. Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kera Laban ta ri, kɔni kolofen tɔlɔnni denilu kera Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kera fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen misen siyaman sɔrɔn. A ka jɔnilu fanan sɔrɔn, a ni jɔɔmeilu ni falilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bɔ Laban wara

§ 30:13 Aseri kɔrɔ ye le ko sewa * 30:18 Isakari kɔrɔ ye le ko sara † 30:20 Sabulon kɔrɔ ye le ko bonya ‡ 30:24 Yusufu kɔrɔ ye le ko ka do la a kan § 30:37 Amade ye jiriden damunta le ri.

¹ Laban denceilu tere ye a fola ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bee ta. A ra a jere ke fentii ri wo ro an fa bolofen do.» Wo kuma fora Yakuba ye. ² Yakuba ka Laban nakorasi ka a yen ko Laban tere ye a mirila a ma ja men ma fola, a te a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do ro, Allabatala ka a fo Yakuba ye ko: «I koseyi i fa so la, ka wa i badenmailu tema. N di to i fe.» ⁴ Wo ro, Yakuba ka kela di Raseli ni Leya ma ko alu ye na a teren wula kondɔ, a la kolofen ye yoro men. ⁵ Alu seni ye, Yakuba ka a fo alu ye ko: «N da a yen ai fa ja ro ko a tere ye mirila n ma ja men ma folofolo, a te mirila n ma wo ja ma butun, koni n fa Maari Alla ra to n fe. ⁶ Ai jere ka a lon ko n da baara ke ai fa ye n fanka bee la. ⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bo n sara la ko tan, koni Alla ma son a ye kojuu ke n na. ⁸ Ni ai fa ka a fo ko finman ni gbeman ye kolofen menilu ro, ko woilu ri ke n sara ri, nba, kolofen bee ra ke finman ni gbeman di. Ni a ka a fo ko kolofen menilu manjennin, ko woilu ri ke n ta ri, nba, kolofen bee ri manjennin. ⁹ Alla le ka ai fa la kolofenilu bo a bolo ka alu di nde ma.»

¹⁰ Yakuba ka a fo a musoilu ye iko tuun ko: «Kolofen ye yelala i jaon kan waati men na, n sibora. N ka a yen sibo ro ko bakoron menilu ye yelala bamusoiu kan, wo bee manjennin de. ¹¹ Wo waati ro, Alla la meleka ka a fo n ye ko: «Yakuba.» N kan ko: «Naamun.» ¹² A kan ko: «Bakoron menilu ye yelala bamusoiu kan, i ye woilu korosi. A bee manjennin de. A ye wo ja le ka a masoron Laban ka fen fen ke i la, n ka wo bee yen.» ¹³ A kan ko: «Alla le nde ri, men ka a jere yiraka i la Beteli. I ka tulu ke kabakurun kan dinkira men do ka a ke toomasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bo jamana jin do, ka i koseyi i fa so la.»

¹⁴ Raseli ni Leya ka a jabi: «An te foyi soronna yan an fa la ceero a la saya korɔ. ¹⁵ An fa jere te an jatela foyi ri sisen fo siya gberɛ mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bee damunun ka a ban.» ¹⁶ Alu kan ko: «Alla ra nanfulu men bee mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bee ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka men fo i ye, i ye wo ke fasayi.»

¹⁷ Wo ro, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layele jaomeilu kan, ka sila mira ka wa. ¹⁸ A ka a la kolofen bee bila a je ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana ro. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bee ta, a tun ka fen fen saron Padani Aramu.

¹⁹ Alu watola, Raseli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa alu ri a bolo. A ka woilu sonya a fa ko ma, baa Laban wani tere a la saailu si mali diya.

²⁰ Yakuba ka Aramu banson Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa. ²¹ A ka a bolofen bee ta ka a bori.

A ka Efirati ba tee, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fe.

Laban ka Yakuba kɔsaran

²² Yakuba wa tele sawanan lon, a fora Laban ye ko Yakuba ro a bori.

²³ Laban ka a badenmailu laden ka wa Yakuba ko. Alu ka tele woronwula ke a kɔsaranna. Alu ka Yakuba teren Kiliyadi koyinke yoro ro, ²⁴ koni sani alu ye i jaon yen, Alla ka a jere yiraka Aramu banson Laban na sibo ro, ka a fo a ye ko: «Laban, i ye a ke koruma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye!»

²⁵ Nba, Laban wara Yakuba teren tumana men na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lo koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka alu la faaninbonilu lo Kiliyadi koyinkeilu korɔ. ²⁶ Laban wara ka a fo Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko ke n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoiu ta ikomin jon ye mirala kele ro ja men ma. ²⁷ Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fo ka n janfa. Ni wo te, n tun di tolon ba ke i ye. An tun di sewa ka donkilila, ka dundun fo, ka kora fo ka i bilasila. ²⁸ Hali ka n denmusoiu ni n mamarenilu kondon, i ma wo fere di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela jin di? ²⁹ An ye yoro men do jin, a se ye n ye ka kojuu ke ila, koni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo ro. A kan ko: «Laban, i ye a ke koruma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu ke a ye.» ³⁰ Nba, n ka a lon ko i kunfani ba le tere ka wa i fa so la, koni nfenna i ka n na jooilu sonya?» ³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masoron n silanni tere i je. A tere ye n kondɔ ko i ri i denmusoiu bo n bolo fanka la ³² koni i la jooilu ta fan fe, ni i ka woilu teren mɔɔ men bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka ke an sereilu ri. Wa i palankalan an na dinkira bee ro. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lon ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a palankalan Yakuba la faaninbon na, ka bo ye ka wa a palankalan Leya la faaninbon na, ka bo ye ka wa a palankalan jonmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bora ye ka wa a palankalan Raseli la faaninbon na. ³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jaome siifen korɔ, ka a sii a kan. Laban ka a palankalan fan bee ro bon na, koni a ma foyi yen. ³⁵ Raseli ka a fo a ye ko: «N fa, i ri hake to. N ye musoiu la landa karoyen na bi. Wo ro, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bee ro, koni a ma alu yen.

³⁶ Wo ro, Yakuba jusu bora Laban kanma fo ka a kele loo tere ye a la. A ka a fo a ye ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de ke i la? N ka hake su juman ta i la? ³⁷ Nba, i ra i palankalan ka n bolofen bee

mafene sisen, i ka i la fen su numan yen? I ka men yen, wo labo an badenma bee pana yan, sa alu ri kititee an tema. ³⁸ Nde ka san muwan ke i wara. I la saamusoiu ni i la bamusoiu fen fen kono ma tjan. N ma i la saaji si mafa ka a damun. ³⁹ Wara wa men mira ka wo faa, n te wo yiraka i la. N jere ri wo joon sara. Men wa sonya su ro, a ni men wa sonya tele ro, i ri a fo ko n ye wa wo joon jinin. ⁴⁰ Tara gbara n na tele ro. Nene ka n mira su ro. N ma se sunoola. ⁴¹ N ka san muwan ke i wara. N ka san tan ni naanin ke baarala i ye i denmuso fila ko koson. N ka san woro ke baarala ka kolofen doilu saron, koni i ka do bo n sara la sija tan. ⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla men ye konin, ni wo tun ma ke n fe, sa i ra n bolokolon ghen a to, koni Alla ka n na toroya le yen. N ka baara men ke, ale le ka wo lon. Wo le koson, a ka kititee ile ni nde te su taminni jin do.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoiu le ri. Alu den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I ja yen fen fen na jin, n ta le wo bee ri, koni n ti se n denmusoiu ni n mamarenilu bola i bolo butun. ⁴⁴ Wo ro, an ye ben kan kelen ma an ni i joon tema, sa sereya ri ke nde ni ile tema.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalo ka a ke toomasere ri. ⁴⁶ A ka a fo a badenmailu ye ko: «Ai ye na kabakurun di.» Alu ka kabakurun ta ka a ton i joon kan. Wo keni, alu bee ka iladen ka damun ke kabakurun ton torofe. ⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo too la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a too la ko Kaledi. ⁴⁸ Laban kan ko: «Kabakurun ton men ye sereya le ri nde ni ile tema bi.» Wo le koson yoro wo too lara ko Kaledi. ⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masaron Laban ka a fo Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bee korosi. ⁵⁰ Ni i ka kojuu ke n denmusoiu la, ni i ka muso gberailu ta, hali n ma ko lon a ro, Alla ja yen an fila bee la. I kana jina wo ko ro.»

⁵¹ Laban ka a fo Yakuba ye ko: «I ja lo kabakurun ton jin do, ka i ja lo kabakurun jin do, n ka men lo ka a ke toomasere ri. ⁵² Kabakurun ton jin di ke sereya ri. Kabakurun loni jin fanan di ke sereya ri. Wo ro, n kana tamin alu la ka wa i kele. I fanan kana tamin alu la ka na n kele. ⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakori a ni alu failu Maari ri kititee nde ni ile tema.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni men ye. ⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla so wo ro koyinke kan ye, ka a janin ka a badenma bee kili ko alu ye na damun ke. Alu ka damun ke ka si koyinke kan ye.

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sooma da la jona, Laban wulira ka a denmusoiu ni a mamarenilu kondon ka duwa alu ye, ka ban ka sila mira ka a koseyi a wara.

² Yakuba ni a la moailu ka sila mira ka wa. Alu watola, Alla la meka doilu nara ben Yakuba la. ³ A ka alu yen waati men na, a kan ko: «Dinkira jin ye Alla la daa make diya le ri.» Wo ro, a ka dinkira wo too la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a je a koroe Esawu ma Seyiri la jamana ro, Edomu mara ro konin. ⁵ A ka alu kelaya ko: «Ai ye wa a fo n tii Esawu ye ko a la jonce Yakuba kan ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, koni sisen n da n koseyi. ⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni ba, a ni jonilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.» ⁷ Keladenilu wara kela wo fo Esawu ye. Alu ban men keni kela fala, alu ka alu koseyi Yakuba ma ka a fo a ye ko: «An wara i koroe Esawu teren ye. A nato i labenna. Ce keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya foo ka a kono rakaliya. A ka a la moailu ratala ka alu ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni joomailu fanan datala wo ja ma. ⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a to kelen di i bori ka bo a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Ee Allabatala, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fo n ye ko n ye n koseyi n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I kan ko i ri here ke n ye ye. ¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden ba tee foloman, foyi tere te n bolo, fo n na taama gbeleke daron, koni bi, n na moailu ra siyaya kosebe, foo ka ke kuru fila ri. ¹² I jaandi, i ye n bo n koroe Esawu bolo. N silanni a je. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ie nailu faa. ¹³ I jere le ka a fo ko i ri here ke n ye ka n bonson siyaya iko kooji kije, mo te wo men dan lonna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo ro. A ka a la kolofen doilu jenematamon, ka alu sanba a koroe Esawu ma. ¹⁵ A ka bamuso keme fila ni bakaron muwan bo, ka saamusos keme fila ni saaji muwan la woilu kan. ¹⁶ A ka joomemusos bisawa ni woilu sinmendenilu fanan bo. Ka la woilu bee kan, a ka nisimusos binaanin ni tora tan fanan bo, a ni falimusos muwan ni falice tan. ¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bee ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bee karifa a la jon kelen kelenna la. A ka a fo alu ye ko: «Alu ye wa n je, ka tee ladon kolofen kurailu tema.» ¹⁸ A ka a fo jon folo ye ko: «I wa n koroe Esawu yen, a ri i mapininka ko: «I tii ye yon di? I wato mi ten? Kolofen jinilu ye yon ta ri?» ¹⁹ A wa jininkali ke ten, i ye a jabi: «I la jonce Yakuba

tale. A ka alu lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jere nato ko fe.»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fo jon filanan ye, a ni jon sawanan, a ni a to bee, kolofen kuruilu karifani menilu la. A ka a fo alu ye ko: «Ai wa n koroe Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma. ²¹ Ai ye a fo a ye fanan ko a la jonoe Yakuba nato le jin di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fola, a jusu ri suma. Wo ro, an wa an jon yen, n na ko ri diya a ye.» ²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a je, koni ale jere ka su si dinkira wo ro ye.

Yakuba ka seedon

²³ Su kelen wo ro, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jonmuso fila, a ni a dence tan ni kelen, natamin Jaboki ba koma. ²⁴ A ka alu latamin ba ko, ka ban ka a bolofenilu bee fanan natamin. ²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fe. Su wo ro, ce do nara be Yakuba kan. Alu ka seedon foo ka kene bo. ²⁶ Ce wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati men na, a ka Yakuba gbasira worokudu ro. Wo ro, Yakuba woro kolo mukara. ²⁷ Ce kan ko: «I ye n bila. Kene boto le.» Yakuba ka a jabi: «N te! Ni i ma baraka don n do, n te i bila fewul!» ²⁸ Ce kan ko: «I too di?» A ka a jabi: «N too le Yakuba.» ²⁹ Ce kan ko: «I too te wo ri butun. I too le sisen ko Isirayeli, ka a masaron i ni Alla ra seedon, i ni mooilu ra seedon, wo bee ro fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fo a ye ko: «I jaandi, i too fo n ye.» Ce kan ko: «Nfenna i ye n too mapininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko ro. ³¹ Yakuba ka wo dinkira too la ko Penuyeli. Wo koroe ko: «N da Alla yen ja ni ja, koni n ma faa.»

³² Yakuba bora Penuyeli telebo waati. A tere ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masaron a sen da muka. ³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le ro wo ja le ma. Wo le ka a ke, Isirayelika te kolofen worokudu fasa damunna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i jon ben

¹ Nba, Yakuba ka a ja lo ka Esawu natala yen. Ce moo keme naanin ye a kofe. Wo ro, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tema, a ni jonmuso fila tema, bee ni a na. ² A ka jonmusoilu ni alu den bila je fe, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila ko fe. ³ A jere taminda je fe. A wara ka i majii baka sija woronwula, ka i madon a koroe Esawu la. ⁴ Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Alu fila bee kasira. ⁵ Esawu ka a ja lo ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A kan ko: «Menilu nani i fe jin di, yon de woilu ri?» Yakuba kan ko: «N tii, Alla kininkininda n ma ka den menilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jonmusoilu ni alu deni ka ai madon ka ai majii ka a fo. ⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka alu majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka alu majii.

⁸ Esawu ka Yakuba mapininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo koroe ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka alu lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.» ⁹ Esawu kan ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.» ¹⁰ Koni Yakuba kan ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N ja la i kan sisen, wo le iko n da n ja la Alla kan ka a masaron i ra n damira kojuma. ¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen menilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra kininkinin n ma. N bolofen ka siya, n deseni te foyi la.» Yakuba ka wo magbeleya kosebe foo Esawu dijera wo ma.

¹² Esawu ka a fo a ye ko: «An ye wa. N di wa i mal.» ¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jere ka a lon ko denilu la ko ka gbelen. Fanka te alu la. Kolofenilu ni alu sinmendenilu ye n bolo fanan. N kana jina woilu ko. Ni n ka taama lakaliya tele kelen koroe doron, wo te ben. Kolofenilu ri faa. ¹⁴ N tii, i ye wa n je sisen. N di wa dooni dooni, ka ben kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i teren Seyiri la jamana ro.» ¹⁵ Esawu kan ko: «Ale le wo ri. N na moo doilu ri to n ka ka i mal.» Yakuba kan ko: «N tii, i kana i jere too butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo ro, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana ro.

¹⁷ Koni Yakuba wara Sukoti. A ka a la bon lo ye, ka gba lo a la kolofenilu ye. Wo le koson, alu ka dinkira wo too la ko Sukoti.

Yakuba sera Sikemu so kond

¹⁸ Yakuba bora Padani Aramu ka wa. A juma donda Sikemu so kond, men ye Kanaan jamana ro. A seni ye, a ka a la faaninbon lo so kakan. ¹⁹ A la faaninbon lani dinkira men, a ka wo dinkira san Sikemu fa Hamori bonsan de ma. A ka a san wodigbe keme le la. ²⁰ A ka Alla saraka bo diya lo dinkira wo ro, ka wo too la ko Alla ye Isirayeli Maari le ri.

34

Dina ni Sikemu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso men saron Yakuba ye, wo too le tere ko Dina. Lon do ro, Dina wara bo diya sunkurunilu fe so kond. ² Kanberen do tere ye, men too ko Sikemu. Wo fa le Hifika Hamori ri, men ye jamanatiya la. Sikemu ka Dina yen waati men na, a ka a mira fanka la ka a la a fe ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sikemu ye kosebe. A ka a kanin. Wo ro, Sikemu kumara a ye kojuma, kosa a la ko ri diya sunkurun

ye. ⁴ Sikemu ka a fɔ a fa Haməri ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.»

⁵ A fɔra Yakuba ye ko Sikemu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafɛ wula kɔndɔ. Wo rɔ, Yakuba ma foyi fɔ fɔ ka alu makɔnɔ.

⁶ Sikemu fa Haməri nara bɔ Yakuba fɛ, ka na kuma a ye. ⁷ Yakuba denceilu nara ka bɔ wula kɔndɔ. A fɔra alu ye tuma mɛn na ko Sikemu ra alu doomuso ratijan, alu dunyara ka mɛnɛ kojuuya, baa Sikemu na mɛn kɛla, kojuu ba le wo ri Isirayeli la mɔɔilu wara. Mɔɔ tɛ wo kɛla muumɛ! ⁸ Haməri ka a fɔ Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sikemu ye kɔsɛbɛ. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye kɛ a muso ri. ⁹ An ye kɛ furuɔɔɔmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma. ¹⁰ Ai di to an fɛ an wara yan. Jamana bɛɛ labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya kɛ. Ai ye duu san ka a kɛ ai ta ri.»

¹¹ Sikemu ka a fɔ Dina fa ni a kɔrɔɔɛilu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye diɲɛ n ye. Ai wa fen fen jinin n fɛ, n di wo bɔ ka a di ai ma. ¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fɔ. N di wo bɛɛ bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a kɛ n muso ri.»

¹³ Ikomin Sikemu tun da ban alu doomuso ratijanna, Yakuba denceilu ka Sikemu ni a fa Haməri jabi janfa kuma la. ¹⁴ Alu kan ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo tɛ bɛn. Maloya ko ba le wo ri an wara. ¹⁵ An tɛ sɔn wo ma fɔo ai cɛman bɛɛ ye a wara fɔo wo bɛɛ wa faaninta kɛ ikomin an bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma. ¹⁶ Ni wo kɛra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tɛma yan ka kɛ mɔɔ kɛlen di. ¹⁷ Ni ai kɔnin ma sɔn faaninta kɛ ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

¹⁸ Kuma wo diyara Haməri ni a dence Sikemu ye. ¹⁹ Sikemu bɔra ye i kɔrɔ ka wa ko wo rabɛn, baa Yakuba denmuso duman a ye kɔsɛbɛ. Sikemu wo bonyani tɛrɛ ka tamin mɔɔ bɛɛ kan a fa wara. ²⁰ Haməri ni a dence Sikemu wara laɗɛn diya so donda la ka kuma so kɔndɔ mɔɔilu ye. ²¹ Alu kan ko: «Mɔɔ mɛn ye an duɲɔɔnilu le ri. An ye diɲɛ alu ye to an na jamana kɔndɔ ka julaya kɛ an na jamana rɔ, baa an na jamana ka bon, an bɛɛ ri kun a kɔndɔ. An di alu denmusoilu furu ka an denmusoilu di alu ma. ²² Kɔni ko do ye an tɛma. Ni cɛ bɛɛ ma sɔn ka faaninta kɛ, iko alu bɛɛ faaninta kɛni ja mɛn ma, alu tɛ sɔn ka alu sii an tɛma ka an kɛ mɔɔ kɛlen di. ²³ Ni alu ka alu sii an tɛma yan, alu la kolofen ni alu bolofen bɛɛ tɛ kɛ an ta ri wa? An ye sɔn faaninta kɛ ko wo ma, sa alu ri to an tɛma yan.»

²⁴ So kɔndɔ mɔɔilu bɛɛ sɔnda Haməri ni a dence Sikemu la kuma wo ma. Wo rɔ, cɛ mɛnilu tɛrɛ ye so kɔndɔ, wo bɛɛ faanintara.

²⁵ Nba, alu la faaninta kɛ tele sawana lon, ka dimin to alu kan, Yakuba dence fila, Simeyɔn ni Lebi kɔnin, mɛnilu ni Dina ye fa kɛlen ni na kɛlen na, woiu la alu la fanmuruiulu ta ka na bɛ so kɔndɔ mɔɔilu kan, mɔɔilu mɛn hankili tɛ kɛlɛ wo ma. Alu nara don so kɔndɔ mɔɔilu jɛnama, ka cɛilu bɛɛ faa. ²⁶ Alu ka Haməri ni a dence Sikemu fanan faa, ka alu doomuso Dina ta Sikemu la bon na ka wa a ri.

²⁷ Yakuba dence tɔilu nara fureilu lani tɛrɛn ye tuma mɛn na, alu ka so kɔndɔ mɔɔilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔrɔn Sikemu ka alu doomuso ratijan. ²⁸ Alu ka saa ni ba ni nisi ni falilu ta. Alu ka fen mɛnilu yen so kɔndɔ a ni sɛnɛilu rɔ, alu ka wo bɛɛ ta. ²⁹ Alu ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛrɛ ye bon na so kɔndɔ, alu wara wo bɛɛ ri.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebi ye ko: «Ai ka mɛn kɛ jin di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gbɔya yan mɔɔilu ye, Kanaan bɔnsɔn ni Feresikailu kɔnin. N na mɔɔilu ma siya. Ni yan mɔɔilu ka alu laɗɛn ka bɛ an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.» ³¹ Alu ka a jabi: «A ka an doomuso jate iko sunkurunba. Wo benni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

¹ Lon do rɔ, Alla ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka bɔ diya do la Alla ye, mɛn ka a jɛrɛ yiraka i la wo lon ka a tɛrɛn i boritɔ i kɔrɔɔɛ Esawu kɔrɔ.»

² Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Joo mɛnilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafilu. Ai ye ai jɛrɛ sɛniya, ka ai la faanin sɛnimanilu bila ai kan na. ³ An bɔtɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka bɔ diya do la la Alla ye ye, mɛn ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tɔrɔya waati rɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rɔ.»

⁴ Joo mɛnilu tɛrɛ ye alu bolo, alu nara wo bɛɛ di Yakuba ma, a ni tolɔlafɛn mɛnilu tɛrɛ ye alu tolo la. Yakuba ka denka sɛn jiriju do kɔrɔ Sikemu so dafɛ, ka wo fen bɛɛ dokon. ⁵ Alu wulira ka wa tuma mɛn na, Alla ka silan ba bila ye mɔɔilu la so bɛɛ kɔndɔ. Wo le ka a kɛ, mɔɔ si ma bɔ ka bila Yakuba ni a denceilu ko.

⁶ Yakuba ni a la mɔɔilu sera Lusi, so mɛn tɔɔ bi ko Beteli. Wo ye Kanaan de rɔ. ⁷ Yakuba ka saraka bɔ diya la Alla ye ye, ka a tɔɔ la ko Beteli, baa a ka a bori a kɔrɔɔɛ Esawu jɛ tuma mɛn na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la dinkira wo le rɔ.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mɛn tun ka Rebeka lamɔ. Alu ka wo suu don jiriju do kɔrɔ

Beteli so dafɛ, ka jiri wo tɔɔ la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kɔrɔ.

⁹ Yakuba nara Beteli ka bɔ Padani Aramu tuma mɛn na, Alla ka a jɛrɛ yiraka a la iko tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rɔ. ¹⁰ Alla ka a fɔ a yɛ ko: «I tɔɔ le tɛrɛ ko Yakuba, kɔni i tɔɔ tɛ ten butun ko Yakuba. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tɔɔ la ko Isirayeli wo ɲa le ma. ¹¹ Alla ka a fɔ a yɛ iko tuunni ko: «Alla Sebɛetii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bɔ i rɔ. I bɔnsɔn doilu ri kɛ mansailu ri. ¹² N ka duu mɛn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bɔnsɔn mɛnilu natɔ i kɔ, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba yɛ dinkira mɛn na, a wara. ¹⁴ Yakuba ka tɔomasere kabakurun do lɔ dinkira wo rɔ, Alla kumara a yɛ dinkira mɛn dɔ kɔnin. A ka rɛsɛnji labɔn kabakurun wo kan, ka Alla sɔ wo rɔ. A ka tulu fanan nabɔn a kan. ¹⁵ Alla kumara a yɛ dinkira mɛn na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

¹⁶ Alu bɔra Beteli ka wa. Alu tun ma sudunya Efirata la tuma mɛn na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbeleyara kɔsɛbɛ. ¹⁷ A ye tin kan tuma mɛn na, tinkɔrɔsilali ka a fɔ a yɛ ko: «I kana silan, i ra dɛncɛ kura sɔrɔn.»

¹⁸ Kɔni Raseli ma bɔ a rɔ. A satɔla ka a den tɔɔ la ko Benoni*. A sanin kɔrɔ, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu†.

¹⁹ Nba, Raseli sara. Alu ka a suu don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu. ²⁰ Yakuba ka tɔomasere kabakurun do lɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lɔni ye haan bi.

Yakuba dɛncɛilu

²¹ Isirayeli ni a la mɔɔilu bɔra ye ka wa ai la faaninbonilu lɔ Mikidali Ederi kɔma.

²² Ai siini ye tuma mɛn na, Ruben ka i la Bilaha fɛ, mɛn ye a fa Isirayeli muso do ri. Ruben ka mɛn kɛ, wo fɔra a fa Isirayeli ye.

Yakuba dɛncɛilu tɛrɛ mɔɔ tan ni fila le ri. ²³ Leya ka Ruben de fɔlɔ sɔrɔn, ka Simeyon tuun wo la, ka Levi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulon tuun wo la. Ruben tɛrɛ Yakuba den fɔlɔ le ri. ²⁴ Raseli dɛncɛilu tɛrɛ ye Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁵ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nefitali sɔrɔn. ²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Aseri sɔrɔn. Nba, woilu le Yakuba dɛncɛilu le ri, a musoilu ka mɛn sɔrɔn a ye Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi, mɔɔilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko

Heburɔn. Iburahima siini tɛrɛ dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tɛrɛ ye le. ²⁸ Isiyaka sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san biseyin bɔ tuma mɛn na, ²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔrɔra ka a la kɔrɔya diya bɔ. A dɛncɛ fila Esawu ni Yakuba ka a suu don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de ɲin di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edomu. ² Esawu ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛrɛ Hɛtika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn. ³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayoti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu ye. Basimati ka Reweli sɔrɔn a ye. ⁵ Olibama ka Jesi ni Jalamu ni Kore sɔrɔn. Esawu dɛncɛilu le woilu ri, a musoilu ka mɛnilu sɔrɔn a ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛrɛ rɔ ka a mabɔ a doocɛ Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a dɛncɛilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ, ⁷ baa a ni a doocɛ Yakuba bolofenilu ka siya tɛrɛ kɔsɛbɛ. Wo kɛra sababu ri alu fila ma se tola i jɔɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Alu siini tɛrɛ jamana mɛn dɔ, wo dooman tɛrɛ alu fila bolo ka a masɔrɔn alu la kolofenilu wara kojuuya. ⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinkɛma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edomu.

⁹ Esawu le kɛra Edomu bɔnsɔn bɛɛ benba ri, mɛnilu siini Seyiri la koyinkɛma jamana rɔ. A bɔnsɔn de ɲin di. ¹⁰ Esawu dɛncɛilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dɛncɛ. Reweli, Esawu muso Basimati dɛncɛ.

¹¹ Esawu dɛncɛ Elifasi dɛncɛilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dɛncɛ Elifasi ka jɔnmuso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Tima. Ale le ka Amaleki sɔrɔn a ye. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dɛncɛ Reweli dɛncɛilu le ten: Nahati ni Seraki ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri. ¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Sibeyɔn de ri. Olibama ka dɛncɛ mɛnilu sɔrɔn Esawu ye, woilu le tɛrɛ Jesi ni Jalamu ni Kore ri.

¹⁵ Nba, mɛnilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dɛncɛ fɔlɔ Elifasi dɛncɛ woilu rɔ, mɛnilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi,

* 35:18 Benoni kɔrɔ ye le ko «tɔrɔya dɛncɛ» † 35:18 Beniyaminu kɔrɔ ye le ko «bolokininma dɛncɛ»

¹⁶ Kore, Katamu a ni Amaleki. Kabilatii menilu bora Elifasi rɔ Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le le tere jin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dence Reweli dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Seraki, Sama a ni Misa. Kabilatii menilu bora Reweli rɔ Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le tere jin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilabatii ri, woilu le ten: Jesi, Jalamu a ni Kore. Esawu muso Olibama dence menilu kera kabilatii ri, woilu le tere jin di. Olibama tere Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dence ri, a ni kabilatii. Edamu bɔnsɔn de woilu ri.

Seyiri denceilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri denceilu menilu tereɛ Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ²¹ Disɔn, Eseri a ni Disan. Seyiri denceilu le woilu ri, menilu kera Horilu la kabilabatii ri Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ. ²² Lotan denceilu le tere Hori ni Heman ri. Lotan doomuso le tere Tima ri. ²³ Sobali denceilu le ten: Aliban, Manahati, Ebalɩ, Sefo a ni Onamu. ²⁴ Sibeyɔn denceilu le tere Aja ni Ana ri. Ana wo tere ye a fa la falilu gbenna tuma men na, ale le fɔlɔfɔlɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye. ²⁵ Ana dence le tere Disɔn di. A denmuso tere Olibama ri. ²⁶ Disɔn denceilu le ten: Hemedan, Esiban, Itiran a ni Keran. ²⁷ Eseri denceilu le tere Bilan ni Saban ni Akan di. ²⁸ Disan denceilu le tere Usi ni Aran di.

²⁹ Nba, Horilu la kabilabatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana, ³⁰ Disɔn, Eseri a ni Disan. Menilu kera Horilu la kabilabatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tere jin di.

Edamu mansailu

³¹ Sani mansa ye a sii Isirayelika kun na, mansa menilu tere ye mansaya la Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ, woilu le jin di. ³² Beyori dence Bela kera mansa ri Edamu bɔnsɔn na jamana kun na. A siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Dinhaba. ³³ Bela sani, Seraki dence Jobabu kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Bosira. ³⁴ Jobabu sani, Usamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bora Temanka jamana le rɔ. ³⁵ Usamu sani, Bedadi dence Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn kele Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se alu la. A siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Abiti. ³⁶ Hadari sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de. ³⁷ Samula sani, Sawuli le kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo bora Rehoboti, men ye ba da la. ³⁸ Sawuli sani, Akibori dence Bahali Hanani siira mansaya la a nɔ rɔ. ³⁹ Akibori dence Bahali Hanani sani,

Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tere so men na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Matabeli. Matabeli tere Matiredi denmuso le ri. A benba le tere Masabu le ri.

⁴⁰ Nba, kabilabatii menilu bora Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le jin di, a bee ni a la mɔɔilu, a bee ni a la duu. Alu tɔɔ le ten: Tima, Aliba, Jeteti, ⁴¹ Olibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenasi, Teman, Misari, ⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilabatii ri Edamu bɔnsɔn na jamana rɔ, a bee ni a la duu. Esawu le kera Edamu bɔnsɔn bee benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tere dinkira men dɔ kɔnin. ² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu sɔrɔn ka san tan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na, a tere ye saai ni bailu gbenna a kɔrɔceilu fe. A tere ye a fa la jɔnmusoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bee jafala a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den tɔ bee la ka a masɔrɔn a ka Yusufu sɔrɔn a la cemɔɔbaya waati le rɔ. Wo rɔ, Yakuba ka durukiba juma manyɛnman do di Yusufu ma. ⁴ Yusufu kɔrɔceilu ka a yen ko a duman alu fa ye ka tamin alu tɔ bee la. Wo rɔ, Yusufu gbɔyara alu ye foo alu ka alu ban kuma juma fɔla a ye.

⁵ Lon do rɔ, Yusufu sibora. A ka wo jafɔ a kɔrɔceilu ye tuma men na, do lara a la gbɔyaje kan. ⁶ A ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye i tolo malɔ n na sibo kan na! ⁷ N sibora an bee ye sene rɔ. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yɔrɔni bee, n ta sumansidi ka i wuli ka i lɔ. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majji a kɔrɔ.» ⁸ A kɔrɔceilu ka a jabi: «A ye di? A loo ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gbɔyara alu ye iko tuunni ka tamin fɔlɔman na a la sibo ni a la kumailu kosɔn.

⁹ Yusufu sibora iko. A ka wo fanan jafɔ a kɔrɔceilu ye. A kan ko: «Ai la tolo malɔ n na. N da sibo iko tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bee ka i majji n kɔrɔ.»

¹⁰ A ka sibo jafɔ a fa ni a kɔrɔceilu ye tuma men na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fe nde ni i na ni i kɔrɔceilu bee ye na an majji i kɔrɔ wa?» ¹¹ A la ko pangbɔya ka a kɔrɔceilu mira, kɔni a fa tere ye i mirila sibo wo ma waati bee rɔ.

Yusufu kɔrɔceilu ka a san

¹² Nba, lon do rɔ Yusufu kɔrɔceilu wara alu fa la kolofenilu gben diya Sikemu. ¹³ Isirayeli ka a fɔ Yusufu ye ko: «I kɔrɔceilu ra wa kolofenilu gben diya Sikemu. N ye a fe i ye wa bɔ ye.» Yusufu kan ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «Wa bɔ alu fɛ. Ni alu kɛndɛ, ni ko tɛ kolofenilu fanan na, i ye na wo fɔ n ye.» Wo rɔ, a ka Yusufu lawa ka bɔ Heburɔn kɛngbɛ rɔ.

A se mɛn kɛni Sikɛmu, ¹⁵ a tɛrɛ ye a mataa-mala wula kɔndɔ. Cɛ do ka a tɛrɛn ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?» ¹⁶ Yusufu kan ko: «N ye n kɔrɔcɛilu le jininna. Alu ye kolofenilu gbɛnna. I ka alu diya lɔn wa?» ¹⁷ Cɛ kan ko: «Alu ra bɔ yan. N ka alu kan mɛn ko alu watɔ Dotan.» Yusufu bɔra ye ka wa alu kɔ. A ka alu tɛrɛn Dotan. ¹⁸ A kɔrɔcɛilu ka a natɔla yen foo yɔrɔ jan. Sani a ye se alu ma, a kɔrɔcɛilu ka janfa don a ma ko alu ri a faa. ¹⁹ Alu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ai ja lɔ, sibotii wo natɔ la le ten!» ²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilɛ kɔlɔn jaran kɔndɔ ka a fɔ ko wara juu le ka a faa ka a damun. A la sibo ri kɛ mɛn di wo rɔ, an di wo yen.»

²¹ Rubɛn ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a loo tɛrɛ ye a la ka Yusufu kisi alu ma. A kan ko: «An kana a faa. ²² Ai kana a jeli labɔ. Ai ye a lafilɛ kɔlɔn jaran jɛn kɔndɔ wula kɔndɔ yan, ai kana ko kɛ a la.» Rubɛn ka wo fɔ kosa a ri wa alu kɔfɛ ka Yusufu layɛlɛ kɔlɔn dɔ ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se mɛn kɛni alu ma, alu ka a la durukiba juma manjɛnman wo bɔ a kan na. ²⁴ Alu ka a mira ka a lafilɛ kɔlɔn dɔ kɔndɔ. Kɔlɔn wo jani le tɛrɛ, ji tun tɛ a kɔndɔ. ²⁵ Alu siini tɛrɛ damununna tuma mɛn na, alu ka alu ja lɔ ka jula doilu tamintɔla la yen. Woilu tɛrɛ ye Isumayila bɔnsɔn de ri. Alu bɔtɔ Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikɔlɔn tɛrɛ ye alu la jɔɔmɛilu la donin dɔ.

²⁶ Yahuda ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ni an ka an doocɛ faa ka a dokon, an di tɔnɔ su juman sɔrɔn wo la?» ²⁷ An ye a san Isumayila bɔnsɔn julailu ma. An jɛrɛ kana a faa. An doocɛ le. An bɛɛ ye badenma le ri.» A badenmailu sɔnda wo ma.

²⁸ Wo rɔ, Madiyan bɔnsɔn julailu tamintɔla, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a layɛlɛ kɔlɔn kɔndɔ, ka a san Isumayila bɔnsɔn woilu ma wɔdigbɛ muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Rubɛn nara kɔlɔn da la alu kɔfɛ, kɔni a ma Yusufu tɛrɛn kɔlɔn kɔndɔ. Wo gbara a la kojuuya foo a ka a la duruki rafarafara. ³⁰ A wara a doocɛilu tɛrɛn ye ka a fɔ alu ye ko: «Kanberɛn tɛ kɔlɔn kɔndɔ ye butun! N ye wala di?»

³¹ Wo rɔ, alu ka baakɔrɔn do faa ka Yusufu la durukiba ta ka a bila wo jeli rɔ. ³² Alu wara durukiba di alu fa ma ka a fɔ ko: «An ka durukiba jɛn tɛrɛn wula rɔ. I ye a ragbɛ ni i dɛncɛ ta le.»

³³ Yakuba ma fili a ma. A kan ko: «N dɛncɛ la duruki le jɔ. Wara juu ra a faa ka a damun. Ɛɛ, n dɛncɛ Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

³⁴ Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi kɔsɔn, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman kɛ kasila kojuuya a dɛncɛ la saya ko rɔ. ³⁵ A dɛncɛilu ni a denmusoilu tɛrɛ ye nala ko alu ye alu fa jusu sumala. Kɔni a ma sɔn a jusu suma ko ma. A kan ko: «N kasimantɔ ri to n dɛncɛ la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko rɔ.

³⁶ Nba, Madiyan bɔnsɔn julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ Ferawuna la kandalilailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

¹ Nba, a ma mɛn bakɛ, Yahuda bɔra a badenmailu tɛma, ka wa a sii Adulamuka do tɔrɔfɛ mɛn tɔɔ ko Hira. ² Yahuda ka Kanaan bɔnsɔn sunkurun do yen ye, mɛn fa tɔɔ ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Alu dɛnda. ³ Muso ka kɔnɔ ta ka dɛncɛ sɔrɔn Yahuda ye. Yahuda ka den wo tɔɔ la ko Ɛri. ⁴ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan. ⁵ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dɛncɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so kɔndɔ.

⁶ Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka muso do furu Ɛri ye, a dɛncɛ fɔlɔ kɔnin. Muso wo tɔɔ le tɛrɛ ko Tamari. ⁷ Kɔni, Ɛri kɛra mɔɔ juu le ri Allabatata jana. Wo rɔ, Allabatata ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fɔ a dɛncɛ Onan ye ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔcɛ muso kɔnin. Ai ye dɛn, sa den di sɔrɔn i kɔrɔcɛ ye, sa i kɔrɔcɛ bɔnsɔn kana tunun.»

⁹ Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo sɔrɔnda, a tɛ jate ale ta ri, fɔ a kɔrɔcɛ ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa dɛn, a tɛ sɔnna a siji ye don a rɔ. Ari wo bɛɛ kɛ duu ma, kosa a kana bɔnsɔn di a kɔrɔcɛ ma. ¹⁰ Onan tɛrɛ ye mɛn kɛla, wo ma diya Allabatata ye. Wo rɔ, Allabatata ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fɔ Tamari ye ko: «I kana sii cɛ gbɛrɛ kun. I wa, to i fa wara fɔ n dɛncɛ Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔrɔcɛilu faara ja mɛn ma. Tamari wara a fa wara wo rɔ.

¹² Waati wo taminni kɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma mɛn na, a wara Timaha, mɔɔilu tɛrɛ ye a la saailu si malila dinkira mɛn dɔ. A dupɔɔncɛ Adulamuka Hira wara a fɛ. ¹³ A fɔra Tamari ye ko a birancɛ Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timaha. ¹⁴ Tamari ka a lɔn ko a numɔɔcɛ Sela ra se furu ma, kɔni a birancɛ Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ja latunun. A wara ka

a sii a jere ma Enayimu so donda la, Timaha sila la ye.

¹⁵ Yahuda tamintɔ ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka a masɔɔn Tamari tun da a ja matunun. ¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lon ka a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fe ka n la i fe.» Tamari kan ko: «Ni n dijera, i ri nfen di n ma?» ¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka a lana i ma.» Tamari kan ko: «I ri nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana n ma?» ¹⁸ Yahuda kan ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ tɔɔmasere ye fen men kan, i ye wo ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bee di a ma. Alu denda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ ta Yahuda fe. ¹⁹ Tamari ka a kɔseyi a wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na iko.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a dɔɔɔɔnce Adulamuka bolo, kosa a ka fen menilu di muso ma, a dɔɔɔɔnce ye woilu mira ka na. Ce wo wara, kɔni a ma muso yen. ²¹ A ka ce doilu majininka Enayimu ko: «Jatɔmuso men tere ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Alu ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔlɔ.»

²² Ce ka a kɔseyi ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo teren ye. Ye ceilu kan ko alu ma jatɔmuso si yen ye fɔlɔ.» ²³ Yahuda kan ko: «Baasi te wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jere lamaloya a jininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?» ²⁴ Nba, karo sawa taminni kɔ rɔ, a fɔra Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatɔya ke. Ko sisen, ko a ra kɔnɔ ta. Yahuda ka kuma wo men tuma men na, a kan ko: «Ai ye wa a labɔ kenema ka a janin!»

²⁵ Mɔɔilu wara Tamari mira. Alu ye a labɔla kenema tuma men na, a ka kela lawa a birance ma ko: «Men ka kɔnɔ la n na, a la fenilu le jin di. I ye tɔɔmasere fen jin ni a julu ragbe, ka gbeleke fanan dagbe ni i ka woilu tii lon.»

²⁶ Yahuda ka wo fenilu ragbe ka a yen ko a ta le. A kan ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dence Sela le ma ka a ke a muso ri, kɔni n ma sɔn wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fe wo kɔ.

²⁷ Nba, a moyi waati sera tuma men na, den kera filani ri. ²⁸ A moyitɔla, den kelen ka a bolo labɔ. Tinkɔrɔsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sidi a la ka a fɔ ko: «Nin de ye fɔlɔ ri.» ²⁹ Kɔni den ka a bolo ladon iko tuunni. A filani-ɔɔn bɔra. Tinkɔrɔsilali le kan ko: «Ile le ra sila bɔ jɔ!» Wo rɔ, a ka wo tɔɔ la ko Peresi*.

³⁰ A doomanin bɔra a kɔ, kari wulen sidini wo bolo la. Alu ka wo tɔɔ la ko Seraki†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

¹ Nba, Isumayila bɔnsɔn jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la jɔmɔɔ Potifari ma. Potifari tere mansa la kandalilailu la kuntii le ri. ² Allabatala tora Yusufu fe ka a la ko bee sabati. A tere ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo kɔnin.

³ A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fe ko bee rɔ, baa a wa a bolo bila fen fen do, Allabatala di wo bee sabati. ⁴ Yusufu diyara a tii ye. Wo rɔ, a ka Yusufu ke a jere demenba ri, ka a lasii a la mɔɔilu bee kun na, ka a ke a la nanfulu kunnasiiba ri. ⁵ Kebi Misiranka ce wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la mɔɔ bee kun na, Allabatala ka jumaya ke a ye ka ko bee sabati a wara ka a masɔɔn Yusufu la ko rɔ. Allabatala ka Potifari bolofen bee jumaya, menilu ye so kɔndɔ, a ni menilu ye sene rɔ.

⁶ Potifari ka a la ko bee to Yusufu bolo. A ma a jere tɔrɔ foyi la fɔ a tere ye menilu damunna.

Yusufu tere ye kanberen kepanin de ri. A fari dafanin a kan. A jada fanan kepi.

Potifari muso jɔbɔra Yusufu la

⁷ Lon do rɔ, Potifari muso jɔbɔra Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu ye ko: «Na, i la n fe.»

⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fɔ muso wo ye ko: «I ja lɔ. N tii te a jere tɔrɔla foyi la a wara yan ka a masɔɔn n ye yan. A ra a bolofen bee karifa n na. ⁹ A la fanka ni n ta bee ka kan a wara yan. N sawo ye fen bee rɔ lu ma yan fɔ ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kɔla, ka haramu ke Alla jana.» ¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si rɔ. Lon lon a tere ye Yusufu madiyala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fe.

¹¹ Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a teren bonkɔndɔ jɔn si tun te ye.

¹² Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fe. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

¹³ Muso ka a yen tuma men na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo, ¹⁴ a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnɔlu ma. Woilu nani, a ka a fɔ alu ye ko: «Ai la ragbe. N ce ka Heburu ce men nana an ma, wo ra an dooya. A ra don n kan ko a ye i lala n fe. Kɔni n kulera fanka la. ¹⁵ A ka n kule kan men tuma men na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɔ yan.»

¹⁶ Muso ka duruki wo lamara a dafɔ ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ. ¹⁷ Wo nani, muso ka danteeli bee ke a ce ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔnce men nana an ma, wo ra don n kan ka n dooya. ¹⁸ Kɔni n kulera

* 38:29 Peresi kɔrɔ ye le ko a gberenda † 38:30 Seraki kɔrɔ ye le ko kari wulen

tuma men na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafɛ yan.»

¹⁹ Nba, a ka a muso la kuma men Yusufu la ko rɔ tuma men na, a jusu bɔra kojuuya. ²⁰ Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasoden ni bilani dinkira men. Yusufu tora kaso la ye.

²¹ Kɔni Allabatata tora Yusufu fɛ. A ka jumaya kɛ Yusufu ye. Wo rɔ, a ka Yusufu dɛmɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii ye. ²² Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bɛɛ kun na kaso bon na. Yusufu le tɛrɛ ko bɛɛ janabɔla ye. ²³ Kasobon kuntii ka ko mɛn bɛɛ to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatata tɛrɛ ye Yusufu fɛ. A ka fen fen kɛ, Allabatata ka wo bɛɛ sabati.

40

Yusufu ka siboilu kɔrɔ fɔ

¹ Waati wo taminni ko, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kɛ a la. ² Ferawuna jusu bɔra mɔɔba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kɔnin. ³ A ka alu mira ka alu bila kaso la, Yusufu bilani dinkira men dɔ. Kaso wo tɛrɛ ye kasoden kandalila kuntiiba la bon dafɛ. ⁴ Kasoden kandalila kuntiiba ka alu karifa Yusufu la, ko a ye kɛ alu dɛmɛnba ri. Alu mɛnda kaso la.

⁵ Lon do rɔ, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibo ra rɔ. Wo ka a tɛrɛn alu ye kaso la fɔla. Alu fila sibo ra, kɔni sibo kelen tun tɛ. Alu kɔrɔilu tun tɛ kelen di fanan. ⁶ Wo duusa gbɛ, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye alu la. ⁷ A ka mansa la jɛmɔɔ majininka ko: «Nfen keni ai sewani tɛ bi?» ⁸ Alu ka a jabi: «An fila ra sibo, kɔni mɔɔ tɛ yan men di sibo woilu kɔrɔilu fɔ an ye.» Yusufu kan ko: «Sibo kɔrɔ lonba tɛ Alla le ri wa? Ai ka menilu yen sibo rɔ, ai ye woilu jafɔ n ye.»

⁹ Wo rɔ, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mɛn yen, a ka wo fɔ Yusufu ye. A kan ko: «N sibiɔni le, n ka rɛsɛnju do yen n jɛ. ¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bɔ damira, a ri a fɛrɛn ka den ka kɛ rɛsɛn mɔninilu ri i kɔrɔ. ¹¹ Misiran mansa la minninfen tɛrɛ ye n bolo. Wo rɔ, n ka rɛsɛn mɔni woilu kadi, ka alu rabirin mansa la minninfen kɔndɔ, ka a di a ma.»

¹² Yusufu kan ko: «Wo kɔrɔ le jɛn di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri. ¹³ Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfen don a bolo iko i darini a kela jɛ mɛn ma kɔrɔman. ¹⁴ I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana jɛna n kɔ. I ka kan ka jumaya kɛ n ye baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la, ¹⁵ baa mɔɔilu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuilu

la jamana rɔ. Kɛbi alu ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

¹⁶ Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a dɔmɔnɛɛ la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ Yusufu ye ko: «N fanan sibo ra. N ka seye sawa yen n kun ma. ¹⁷ Seye mɛn tɛrɛ ye sanfɛ, buru su bɛɛ tɛrɛ ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabɛnni tɛrɛ Ferawuna ye, kɔni kɔnɔilu tɛrɛ ye jiila a ma ka fen woilu damun seye kɔndɔ n kun dɔ ma.» ¹⁸ Yusufu kan ko: «Sibo wo kɔrɔ le jɛn di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri. ¹⁹ Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i suu dun jiri la. Kɔnɔilu ri na i sobo damun.»

²⁰ Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka alu lana mɔɔbailu bɛɛ jana. ²¹ A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo iko. ²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la iko Yusufu ka a fɔ jɛ mɛn ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A jinara a kɔ fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibo ra ka jɛrɛ lɔni yen Nili ba dala. ² Alɔnin tora ye tuma mɛn na, nisi tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin damun diya ba dala. ³ A ma mɛn baka, nisi barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili ba ji rɔ. Woilu nara alu lɔ nisi tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala. ⁴ Nisi barani kojuuyani woilu ka nisi juma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu damun ka ban. Wo keni, mansa kunura sunɔɔ rɔ.

⁵ A sunɔɔra iko ka sibo gbɛrɛ fanan la. A ka sumantɔnsɔn wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Alu kise bɛɛ kunba. Alu ka jɛ. ⁶ A ma mɛn baka, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛrɛ bɔra. Woilu kise misɛnman. Alu keni iko fɔrɔ ba wa suman janfɔ a gban na. ⁷ Sumantɔnsɔn menilu kiseni misɛnman, woilu ka suman juma wɔrɔnwula woilu damun, menilu kise kunba. Wo keni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛrɛ.

⁸ Wo duu sa gbɛni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana felelilailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka mɛn yen sibo rɔ, a ka wo jafɔ alu ye, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔrɔ fɔ a ye. ⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni rɔ sisen. ¹⁰ I mɔnɛra an, i la jɔnɔlu ma tuma mɛn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila

kaso la kasoden kandalila kuntiiba la jala kaso la. ¹¹ An maa fila bee sibora su kelen do. Sibowoilu korailu tun te kelen di. ¹² Heburu kanberen do tere ye an fe kaso la. Kasoden kandalila kuntiiba la jon de tere. An maa fila ka men yen siboro, an ka wo jafu a ye. A ka woiilu korailu fo an ye. ¹³ A ka a koron men fo, a kera wo ja le ma! I ka nde laseyi n na baara korola, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la siboro korofa

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Maailu borimanto wara Yusufu labo kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayeleman, ka wa ilo Misiran mansa jakoro. ¹⁵ A seni ye, mansa ka a fo a ye ko: «N da sibo le ke. Maa si ma se ka wo korofa n ye. A fora n ye ko i ri se sibo korofa.» ¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, koni Alla ri a korojuma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fo a ye ko: «N siboro ka n lani yen Nili ba dala. ¹⁸ N lani tora ye tuma men na, nisi woronwula bora ji ro ka na bin damun diya ba dala. Alu ka ji kosebe. Alu taloni. ¹⁹ A ma men, nisi woronwula ghere fanan bora ji ro. Woiilu barani tere kojuuya. Alu kejuuyani ka tamin. Sobo jonjon tun te alu la. N tun ma nisi ghere kejuuyani woiilu jalon yen folo munun Misiran jamana muume ro yan. ²⁰ Nisi barani woiilu, menilu kejuuyani konin, woiilu ka nisi taloni woronwula wo damun, menilu foloma bora ji ro. ²¹ Hali alu ka woiilu damun, maa ti se wo lon na, ka a masaron alu fari barani tere ja men ma folo, a ye ja kelen wo ma munun. Wo keni, n kunura sunoo ro. ²² N sunooa iko ka sibo. N ka sumantanson juma woronwula yen. Woiilu boni sumangban kelen de la. Alu bee kise kunba. ²³ A ma men bake, sumantanson woronwula ghere bora. Woiilu tun kiseni te jonjon. Alu bee kise misenman. Alu keni iko fono ba wa suman janfo a gban na. ²⁴ Sumantanson misenman woiilu ka Sumantanson juma woronwula wo damun. Nba, n ka wo bee fo n na felilailu ye, koni woiilu si ma se wo korofa n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fo mansa ye ko: «I la sibo fila bee ye koron kelen de ri. Alla nato men kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁶ Nisi juma woronwula wo misaliya ye san woronwula le ri. Sumantanson juma woronwula wo fanan misaliya ye san woronwula le ri. Sibo fila wo bee ye koron kelen de ri. ²⁷ Nisi barani kejuuyani woronwula men bora ji ro ko fe, wo ye san woronwula le ri. Sumantanson misenman woronwula wo, fono ka menilu ja, wo fanan ye san woronwula konko le ri. ²⁸ Mansa, n ka a fo i ye ja men ma, a ye wo ja le ma. Alla keto men kela, a ra wo le yiraka i la. ²⁹ San woronwula menilu nato, suman di son a ja jere jere ma Misiran jamana fan

bee ro. ³⁰ San woiilu wa tamin, konko ri na ka san woronwula ke. Maailu ka suman ba men saron san diyani woronwula woiilu koron, alu ri jina wo bee ko, konko ri juuya jamana bee ro. ³¹ Konko ri juuya kosebe. Maailu ka suman men saron san diyani woronwula wo ro, wo bee ri jina alu la fewu. ³² Mansa, i ka sibo jin ke sija fila. Wo koron le ko Alla ra ban wo ko latee la. Alla ri wo ke lakaliyalu bolo ma.

³³ «Wo ro, mansa, i ye maa hankiliman do jinin, men ka ko koron lon, ka wo lasii Misiran jamana kun na. ³⁴ I ye maa ba doilu lasii jamana kondo, sa maa woiilu wa suman men saron, maa ba woiilu ye a tala looluna lamara. Alu ye a ke wo ja jamana fan bee ro san diyani woronwula bee koron. ³⁵ I ye a fo alu ye ko ie ye suman woiilu bee laden wo ja le ma san woiilu koron, ka wo bee laden jamana soilu la i too ro ka a konogben. ³⁶ Sa san woronwula konko ba don Misiran jamana ro tuma men na, suman lamarani woiilu ri ke jamana maailu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka men fo, wo diyara Misiran mansa ni a la jemaailu bee ye. ³⁸ Mansa ka a fo a la jemaailu ye ko: «An di maa saron Misiran yan, Alla la Nin ye men do ikomin ce jin?»

³⁹ Mansa ka a fo Yusufu ye ko: «Alla ra wo bee yiraka i la. Wo ro, maa si te yan, men hankili ka bon i ta ri, men ka ko koron lon ile ri. ⁴⁰ N di i lasii n na jamana kun na. I ba men fo, n na maailu ri wo ke. Mansaya daron de ri ke i ni nde tema. ⁴¹ N da i lasii Misiran jamana bee kun na.»

⁴² Mansa ka a la bolola koyini ba a bolo la, a la mansaya toomasere ye men kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin jumajuma di a ma, ka kanna nee saninnaman bila a kan na. ⁴³ A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Maailu wara sowontoro wo je ka alu kan nabo ko: «Bee ye alu majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bee kun na wo ja le ma.

⁴⁴ Mansa ka a fo Yusufu ye ko: «Nde le Misiran mansa ri, koni maailu kana foyi ke Misiran jamana ro butun fo ile wa son men ma.» ⁴⁵ Mansa ka Yusufu too la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a ke a muso ri. Potifera wo tere ye Jni so maailu la joo sarakalasela le ri.

Nba, Yusufu kera Misiran jamana kun-nasiila ri wo ja le ma. ⁴⁶ A ka baara wo damira Ferawuna ye ka a teren a saron da san bisawa ba. A bora mansa dafa, ka wa Misiran jamana rataama.

⁴⁷ Awa, san woronwula kera, suman ye sonna a ja jere jere ma. ⁴⁸ San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati i Misiran

jamana fan bee ro a so misen a ni a so kunba. Suman kanin yoro yoro a ka suman namara wo yoro kelen de bee ro. ⁴⁹ Wo ro, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kijne.

⁵⁰ Sani san waronwula konko ye don jamana kondɔ, Yusufu muso Asanati ka dence fila saron a ye. Asanati wo tere ye Oni so moailu la joo sarakalasela Potifera denmuso le ri. ⁵¹ Yusufu ka a dence folo too la ko Manase, baa a kan ko Alla ra a lapina a la toraya bee ko ro, ka a hankili bo a fa wara ro.

⁵² A ka a dence filana too la ko Efrayimu, baa a kan ko Alla ka a ke, a toroni tere jamana men do, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani waronwula wo dafara Misiran tuma men na, ⁵⁴ san waronwula konko donda iko Yusufu ka a fo na men ma. Konko donda jamana gberailu bee ro, koni suman namarani tere fan bee ro Misiran. ⁵⁵ Konko sera Misirankailu ma tuma men na, alu wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di alu ma. Mansa ka alu jabi: «Ai ye wa Yusufu teren ye. A wa men fo ai ye, ai ye wo ke.» ⁵⁶ Konko juuyara ka se Misiran jamana yoro bee ro, tuma men na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma. ⁵⁷ Moailu bora jamana bee ro ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa konko gbeleyara dunuja fan bee ro.

42

Yusufu korocailu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fora Yakuba ye ko suman ye soronna Misiran tuma menma, a ka a fo a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai joo dagbela yan ten?» ² N da a men ko suman ye soronna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa konko bolo yan.» ³ Wo ro, Yusufu korocailu mo tan wulira ka wa suman san diya Misiran, ⁴ koni Yakuba ma son Yusufu dooce Beniyaminu ye wa a korocailu kofe, baa Yakuba silanni tere ko kojuu kana a saron sila la.

⁵ Isirayeli denceilu ni mo gberailu wara suman san diya Misiran, baa konko tere ye Kanaan bonson na jamana ro. ⁶ Wo ka a teren, Yusufu ye jamana kuntiyya la Misiran. Ale le tere suman sanna mo bee ma. Wo le ka a ke, a korocailu nara Yusufu ma, ka alu majii a koro, ka alu kun majii. ⁷ Yusufu ka a korocailu yen tuma men na, a ma fili alu ma, koni a ka a ke ikomin a ma alu lon. A jamanda alu ma ka a fo ko: «Ai boni mi?» Alu ka a jabi: «An boni Kanaan bonson na jamana le ro, ka na suman pinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a korocailu ma, koni woilu filira ale ma. ⁹ Yusufu hankili bilara a la siboiu ro, a ka a korocailu yen sibo ro na men ma. A ka a fo alu ye ko: «Ai nani jamana

lakorosi diya le, sa ai ri a lon ai ri se an na na men ma.» ¹⁰ Alu ka a jabi: «An tii, wo kuma te! Ande, i la jonilu nani suman san diya le daron. ¹¹ An bee ye ce kelen den de ri. Mo telenilu le ande ri. An tere ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan bonson na jamana le ro. A denceilu tere mo tan ni fila le ri. An dooce ye an fa dafeye bi. A to kelen da sa.» ¹⁴ Yusufu kan ko: «N ka a fo na men ma, a ye wo na kelen de ma jo! Ai nani jamana lakorosi diya le! ¹⁵ N di alu la kuma feselese ja men ma, wo le ye jin di. Ni ai dooce doomani ma na yan, ai te bo yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa too le ro. ¹⁶ Ai mo kelen ye wa ai dooce ta ka na a ri. Ai tolu ri wo makono kaso la yan. Wo ro, n di ai la kuma feselese. Ni ai ka tupa le fo, n di wo lon. Ni wo te, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakorosi daron. N ye n kalila wo ro Misiran mansa too le ro!»

¹⁷ Wo ro, a ka alu bila kaso la. Alu ka tele sawa ke ye.

¹⁸ A tele sawana, Yusufu ka a fo alu ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo ro, n ye men folo ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi. ¹⁹ Ni mo telenilu le ai ri, mo kelen ye to kaso la yan ai bee ro ro. Ai tolu ye wa suman di ai la denbaya konkoto ma, ²⁰ koni a fere te fo ai ye na ai dooce doomani ri yan. A wa na, n di a lon ko ai ka tupa le fo n ye, sa ai kana faa.» Alu sonda wo ma.

²¹ Alu ka a fo i joo ye ko: «Sika te a ro, toraya jin da an saron Yusufu le koson. Wo lon, a torora an jakoro. A ka an madiya ko an ye hina a la, koni an ka an ban a ro. Wo le koson kojuu jin da an saron bi.»

²² Ruben ka a fo alu ye ko: «N ma a fo ai ye ko ai kana kojuu ke den na wa, koni ai ma son n na kuma ma? Nba, a jeli pininkali le jin ka a hake bo an do.»

²³ Alu ma a lon ko Yusufu tolo ye alu kan na, baa alu ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri alu kan natamin i joo na.

²⁴ Yusufu ka a mabo alu la ka wa kasi. A koseyi men keni, a kumara alu ye, ka ban ka Simeyon bo alu ro ka a bolo sidi alu jana.

Yusufu korocailu ka i koseyi Kanaan bonson na jamana ro

²⁵ Yusufu ka a fo a la moailu ye ko alu ye a korocailu la boailu lafa suman na, ka alu kelen kelenna bee la wodi bila ei la boro woilu kondo, ka suman fanan di alu ma ka a ke ei sila fanda ri. Alu ka wo bee ke ikomin Yusufu ka a fo na men ma. ²⁶ Alu ka boailu la alu la falilu ko kan, ka sila mira ka wa.

²⁷ Su kora alu ma tuma men na, alu ka alu lo yoro do ro ka sii ye. Mo kelen ka a la boro da laka ko a ye damunun dila a la falila

ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ. ²⁸ A ka a fɔ a badenmailu ye ko: «N na wodi a ra laseyi n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Alu kɔndafilira kojuuya. Alu kɔndakaliyara ka a fɔ alu jɔɔn ye ko: «Alla ra nfen de ke an na jin de ten?»

²⁹ Nba, alu se men keni alu fa Yakuba wara Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ko men ka alu sɔrɔn, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli ke a ye. Alu kan ko: ³⁰ «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kɔsɛbe! A ka an jalaki ko an wani alu la jamana lakɔrɔsi diya le. ³¹ An ka a jabi an ye mɔɔ telenilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi fɔlɔ habadan. ³² An kan ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an dooce doomani ye an fa dafɛ ye Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ³³ kɔni jamana kuntii wo kan ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu ri ja men ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mɔɔ kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mɔɔilu konkɔto ma. ³⁴ Ko an ye wa an dooce doomani ri a ma. Wo wa ke, ko a ri a lɔn ko an ma wa jamana lakɔrɔsi kanma, ko a ri a lɔn ko an ye mɔɔ telenilu le ri, kosa a ri an badenma bɔ kaso la. Ko a ri jamana bɛɛ labila an ye.»

³⁵ Nba, alu ka suman nabo alu la bɔrɔilu kɔndɔ tuma men na, alu bɛɛ ka alu la wodi bila bɔrɔneilu sidini yen suman bɔrɔilu kɔndɔ. Alu ni alu fa ka wodi sidini wo yen tuma men na, alu bɛɛ silanda.

³⁶ Alu fa Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «Ɛɛ! Ai ye n denilu bɔla n bolo. Yusufu tɛ yan butun. Simeyon fanan tɛ yan butun. Sisen ai ye a fɛ ka Beniyaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tɔɔya bɛɛ ye nde le kan.»

³⁷ Ruben ka a fɔ a fa ye ko: «I ye Beniyaminu karifa nde la. N di a laseyi i ma. Ni n ma na Beniyaminu ri, i ye n dence fila bɛɛ faa Beniyaminu nɔ rɔ.» ³⁸ Yakuba kan ko: «Ɛɛn de! N dence tɛ wala ai kɔfɛ! A kɔrɔɛ Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kɔrɔ. Ni ko ka ale fanan sɔrɔn taama rɔ, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kɔrɔɛcilu wara Misiran iko

¹ Nba, kɔnkɔ juuyara jamana kɔndɔ. ² Yakuba denceilu nara suman men di ka bɔ Misiran, wo bantɔla le tɛɛ. Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ alu ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Ɛɛ wo ka a fɔ an ye le ka a magbeleya kɔsɛbe ko an tɛ a yen butun fo an dooce wa ke an kɔfɛ. ⁴ Ni i sɔnda an dooce Beniyaminu ye wa an kɔfɛ, an di wa ka suman san i ye. ⁵ Ni i kɔnin ma sɔn, an tɛ wa ye, baa ɛ wo ka a fɔ an ye ko an tɛ a yen butun fo an dooce wa ke an kɔfɛ.»

⁶ Isirayeli kan ko: «Ai ra kojuu ke n na de! Nfenna ai ka a fɔ ɛ wo ye ko ai dooce ye ai kɔma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Ɛɛ wo ka jininkali siyaman ke an kun, ka an majininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A kan ko: «Ai fa kende wa? Ai dooce ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lɔn ko a ri a fɔ an ye ko an ye wa an dooce ri.»

⁸ Yahuda ka a fɔ a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dooce karifa n na, sa an di wa i kɔrɔ. Wo wa ke, kɔnkɔ tɛ ile ni ande a ni an denilu faa yan. ⁹ Nde jɛɛ ri n lɔ den kunko la. Ni ko ka a sɔrɔn, i ye nde majininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalo i jakɔrɔ, wo jalakili tɛ bɔ n kan habadan. ¹⁰ Ni an kɔnin tun ma lanɔɔ yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Alu fa Isirayeli kan ko: «Nba, diyagboya le. Wo rɔ, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la bɔrɔilu kɔndɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikɔlɔn ni jiriden doilu, pisitasi ni amande kɔnin. ¹² Ai wara wodi men di fɔlɔ, ai ye wo jɔɔn fila ta, baa wodi men bilani tɛɛ ai la bɔrɔilu kɔndɔ, fo ai ye ai kaseyi wo ri. Ai ri a sɔrɔn, alu jinanin de. ¹³ Nba, ai ye ai dooce ta ka wa ɛ wo tɛɛn ye sisen. ¹⁴ Alla Sebɛetii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyon naseyi ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kɔsɛbe.»

¹⁵ Wo rɔ, alu ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Alu se men keni ye, alu wara Yusufu tɔrɔfɛ, ka alu lɔ a jakɔrɔ. ¹⁶ Yusufu ka Beniyaminu yen alu fɛ tuma men na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jinilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Alu kɛtɔ telerɔ damunun kela nde le fɛ bi.»

¹⁷ Ɛ wo ka alu malɔ Yusufu la bon na iko Yusufu ka a fɔ a ye ja men ma.

¹⁸ Alu watɔla Yusufu la bon na, wo ka alu masilan. Alu kan ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi men bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Alu kɛtɔ bela an kan de, ka an na falilu ta, ka an mira ka an kɛ jonilu ri.» ¹⁹ Wo rɔ, alu ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye. ²⁰ Alu kan ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan. ²¹ An bɔ men keni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bɛɛ le tɛɛ, an ka men san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a laseyi ai ma. ²² Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni men ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lɔn, an ma wo lɔn.»

²³ Bon kunnasiila ka alu jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla, wo le ka wodi wo bila bɔrɔilu kɔndɔ ai ye. Ni wo tɛ, ai ka suman sankɔ men bɔ, n ka wo sɔrɔn.»

Wo rɔ, cɛ wo wara Simeyɔn ta ka na a di alu ma, ²⁴ka alu bɛɛ ladon Yusufu la bon na. A ka ji di alu ma ko alu ye alu sen mako. A ka damunun di alu la falilu fanan ma. ²⁵Alu nara sanba fen menilu ri, alu ka woilu labɔ ka Yusufu makɔnɔ, baa a fɔra alu ye ko a ri na telerɔ damunun diya alu fɛ ye.

²⁶Yusufu sera a wara tuma mɛn na, alu nara a la sanbailu di a ma bon na ka alu majii a kɔrɔ. ²⁷Yusufu ka alu fɔ ko: «Tana tɛ ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fɔ n ye ko a ra kɔrɔya. Ale don? A kɛndɛ fɔlɔ?»

²⁸Alu ka Yusufu jabi: «Tana si tɛ an fa la, i la jɔncɛ kɔnin. A kɛndɛ.» Alu ka alu kun majii Yusufu kɔrɔ.

²⁹Yusufu ka a janakalan ka a doocɛ Beniyaminu yen, a jɛrɛ na la den. A kan ko: «Ai ka ai doocɛ mɛn na ko fɔ, wo le ye jɛn di wa?» Alu kan ko: «Ɔɔn, ale le.» Yusufu ka a fɔ a ye ko: «N den, Alla ma hɛrɛ kɛra i ye.»

³⁰Beniyaminu hina donda Yusufu la kɔsɛbɛ. Wo rɔ, a kasitala le tɛrɛ. A ka bɔ alu tɔrɔfɛ i kɔrɔ ka wa a jɛrɛ la bon kɔndɔ ka kasi. ³¹A ka ban kasila tuma mɛn na, a ka a ja lako, ka wa alu tɛrɛn ye. A ka a jɛrɛ mira ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko alu ye na balo di alu ma. ³²Alu ka Yusufu la balo bɔ a la a dan na, ka a badenmailu ta bɔ a dan na. Misiranka menilu tɛrɛ ye, alu ka woilu fanan ta bɔ a dan na, baa Misirankailu ti sɔn ka damunun kɛ Heburuilu fɛ. Alu tana le wo ri. ³³Yusufu ka a badenmailu lasii a jakɔrɔ, ka alu tuun i jɔɔn na ka bɛn alu si kasabiya ma, ka a damira kɔrɔmamɔɔ ma ka wa se doomamɔɔ ma. Alu ka alu siija wo yen tuma mɛn na, alu ka i jɔɔn dagbɛ ka kabannakoya. ³⁴Balo mɛn tɛrɛ ye Yusufu kɔrɔ, a la mɔɔilu ka a badenmailu bɛɛ sɔ wo le rɔ. Beniyaminu ka mɛn sɔrɔn, wo kɛra a kɔrɔcɛilu ta jɔɔn loolu le ri. Alu ka damunun kɛ ka alu mɛn, ka sewa Yusufu la kɔsɛbɛ.

44

Yusufu ka a kɔrɔcɛilu kɔrɔbɔ

¹Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Alu la bɔrɔilu lafa suman na. Alu la falilu di se donin mɛn kɔrɔ, i ye wo jate di alu ma. I wa bɔrɔilu lafa, i ye alu kelen kelenna bɛɛ la wodi la suman kan alu la bɔrɔilu kɔndɔ. ²I ye n na wodigbɛ minninfen bila doomamɔɔ la bɔrɔ kɔndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ a ye na mɛn ma.

³Wo duu sa gbɛni jona Yusufu ka sila di alu ma. Alu ka alu la doninilu la alu la falilu kɔ kan, ka wa. ⁴Ka a tɛrɛn alu ma janfa sɔ la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa alu kɔ! I wa se alu ma tuma mɛn na, i ye a fɔ alu ye ko: «Nfenna ai ka kɔɔuma sara kojuu la? ⁵Nfenna ai ka n tii la minninfen

sonya? A ye a minna wo le la, a ye jɔninin kɛla wo le la. Ai ra kojuu ba le kɛ jɛn di de!»

⁶Bon kunnasiila wara se alu ma tuma mɛn na, a kumara alu ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye na mɛn ma. ⁷Alu ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tɛ ko su wo kɛla fewu! ⁸I jɛrɛ ka a lɔn ko an nani wodi ri an na bɔrɔilu kɔndɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi wo di i ma. A ye di? An di wodigbɛ wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa? ⁹An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri kɛ i la jɔnilu ri.»

¹⁰Bon kunnasiila kan ko: «Ale le wo ri, n da dijɛ wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ mɛn kunma, wo ri kɛ n na jɔn di. Ai tɔilu tɛ jalakili.»

¹¹Wo yɔrɔ wo rɔ, alu ka alu la bɔrɔilu lajii duu ma ka alu da laka. ¹²Bon kunnasiila ka bɔrɔilu ragbɛ. A ka a damira kɔrɔmamɔɔ ta ma, ka wa se doomamɔɔilu ta ma. A ka minninfen yen Beniyaminu la bɔrɔ kɔndɔ.

¹³Wo le rɔ, alu ka alu la durukilu rafara alu kan na jusukasi bolo ma. Alu ka alu la bɔrɔilu la falilu kɔ kan, ka alu kɔseyi sɔ kɔndɔ. ¹⁴Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tɛrɛn a ye ye fɔlɔ. Alu ka alu la duu ma a kɔrɔ. ¹⁵Yusufu ka a fɔ alu ye ko: «Ai na nfen ko kɛla jɛn ten? Ai ma a lɔn ko nde jɔɔn di jɔninin kɛ ka kɔilu lɔn wa?» ¹⁶Yahuda kan ko: «N tii, an ti se foyi fɔlɔ. Kuma tɛ an bolo butun. An ti se an bɔla ko jɛn dɔ. Alla jɛrɛ le ra an sonjuu labɔ gbɛ rɔ. An bɛɛ ye i la jɔnilu le ri sisen, minninfen yenni mɛn kunma, a ni an tɔilu bɛɛ.» ¹⁷Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka alu bɛɛ jalaki ten, n tɛ ko su wo kɛla fewu! Minninfen yenni mɛn kunma, wo le kɛtɔ n na jɔn di. Ai tɔilu ye wa hɛrɛ rɔ ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Beniyaminu la ko rɔ

¹⁸Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye dijɛ n ye kuma i ye. N ka a lɔn ko i ni Misiran mansa bɛɛ ka kan. I kana mɔnɛ n ma. ¹⁹N tii, an na ko fɔlɔ yan, i ka an mapininka an fa ni an badenmailu ma. ²⁰An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kɔrɔya kɔsɛbɛ. Ko an doocɛ doomani fanan ye ye, an fa kɔrɔyanin ka mɛn sɔrɔn. Doomamɔɔ wo kɔrɔcɛ ra faa, ka a kelen pe to. Dogbɛrɛ tɛ ye butun, a ni mɛn ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kɔsɛbɛ. ²¹I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kɔsa i ja ri la a kan. ²²An ka a fɔ i ye wo lon ko den ti se bɔ la an fa tɔrɔfɛ. Ni a bɔra a tɔrɔfɛ an fa ri faa, ²³kɔni, an tii, i ka an jabi ni an doocɛ ma na an kɔfɛ yan, ko an tɛ i yen butun.

²⁴«Wo rɔ, an ka an kɔseyi an fa wara tuma mɛn na, an ka i la kuma lase a ma. ²⁵Lɔn do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ. ²⁶An ka a jabi an ti se nala suman san

diya fo an dooce wa na an kofe, baa ce wa kan ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe. ²⁷ An fa ka a fo an ye ko an ka a lon ko a muso Raseli ka dence fila-pe le saron a ye. ²⁸ Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri ro, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kebi wo lon, a ma a yen butun. ²⁹ Ko ni an wara do jin fanan di don? Ni ko ka a saron taama ro, ko a koroyani ri faa ninnafin do. An fa kan ten.

³⁰ «Nba, ni n ka n koseyi i la jonce, n fa, ma sisen ka den to n ko yan, wo te ben. Den wo le ye n fa la ko bee ri. ³¹ N fa wa a yen tuma men na ko den wo ma a koseyi an fe, a ri faa. An fa koroyani ri faa jsumakasa ro, wo le ro an di ke wo sababu ri. ³² Ka a la wo kan, n ka n lo den na kunko la. N ka a fo n fa ye ko ni n ma koseyi den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu. ³³ I jaandi, i ye n ke i la jon di den no ro, kosa den di a koseyi a korocelu ko fe. ³⁴ N ye n koseyila n fa ma di, ni den te n bolo? N te i se n fa jsumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jere yiraka a badenmailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jere mirala a la jonilu jana. A ka alu jamari ko alu bee ye bo. Moogbere si tun te ye tumana men na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jere yiraka alu la. ² A kasira kosebe, fo Misirankailu ka a kasi kan men kakan. Wo ko fora mooilu jana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fo a badenmailu ye ko: «Yusufu le nde ri! N fa kende wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa alu silanni tere kojuuya. ⁴ Yusufu kan ko: «Ai ye i madon n na.» Alu ka i madon a la tuma men na, a kan ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka men san Isumayila bonson julailu ma men ye taala Misiran. ⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mone ai jere ma n san ko ro. Alla le ka n nana ai ye yan sa n di ke sababu ri ka mooilu kisi konko ma. ⁶ Konko san fila le jamana kondon jin. A ra to san loolu le ma, senekelailu ti nala foyi saronna sene ro. ⁷ Alla le ka n lo ai ye yan ka an to yan an fa bonsonilu kisibaya kanma, sa ai bonson kana tunun dunuya ma. ⁸ Ai le ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n ke Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bee kun na. ⁹ Ai ye ai kaliya ka i koseyi n fa ma. Ai ye a fo a ye ko a dence Yusufu kan ko Alla ra a lasii Misiran jamana bee kun na. Ko a ye a kaliya ka na n teren yan. ¹⁰ Ko a ri a sii Koseni jamana ro, ka to n torofe yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bee. ¹¹ Ko n di alu balo, baa konko ri san loolu ke folo. Sa a ni a la mo bee kana bolokolonya kojuuya.»

¹² Yusufu kan ko: «Nba, ai ja yen n na sisen. N dooce Beniyaminu fanan ja yen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jere le kumala ai ye. ¹³ Mooilu ye n bonyala ja men ma Misiran yan, ai ye wo fo n fa ye. Ai ra fen fen yen ai ja la yan, ai ye wa wo bee fo a ye, ka ban ka na a ri jona.»

¹⁴ Nba, Yusufu ka a ton a dooce Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi. ¹⁵ Yusufu kasimanto ka a ton a koroce kelen kelenna bee kan ka alu sunbu. Wo le ka a ke, a korocelu ka kuma damira a fe.

Misiran mansa kan ko Yakuba ye na Misiran

¹⁶ Nba, Yusufu badenmailu na ko fora Ferawuna wara tuma men na, wo diyara mansa ni a la jemoo bee ye. ¹⁷ Mansa ka Yusufu kili ka a fo a ye ko: «A fo i badenmailu ye ko alu ye alu doninilu la alu la falilu ko kan ka alu koseyi Kanaan jamana ro. ¹⁸ Alu wa se ye, alu ye alu fa ni alu la mo bee ta ka na alu ri n ma. N di duu juma di alu ma, men ka ni duu bee ri Misiran. Alu ri an na jamana balo juma damun. ¹⁹ I ye a fo i badenmailu ye fanan ko alu wa ke wala, alu ye wontoro doilu ta Misiran yan. Alu wa se alu fa wara, alu ri alu musoilu ni alu denilu ni alu fa lasii wontoro woilu kondon ka na woilu ri yan. ²⁰ Ni alu bolofen doilu tora alu ko ye, alu kana hamin woilu la, baa Misiran fen jumajumailu le diton alu ma yan.»

²¹ Nba, Misiran mansa ka men fo Isirayeli denilu ye, alu ka wo ke. Yusufu ka wontoroilu di alu ma, ka ben mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di alu ma.

²² A ka faanin kura di alu kelen kelenna bee ma, koni a ka wodigbe keme sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma. ²³ A ka a fa sanba falice tan ni falimuso tan na. A ka falice woilu donin Misiran fen jumailu la, ka falimusoilu donin sumankise ni buru ni damununfen gbereilu la, menilu ri a fa balo taama ro. ²⁴ A ka sila di a badenmailu ma wo ro ka a fo alu ye ko: «Ai kana silan de!»

²⁵ Alu bora Misiran ka wa alu fa Yakuba teren Kanaan jamana ro. ²⁶ Alu seni ye, alu ka a fo a ye ko: «Yusufu kende le! Ale le jere siini Misiran jamana bee kun na sisen.» Kuma wo bararo Yakuba ro fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

²⁷ A denceilu ka Yusufu la kuma bee lase a ma tuma men na, Yakuba ka wo bee men ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka menilu lana a ta kanma. Wo le ro, a sewara ka a jaalen. ²⁸ A kan ko: «N dence Yusufu kende folo! Nde te foyi jininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watola Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bɛɛ ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.» ³ Alla kan ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kosebe kosebe. ⁴ N jere di wa i kofe Misiran. N jere le keto i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jere ri i jakise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Alu ka alu denilu ni alu musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ. ⁶ Alu ka alu la kolofenilu fanan ta, a ni alu bolofenilu bɛɛ, alu ka menilu sɔrɔn Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bɛɛ wara Misiran wo ja le ma. ⁷ A denceilu bɛɛ wara a kofe, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bɛɛ kɔnin. Woilu bɛɛ wara Misiran Yakuba kofe.

⁸ Nba Isirayelika menilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔilu le jin di.

Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Ruben. ⁹ Ruben denceilu le ten: Henaki, Palu, Hesirɔn a ni Karimi.

¹⁰ Simeyɔn, wo denceilu le ten: Yemuweli, Yamini, Owadi, Yakɛn, Sokari, Sawuli. Sawuli na tere Kanaan bɔnsɔn do le ri.

¹¹ Lebi, wo denceilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

¹² Yahuda, wo denceilu le ten: Eri, Onan, Sela, Peresi a ni Seraki, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Peresi denceilu le Hesirɔn ni Hamuli ri.

¹³ Isakari, wo denceilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

¹⁴ Sabulon, wo denceilu le Seredi ni Elɔn ni Jalɛli ri.

¹⁵ Leya ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a ye ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

¹⁶ Kadi, wo denceilu le ten: Sefɔn, Haki, Suni, Esibɔn, Eri, Arɔdi, a ni Arelɛ.

¹⁷ Aseri, wo denceilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beyira. Aseri denmuso tɔɔ ko Sera. Beyira denceilu le Keberi ni Malikiyeli ri. ¹⁸ Silipa wo tere jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ tan ni wɔɔrɔ le ri.

¹⁹ Yakuba muso Raseli denceilu le Yusufu ni Beniyaminu ri. ²⁰ Asanati ka dence fila sɔrɔn Yusufu ye Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efrayimu. Asanati tere Potifera denmuso le ri, mɛn tere ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalaselala ri. ²¹ Beniyaminu

denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Jera, Naman, Ehi, Rosi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi. ²² Raseli ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bɔnsɔn menilu bɔni Raseli rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ tan ni naanin le ri.

²³ Daan, wo dence le Husimu ri.

²⁴ Nefitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Silemu.

²⁵ Bilaha ka dence menilu sɔrɔn Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tere jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bɔni Bilaha rɔ, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ wɔrɔnwula le ri.

²⁶ Mɔɔ menilu wara Misiran Yakuba kofe, menilu bɔni ale rɔ kɔnin, woilu bɛɛ ladenni tere mɔɔ biwɔɔrɔ ni mɔɔ wɔɔrɔ le ri. A biranmusoilu ma jate. ²⁷ Yusufu ka dence fila sɔrɔn Misiran. Nba, Yakuba la mɔɔ menilu nara Misiran, wo bɛɛ ladenni kera mɔɔ biwɔrɔnwula le ri.

Yakuba sera Misiran

²⁸ Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a je Misiran, ka wa a fɔ Yusufu ye ko alu ye i jɔɔn ben Koseni jamana rɔ. Yakuba ni a la mɔɔilu sera Koseni tuma mɛn na, ²⁹ Yusufu donda a la sowontoro kɔndɔ ka wa a fa kunben Koseni. A ka a fa yen tuma mɛn na, a ka a fa laben ka a ke a kɔnkɔndɔ ka kasi. A mɛnda kasila kosebe.

³⁰ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo tɛ baasi ri, baa n da i yen, ka a lɔn ko i kende le.»

³¹ Yusufu ka a fɔ a badenmailu ni a fa la tɔilu ye ko: «N di wa a fɔ mansa ye ko n badenmailu ni n fa la mɔɔilu bɛɛ ra bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ ka na n ma. ³² N di a fɔ a ye ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a ye ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ. ³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara mapininka, ³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namara le ri kɛbi an na denniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le ke.» Ni ai ka a jabi wo ja mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Koseni jamana rɔ, baa kolofen kɔnmadenilu ma di Misirankailu ye muume.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa ye ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Alu nani alu la kolofenilu ri, a ni alu bolofen bɛɛ. Alu ye Koseni sisen.» ² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka menilu lana wo kanma mansa wara. ³ Mansa ka woilu mapininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Alu ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen

kənɔmadenilulu le ri, iko an benbailu tere ye ja men ma. ⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masorɔn kɔnkɔ ra gbeleya an kan Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. Kolofenilu la damunun te ye butun. Wo rɔ, an ti, an ye i madyala, i jaandi, i ye dije an ye an sii Koseni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu ye ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma. ⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔɔ numajuma rɔ, yɔɔ men ka ji a tɔ beɛ ri. Alu ye alu sii Koseni. Ni i ka doilu sɔɔn alu rɔ, menilu kusan kolofen marala kosebe, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa ye. ⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sɔɔn da san yeli bɔ?» ⁹ Yakuba kan ko: «N da san kemɛ ni san bisawa sɔɔn n na dunɔparateɛ beɛ rɔ, wo beɛ rɔ, n si ma siya a ni n da tɔɔɔɔ siyaman sɔɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sɔɔn alu la dunɔparateɛ rɔ ja men ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa ye iko ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka alu lasii Misiran jamana rɔ iko mansa ka a fɔ a ye ja men ma. Duu wo tere ye Ramesisi le. Yɔɔ wo ka ji jamana yɔɔ tɔ beɛ ri. ¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, beɛ ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kosebe, ka a masorɔn suman tun te sɔɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tere ye desela kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ. ¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka alu la wodi beɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa ye ka wa a di a la bon na. ¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaan bɔnsɔn bolola tuma men na, Misiranka beɛ nara Yusufu teren ka a fɔ a ye ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i jana ten. An na wodi beɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka alu jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

¹⁷ Wo rɔ, alu nara alu la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisilu ni falilu, alu nara wo beɛ ri. Yusufu ka kolofen wo beɛ falen suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔɔɔ.

¹⁸ San wo taminni, alu nara Yusufu teren iko, ka a fɔ a ye ko: «An fa, i ka a lon ko an na wodi ra ban. An na kolofen beɛ ra ke i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jere ni an na duu. ¹⁹ I jaandi, i kana sɔn an ye faa i jana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di ke mansa la jɔnilu ri. An na duu ri ke a ta ri. I ye suman

di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sɛnɛilu lakolon kana to.»

²⁰ Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu beɛ san mansa ye. Misirankailu beɛ ka alu la sɛnɛilu san, ka a masorɔn kɔnkɔ ra juuya foo ka a dan natamin. Jamana duu beɛ kera mansa ta ri ja wo le ma. ²¹ Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu ke jɔnilu ri. ²² A ka duu beɛ san, fo duu men tere ye mɔɔilu la joo solailu bolo, baa mansa tere ye mɔɔilu la joo solailu sola suman na tuma beɛ. Suman wo kera woilu balo ri. Wo le kosɔn woilu ma alu la duu san.

²³ Yusufu ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si jin ta ka wa a foyi ai la sɛnɛilu rɔ, ²⁴ kɔni ai wa suman men ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do ke si ri, ka do ke balo ri, sa ai ri ai jere ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu beɛ balo.»

²⁵ Alu ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kɔɔɔɔ ka an ye ka an kisi kɔnkɔ ma. An di ke mansa la jɔnilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman men ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔɔɔn ma ke mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayeli la mɔɔilu ka alu sii Koseni jamana rɔ Misiran. Alu ka nanfulu sɔɔn ye ka jiri kosebe.

²⁸ Yakuba si beɛ ladenni kera san kemɛ ni san binaanin ni san wɔɔɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔɔɔnwula ke Misiran jamana rɔ. ²⁹ A sa waati sudunyanin tuma men na, a ka a dence Yusufu kili ka a fɔ a ye ko: «Ni n duman i ye, i ye i bolo la n woro kɔɔɔ ka lahidi ta n ye ko i ka kan ka jumaya men ke n ye, i ri wo ke ka kankelentiya ke n ye n na saya kɔ rɔ, ko i te n suu don Misiran jamana rɔ yan fewu. ³⁰ N ye a fe i ye n suu don benbailu suu don diya. I ye n suu ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu kan ko: «N di a ke ikomin i ka a fɔ ja men ma.»

³¹ Yakuba kan ko: «I kali n ye.» Yusufu ka a kali a ye. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu denceilu ye

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu ye ko a fa ma kende. Wo rɔ, a ka a dence fila ta, Manase ni Efrayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa. ² A fɔra Yakuba ye tuma men na ko a dence Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan. ³ Yakuba ka a fɔ Yusufu ye ko: «Alla Sebeetii bɔra gbɛ rɔ n ye Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔ, ka jumaya ke ka baraka don n na kɔ rɔ. ⁴ A ka a fɔ n ye ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a ke jama siyaman ba ri.

N di jamana jin di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a kɛ alu ta ri kadawu.» ⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «I ka i dence Efirayimu ni i dence Manase sɔrɔn Misiran yan ka a tɛrɛn n tun ma na i tɔrɔfɛ fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu kɛ n denilu ri. Efirayimu ni Manase ra kɛ n ta ri sisen ikomin Ruben ni Simeyɔn ye n ta ri ja mɛn ma. ⁶ Ni i ka den mɛnilu sɔrɔn woilu kɔ, woilu ri kɛ i ta ri. Woilu bɔnsɔn di duu sɔrɔn Efirayimu ni Manase bɔnsɔn ta ni rɔ. ⁷ N bɔra Padani Aramu rɔ ka n kɔseyi n fa wara tuma mɛn na, Rasɛli sara ka n ninnafin kojuuya. A sara sila la Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ, ka a tɛrɛn an tun da sudunya Efirata so la. N ka a suu don Efirata sila la ye.» Efirata mɛn tɔɔ bi ko Betilchɛmu.

⁸ Isirayeli ka Yusufu denceilu yen tuma mɛn na, a kan ko: «Yon de jinilu ri?» ⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dence fila mɛn di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba kan ko: «Alu lana n ma yan, sa n di duwawu kɛ alu ye.» ¹⁰ Isirayeli ja lafinni tɛrɛ. A tun tɛ fen nasala kɔsɛbɛ butun. Yusufu ka a denceilu madon a la tuma mɛn na, Isirayeli ka a ton alu kan ka alu sunbu. ¹¹ A ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «N ma a lɔn fewu ko n di i yen butun, kɔni Alla ra a kɛ n da i denceilu fanan yen sisen.» ¹² Yusufu ka a denceilu ta ka alu bɔ a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa kɔrɔ. ¹³ A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fɛ, ka Manase lasii a fa bolokinin fɛ. ¹⁴ Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jɔɔn kɔ rɔ. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun dɔ, ni a ye doomamɔɔ ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun dɔ, wo mɛn ye den fɔlɔ ri. ¹⁵ Wo rɔ, a duwara Yusufu yɛ ko: «N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tɛrɛ ye taamala

ka bɛn Alla mɛn kan ma, wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. Alla mɛn ka a lɔ n jɔrɔ ka a damira n sɔrɔn waati ma haan ka se bi ma, wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. ¹⁶ Alla mɛn nara n ma iko meleka, ka n kisi kojuu bɛɛ ma, Wo ye jumaya kɛ den jinilu ye. Denilu sababu la n tɔɔ kana tunun, A ni n benba Iburahima tɔɔ ni n fa Isiyaka tɔɔ. Ka alu bɔnsɔn siyaya a ja jɛrɛ jɛrɛ ma duukolo kan, Alla ma wo kɛra.»

¹⁷ Yusufu ka a yen tuma mɛn na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun dɔ, wo ma diya Yusufu yɛ. A ka a fa bolo mira ka a bɔ Efirayimu kun dɔ, ka a la a dence fɔlɔ Manase kun dɔ. ¹⁸ A ka a fɔ a fa yɛ ko: «N fa, i filinin de. Den fɔlɔ le Manase ri. I bolokinin la wo kun dɔ.»

¹⁹ A fa, kɔnin, ma sɔn wo ma. A kan ko: «N dence, n ye mɛn kɛla, n ka wo lɔn jɔ. Manase

bɔnsɔn fanan di siyaya ka kɛ kabila ba ri. A ri bonya, kɔni a doocɛ ri bonya ka tamin a kan. A doocɛ bɔnsɔn di kɛ jama siyaman di.» ²⁰ A duwara alu yɛ wo lon. A kan ko: «Isirayelika di duwa mɔɔilu yɛ ai tɔɔ le rɔ ka a fɔ ko: «Alla ma i kɛra iko Efirayimu ni Manase ye ja mɛn ma.»

Wo rɔ, Yakuba ka Efirayimu bila Manase jɛ. ²¹ A ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «N satɔ le, kɔni Alla ri to ai fɛ. A ri ai laseyi ai fa wara Kanaan jamana rɔ iko. ²² N di i sɔ ka tamin i badenmailu kan, ka Sikɛmu koyinkema yɔrɔ di i ma. N ka Amɛrikailu kɛlɛ n na fanmuru ni kalabiɛ la ka yɔrɔ juma wo mira alu la.»

49

Yakuba ka mɛn fɔ a satɔla la

¹ Yakuba ka a denceilu kili ko:

«Ai ye na ai laden n tɔrɔfɛ. N ye a fɛ ka koilu lase ai ma, mɛnilu kɛtɔ alu la sini nato kɔnin.

² N denceilu, ai ye na ai tolo malɔ nde ai fa Yakuba la,

a ye fola n ma ko Isirayeli.

³ Ruben, ile le n dence fɔlɔ ri.

I fɔlɔ le kɛra n na cɛya ni n na fanka fɔlɔ ri. Bonya ni sebaaya ye i bolo ka tamin i doocɛilu kan,

⁴ kɔni i ye ikomin ji ba woyeto, mɛn ti se a jɛrɛ mirala.

I ti nala kɛla bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fɛ.

A ka a la n na lafen kan ka a manɔɔ.

⁵ Simeyɔn ni Lebi miriya ye ko kelen de ri.

Alu ka iɛ la fanmurui lu ta ka wa tijannin kɛ.

⁶ Alu wa kuma gbundu rɔ, n tɛ sɔn ka n sen bila wo rɔ.

Alu wa laden kɛ, n di n ban wala,

baa alu mɔnɛra ka mɔɔilu faa.

Alu juuyara ka nisilu sen fasailu tɛɛ.

⁷ Alla ye tɔrɔya la alu kan alu la mɔnɛ wo kɔsɔn, baa alu la mɔnɛ ka juu,

a ni alu la jɛnikɛjuuya wo kɔsɔn, baa alu la jɛnikɛjuuya ka alu kɛ hinabaliilu le ri.

N di alu bɔnsɔn data la Yakuba bɔnsɔn na jamana rɔ.

N di alu la jɛnsɛn Isirayelika la jamana yɔrɔ bɛɛ rɔ.

⁸ Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.

I ri se i juuilu la.

I faludenmailu ri alu majii i kɔrɔ.

⁹ Yahuda ye ikomin yara kanberɛn de, mɛn di wa sobo faa ka wo damun, ka na i rasɔmɔn ka i la.

Yon di a lawuli?

¹⁰ Faamaya gbeleke tɛ bɔ Yahuda bolo.

Mansaya gbeleke ri to a bɔnsɔn bolo fo mansaya tii wa na,

dunuja bɛɛ ri i majii mɛn kɔrɔ.

¹¹ A ri a la fali sidi resɛnju la,

ka a la faliden sidi reŋenju nɔma nɔma la.
A ri a la faanin ko reŋenji la,
ka a la durukiba ko reŋenji la, men wulenni
ikomin jeli.

¹² A ri reŋenji min fo ka a jailu lafin.

A ri nɔnɔ min fo ka a ni gbe.

¹³ Sabulon di i sii kooji da la.
Kulunbailu lo diya ri ke a wara ri.
A la duu ri wa foo Sidon so fan fe.

¹⁴ Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye men na.
A ri a la a donin bɔrɔilu tema.

¹⁵ Ni a ka a yen tuma men na
ko jamana wo ka ni,
ko yɔrɔ wo duman kosebe,
a ri a ko raben donin ta kanma
ka ke jon di ka diyagboya baara ke.

¹⁶ Daan di a sii a la mɔɔilu kun na ka alu la
kiti tee,

a ri ke ikomin Isirayeli kabila tɔilu fanan.

¹⁷ Daan ye ikomin sa, men lani sila dafɛ,
ikomin fɔnfɔnni, men ye sila misenilu la.

A ri so cin a sen ma,
ka so tii labe a ko kan.»

¹⁸ Yakuba kan ko: «Ee Allabatata, n ye i
makɔɔla, i ye n kisi.»

¹⁹ A kan ko:

«Benkanninnailu ri na be Kadi kan,
koni a ri alu gben ka alu kosaran kojuuya.

²⁰ Aseri ri suman duman sɔrɔn;
a ri damunun fen duman di mansailu ma.

²¹ Nefitali a la ferenin ikomin minanmuso,
men ye a jere ma,

men ye den jumailu sɔrɔnna a jere ma.

²² Yusufu ye ikomin jiri men ye a denna
kosebe,

jiri men lɔni ko dafɛ,
men bolo ye janyanna foo ka tamin dandan
kun na.

²³ Kalabijetii wulira a kanma kojuuya.

Alu ka biɛɛilu lafili a ma ka a tɔrɔ kosebe,

²⁴ koni Yusufu la kala ma yeyere.

A boloilu ka fanka sɔrɔn Alla Sebeetii bolo,
men ye Yakuba demenna.

Wo le ye mɔɔ latankala le ri,
men ye Isirayeli lakandala,
men barakani ikomin farakolo.

²⁵ I fa Maari ye i demenna.

Alla Sebeetii ye jumaya kela i ye.

A ri fen jumailu di i ma ka bɔ san ma.

A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔrɔ.

A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.

²⁶ Fen jumailu ye bola koyinke kɔrɔilu la,
nanfuluile ye bola fɔlɔ tindilu la,
koni Alla ka jumaya menilu ke i fa ye, woilu
ka bon woilu bee ri.

Alla ye wo nɔnɔn ke Yusufu ye.

Alla ye a ke, jumaya woilu ye men Yusufu fe,
men jenenmatamɔnni ka bɔ a badenmailu rɔ.

²⁷ Beniyaminu fadima ikomin wara.

Sɔɔma a ye sobo mirala ka do damun.

Wura la, a ri a tɔ ratata.»

²⁸ Nba, Isirayeli kabila tan ni fila le woilu
ri. Alu fa duwara alu ye tuma men na, a ka
kuma woilu fɔ. A duwara alu kelen kelenna
bee ye, bee ni a la duwa.

Yakuba la saya

²⁹ Nba, Yakuba ka a fɔ a dencɛilu ye ko:
«N satɔla le ka la n benbailu kan. Ni n
sara, ai ye wa n suu don n benbailu dafɛ
falan na, falan men ye Hetika Efurɔn na
sene rɔ. ³⁰ Falan wo ye Makipela, Mamere
telebɔ fan fe Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ.
N benba Iburahima ka dinkira wo le san
Hetika Efurɔn ma, ka a ke a la suu don diya
ri. ³¹ N benba Iburahima ni a muso n ma
Saran suu don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni
a muso n na Rebeka fanan suu don diya ye
ye le. N ka Leya suu don ye le fanan. ³² Duu
wo ni falan bee sanda Hetika de ma.»

³³ Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a
la lafen kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

¹ Yusufu ka a ton a fa suu kan ka a sunbu
ka kasi. ² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dan-
dalilailu ye ko alu ye a fa fure raben ka baara
ke kosa a kana toli, ka ban ka a maminin-
minin. Alu wara Isirayeli fure raben. ³ Alu
ka tele binaanin ke baarala. Alu la fure
raben na le wo ri. Misirankailu ka tele
biwɔrɔnwula ke a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a
fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu ye ko: «Ni n na
ko diyara ai ye ai ye a fa kuma mansa ye. Ai
ye a fɔ a ye ko ⁵ n fa ka kuma do fɔ n ye a sa
tumana la. A kan ko n ye n kali a ye ko ni a
sara, ko n di wa a suu don Kanaan bɔnsɔn na
jamana rɔ. Ko a ka suu don diya men dabɛn
a jere ye, ko n ye wa a suu don dinkira wo
rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa
madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa suu don. N
wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa suu don iko i
ka i kali a ye na men ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa suu don diya.
Misiran mansa la jemɔɔ bee wara a malɔ, a
ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamana
mɔɔbailu. ⁸ Yusufu wara mɔɔ bee fanan
wara, a ni a kɔrɔcɛilu ni a dooce ni a fa wara
mɔɔ bee. A den ni ala kolofenilu le tora
alu ko ma Koseni. ⁹ Sowontoro tiilu ni so
tiilu fanan wara Yusufu malɔ. A kera jama
siyaman ba le ri.

¹⁰ Alu sera Atadi la gberema Juriden ba da
waati men na, alu bee ka san kasi ke ye, ka
kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula
ke san kasila ye. ¹¹ Ye duurenilu, Kanaan
bɔnsɔn konin, woilu ka wo yen tuma men na
alu kan ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le ke
ten de!» Wo le kosɔn dinkira wo tɔɔ lara ko
Abela Misirayimu, yɔrɔ men ye Juriden ba
da la.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mɛn fɔ a denceilu yɛ, alu ka wo kɛ. ¹³ Alu wara a suu ri Kanaan jamana rɔ, ka a suu don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fɛ, falan a ni duu mɛn Iburahima ka san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kɛ a la suu don diya ri. ¹⁴ Yusufu banda a fa suu donna tuma mɛn na, a ka a kɔseyi Misiran. A badenmailu ni mɛnilu bɛɛ wara a fɛ a fa suu don diya, woilu bɛɛ ka alu kɔseyi a fɛ.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a yen ko alu fa Yakuba tɛ alu fɛ butun. Wo rɔ, alu ka a fɔ i jɔɔn yɛ ko: «An ka kojuu mɛn kɛ Yusufu la, ni an gbɔyara a yɛ don? A tɛ wo julɔ sara an na wa?» ¹⁶ Wo le rɔ, alu ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ. ¹⁷ A kan ko an ye a fɔ i yɛ. Ko i jaandi, i ye i kɔrɔcɛilu la hake ni alu la juluman yafa alu ma, alu ka mɛn kɛ i la. An fa kan de wo ri. Wo rɔ, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuila rɔ, ande mɛnilu ye i fa Maari la jɔnilu ri.» Kela wo fɔra Yusufu yɛ tuma mɛn na, a kasira.

¹⁸ A kɔrɔcɛilu jɛɛ nara alu majii a kɔrɔ duu ma, ka a fɔ a yɛ ko: «Ande ye i la jɔnilu le ri.» ¹⁹ Yusufu ka a fɔ alu yɛ ko: «Ai kana silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa? ²⁰ Mɛn kɛra n na, ai ka wo kɛ kojuu kɛ kanma, kɔni Alla ka wo kɛ koɔuma le kɛ kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi. ²¹ Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu bɛɛ.» Yusufu kumara alu yɛ kaninteyla la, ka alu jusu suma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si bɛɛ ladɛnni kɛra san kemɛ ni san tan de ri. ²³ A ka a tolomirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu kɔnin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu sɔrɔn tuma mɛn na, alu nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rɔ, Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «N satɔla le, kɔni Alla ri a janto ai rɔ ka ai ta ka bɔ jamana jɔn do ka wa ai ri lahidi jamana rɔ, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba yɛ ko jamana wo ri kɛ alu ta ri.» ²⁵ Yusufu ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Ai ye i kali n yɛ ko Alla wa na ai demen ka ai labɔ Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a tɛrɛn a sɔrɔn tun da san kemɛ ni san tan bɔ. Misirankailu ka a suu rabɛn ka baara kɛ sa a kana toli. Wo banda mɛn kɛ, alu ka a mamininminin ka a la suu balankari kɔndɔ Misiran.

* 50:23 Yusufu le ka Makiri la den nabalo

Kitabu men sebeni Nabi Luka bolo

Kitabu men sebeni Nabi Luka bolo

¹ Ko ba doilu dafanin an tema yan. Wo bolo ma, maa siyaman da wuli ka wo kibaro mafene ka a sebe damira. ² Menilu ka wo bee keni yen ie na la ka sereya kebi a damira waati la, a ni menilu kelayani wo kibaro lasela, woilu ka a bee lase an ma. Alu ka a lase na men ma, a sebebailu ye a sebela wo na le ma. ³ N terice juma Teyofili, n fanan da ko wo bee fesefese kebi a damira waati. Wo le ro, n da a yen ko n ka kan ka a bee sebe koruma ka a lawa i ma, ⁴ kosa i ri a lon ko i karanni ko men na, wo ye tujja jere jere le ri.

Meleka ka Yaya saron ko fo

⁵ Waati wo ro, Herodi tere ye Jude maratiyala. Wo tuma,

sarakalasela do tere ye, men too ko Sakariya. A tere ye Abiya la sarakalasela dekuru le ro. A muso, Elisabeti, fanan tere sarakalasela kuntiiba Haruna bonson de ri. ⁶ Sakariya ni a muso, alu fila tere ye maa telenin de ri Alla jakoro. Alu tere ye Maari Alla la sariyailu ni jamari bee bonyala. ⁷ Koni den tun te ie bolo, baa Elisabeti tere ye densaronbali le ri. Alu fila tun da koroya.

⁸ Lon do ro, dakun sera Sakariya la sarakalasela dekuru ma ko alu ye wa sarakalasela diya Allabatobonba la. ⁹ Ka ben ie la namun ma, Sakariya suwandira ko a ye don Allabatobonba la ka wusulan janin yoro seniman kondoo. ¹⁰ Wusulan wa ke janinna waati men na, jama ba ye Alla matarala kene ma Allabatobonba kama.

¹¹ Wo tuma, Maari Alla la meleka nara i lakenemaya Sakariya jakoro. Meleka wo ka i lo wusulan saraka ba diya bolokinin fe. ¹² Sakariya ka meleka yen tuma men na ka a magban. A silanda kojuuya. ¹³ Koni meleka ka a fo a ye ko: «Sakariya, i kana silan. I ra men jinin matarali ro, Alla ra wo men. I muso Elisabeti ri dence saron i ye. I ye den too la ko Yaya. ¹⁴ Den wo ri i diya kosebe. A wa saron, maa siyaman di sewa baka wo, ¹⁵ baa den wo keto maa ba le ri Maari jakoro. A te resenji wala dolo su su min habadan. Ke bi a na kono ma ye a la Alla la Nin Seniman ye a fe. ¹⁶ A ri ke sababu juma ri, men di Isirayeli maailu siyaman lasayi Maari Alla ma. ¹⁷ A ri wa Maari jefefe, ka Alla la baara ke. A la hankili ni a la fanke ye ikomin Nabi Eli fanan tere ye na men ma. Wo ro, a ri deni ni ie failu te raben, ka maa muruntini yeleman ka ke maa sebe ri, ka Alla la maailu raben ka ie bila sila bere kan.»

¹⁸ Sakariya ka meleka majininka ko: «N di la wo la na juman de ma? I ma a lon ko

n da koroya wa? N muso fanan da koroya.» ¹⁹ Meleka ka Sakariya jabi: «Jibirila ye nde ri. N ye n lola Alla dafe. Ale jere ra n kelaya i ma ko n ye na kibaro juma jin lase i ma. ²⁰ Awa n da kelaya men fo i ye, i ma la wo la. Wo ro, i keto bobo ri fo n na kela wa ban dafala lon men na. Wo lon wa se, kela wo ri dafa fewu!»

²¹ Nba, maailu tere ye Sakariya makono la kene ma. Alu kondafilira ka a masaron a tun da men yoro seniman kondoo. ²² Sakariya ba men keni kene ma, a ma se kumala ie ye. Alu ka a yen ko Sakariya ra fen do yen yoro seniman kondoo, baa a tere ye kuma toomasereyala a bolo le la jama jana, koni a menda boboya ro.

²³ Sakariya la baara waati banda tuma men na, a ka koseyi a wara. ²⁴ A ma men baka wo ko, a muso ka kono ta. Wo ko, Elisabeti ka karo loolu ke a ma ba a la wara. ²⁵ A ko: «A ragbe! Maari ka ko men ke n ye waati menna, a ka miriya ta ka maloya ba n na maailu jana.»

Meleka ka Isa saron ko fo

²⁶ Elisabeti la konomaya karo woorona, Alla ka meleka jibirila kelaya Nasareti so la, Kalile mara ro. ²⁷ A wara se sunkurun do ma ye, men too ko Mariyamu. Mariyamu wo tun ma ce lon folo. A mamirani tere ye ce do bolo la, men too ko Yusufu. Yusufu tere ye Mansa Dawuda bonson de ri.

²⁸ Meleka donda Mariyamu kan ka a fo a ye ko: «N na tuwali ye i ye, ile, barakaden. Alla ye ile fe.» ²⁹ Tuwali kan wo ka Mariyamu kondafilili kosebe. A ma a koro lon. ³⁰ Meleka ka a fo a ye ko: «Mariyamu, i kana silan. I la ko ra diya Alla ye. ³¹ Awa i ri kono ta ka dence saron. I ye a too la ko Isa. ³² A ri ke maa ba ri. Maailu ri a fo ale ma ko Alla Korotaninba Dence. Maari Alla ri a benba Mansa Dawuda la mansaya di a ma. ³³ A ri i sii Yakuba bonson kun na foo habadan. A la mansaya ti ban fewu!»

³⁴ Mariyamu ka meleka majininka wo ma ko: «Wo ri se kela di, baa ce si ma se n ma folo?» ³⁵ Meleka ka a jabi: «Alla la Nin Seniman di jii i ma. Alla Korotaninba seabe ri birin i kun na. Wo bolo ma, i ye dence men saronna a ye den seniman de ri, a ri kili ko Alla Dence. ³⁶ I badenma muso Elisabeti ra harijee dence la a la musokorobaya waati ro. Ale tun da jate densaronbali le ri, koni a kono karo woorona le ten. ³⁷ Alla bali ko sa ye.» ³⁸ Mariyamu ka jabili ke ko: «N ye Maari la jon de ri. I ra a fo na men ma, Alla ye a ke wo na.» Meleka bora Mariyamu wo jana le ma ka wa.

Mariyamu wara Elisabeti fo diya

³⁹ A ma men baka wo ko, Mariyamu ka a raben ka a kaliya ka wa so do la Jude mara koyinke yoro ro. ⁴⁰ A se men keni

ye, a donda Sakariya la bon na ka Elisabeti tuwa. ⁴¹ Elisabeti ka Mariyamu tuwali kan men tuma men na, a den ka a lamaa bake a kono ro. Wo tuma, Alla la Nin Seniman jiira Elisabeti ro. ⁴² Elisabeti ka a kan nabo wo baraka ro ka a fo Mariyamu ye ko: «Alla ra jumaya ke i ye ka tamin muso bee la. I harijeene den men na, Alla ra jumaya ke wo fanan ye!» ⁴³ Elisabeti ka a fo iko tuun ko: «Nde ye mao su juman de ri fo n Maari na jere ra nabo n fe yan? ⁴⁴ I ma a yen? N ka i tuwali kan men tuma men na, n den sewara ka a lamaa bake n kono ro. ⁴⁵ Maari Alla ka men fo i ye wo lon, i lani a la ko wo ri dafa. Wo bolo ma, muso barakanin de ile ri.»

Mariyamu ka Alla tando

⁴⁶ Mariyamu ka a ko:

«N ye Maari bonyala n solome ro.

⁴⁷ N nin da sewa ka jaalen n Kisiba Alla ko ro.

⁴⁸ A sonda ka a janto n da, a la jonmuso fanmajini.

Wo bolo ma, ka damira bi haan ka wa, mao ri a fo n ma ko barakaden,

⁴⁹ baa Alla Sebestii ra ko ba ke n ye.

A too seniman de!

⁵⁰ Alla ri kininkinin maoilu ma menilu ka a bonya,

a ni ie denilu ni ie mamarenilu.

⁵¹ A ra ko ba siyaman ke a la fanka ro.

A ra doilu gben a ro, menilu ye jeredaba ri.

⁵² A ra mansaya bo mansailu bolo,

koni a ka mao fanmajininilu korota.

⁵³ A ra konkotoilu so damunun juma ro foo ka iwasa,

koni a ka nanfulutiilu gben ka ie lawa bolokolonya ro.

⁵⁴ A ma jina a la kininkinin maoilu ko.

Wo ro, a ra a la jonilu demen, Isirayeli maoilu konin.

⁵⁵ A tun ka wo lahidi ta an benba Iburahima ni a banson ye foo ka wa kadawu.»

⁵⁶ Nba, Mariyamu menda Elisabeti torofe ye. A ka karo sawa joon ke, ka ban ka wa a wara.

Yaya saronja

⁵⁷ Nba, Elisabeti moyi lon sera. A moyira dence la. ⁵⁸ A siijonilu ni a badenmailu ka a men ko Maari Alla ra kininkinin a ma ka ko ba ke a ye. Alu bee sewara. ⁵⁹ A saron tele seyin, alu bee nara ka den kojiya ke. Alu tere ye a fe ka a too la a fa Sakariya la. ⁶⁰ Koni a na ka ie jabi: «Wo te ben. A too le ko Yaya.» ⁶¹ Alu ka a soso ko: «Ai badenmailu ro mao si too te Yaya.» ⁶² Alu ka kuma Sakariya ye ie bolo la, ka a majininka den too ma. ⁶³ Sakariya ka ie jabi a la kuma la a bolo la ko alu ye walan do don a bolo. Alu ka do don a bolo. A ka a ta ka sebeli ke a kan ko: «Den too le Yaya.» Alu bee ka wo yen ka kabannakoya. ⁶⁴ I koru ye,

Sakariya da lakara. A sera kumala iko tuun. A ka Alla tando bake.

⁶⁵ Wo ka ye maoilu bee masilan. Maoilu bee tere ye a barola ko jinilu kan Jude koyinke yoro wo fan bee ro. ⁶⁶ Menilu ka kibarwo wo lamen, woilu tere ye i mirila ko: «Den wo ri ke mao su juman di?» Baa, alu ka Alla la baraka yen den kan.

Sakariya ka Alla tando

⁶⁷ Alla la Nin Seniman jiira Sakariya ro, ka kelaya ko:

⁶⁸ «Tandoli ye Isirayelikailu Maari Alla ye, baa a ra na ka a la maoilu haroya.

⁶⁹ A ra Kisiba di an ma

ka bo a la jon Mansa Dawuda banson da.

⁷⁰ A ra wo ke iko a la nabijuma senimanilu ka a fo ja men ma kebi waati jan.

⁷¹ Kisiba wo ri an kisi an juuilo ma, ka an bo an koniyabailu bee bolo.

⁷² A ra hina an failu la,

baa a ra a janto a la teriya seniman da,

⁷³ a ka men sidi an benba Iburahima ye konin.

⁷⁴ A ko, ko a ri an kisi an juuilo fanka ma.

Kosa an kana silan maoilu koru, fo ka Alla bato

⁷⁵ seniya ro, a ni telenbaya ro.

An di baara ke a jana wo ja ma, haan ka an si tele bee ban.»

⁷⁶ «N den, maoilu ri i kili ko:

«Alla Korotaninba la nabijuma.»

Ka a masaron i ri wa Maari je,

ka a la sila raben a ye.

⁷⁷ A ri kisi ko lonniya di a la maoilu ma,

tuma men na alu julumun ye a makotola,

⁷⁸ baa an na Maari Alla ye kininkinin tii le ri.

Wo bolo ma, a ri kene labo an ye ikomin tele botola.

⁷⁹ Sa menilu ye Alla lonbaliya dibi ro, a ni menilu silanni saya dibi ye,

woilu ri bo dibi wo bee ro.

Sa an di se ka jusu suma sila taama.»

⁸⁰ Nba, den wo bonyara ka ke mao ri, ka seebe saron a nin da. A wara to wula kondu foo a ka a jere yiraka Isirayeli maoilu la lon men.

2

Isa saronja

¹ Nba, lon do ro, Romu mansa ba Jusiti ka a fo ko a la mansaya yoro bee maoilu bee ye wa too sebeli diya. ² Kirinisi le tere ye jamanatiya la Siri waati wo la, wo too sebeli folo. ³ Ka ben too sebe ko ma, mao bee wara a fa so kondu. ⁴ Wo ro, Yusufu bara Nasareti, men ye Kalile mara ro, ka wa Jude mara ro. A wara Betlehemu, Mansa Dawuda la so konin, ka a masaron ale ye Mansa Dawuda banson de ri. ⁵ Mariyamu wara a kofe, men

mamirani a bolo la. Alu fila wara ie tɔɔ sebeli diya Betilehemu. Wo tuma, Mariyamu kɔnɔma le tere.

⁶ Ka ie to Betilehemu, Mariyamu moyi lon sera. ⁷ A moyira a dence fɔlɔ la. A ka faanin miniminin den jɛrenni ma ka a la kolofen na damunun ke fen kɔndo, baa alu tun ma jiya diya sɔrɔn london jiya bon na.

Meleka ka Isa sɔrɔn ko fɔ saagbɛngbɛnna doilu ye

⁸ Wo tuma, saagbɛngbɛnna doilu tere ye Betilehemu so da la. Alu tere ye sila ie pana waa rɔ ye, ka ie janto ie la saa kuruilu rɔ. ⁹ Su wo rɔ, Maari Alla la meleka do ka a jere yiraka woiu la. Maari Alla nɔɔrɔ melenda ka ie laminin, ka ie masilan kojuuya. ¹⁰ Kɔni meleka ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana silan, baa n nani kibaro nɔma fɔla ai ye, men di ai la jamana mɔɔilu bɛɛ lasewa kosebe. ¹¹ Kisiba ra sɔrɔn ai ye bi, Mansa Dawuda la so kɔndo. Ale le Maari ri, Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin kɔnin. ¹² N ye tɔmasere men yirakala ai la: Ai ye wa den jɛrenni sɔrɔn, a mamini faanin dɔ, a lani soboiu la damunun ke fen kɔndo.» ¹³ I kɔrɔkɔrɔ wo rɔ, wo yɔrɔ kelen dɔ, meleka siyaman ba bɔra ka na la meleka fɔloman wo kan. Alu bɛɛ ladenni ka Alla tando ko: ¹⁴ «Gbiliya ye ke Alla ye men ye sankolo rɔ. Jusu suma ye ke mɔɔilu ye duukolo kan, mɔɔ menilu duman a ye kɔnin.»

Saagbɛngbɛnnailu wara den jɛrenni mafene diya

¹⁵ Melekailu koseyi men keni sankolo rɔ, saagbɛngbɛnnailu ka a fɔ jɔnɔn ye ko: «An ye wa Betilehemu. Alla ra ko men lase an ma, an ye wa wo lakɔrsi.» ¹⁶ Alu ka ikaliya ka wa Mariyamu ni Yusufu teren. Alu ka den jɛrenni lani teren kolofenilu la damunun ke fen kɔndo. ¹⁷ Alu ka den wo yen ja men ma, alu ka wo bɛɛ dantɛɛli ke mɔɔilu ye. ¹⁸ Menilu ka ie la dantɛɛli kan namen, woiu bɛɛ kabannakoyara. ¹⁹ Kɔni Mariyamu ka wo bɛɛ to a jusu rɔ ka imiri wo ma kosebe. ²⁰ Saagbɛngbɛnnailu wo ka ie koseyi waati men na, alu bɛɛ ka Alla gbiliya ka a tando, alu ka men bɛɛ lamen a ni alu ka men bɛɛ yen, a bɛɛ kera iko meleka ka a fɔ ie ye ja men ma.

Den sɔrɔnbailu wara a ri Allabatobonba kɔndo

²¹ Den sɔrɔn ka tele seyin bɔ tuma men, alu ka a la kojii ke. A tɔɔ lara ko Isa, meleka ka tɔɔ men fɔ Mariyamu ye, ka a teren a tun ma kɔnɔ ta burun. ²² Alu seniya waati dafara tuma men, seniya waati men sebeni Nabi Musa la sariya rɔ kɔnin, Yusufu ni Mariyamu wara den di Jerusalemu. Alu wara a yiraka kanma Maari Alla la, ²³ baa a sebeni Maari Alla la sariya rɔ ko: «Ni i den fɔlɔ kera cɛman di, den wo ye a bila a dan na Maari Alla ye.» ²⁴ Maari Alla la sariya ka

saraka men fɔ, ko kanba fila wala so kɔndo kanba fila, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɔ.

Simeyɔn ni Ana ka den jɛrenni yen

²⁵ Wo tuma, cɛ do tere ye Jerusalemu ye, men tɔɔ ko Simeyɔn. Mɔɔ nɔma le tere; a silanni Alla ye a ja jere jere ma. Alla tun ka kisiba lahidi men ta Isirayeli mɔɔilu ye, Simeyɔn tere ye wo dafa makɔnɔla. Alla la Nin Seniman tere ye Simeyɔn kan. ²⁶ Alla la Nin Seniman tun da a yiraka a la ko a tɛ sa fewu foo a ja wa ban lala Maari la Nenematɔmɔnin kan.

²⁷ Nba, Alla la Nin Seniman ka Simeyɔn nana Allabatobonba kɔndo. Wo waati kelen, Yusufu ni Mariyamu nara den di ye ka sariya ko janaba. Alu don men keni Allabatobonba la, alu benda Simeyɔn na. ²⁸ Simeyɔn ka den jɛrenni ta ka Alla tando. A kan ko:

²⁹ «Sisen, n Maari Alla, i ri i la jɔn boloka ka wa jususuma rɔ ka ben i la kumakan ma. ³⁰ N jere ja ra la i la kisiba kan bi, ³¹ i ka men daben adamadenilu bɛɛ jana.

³² A keto kenɛbolan di, men di i la sila yiraka siya gbɛɛilu la. A ri bonya di i la mɔɔilu Isirayeli ma.»

³³ Men fɔni Isa ma Simeyɔn bolo, wo ka a fa ni a na kabannakoya. ³⁴ Simeyɔn duwara ie ye, ka ban ka a fɔ Isa na Mariyamu ye ko: «I tolo malɔ! Den jin di Isirayeli mɔɔilu siyaman nabe, ka siyaman fanan kɔrɔta. A ri ke Alla la tɔmasere ri, mɔɔ siyaman di iban men dɔ kɔnin. ³⁵ Wo rɔ, miriya menilu ye mɔɔ siyaman kɔndo, woiu ri bila gbɛ rɔ. Kɔni ile, i ri dunin ba sɔrɔn i jusu rɔ. A ri ke iko fan wa i sɔɔ.»

³⁶ Wo ka Alla la nabijuma muso do fanan teren Allabatobonba kɔndo, men tɔɔ ko Ana. A fa, men bɔni Aseri bɔnson dɔ, a tɔɔ tere ye ko Fanuyeli. Ana ra kɔrɔya bake. A sunkurunya waati, a furura a cɛ bolo ka san wɔrɔnwula ke. ³⁷ A furu san wɔrɔnwula, a cɛ sara ka a kelen to ye. Sisen, a sɔrɔn tun da san biseyin a ni san naanin bɔ. A ye Allabatobonba kɔndo tuma bɛɛ, ka Alla bato su ni tele. A la baara ye sun don di, a ni Alla matara. ³⁸ Ana nara se Yusufu ni Mariyamu kɔfe. A ka baraka bila Alla ye kosebe, ka ban ka wo den na ko fɔ mɔɔilu ye, menilu jii lani Alla kan ko a ri Jerusalemukailu hɔrɔya ka bɔ ie la tɔrɔya rɔ.

Yusufu ni Mariyamu wara Isa ri Nasarɛti so kɔndo

³⁹ Fen fen fɔni Alla la sariya rɔ, Yusufu ni Mariyamu ka wo bɛɛ ke, ka ban ka ikoseyi Kalile mara rɔ. Alu wara isii ie jere la so la, Nasarɛti kɔnin. ⁴⁰ Denni kunbayara, ka fanka sɔrɔn a fari rɔ. A walijiyara. Alla la nɔmaya ye a kan.

Isa wara Taminkunna Sali rɔ

⁴¹ San san Isa sɔrɔnbailu tun di wa Taminkunna Sali kɛ Jerusalemu. ⁴² Ka bɛn Isirayeli mɔɔilu la namun ma, Isa ka san tan ni fila sɔrɔn san mɛn na, a fanan wara sali rɔ a sɔrɔnbailu kɔfɛ. ⁴³ Sali ban mɛn keni, Isa sɔrɔnbailu ka sila ta ka wa so. Jaa, Isa ra to ie kɔma Jerusalemu ye, kɔni alu ma wo lɔn. ⁴⁴ Iko alu mɔɔ siyaman ba tɛrɛ ye sila kan ka wa so, alu lara a la ko Isa ye ie taama jɔɔn do bolo jama tɛma ye. Wo bolo ma, alu ka tele wo muumɛ kɛ taamala. Kɔni fitiri waati seni, alu ma Isa yen fewu! Alu ka a jinin ie wara mɔɔilu tɛma, a ni ie taama jɔɔnilu. ⁴⁵ Alu ma a yen. Wo rɔ, alu ka ikɔseyi ka wa a jinin Jerusalemu. ⁴⁶ A tele sawanan lɔn, alu donda Allabatobonba kɔndɔ ka Isa siini tɛrɛn dina karanmɔɔilu tɛma. A tɛrɛ ye a tolo malɔla ie la ka jɛninkali kɛ ie kun ma. ⁴⁷ A la hankilimaya ni a la jabili ka woilu bɛɛ kabannakoya. ⁴⁸ A sɔrɔnbailu ka a yen tuma mɛn, alu fanan kabannakoyara. A na ka a majininka ko: «N dence, nfenna i ra ko su jɛn kɛ an na? An haminni tɛrɛ kojuuya. An tun da i jinin fan bɛɛ ka kaja.» ⁴⁹ Isa ka a jabi: «Nfenna ai tɛrɛ ye n jɛninna ten? Ai ma a lɔn ko n ye n fa la bon na wa?» ⁵⁰ Kɔni a sɔrɔnbailu ma wo kɔrɔ lɔn.

⁵¹ Isa wara ie kɔfɛ Nasarɛti, ka to ie bolo ye. A tɛrɛ ye ie kan mirala tuma bɛɛ ka bonya di ie ma. Ko mɛnilu bɛɛ taminni, a na kɔnin ka woilu bɛɛ to a jusu rɔ. ⁵² Isa tora kunbayala a fari rɔ. A walijiya. A diyara Alla ye, a ni mɔɔilu fanan ye.

3

Yaya ka kawandili kɛ

¹ Nba, Rɔmu mansa ba Tiberi la mansaya san tan ni looluna, Pɔnsɛ Pilatɛ tɛrɛ ye Jude mara kun na, ni Herodi tɛrɛ ye Kalile mara kun na, ni a kɔrɔɛ Filipe tɛrɛ ye Iture ni Tirakoniti marailu kun na, a ni Lisaniyasi tɛrɛ ye Abileni mara kun na. ² Anasi ni Kayifasi tɛrɛ ye sarakalasela kuntiibaya la.

Wo tuma, Alla ka a la kuma lase Sakariya dence Yaya ma wula kɔndɔ. ³ Yaya wulira wo rɔ, ka wa kawandili kɛ Juriden ba fan dɔ. A ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sun ji rɔ tubi kanma, sa Alla ri yafa ie julumun dɔ. ⁴ Wo kɛra iko Nabi Esayi ka a sɛbɛ ja mɛn ma ko: «Mɔɔ do ri na a kan nabɔ wula kɔndɔ ka a fɔ mɔɔilu ye ko alu ye sila ba rabɛn Maari ye,

ka ban ka sila denni bɛɛ latɛlɛn a ye.

⁵ Dinban kɔndɔla bɛɛ ye lafa.

Koyinkɛ ni tindi bɛɛ ye rakanya.

Sila rakundunilu ye latɛlɛn.

Sila juu ye rabɛn ka nunku.

⁶ Wo wa kɛ, adamadenilu bɛɛ ri Alla la kisi ko yen.»

⁷ Jama tɛrɛ ye nala Yaya ma sun ji rɔ kanma. A ka a fɔ doilu ye ko: «Aileilu fɔnfɔnni, yon ka Alla la kititɛɛ jafɔ ai ye?

⁸ Ai ye kewali kɛ ikomin jiri den mɛn da yiraka ko ai tubini. Ai kana a fɔ ai jɛrɛ ye ko «Iburahima ye an fa le ri.» Baa n ye fɔla ai ye ko Alla ri se kaba jɛn kɛla Iburahima denilu di. ⁹ Sisen, tɛɛran da wuli jiri lulu tɛɛ kanma. Jiri mɛnilu tɛ den juma kɛla, woilu ri tɛɛ ka lafili ta rɔ.»

¹⁰ Mɔɔilu ka Yaya majininka ko: «An ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹¹ Yaya ka ie jabi: «Duruki fila ye mɛn bolo, wo ye fɛriyatɔ sɔ duruki kɛlɛn na. Damunun fen tii, wo fanan ye mɔɔ sɔ wo ja ma.» ¹² Nisɔnkɔmirala doilu fanan nani sun ji rɔ kanma. Alu ka Yaya majininka ko: «Karanmɔɔ, an ye nfen de kɛ wo rɔ?» ¹³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ka kan ka jate mɛn mira mansa ye, ai ye dan wo ma. Ai kana foyi la wo kan.» ¹⁴ Sorodasi doilu fanan nara a majininka ko: «Andeilu don? Andeilu ka kan ka nfen de kɛ wo rɔ?» A ka ie jabi: «Ai kana mɔɔ bolofɛn si mira a la fanka la. Ai kana maborili kɛ wuya la fanan. Ai ye ai wasa don ai sara rɔ.»

¹⁵ Alu bɛɛ tɛrɛ ye imirila ie jusu rɔ ko: «Alla la Mɔɔ Nenematomɔnin mɛn ko fɔni, Yaya le wo ri wo rɔ wa?» Baa, mɔɔilu tɛrɛ ye wo kisiba makɔnɔla. ¹⁶ Ka bɛn ie miriya wo ma, Yaya ka a fɔ ie ye ko: «Nde ye ai sunna ji rɔ, kɔni dagbɛrɛ natɔ n kɔ, mɛn fanka ka bon n ta ri. Hali ka n birin ka a la sanbara julɔ fuli a ye, wo ka bon nde ma. Ale natɔ ai sunna Alla la Nin Seniman dɔ, a ni ta! ¹⁷ A la fɛrɛ ye a bolo, a ri a la sɛnɛ suman bu ni a fɔfo ni a kisɛ bɔ a jɔɔn dɔ fɛrɛ mɛn na. A wa wuli wo baara kanma, a ri suman kisɛ ni a bu bɔ jɔɔn dɔ. A ri suman kisɛ kɛ bondon kɔndɔ, ka ban ka bu bɛɛ janin ta la. Ta wo ye ta sabali ri, mɛn tɛ ban habadan.» ¹⁸ Yaya ka fen siyaman fɔ ie ye, ka ie kawandi, ka Alla la kibaro juma lase ie ma.

¹⁹ Yaya ka jamanatii Herodi jalaki fanan, ka a masɔrɔn a tun da a kɔrɔɛ muso Herodiyasi mira a la. Yaya ka Herodi jalaki kojuu siyaman dɔ. ²⁰ Jalakili wo gbara Herodi la, foo ka Yaya mira ka a bila kaso la. Herodi ka kojuu kɛ wo rɔ, ka wo fanan la a la kojuu toilu bɛɛ kan.

Isa sun ji rɔ ko

²¹ Mɔɔilu ye nala sun ji rɔ kanma tuma mɛn na, Isa fanan nara a sun diya ji rɔ*. Ka Isa to Alla matarala sun ji rɔ diya ye, sankolo lakara. ²² Alla la Nin Seniman ka kanba fari jɔɔn ta ka jii Isa kan. Kuma kan do bɔra sankolo rɔ ka a fɔ ko: «N ninkan dence le i ri. I duman n ye kɔsɛbe!»

Isa buruju

* 3:21 Wo tuma, Yaya ma bila kaso la burun.

²³ Isa bora sun ji ro diya ka a la baara damira. Wo ka a teren a ra san bisawa jwon soron. Moailu tere a jatela Yusufu dence le ri. Yusufu tere Heli den de ri.
²⁴ Heli tere Matati den de ri. Matati tere Lebi den de ri. Lebi tere Meleki den de ri. Meleki tere Janayi den de ri. Janayi tere Yusufu den de ri.
²⁵ Yusufu tere Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tere Amosi den de ri. Amosi tere Nahamu den de ri. Nahamu tere Esili den de ri. Esili tere Nakayi den de ri.
²⁶ Nakayi tere Maati den de ri. Maati tere Matatiyasi den de ri. Matatiyasi tere Semi den de ri. Semi tere Joseki den de ri. Joseki tere Joda den de ri.
²⁷ Joda tere Jowanan den de ri. Jowanan tere Resa den de ri. Resa tere Sorobabeli den de ri. Sorobabeli tere Salatiyeli den de ri. Salatiyeli tere Neri den de ri.
²⁸ Neri tere Meleki den de ri. Meleki tere Adi den de ri. Adi tere Kosamu den de ri. Kosamu tere Elimada den de ri. Elimada tere Eri den de ri.
²⁹ Eri tere Yosuwe den de ri. Yosuwe tere Eliyeseri den de ri. Eliyeseri tere Jorimu den de ri. Jorimu tere Matati den de ri. Matati tere Lebi den de ri.
³⁰ Lebi tere Simeyon den de ri. Simeyon tere Juda den de ri. Juda tere Yusufu den de ri. Yusufu tere Jonamu den de ri. Jonamu tere Eliyakimu den de ri.
³¹ Eliyakimu tere Meliya den de ri. Meliya tere Mena den de ri. Mena tere Matata den de ri. Matata tere Natan den de ri. Natan tere Mansa Dawuda den de ri.
³² Mansa Dawuda tere Jese den de ri. Jese tere Obedi den de ri. Obedi tere Bowosi den de ri. Bowosi tere Salimon den de ri. Salimon tere Nasun den de ri.
³³ Nasun tere Aminadabu den de ri. Aminadabu tere Adimen den de ri. Adimen tere Arini den de ri. Arini tere Hesiron den de ri. Hesiron tere Peresi den de ri. Peresi tere Juda den de ri.
³⁴ Juda tere Yakuba den de ri. Yakuba tere Isiyaka den de ri. Isiyaka tere Iburahima den de ri. Iburahima tere Tera den de ri. Tera tere Nakori den de ri.
³⁵ Nakori tere Seruki den de ri. Seruki tere Rakawu den de ri.

Rakawu tere Faleki den de ri. Faleki tere Eberi den de ri. Eberi tere Sala den de ri.
³⁶ Sala tere Kanaan den de ri. Kanaan tere Arifasadi den de ri. Arifasadi tere Semu den de ri. Semu tere Nuhan den de ri. Nuhan tere Lameki den de ri.
³⁷ Lameki tere Metusalemu den de ri. Metusalemu tere Enoki den de ri. Enoki tere Yaredi den de ri. Yaredi tere Malaleli den de ri. Malaleli tere Kenan den de ri.
³⁸ Kenan tere Enosi den de ri. Enosi tere Seti den de ri. Seti tere Adama den de ri. Adama tere Alla den de ri.

4

Ibulusa ka Isa manee

¹ Nin Seniman tora Isa fe. Awa, Isa tere ye bola Juriden ba da la tuma men na Alla la Nin Seniman lora a joro ka wa a ri wula kondoo. ² A ka tele binaanin ke wula kondoo ye, Ibulusa ye a magberen kela. A ma foyi si damun waati wo koroo. Tele binaanin dafanin, konko gbara a la a ja ma. ³ Wo ro Ibulusa nara ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye a fo kaba wo ye ko wo ye yeleman ka ke buru ri.» ⁴ Isa ka Ibulusa jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondoo ko: «Moo ti se balola buru gbansan na.»»

⁵ Isa banni wo fola Ibulusa ye, Ibulusa ka a ta ka wa a ri san ma, ka dununa mansaya bee yiraka a la waati kelen na. ⁶ Ibulusa ka a fo a ye ko: «Jamana woilu bee dini nde ma. N wa son moo men da, n di a bee di ko wo ya. N di i lasii jamana woilu bee kun na sa i ri bonya ba soron. ⁷ Ni i ka nde bato, i ri woilu bee soron.» ⁸ Isa ka jabi: «A sebeni Alla la kitabu kondoo ko: «I ye i Maari Alla le bato ka ale kelen pe gbiliya.»»

⁹ Ibulusa ka Isa ta ka wa a ri Jerusalemu wo ro. A wara Isa lalo Allabatobonba kun na, ka a fo a ye ko: «Ni ile le ye Alla Dence ri, i ye igban de ka bo yan. ¹⁰ Ka a masoron a sebeni Alla la kitabu kondoo ko: «Alla ri a fo a la melekailu ye ko alu ye i lakanda, ¹¹ ka i korota ie bolo la, sa i sen kana se kaba ma.»» ¹² Koni Isa ka Ibulusa jabi: «A fora Alla la kitabu kondoo fanan ko: «I kana i Maari Alla koroboo.»» ¹³ Ibulusa banda Isa manee la, a kanyara a ma tuma men na, a bora a kofe ka lon gbera makono.

Isa ka a la baara damira Kalile mara ro

¹⁴ Isa bora ye ka wa Kalile mara ro Nin Seniman na sebayar ro. A la ko fora mara wo fan bee ro. ¹⁵ A tere ye wala moailu karanna salibonilu la ye. Bee tere ye a too juma fola.

Nasaretikailu ka iban Isa ro

¹⁶ Isa wara se Nasareti, a makolɔra yɔrɔ mɛn dɔ. Nɔnɔn lon seni, a wara salibon na, ikomin a darini a kela ɲa mɛn ma. A se mɛn kɛni karan diya ye, a wulira ka ilo kitabu karan kanma. ¹⁷ Nabi Esayi la kitabu donda a bolo. A ka yɔrɔ dɔ ɲinin kitabu rɔ, yɔrɔ mɛn karan loo tɛrɛ ye a la. A sebeni yɔrɔ wo rɔ ko: ¹⁸ «Maari Alla la Nin Seniman ye n kan, ka a masɔrɔn a ra nde ɲenematɔmɔn ko n ye wa kibaro ɲuma fɔ fantanilu ye. A ra n kelaya ko n ye a laseyi kasodenilu ma ko alu ra kanhɔrɔya, ko n ye a fɔ ɲa fuyen ye ko ie ɲa ri laka. A ka n kelaya ko n ye mɔɔ tɔrɔnɪlu kanhɔrɔya, ¹⁹ ko n ye a fɔ mɔɔilu ye ko Maari la san ba ra se, a la kininkinin di yiraka ie la san mɛn na kɔnin.»

²⁰ A banni wo karanna, a ka kitabu datuun ka a don a lamara bolo ka isii. Mɔɔilu bɛɛ ɲa lɔni tɛrɛ a rɔ. ²¹ A ka a fɔ ie ye ko: «N da ban kitabu yɔrɔ mɛn karanna, wo kuma ra dafa ai ɲana bi.»

²² Alu bɛɛ tɛrɛ ye a tɔɔ ɲuma fɔla, baa alu kabannakoyani a la kuma ɲumailu rɔ. Wo rɔ, alu ka ɲɔɔn maɲininika ko: «Yusufu dence tɛ ɲin di wa?»

²³ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Sika tɛ a rɔ, ai ri sanda ɲin la n ye ko: «Dandalila, i ka kan ka i jɛrɛ lakendɛya fɔlɔ.» Ai ri a fɔ n ye fanan ko: «I ka ko mɛnilu kɛ Kapɛrinahumu, an ye woilu kalama. I ye woilu ɲɔɔn kɛ i jɛrɛ fanan wara rɔ yan.» ²⁴ A ka a fɔ ie ye ko: «Tupa le! Nabɪɲuma si tɛ jatɛla a wara mɔɔilu bolo. ²⁵ N di misali doilu yiraka ai la. Nabi Eli la tele rɔ, san sawa ni karo wɔɔrɔ dafara sanci ma se nala Isirayɛli jamana duu kan. Wo le ka a kɛ, kɔnkɔ ba donda jamana kɔndɔ. Wo tuma, cesamuso ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. ²⁶ Kɔni Alla ma Nabi Eli lawa wo si demenna. Alla ka Nabi Eli lawa cesamuso do wara Sarepita so kɔndɔ, mɛn ye Sidɔn mara rɔ. ²⁷ Ka la wo bɛɛ kan, Nabi Elise la tele rɔ, kunatɔ tun ka siya Isirayɛli jamana rɔ yan. Kɔni wo si ma kendɛya Nabi Elise bolo fɔ Naaman kelen Sirijɛka.»

²⁸ Nba, wo ka mɛnilu siini tɛrɛn ye salibon na, woilu ka kuma wo mɛn ka mɔnɛ kojuyɔ. ²⁹ Alu bɛɛ wulira ka Isa gbɛn ka labɔ so kɔndɔ. Iko so wo lɔni tindi ba kan, alu ka Isa ta ka wa a ri tindi ba wo kun dɔ ko ka a lafili, kosa a ri be ka faa. ³⁰ Kɔni a taminda ie tema ka wa.

Isa ka jina gbɛn

³¹ Nba, Isa wara Kapɛrinahumu, so mɛn ye Kalile mara rɔ. Nɔnɔn lon sera, a wara mɔɔilu karan salibon na. ³² Alu kabannakoyara a la mɔɔ karan ɲa ma, ka a masɔrɔn a tɛrɛ ye mɔɔilu karanna kuma mɛn na sebaaya ba tɛrɛ ye wo rɔ. ³³ Wo ka kɛ jinatɔ

do tɛrɛ ye jama tema ye. Ka Isa to karanna, jinatɔ wo kulera fanka la ka a fɔ ko: ³⁴ «ɛɛ, Isa Nasaretika! I ye nfen kela andeilu tema yan? I nani an halaki kanma wa? I ye mɔɔ su mɛn di, n ka wo lɔn. Alla la Mɔɔ seniman de i ri.» ³⁵ Isa jamanda jina ma ka a fɔ a ye ko: «I makun! Bɔ cɛ wo fɛ!» Jina ka cɛ wo labe duu ma jama bɛɛ ɲana, ka ban ka bɔ a fɛ. Foyi si ma kɛ cɛ la. ³⁶ Mɔɔilu kabannakoyara a ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma wo rɔ. Alu ka a fɔ ɲɔɔn ye ko: «Kuma su ɲuman ye ɲin di? A ragbe! A ye jinailu jamarila fanka ni sebaaya la. A wa a fɔ ie ye ko alu ye bɔ, alu ri bɔ.» ³⁷ Wo rɔ, Isa tɛrɛ ye mɛn kela, wo kibaro fɔra fan bɛɛ yɔrɔ wo laminin dɔ.

Isa ka Simɔn biran muso lakendɛya

³⁸ Isa bɔra salibon na ka wa Simɔn wara. A sera ye ka a tɛrɛn Simɔn biran muso tɔrɔni kɔsebe, a muso na kɔnin. A fari kalayani kojuyɔ. Simɔn wara mɔɔilu ka Isa madiya ko a ye muso demɛn. ³⁹ Isa wara se a fɛ, ka ilo a kun na. A ka fari makaliya makuma, ko a ye bɔ muso rɔ. A bɔra. Muso wulira ikɔrɔ ye, ka damunɔn di ie ma.

Isa ka jankarɔto siyaman nakendɛya

⁴⁰ Fitiri waati se mɛn kɛni, mɔɔilu nara jankarɔ tɔilu ri Isa ma. Jankarɔ su siyaman tɛrɛ ye ie kan. Isa ka a bolo la a kelen kɛlenna bɛɛ kanma ka ie lakendɛya. ⁴¹ Jinailu bɔra mɔɔ siyaman fɛ fanan. Alu bɔ waati, alu kulera ka a fɔ Isa ma ko: «Alla Dence ie ile ri.» Kɔni Isa ka ie makuma ka ie makun! A ma sɔn ie ye kuma, ka a masɔrɔn alu ka a lɔn ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di.

Isa wara kawandili kɛ Jude mara rɔ

⁴² Wo duusa gbɛ jona, Isa bɔra so kɔndɔ ka wa wula kɔndɔ. Mɔɔilu ka a ɲinin haan ka a sɔrɔn wula kɔndɔ ye. A loo tɛrɛ ye ie la ka a laseyi ie wara, baa alu tɛ a fɛ a ye bɔ ye. ⁴³ Kɔni Isa ka a fɔ ie ye ko: «A fɛrɛ tɛ fɔ n ye wa Alla la mansaya kibaro ɲuma lase mɔɔilu ma so ba gbɛrɛilu la. N kelayani wo le la.» ⁴⁴ A tora Jude mara rataamala, wo rɔ, ka mɔɔilu kawandi salibonilu la.

5

Simɔn ka jɛɛilu mira Isa baraka rɔ

¹ Nba, lon do rɔ, Isa lɔni tɛrɛ Kenesareti Dala tɔrɔfɛ. Jama nara a laminin fan bɛɛ rɔ ka ie tolo malɔ Alla la kuma la. ² A ka kulun fila lani yen ji dafɛ. Kulun tiilu tun da bɔ ji kan ka kulunilu to ye. Alu tɛrɛ ye ie la jɔɔilu makola ji dala. ³ Isa wara don kulun wo kelen kɔndɔ, mɛn tɛrɛ ye Simɔn ta ri kɔnin. A ka a fɔ Simɔn ye ko a ye a kulun mabɔ gbɛlemala la dooni. Isa ka isii kulun kɔndɔ ka mɔɔilu karan, mɛnilu lɔni gbɛlema.

⁴ A banni mɔɔilu karanna, a ka a fɔ Simɔn ye ko: «I ye kulun nawa ji kan bɛrɛ kɛ ka ai la jɔɔilu bila ji rɔ, sa ai ri jɛɛ mira.» ⁵ Simɔn

ka a jabi: «Karanmɔɔ, an da su muume ke jee nininna ka kaja. An ma foyi sɔɔn. Koni n di jɔsilu ke ji rɔ iko tuun i la kuma sababu la.» ⁶ Wo rɔ, Simɔn wara jɔsilu ke ji rɔ. Nba, alu ka jee siyaman ba mira. Jee warara foo ka jɔsilu farafara damira. ⁷ Alu ka ie baara jɔsilu kili, menilu tere ye ji kan kulun gbere kondɔ, ko woilu ye na ie demen. Alu nara ie la kulun do. Kulun fila woilu bee fara jee la kojuuya, foo kulunilu jiito tere ji koro. ⁸ Simɔn Piyeri ka wo yen tuma men, a ka imajii Isa sen koro ka a madiya ko: «Maari, i kana i madon n na, baa kojuukela le ye nde ri.» ⁹ A ka wo fo ka a masɔɔn jee jate wo tun da Simɔn ni a la mɔsilu bee kabannakoya foo ka silan. ¹⁰ A baara jɔɔn menilu tere ye Sebede denceilu Yakuba ni Yuhana ri, woilu fanan kabannakoyara.

Koni Isa ka a fo Simɔn ye ko: «I kana silan. I kusan jee nininna. Koni ka damira bi haan ka wa, i ri mɔsilu ninin ka ie ke Alla ta ri.» ¹¹ Alu bora ji kan tuma men na, alu ka kulunilu ni jee mira fen bee to ye ka bila Isa ko.

Isa ka kunato do lakendeya

¹² Nba, lon do rɔ, Isa tere ye Kalile mara rɔ. Ka a to so da la, a benda kunato do ma. Kuna juu ba le tere ye a ma. A ka Isa yen ka a jɔkoro ben duu ma, ka a madiya ko: «Maari, ni i sonda, a se ye i ye ka n fari seniya foo ka n nakendeya.» ¹³ Isa ka a bolo maa a la ka a fo a ye ko: «N sɔnni. I ye seniya.» Kuna ka a bila ikoro ye. ¹⁴ Isa ka a fo a ye ko: «I kana a fo mɔɔ si ye. Wa i fari yiraka sarakalasela la. Alla ka saraka men fo Nabi Musa la sariya rɔ, i ye wo bo i la seniyali koson, ka ban ka i la sereya yiraka.» ¹⁵ Koni hali wo, Isa too tere ye fola ka jensen fan bee rɔ. Wo le ka a ke, jama tere ye nala ka ie tolo malo a la. Jankarɔtoilu tere ye nala kendeya nininna fanan. ¹⁶ Koni Isa kelen tere ye wala Alla matara diya wula rɔ ko siyaman.

Isa ka korongbonin do lakendeya

¹⁷ Lon do rɔ, Isa tere ye mɔsilu karanna bon do la. Farisilu ni sariya karanmɔsilu siini tere ye. Woilu nani ka bo Kalile mara ni Jude mara so siyaman na, a ni Jerusalemu so kondɔ. Wo tuma, Maari Alla la sebaaya ye Isa kan ka mɔsilu lakendeya.

¹⁸ Ka Isa to mɔsilu karanna, mɔɔ doilu nara ce korongbonin do ri. A lani tere lafen kan. Alu tere ye don ko rɔ bon na, ko ka jankarɔto la Isa jɔkoro. Alu ka fere bee ke ka a don ja ninin. ¹⁹ Koni jama warani tere kojuuya. Wo rɔ alu ma don ja sɔɔn. Wo le koson, alu yelera bon kan ka yoro do waranka. Alu ka korongbɔbato ni a la lafen ta ka a lajii woo wo la. Alu ka a lajii haan ka wa a la Isa jɔkoro jama tema. ²⁰ Isa ka wo bee ragbe ka a yen ko mɔɔ woilu lani ale

la. Wo rɔ, a ka a fɔce korongbɔbato ye ko: «N duuɔɔnce, i ra makoto i la kojuuila la bi.»

²¹ Sariya karanmɔsilu ni Farisi menilu tere ye ye, woilu ka imiri ko: «Yon de jin di men ye Alla tanama kuma fola ten? Yon di se mɔɔ makoto a julumunna ten, fo Alla kelen pe?» ²² Isa ka ie la miriya lon. Wo rɔ, a ka a fo ie ye ko: «Nfenna miriya su wo ye ai jusu rɔ?» ²³ A ye di? Ka a fo ce wo ye ko a ra makoto a la julumun na, wala ka a fo a ye ko a ye i wuli ka i taama, numan ke duman wo fila rɔ? ²⁴ N di a yiraka ie la, bi, ko a se ye n ye, Mɔɔ Dence konin, ka mɔɔ makoto kojuuila la, dunuya jin do.» Wo rɔ, a ka a fo korongbɔbato ye ko: «I wuli. I la lafen ta. I ye wa i wara.» ²⁵ A wulira ikoro ye jama bee pana ka a la lafen ta ka wa a wara. A watola, a tere ye Alla tandola kosebe. ²⁶ Mɔsilu bee kabannakoyara ka Alla tando ka ban ka silan. Alu kan ko: «Ee! An da ko bailu yen bi!»

Isa ka Lebi kili

²⁷ Wo ko, Isa boni ye, a ka nisonkomirala do siini yen nisonkomira diya. A too ko Lebi. Isa ka a fo a ye ko: «I ye bila n ko.» ²⁸ Lebi wulira ka a la baara to ye ka bila Isa ko.

²⁹ Kofe, Lebi ka damunun ba raben Isa ye ka mɔsilu kili a wara. Nisonkomirala siyaman nara, a ni mɔɔ gbereilu. Alu bee tere ye damunun kela jɔɔn fe. ³⁰ Farisi doilu ni sariya karanmɔɔ doilu nara ka ie bee siini teren yoro kelen do. Wo gborya ie ye. Wo rɔ, alu ka Isa la karandenilu majininka ko: «Nfenna ai ra son ka damunun ke nisonkomiralailu fe, a ni kojuukela gbereilu?» ³¹ Isa ka ie jabi: «Mɔɔ menilu kende, woilu mako te dandalila la. Jankarɔtoilu mako ye dandalila la. ³² N ma na mɔɔ teleninilu kili kanma. N nani kojuukelailu le kili kanma, sa alu ri tubi.»

Fen koro ni fen kura te kelen di

³³ Doilu ka a fo Isa ye ko: «A ye di? Yaya la karandenilu ni Farisilu la karandenilu ye sun donna waati do la a ni alu ye Alla matara. Koni i la karandenilu ri damunun ke ka minnin waati bee.» ³⁴ Isa ka ie jabi sanda do rɔ ko: «A ye di? Ni koro kura sera do wara, i ri se ka koro kura tii ni a terilu jamari ko alu kana damunun ke jɔɔn fe wa? Wo ti se kela! ³⁵ Baa lon do nato, koro kura tii ri bo a terilu rɔ. Wo lon, jenesuma ri gba ie la. Wo rɔ, alu ri sun don wo lon.»

³⁶ Isa ka sanda do fanan la ie ye ko: «Mɔɔ te faanin kura kunkurun tee faanin koro raben kanma. Ni i ka wo ke, faanin kura ri tijan. Ka la wo kan fanan, i ri a teren faanin kura kunkurun wo ti se benna faanin koro ma. ³⁷ Wo ja kelen ma, mɔɔ te minnin fen fadiman kura ke foroko koro kondɔ. Ni i ka wo ke, minnin fen fadiman kura ri foroko koro wo te ka a tijan. Minnin fen bee ri

bo. Foroko ni minnin fen bee ra tjanan wo ro.
³⁸ Wo le koson, minnin fen fadiman kura ka kan ka ke foroko kura le kondɔ. ³⁹ Ni mɔɔ kɔni darira minnin fen fadiman kɔrɔ minna, a kura loo te gba a la fewu! A ri a fɔ ko: «Kɔrɔman duman.»»

6

Isa ka men fɔ Nɔnɔn lonna ko rɔ

¹ Nɔnɔn lon do rɔ, Isa ni a la karandenilu tamintɔ tere ye sene do tema. Ka ie to sene tema, Isa la karandenilu ka sene suman tonson do bɔrɔndɔ ka a toto ka a damun.
² Wo kera Farisi doilu jana. Alu ka a fɔ karandenilu ye ko: «Ko men ma kan ka ke Nɔnɔn lon ma, ai ye wo kela nfenna?» ³ Isa ka ie jabi: «Kɔnkɔ tere ye Mansa Dawuda ni a taama jɔɔnilu la, a ka men ke, ai ma wo karan wa?» ⁴ A donda Allabatobonba kondɔ, saraka buru tere ye yɔrɔ men. Ka ben sariya ma, mɔɔ si ma kan ka buru wo damun foo sarakalaselailu. Kɔni mansa Dawuda ka wo ta ka a damun, ka do di a taama jɔɔnilu ma.»
⁵ Wo rɔ, Isa ka a fɔ ie ye ko: «Mɔɔ Dence le ye Nɔnɔn lon tii ri.»

Isa ka ke bolo faanima do lakendeya

⁶ Nba, Nɔnɔn lon gbere, Isa donda salibon do la ka mɔɔilu karan. Ce do tere ye, men bolokinin janin a la. ⁷ Nba sariya karanmɔɔ doilu ni Farisi doilu fanan tere ye ye, menilu tere ye kɔrɔsila kojuuya, baa alu tere ye fere jininna ka Isa jalaki. Ni a ka bolo janintɔ wo lakendeya Nɔnɔn lon, alu ri a jalaki sababu sɔrɔn. ⁸ Kɔni Isa ka ie miriya lon. A ka a fɔ bolo sabata ye ko: «Iwuli ka ilo an tema.» A ka ilo. ⁹ Isa ka jama mapininka ko: «A ye di? A daani ka kɔɔnuma ke Nɔnɔn lon, wa kojuu? Ka mɔɔ kisi, wa ka a faa?» ¹⁰ A ka a ja lo ie bee rɔ, ka ban ka a fɔ ce wo ye ko: «I bolo rasɔmɔn!» A ka a bolo rasɔmɔn. Ikɔrɔ ye, a kendeɣara. ¹¹ Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen tuma men, ie jusu bɔra kojuuya. Alu wara jɔɔn yen ka a fɔ ko: «An ye nfen ke Isa la?»

Isa ka keladenba tan ni fila penematɔmɔn

¹² Lon gbere, Isa wara Alla matara diya koyinkailu yɔrɔ rɔ. A ka su muume ke Alla matarala. ¹³ Duusa gbeni, a ka a la karandenilu bee kili ka mɔɔ tan ni fila penematɔmɔn ie rɔ, ka ke a la keladenbailu ri. ¹⁴ Wo mɔɔ tan ni fila tɔ le jin: Simɔn, Isa ka men tɔ la ko Piyeri, a ni a dooce Andere; Yakuba ni Yuhana; Filipe ni Bartolomi; ¹⁵ Matiyu ni Tomasi; Alife dence Yakuba ni Simɔn, a ye fala men ma ko Fabaden; ¹⁶ Yakuba dence Judasi; a ni Judasi Sikariyɔti, men ye a janfa mɔɔ ri.

Isa ka jama ba karan ka jankarɔtoilu lakendeya

¹⁷ Nba, Isa ni keladenba woilu jiira koyinke la ka wa se gbekula do rɔ. Alu benda karanden siyaman di ye. Jama ba fanan tere ye ka bɔ yɔrɔ siyaman. Doilu bɔni Jerusalem, doilu bɔni Jude mara rɔ. Doilu fanan bɔni kɔɔji da la, so menilu tɔ ko Tiri ni Sidɔn. Alu bee nani ka ie tolo malɔ Isa la, ka lakendeya. ¹⁸ Jinailu tere ye menilu tɔrɔla, woilu lakendeyara fanan. ¹⁹ Mɔɔ bee tere ye a ja jininna ka i maa Isa la, ka a masɔrɔn fanka tere ye a la jankarɔtoilu bee lakendeya.

Menilu ye barakadenilu ri

²⁰ Isa ka a ja lo a la karandenilu rɔ ka a fɔ ie ye ko:

«Aile barakaden menilu ye fantanya rɔ, baa Alla la mansaya ye ai ta le ri.

²¹ Aile barakadenilu, kɔnkɔ ye aileilu men na bi,

baa ai ri fa.

Aile barakadenilu ai men ye kasila bi,

baa ai ri yele.

²² Aile barakadenilu ni mɔɔilu ka ai lag-boyaje, ka iban ai rɔ, ka ai nanin, ka ai tɔ tjanan Mɔɔ Dence koson. ²³ Ai ye sewa wo rɔ kosebe fo ka jaalen, baa ai barayi ka bon harijeene rɔ. Menilu ri kojuu su wo ke ai la, woilu benbailu ka wo jɔɔn ke Alla la nabijumailu fanan na.

²⁴ Gbalo ye ai ye, menilu ye nanfulutii ri sisen,

baa ai ra ai la here sɔrɔn ten.

²⁵ Gbalo ye ai ye, ai menilu ye damununna ka fa sisen. Ai ri kɔnkɔ.

Gbalo ye ai ye, ai menilu ye lelele sisen. Ai ri kasi ka kasi.

²⁶ Gbalo ye ai ye, ni mɔɔilu ka ai tɔɔ numa fɔ tuma bee,

baa woilu benbailu tere ye wuya nabijumailu bonyala wo ja kelen ma.»

An ye an juuili kanin

²⁷ Isa kan ko: «Ai, menilu tolo ye n kan na, ai ye ai juuili kanin, ka kɔɔnuma ke ai lagboyaje bailu ye. ²⁸ Mɔɔ menilu ye ai dankala, ai ye duwa woilu ye. Mɔɔ menilu karagbaleman ai ma, ai ye Alla matara woilu ye. ²⁹ Ni mɔɔ ka i da fan kelen gbasi, i ye a tɔ kelen lo a ye fanan. Ni mɔɔ ka i la durukiba bɔ i bolo, i kana a mabali i la duruki kɔrɔbila fanan tala. ³⁰ Ni mɔɔ mɔɔ ka i tara, i ye wo sɔ. Ni mɔɔ ka fen do ta i bolo, i kana a fɔ a ye ko: «A di n ma.» ³¹ Ai ye a fe mɔɔilu ye ko men ke ai ye, ai jere ye wo jɔɔn ke mɔɔilu ye.

³² «Ni ai ka ai kaninba dɔrɔn kanin, julɔ su numan de wo ri? Hali kojuukelailu fanan ye mɔɔ kaninna men fanan ka ai kanin. ³³ Ni ai ye mɔɔ ladiyala men ka ai ladiya fanan, julɔ su numan de wo ri? Hali kojuukelailu ye wo jɔɔn kela. ³⁴ Ni ai ka julɔ don julɔ

saralailu daron na, julu su juman de wo ri? Hali kojuukelailu ye julu donna a sara ko le ro. ³⁵ Ai koni ye ai juuilu kanin, ka kojuma ke ai ye. Ai ye julu don ie la, ka ban ka a sara ko to ye. Ni ai ka a ke ten, ai barayi ri wara; ai ri ke Alla Korstaninba denilu jere jere ri. Ka a masaron ale ka jii mao bee ma, hali fisiriwali ni mao juuilu. ³⁶ Ai ye ke hinaba ri, iko ai Fa Alla hinaba ri ja men ma.»

Ai kana maoilu jii kojuukelailu ri

³⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana maoilu jii kojuukelailu ri. Wo ro, ai fanan te jii kojuukela ri. Ai kana mao jalaki. Wo ro, ai fanan te jalaki. Ai ye maoilu makoto. Wo ro, Alla fanan di ai makoto. ³⁸ Ai ye maoilu so, ai fanan di so. Ai ri so iko mao ye mao sola suman na ka a wara ja men ma. A ri fe lafa, ka a juujuu, ka a madii, ka do fanan la a kan, fo ka bon. Ai ri so ten. Ai wa maoilu so ja men ma, Ai fanan di so wo ja ma.»

³⁹ Wo ro, Isa ka sanda doilu la ie ye, ko: «A ye di? Na fuyen di se ka ja fuyen na gbeleke mira wa? Alu fila bee te be denka ro wa? ⁴⁰ Karanden ti se taminna a karanmao la, koni ni a ka iraja karanna kosebe, a ri ke a karanmao joon di.

⁴¹ «Namanin men ye i badenma ja ma, i ye wo mafenla nfenna, ka a teren feren men ye i jere ja ma, i te wo korosila? ⁴² I ri se ka a fo i badenma ye di ko: «N badenma, namanin men ye i ja ma, n di wo bo i ja ma», ka a teren feren ye i jere ja ma? Filankafu! I ye feren wo bo i jere ja ma folo. Kosa i jere ja ri laka. Wo ro, i ri se ka namanin bo i badenma ja ma.»

Jiri su ri lon a den fe

⁴³ Nba, Isa kan ko: «Jiri juma ti se den juu kela. Jiri juu fanan ti se den juma kela. ⁴⁴ Jiri su ri lon a den fe. Toro den ni resen den, wo si te soronna jiri wonenma la. ⁴⁵ Kojuma ye bola mao juma solome ro. Kojuu ye bola mao juu solome ro. Men ye mao solome ro, wo kuma ri bo a da ro.»

Bonbla fila

⁴⁶ Isa ko: «Nfenna ai ye a folo nde ma «Maari, Maari» ka a teren ai te n na kumakan bonyala? ⁴⁷ Mao mao nani nde ma, ka a tolo mal na kan na ka wo mira, n di se ka wo la mao men ma, n di wo fo ai ye. ⁴⁸ A ye iko bonlola, men ka duu sen ka a la bon ju birin farakolo kan. Sanci ba nara, ji bara. Ji woyora kojuuya ka se bon wo ma. Koni a ma foyi si ke bon na, ka a masaron bon lani farakolo kan. ⁴⁹ Mao men te n na kuma mirala, n di wo fanan la bonlola do ma. Bonlola wo ka a la bon lo kije kan. A ma a juu sii farakolo kan. Sanci nara, ji bara. Ji woyo se men keni bon ma, bon bera kojuuya ka tijan fewu!»

7

Isa ka sofaden kuntii la jon nakendeya

¹ Isa banni wo folo jama ye, a donda Kaperinahumu so kondo. ² Romuka sofaden kuntii do tere ye so kondo, men diyana jon tun ma kende. Wo faato le tere jankaro bolo. ³ Sofaden kuntii wo ka Isa mankutu men waati men na, a ka Yahudiya maoibailu kelaya ka Isa madiya, ko a ye na a la jon nakendeya. ⁴ Maoibailu se men keni Isa ma, alu ka a madiya kosebe ka a fo a ye ko: «Sofaden wo la hakan de. I ka kan ka a demen, ⁵ baa an na jamana maoilu duman a ye kosebe. A jere ka an na salibon lo an ye.» ⁶ Wo ro, Isa wara ie kofe. Alu sudunyani sofaden kuntii wara, sofaden kuntii ka a teri doilu lawa Isa ma, ka a fo a ye ko: «Maari, i kana i jere toro. N na hakan te i ye don n wara, ka a masaron i ka bon nde ri paaon! ⁷ Wo bolo ma, n ma son jere ye wa i kunben, ka a masaron wo ka bon nde ma. Koni ni i ka kuma kelen fo, n na jon di kendeya. ⁸ Ka a masaron ye do la fanka koro, sofaden doilu fanan ye n na fanka koro. N wa men kelaya, wo ri wa. N wa men kili, wo ri na. N wa a fo n na jon ye ko a ye ke ten, a ri a ke ten.» ⁹ Isa ka kela wo men waati men na, a kabannakoyara kosebe. A ka iyeleman ka a ja lo jama ro, jama men bilani a kofe, ka a fo ie ye ko: «N ye a folo ai ye ko hali Isirayelikailu ro n ma lemeniya wo joon yen ye.» ¹⁰ Nba, keladenilu bora Isa kofe, ka ikoseyi sofaden kuntii wara. Alu wara a teren ye jon wo ra kendeya fewu!

Isa ka kanberen suu lakunun

¹¹ Wo ko, Isa bara Kaperinahumu ka wa so do la, men tao ko Nahini. A la karandenilu ni jama ba bilani tere a ko. ¹² A sudunyani so da la, a ka ijoon ben suu la, alu ye wala a madon diya kaburu so la. Dence kelen pe wo le tere cesamuso bolo. So kondo maoilu siyaman ba le nara muso wo torofe. ¹³ Maari ka muso wo kasito yen ka kininkinin a ma. A ka a fo muso ye ko: «I kana kasi.» ¹⁴ Ka ban ka imadon suu ta fen na ka a bolo maa a la. Suu talailu ka ilo. A ka a fo ko: «Kanberen, iwuli.» ¹⁵ Wo foni, suu kununda. A wulira ka isii ka kuma damira. Isa ka a di a na ma. ¹⁶ Mao bee silanda ka kabannakoyara wo ro. Alu ka Alla tao bonya ka a fo ko: «Alla la nabijuma ba do ra na an tema.» A ni, «Alla ra na a la maoilu demen kanma.» ¹⁷ Nba, Isa kibaro jensenda Jude mara ni a laminin bee ro.

Yaya ka a la karandenilu lawa Isa ma

¹⁸ Yaya la karandenilu ka Isa la kibaro lase Yaya ma. Wo ro, a ka karanden fila kili ¹⁹ ka ie kelaya ko alu ye wa Maari Isa majininka ko: «Alla la Mao Nenematomnin men nato, wo ye ile ri wa, wala an ye dogbere makono?» ²⁰ Karanden fila woulu wulira

ka wa Isa maɲininka ko: «Maari, Yaya ra an lo i ma. A ko an ye na i maɲininka ko: «Alla la Mɔɔ Nenemaɲmɔnin men nato, wo le ile ri wa, wala an ye dɔgbere makɔno?»»

²¹ Wo tuma, Isa ye a kan ka mɔɔ siyaman nakendeya, jankaroto a ni lanjiritailu, ka jinailu gben jinatailu fe, ka ɲa fuyen siyaman ɲa laka. ²² Wo rɔ, Isa ka keladen fila wo jabi: «Men da ke ai ɲana yan, men fanan da dante ai ɲana, ai ye wa wo bee fo Yaya ye. Ai ye a fo a ye ko: Fuyenilu ɲa ra laka. Senkelenilu ra taama koɲuma. Kunatailu ra kendeya. Tologbedenilu tolo ra laka. Suilu ra kunun ka wuli. Kibaro ɲuma ra lase bolokolonilu ma. ²³ Ni mɔɔ mɔɔ ma tee n do, wo ye barakaden de ri.»

²⁴ Yaya la keladenilu bo men keni ye, Isa kumara jama ye Yaya la ko rɔ. A kan ko: «Ai wa men kera waa rɔ, ai wara nfen mafene ye? Ai wara bin de mafene wa, fɔɲo ye men lamaala? Wo kuma te! ²⁵ Ai wara ka nfen mafene sa? Faanin dagbelen tii wa? Wo kuma te. Menilu ye faanin dagbelen donna, ka ie diyana koilu ke, woilu te sɔronna waa rɔ, fo mansa wara. ²⁶ Ai wara nfen mafene diya waa rɔ? Ai ma wa nabijuma do mafene wa? Nabijuma le tere jo! Koni ale ka bon nabijuma ri paaɲi! ²⁷ A sebeni a la ko rɔ Alla la kuma rɔ ko:

«A ragbe, n di n na keladen nawa i ɲe ka i la sila raben i ɲe.»

²⁸ A ragbe! Muso si ma den sɔron fɔlo, men ka bon Yaya ri. Koni mɔɔ mɔɔ ye Alla la mansaya rɔ, hali men ye a bee korɔ, wo bee ka bon Yaya ri. ²⁹ Mɔɔ menilu ka Isa la kawandili kan namen, hali nisɔnkɔmiralailu, alu bee ka Alla gbiliya, ka a masɔron alu tere ye sunna ji rɔ Yaya la sun ji rɔ korɔ. ³⁰ Koni Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka iban Alla sawo rɔ. Alu ma son Yaya ye ie sunna ji rɔ.»

³¹ Isa ka a fo iko tuun ko: «N ye bi mɔɔilu la nfen ma? Alu ni nfen de munuɲani? ³² Alu boni denninilu la, menilu siini ɲanatɔɔla lofe rɔ. Alu ye a fɔla ie dɲɔɔnulu ye ko:

«A ragbe. An ka fule fo ai ye
koni ai ma son ka don ke.

An ka saya dɔnkili la ai ye,
koni ai ma kasi.»

³³ I ma a yen, Yaya nara, a ma damunun ke, a ma minnin fen fadiman min. Wo rɔ, ai ka a jate jinato ri. ³⁴ Mɔɔ Dence ra na sisen. A ye damunun kela, a ye minnin kela. Wo rɔ, ai ye a fɔla a ma ko a ma foyi si lon fo nɔɔmaya a ni dɔlo min, ko nisɔnkɔmiralailu ni kojuukela gberɔilu duman a ye kojuuya. ³⁵ Koni mɔɔ men ye Alla la walijiya gbiliyala, wo tii ye walijiya kelen wo yirakala ko a telenni.»

Kaninteya den de ye makoto le ri

³⁶ Lon do rɔ, Farisi ce do tere ye men ka Isa kili damunun kanma. Wo rɔ, Isa wara a wara. Alu ka damunun ke ɲɔɔn fe. ³⁷ Ka ie to damununna, muso donda bon na. Muso ɲin tere ye kojuukela le ri. Muso wo tun da a men ko Isa ra wa damunun diya Farisi ce wara. Wo rɔ, a wulira ka na daa alabasitari ri, men fani latikolonulu la. ³⁸ A donda bon na ten. A taminda Isa *kofe ka i lo a sen korɔ ka kasi. Ka a to kasila, a ɲaji boɔa ka buruburu Isa sen kan ka ie suma. Wo rɔ, a ka Isa sen josi a jere kungsi la ka ie sunbu, ka ban ka ie mamun latikolonulu la.

³⁹ Farisi ce men ka Isa kili damunun kanma ka wo bee lakorosi ka a fo a jere kondo ko: «Ni ce ɲin tun kera Alla la nabijuma jere jere ri, a tun di muso suu ɲin lon, men da a bolo maa a la ten. A tun di a lon ko muso ɲin tere ye kojuukela le ri.» ⁴⁰ Isa ka a fo Farisi ce ye ko: «Simɔn, n ye a fe ka kuma do fo i ye.» Simɔn ka a jabi: «Karanmɔɔ, i ye a fo.» ⁴¹ Isa ko: «Ce do la julɔ tun ye mɔɔ fila la. Kelen ta benni wodigbe keme loolu la. A to kelen ta benni wodigbe biloolu la. ⁴² Wo fila si ma se julɔ sarala. Wodi tii wo hinara ie la, ka diɲe ka ie fila la julɔ to ye. A ye di? Alu fila rɔ, ce ri diya yon ye ka tamin?» ⁴³ Simɔn ka a jabi: «N hankili rɔ, men na julɔ tun ka bon, ce ri diya wo le ye ka tamin.» Isa ko: «Ale le wo ri jo!»

⁴⁴ Isa ka a ɲa lo muso rɔ, ka a fo Simɔn ye ko: «Simɔn, i ma muso ɲin yen wa? N nara i wara, i ma ji di n ma ka n sen mako. Koni a ka n sen suma a ɲaji la, ka a josi a kungsi la. ⁴⁵ I ma n sunbu foli rɔ. Koni kebi n donda yan, ale ma n sen sunbu boloka. ⁴⁶ I ma n kun mamunulu la, koni a ka latikolon mun n sen na. ⁴⁷ Tuɲa ka fisa. Muso ɲin da kojuu siyaman ke koroman. Koni a la hake bee a labe ka a masɔron a la kaninteya ra wara. A ragbe! Mɔɔ men ma makotoli ba sɔron ten, a la kaninteya te ke ten.»

⁴⁸ Wo rɔ, Isa ka a fo muso ye ko: «I ra makoto i la kojuu bee la.»

⁴⁹ Menilu siini tere ye, woilu ka a fo ie jere kondo ko: «Ee! Yon ye ɲin di, men di mɔɔ makoto a la kojuu la?»

⁵⁰ Koni Isa ka a fo muso ye ko: «I ra ikisi bi i la lemeniya sababu la. Wa! Alla ye hera ke i ye!»

8

Muso menilu bilani tere Isa ko

¹ Kofe, Isa tere ye iwala ka mɔɔilu kawandi so bailu ni so misenilu la. A tere ye Alla la mansaya kibaro ɲuma lasela ie bee ma. A la keladenba mɔɔ tan ni fila tere ye a kofe. ² Musoilu fanan bilani tere ye a ko, Isa tun

* **7:38** Waati wo la, Yahudiya tere ye isiila tabali majiinin de la, ka ie sen dasama ɲɔɔn ko ma damunun diya. Wo rɔ muso ka a madon Isa sen na.

da menilu lakendeya. Doilu fanan tere ye ie fe, Isa ka jinailu ghen ka bo menilu fe. Do too tere ye ko Mariyamu Makidalaka. Isa tun ka jina woronwula ghen ka bo ale kofe. ³ Ce men too ko Cusa, wo muso fanan tere ye, men too ko Yohani. Cusa wo tere ye Mansa Herodi la nanfulu kunnasila ri. Muso men too ko Susana fanan tere ye, a ni muso dogberailu. Muso woiu be tere ye Isa ni a la karandenilu mademenna ie bolofenilu la ko ro.

Si foyila la sanda

⁴ Moailu bora so siyaman na ka na Isa ma. A ka sanda do la jama ba wo ye. A ko: ⁵ «Senekela do bora ka wa si foyi diya a la sene ro. A seni ye, a ka si foyi. Si do bera sila dafe. Taminbatailu ka si wo radon ie sen na ka a tjanan. Konailu nara a to ta ka a damun. ⁶ Si do fanan bera farakoloma yoro kan. Si wo ferenda, koni a ma men. A be jara, ka a masaron sumaya tun te yoro wo ro. ⁷ Si do fanan bera yoro do ro, bin wonenmailu ye bola yoro men. Si wo ferenda, bin wonenmailu fanan ferenda. Kofe, bin wonenmailu warara si ferennilu ma ka ie mabali bonyala. ⁸ Si do fanan bera duu duman do. Si wo ferenda koruma ka bonya ka den kosebe. Si jate men bera duu duman wo ro, wo joon keme saron da.» Isa banni sanda lala ka a kan nabo ko: «Tolo ye menilu kun ma, woiu ye ie tolo malɔ sanda jin na kosebe.»

⁹ A la karandenilu ka a mapininka ko: «Sanda wo koro ye nfen di?» ¹⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Alla la mansaya koilu suturani, aile ra famunyali do saron ie ro. Koni wo koilu ye folo mo toilu ye sandailu le ro. Wo ro, alu ja ye ie la, koni alu kana fen yen; alu tolo ye ie la, koni alu kana fen famun.»

¹¹ «Nba, sanda wo koro le jin di. Si wo ye Alla la kuma munuɔa le ri. ¹² Si do bera sila dafe. Si men bera yoro wo ye mo doilu munuɔa le ri. Mo woiu ra Alla la kuma men, koni Ibulusa ra na wo bo ie jusu ro. Kosa alu kana se lala Alla la kuma la ka kisi. ¹³ Si do men bera farakoloma yoro kan, wo fanan ye mo doilu munuɔa le ri. Mo woiu ka Alla la kuma men ka a mira sewa ro. Koni kuma wo ma don ie jusu ro bere bere ke. Alu ri to lemeniɔa ro dooni. Gbeliya wa se ie ma, alu ri sila juma bila. ¹⁴ Si do men bera bin wonenmailu yoro ro, wo fanan ye mo doilu munuɔa le ri, mo menilu ka Alla la kuma men fewu! Koni dunuɔaratee hamin da wara ie ma, a ni nanfulu ko nata a ni ie jere diyana koilu. Wo bolo ma, Alla la kuma ri mabali ie jusu ro, ka ke iko sene fen, men jara ka a den kobali to ye. ¹⁵ Nba, si do fanan bera duu duman do. A ferenda koruma ka bonya ka den kosebe. Si men bera duu duman yoro, wo ye mo doilu munuɔa le ri men da Alla la kuma laman ka a mira.

Alu jusu telenni ro, alu ye kankelentiilu ri. Wo moailu ye irajala ka Alla sawo ke kosebe waati be.»

Fitina la sanda

¹⁶ Isa ka a fo ie ye iko tuun ko: «Mo si te fitina lamelen, ka ban ka fen birin a kan na, wala ka a sii lafen koro. Alu ri a lamelen ka a sii fen korotani kan. Kosa mo menilu ye donna bon na, woiu ri fitina melen yen. ¹⁷ Nba, moailu ra fen fen dokon, wo be ri yen. Alu ra fen fen sutura, wo be ri bo gbe ro. ¹⁸ Alu ye a ke kunye ie la tolo malɔ ro! Baa ni fen do kera mo do bolo a ri do kura saron, koni ni fen sa men bolo wo ti fen fen saronna.»

Isa na ni a badenmailu

¹⁹ Isa na ni a doocailu nara Isa ma, koni alu ma se ka imadon a la jama bolo la. ²⁰ Isa a lalonnira ko: «I na ni i doocailu lani da la, ko alu ye a fe ka i yen.» ²¹ Isa ka jabili ke ko: «Mo menilu ye ie tolo malɔa Alla la kuma la ka a mira, woiu le n na ni n badenmailu ri.»

Isa ka fono ba lala

²² Lon do ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «An ye wa dala koma.» Wo ro, alu be donda kulun do ka wa. ²³ Ka alu to ji kan kulun do, Isa sunɔra. Wo koro, fono ba wulira ji kan ka kulun namaa fo ka ji don a kondɔ. Ji siyayara kulun kondɔ. Wo ro kulun jitala tere ye ji koro. ²⁴ Alu ka ibori ka Isa lakunun ka a fo a ye ko: «Maari, Maari an tununto le ji ro.» A wulira ka fono ni ji makuma. Fono ni ji ka ilo ka masuma. ²⁵ A ka a fo ie ye ko: «Ai la lemeniɔa ja le wo ri wa?» Alu be silanda ka kabannakoya, ka a fo jɔɔɔn ye ko: «Ee! Mo su juman de jin di? A ye fono ni ji marala, hali woiu be ye a kumakan mirala.»

Isa ka jina ghen ka bo ce do fe

²⁶ Wo ko, Isa ni a la karandenilu ka dala tee ka se Jerasa mara ro. Dala wo tere ye Jerasa mara ni Kalile mara tema. ²⁷ Isa jii men keni ka bo kulun kondɔ, ce jinato do nara a laben. Keɓi waati jan jinato wo tun te feriyabo donna muume. A tun te sonna ka to so kondɔ. A tere ye sila kaburu wo le ro. ²⁸ A ka Isa yen tuma men na, a kulera bake. A nara ibe duu ma Isa sen koro, ka a kan nabo ko: «Ile Isa, Alla Korotaninba Dence! N bila! I nani an jakankata kanma wa?» ²⁹ A ka wo kuma fo, ka a masaron Isa tun da jina jamari ko a ye bo a fe. Jina tun da wo mira siɔa siyaman koroman. A wa a mira, so kondɔ moailu ri a bolo sidi jɔɔɔko la, ka a sen don ne la, ka ie janto a ro. Koni a ri jɔɔɔko ni ne kadi ka wa. Jina ri a gbengben fo wula jan.

³⁰ Isa ka a mapininka ko: «I too di?» A ka a jabi: «An too le ko jama ba, baa an ye ikomin keleden jama ba.» Wo koro le, jina siyaman

terε ye a fε. ³¹ Jina woilu ka Isa madiya ko a kana ie lawa denka dun ba rɔ, jakankata yɔrɔ kɔnin.

³² Wo tuma, kɔsε kuruba terε ye damunun kela tindi kan ye. Jinailu ko Isa ye dijε alu ye don kɔseilu kɔndɔ. Isa sɔnda alu ye wa. ³³ Jinailu bɔra jinato fε ka wa don kɔseilu kɔndɔ. Wo rɔ, kɔseilu ka ibori kɔsebe ka jii tindi la ka wa don ji rɔ. Alu bεε tununda ji rɔ. ³⁴ Nba, wo bεε kera kɔsε gbεngbennailu jana. Alu ka ibori ka wa a jafɔ so kɔndɔ mɔɔilu ye, a ni bonda la mɔɔilu. ³⁵ So kɔndɔ mɔɔilu bɔra ka wa ka wo mafene. Alu seni yɔrɔ wo rɔ, alu ka jinato kɔrɔ masumani siini yen Isa sen kɔrɔ. Jina si tun tε a fε. Duruki terε ye a kan na. So kɔndɔ mɔɔilu silanda kojuuya wo rɔ. ³⁶ Jinailu gbenda menilu jana, woilu ka danteeli kε mɔɔ toilu ye. ³⁷ Jerasakailu bεε silanda a ja jεrε jεrε ma, ka a fɔ Isa ye ko a ye bɔ ie la jamana rɔ. Awa Isa ni a la karandenilu donda kulun dɔ ka ikɔseyi. ³⁸ Isa wa tuma, jinato kɔrɔ nara a madiya ko a ye a fε ka to Isa kɔfε, kɔni Isa ma sɔn fɔ ka a kelaya ko: ³⁹ «I ye wa i wara. Alla ra ko ba mεn kε i ye, i ye wo kibaro lase i wara mɔɔilu ma.» Isa tun da mεn kε a ye, a wara ka to wo kibaro lasela a so fan bεε rɔ.

Sunkurun faani a ni muso jankarɔto

⁴⁰ Isa kɔseyitɔla, jama ba ka a laben baa alu terε ye a makɔnɔla ⁴¹ Wo tuma, cε do nara se a ma, ka ila a sen kɔrɔ. Wo cε, mεn tɔɔ ko Jayirusi, terε ye salibon kuntiyya la. A ka Isa madiya ko a ye dijε ka wa a wara, ⁴² baa a denmuso kelen pe faato le. Den wo ra san tan ni fila sɔrɔn. Wo rɔ, Isa ka Jayirusi wara sila ta. Kɔni a watɔla, jama warara a kɔfε kojuuya, fɔ ka a ragbɛden ie tεma.

⁴³ Muso jankarɔto do terε ye jama wo tεma. Jigbe jankarɔ terε ye a la kɛbi san tan ni fila. Dandalilailu tun da a bolofen bεε damun, kɔni wo si ma se ka a lakendeya. ⁴⁴ A ka imadon Isa la ka imaa a la duruki kɔ la. A la jigbe ka ilɔ ikɔrɔ ye. ⁴⁵ Isa ka jininkali kε kelendi ko: «Yon ka a bolo maa n na?» Bεε ka a fɔ ko: «Nde tε.» Piyeri ka a fɔ ko: «N Maari, i ma jama warani yen fɔ ka i ragbɛden ie tεma.» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Jama ko tε dε! Mɔɔ kelen da imaa n na. N ye a kalama ko sebaaya ra bɔ n dɔ ka ko kε do ye sisen!»

⁴⁷ Muso ka wo lakɔrɔsi ka a yen ko a ti se ka idoon Isa ma. A yerεyerεni nara ila Isa sen kɔrɔ. A ka imaa Isa la duruki kɔ la kun mεn na, a ni a kɛndeyara kelendi ja mεn ma, a ka wo bεε jafɔ Isa ye jama bεε jana. ⁴⁸ Isa ka a fɔ a ye ko: «N denmuso, i ra bɔ jankarɔ rɔ ka kisi i la lemeniya sababu rɔ. I ye wa hεra rɔ.» ⁴⁹ Ka Isa to wo fɔla, keladen nara ka bɔ salibon kuntij jayirusi wara. Wo nara a fɔ Jayirusi ye ko: «I denmuso ra ban. I kana karanmɔɔ tɔrɔ butun.» ⁵⁰ Isa ka kela wo mεn

ka a fɔ Jayirusi ye ko: «I kana jiitεε. I ye la n na darɔn. I denmuso ri kɛndeya.»

⁵¹ Isa se mεn kɛni Jayirusi wara, a ma sɔn mɔɔ si ye don a kɔfε bon kɔndɔ, fɔ Piyeri, ni Yuhana, ni Yakuba, a ni den fa ni a na. ⁵² Mɔɔilu terε ye kasila ka kule, ko den da faa. Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana kasi. Den ma faa. A ye sunɔɔ rɔ.» ⁵³ Alu ka Isa mayεle, baa alu bεε ka a lɔn fewu ko den da faa. ⁵⁴ Isa ni a la mɔɔilu donda bon kɔndɔ. A wara den mira a bolo ma ka a kan nabɔ ko: «Dennin, iwuli!» ⁵⁵ Dennin nin kɔseyira a rɔ. A wulira ka ilɔ kelendi. Isa ka a fɔ ko alu ye damunun di a ma. ⁵⁶ Den fa ni a na kabannakoyara, kɔni Isa ka ie jamari ko alu ra mεn yen bon kɔndɔ ye, alu kana wo fɔ mɔɔ si ye.

9

Isa ka a la keladenbailu kelaya

¹ Wo kɔ, Isa ka a la keladenba tan ni fila kili. A ka fanka ni sebaaya di ie ma, kosa alu ri jinailu gbεn ka bɔ mɔɔilu fε, ka jankarɔtoilu lakendeya. ² A ka ie kelaya ko alu ye wa Alla la mansaya ko lase mɔɔilu ma, ka jankarɔtoilu fanan lakendeya. ³ A ka a fɔ ie ye ko: «Ai kana demεn fen si ta taama jin dɔ, gbεleke wo, bɔrɔ wo, damunun fen wo, wodi wo, ai kana wo si ta. Hali duruki fila, ai kana wo ta. ⁴ Ai wa jiyya yɔrɔ mεn dɔ, ai kana bɔ ye. Ai ye to ye fɔ ai bɔ tuma wa se so wo kɔndɔ. ⁵ Ni mɔɔilu ka iban ai jiyala, ai ye bɔ ie wara, ka ye gbangban bɔ ai sen ma. Wo ri kε sereya ri ye mɔɔilu ma, ko alu ka juu.» ⁶ Nba, alu bɔra ye ka itaama ka se so siyaman dɔ. Alu ka kibaro juma lase ka jankarɔtoilu lakendeya fan bεε rɔ.

Isa la ko ka Herodi kɔndafili

⁷ Nba, ko ko kɛni terε ye Isa bolo, Mansa Herodi terε ye wo kibaro kalama. Wo kibaro ka a kɔndafili kɔsebe, baa doilu terε ye Isa jatela Yaya le ri. Alu kan ko Yaya ra wuli ka bɔ sayarɔ. ⁸ Doilu terε ye Isa jatela Nabi Eli le ri. Alu kan ko Eli ra na ikɔ tuunni. Doilu terε ye Isa jatela nabijuma gbεrε ri, bi ma mεn ban. Alu kan ko wo ra bɔ sayarɔ ka na ikɔ tuunni. ⁹ Herodi kan ko: «N ka mɔɔ lɔ Yaya kun tεla a la. A ye di wo rɔ? N ye kibaro mεn sɔrɔnna jin, wo tii ye yon de ri wa?» Wo rɔ, a loo terε ye Herodi la ka a ja la Isa kan.

Isa ka damunun di jama ma

¹⁰ Isa la keladenbailu bɔra taama rɔ ka na danteeli kε Isa ye. Alu tun da ko ko kε, alu ka wo bεε fɔ a ye. Wo banni, Isa ka ie ta, ko ka wa jɔrɔn diya Betisayida so fan dɔ. ¹¹ Kɔni mɔɔ siyaman kolonda ie wa ko rɔ, ka ibori ie kɔ. Isa ka ie bεε ramira kɔjuma. A ka Alla la mansaya ko lase ie ma, ka ban ka jankarɔtoilu lakendeya. ¹² Alu bεε menda ye fɔ ka fitiri sudunya. Keladenba tan ni fila wo nara, wo rɔ, ka a fɔ Isa ye ko: «An Maari, i ye sila di jama ma. Sa alu ri wa si diya

a ni damunun jinin yan laminin soilu la, a ni todailu la. I ma a lon, an ye waa le ro yan? Foyi te yan.» ¹³ Isa ka ie jabi: «Ai jere ye damunun di ie ma.» Keladenbailu ka a fo ko: «Buru kala loolu ni jee fila-pe ye an bolo yan. Nba, i ye a fe an ye wa damunun san jama jin bee ye wa?» ¹⁴ Jama wo ka siya ba le. Ce menilu ye a ro, woilu jate ri maa waa loolu bo.

Nba, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Ai ye jama lasii maa biloolu biloolu dekurui lu ro.» ¹⁵ Karandenilu ka jama laden ka ie lasii ten. ¹⁶ Wo banni, Isa ka buru kala loolu ni jee fila ta, ka a ja lo san ma ka baraka bila Alla ye. A ka buru ni jee rakadikadi ka a di karandenilu ma, ko ka a rafara jama tema. ¹⁷ Maa bee ka damunun ke fo ka ie fa. Alu bee ban men keni damununna, karandenilu ka buru ni jee kunkundun tsilu laden. Wo kunkundunilu ka seye tan ni fila lafa.

Piyeri ka men fo Isa ma

¹⁸ Lon do ro, Isa kelen tere ye Alla matarala yoro do ro. A la karandenilu tere ma jan ale baka. Isa ka ie majininka ko: «Maailu ye n jatela yon di?» ¹⁹ Alu ka a jabi: «Doilu kan ko i ye Yaya le ri. Doilu kan ko i ye Nabi Eli le ri. Doilu fanan kan ko nabijuma do ra bo saya ro ka na, bi ma men ban.»

²⁰ A ka ie majininka ko: «Ai don? Ai ye n jatela yon di?» Piyeri ka a jabi: «Alla la Maa Nenematomonin de ile ri.»

²¹ Isa ka a fo ka a magbeleya ie ye ko alu kana wo kuma fo maa si ye. ²² A kan ko: «A fere te, fo Maa Dence ye jakankata. Maaobailu ni sarakalase la kuntuilu ni sariya karanmaailu, alu bee ri iban a ro, ka a mira ka a faa. Koni a faa tele sawana, a ri lawuli ka bo saya ro.»

²³ A banni wo folo a la karandenilu ye, a ka a fo maailu bee ye ko: «Ni maa ye a fe ka na n ma, wo ye ban a jere ro. Lon lon a ye a la gbongbon jiri ta ka bila n kofe. ²⁴ Nba, ni maa maa ka a si konogben a la dunujaratee ro, wo tii ti jenemayala, koni ni maa maa bonora a si ro a la dunujaratee ro nde la ko ro a ri jenemaya. ²⁵ A ye di? Ni maa do ka dunuja fen bee saron yan, ka wa bono a nin do sini, wo tano ye nfen di? ²⁶ Men di maloya ka iban i lola n na ko ro, a ni n na kuma ro, Maa Dence wa na lon men, a ri maloya wo tii la ko la fanan. Wo lon, a nato a la nora ro, a ni a Fa Alla ta, a ni meleka senimanilu ta. ²⁷ Sika te a ro: doilu ye ai tema yan, menilu te sa fewu ni alu ma Alla la mansaya yen folo.»

Isa fari yeleman ko

²⁸ Wo fo tele seyin joon, Isa ka Piyeri ni Yuhana ni Yakuba ta ka wa Alla matara diya koyinke do kan. ²⁹ Ka Isa to Alla matarala, a jakoro yelemanda. A la faanin gbera fo ka melenmelen iko sanmenenmen. ³⁰ Ikoro koro ce fila kumara a ye men ye Nabi Musa a ni

Nabi Eli. Bi tere ma ce fila wo sa. ³¹ Alu loni tere nora ba ro ka Isa baro. Alu barora Isa faa ko kan, a nato men dafala Jerusalem. ³² Wo ka a teren Piyeri ni a dafajoonilu ra sunoo. Alu kununda ka Isa nora ni yen, a ni ce fila wo. ³³ Ka saron Nabi Musa ni Nabi Eli wato le tere, Piyeri ka a fo Isa ye ko: «Karanmaa, yan benni an ma. An ye to yan. An di gba sawa lo, i ta kelen, Nabi Musa ta kelen, a ni Nabi Eli ta kelen.» Piyeri tere ye kumala tuun, koni a ma wo koro lon. ³⁴ Ka Piyeri to kumala, banda do jiira ka birin ie kun na, ka ie latunun, wo ro alu silanda a ja ma. ³⁵ Wo tuma, kumakan do bora banda ro ko: «N Dence le jin di, n da men Nenematomon. Bee ye a tolo mabo la.» ³⁶ Kuma banni, karandenilu ma maa si teren ye fo Isa kelen pe. Alu bee ka imakun wo ko ma. Alu ka men yen, alu ma wo fo maa si ye.

Isa ka den jinato do lakendeya

³⁷ Wo duusa gbe, Isa ni karanden sawa wo jiira koyinke koro tuma men na, maa siyaman ka Isa laben. ³⁸ Nba, ce do tora jama wo tema ka a kan nabo ko: «Karanmaa, n ye i madiyala, i ye n dence demen. A kelen pe le n bolo. ³⁹ Jina ye a torla. A wa a mira, den di kule ikoro ye. Jina ri a lajerejere, fo ka a da kanfa ji labo. A ti son fewu ka den bila fo a wa ban a seela kojuuya. ⁴⁰ N nara ka i la karandenilu madiya ko alu ye jina ghen. Alu ma se a la.» ⁴¹ Isa ka jabili ke ko: «Ai bi maailu ka juu. Ai te la Alla la muume! N ye to ai tema haan waati juman ka ai la lemeniyabaliya mujun?» A ka a fo ce wo ye ko: «Na i dence ri yan.» ⁴² Den ka imadon Isa la waati men na, jina ka den wo labe duu ma, ka a yereyere kojuuya. Isa ka jina makuma ko a ye bo den fe. Jina bora, den kendeyara. Isa ka den naseyi a fa ma. ⁴³ Maailu bee kabannakoyara wo ro, ko Alla makabani ba le.

Isa ka a la saya ko fo ikoro tuun

Isa tere ye ko menilu kela, woilu ka ie bee kabannakoya. Ka alu to wo la, a ka a fo a la karandenilu ye ko: ⁴⁴ «Ai ye ai tolo mabo kojuma kuma jin na. Janfa nato donna Maa Dence ma, sa a ri don maa juulu bolo.» ⁴⁵ Karandenilu ma kuma wo jayen. A koro dooni tere ie ma. Hali alu ma a famun, alu ma son ka Isa jininka a koro ma ka a masaron alu silanni kojuuya.

Yon ye jemaa ri?

⁴⁶ Wo tuma, sosoli do wulira karandenilu tema, ko yon keto jemaa ri ie dekurur ro? ⁴⁷ Isa ka ie miriya lon. Wo ro, a ka dennin do ta ka a lalo a torfe. ⁴⁸ A ka a fo karandenilu ye ko: «Maa men wa dennin jin joon damira kojuma nde koson, wo ra n jere ramira. Maa men wa nde ramira kojuma, wo ra n kelayaba ramira kojuma fanan, baa men di

son ka a jere ke dooman maa ri ai tema, wo le ka bon a to bee ri.»

Men te ie juu ri, wo ye ie niin de ri

⁴⁹ Isa la karanden men too ko Yuhana, wo ka a fo ko: «Maari, an ka ce do yen, a tere ye jinailu gbenna ka bo maa ilu fe i too ro. An ka a fo a ye ko a ye wo boloka, baa a te an na dekuru maa ri.» ⁵⁰ Isa ka a fo ie ye ko: «Ai kana a mabali wo la. Maa men te i kanma, wo ye i fe.»

Samarikailu ka iban Isa ro

⁵¹ Nba, ka a teren a waati tun da sudunya ka ikoseyi a Fa Alla wara, Isa ka a jusu latee ko a fere te fo a ye wa Jerusalemu. ⁵² A ka keladen doilu lawa a koro. Woilu wara don Samari so do la, ka jiya diya ninin a ye. ⁵³ Koni ye maa ilu ma son ka Isa jiya, ka a masaron a wato Jerusalemu. ⁵⁴ Wo ro Yakuba ni Yuhana ka Isa majininka ko: «An te ta lajii ka bo san do ka ie janin wa?» ⁵⁵ Isa ka iyeleman ka ie makuma, ko alu jo te. ⁵⁶ Alu taminda ye, ka wa so gberɛ ninin.

Ka bila Isa ko

⁵⁷ Alu wata la, maa do ka a fo Isa ye ko: «I wa ke wala fan fan, n di to i ko.» ⁵⁸ Isa ka a jabi: «Too ye sayaninilu bolo. Naan ye konoilu bolo. Koni si diya si te Maa Dence bolo, a ri se ka ijaonon yoro men.»

⁵⁹ Isa ka a fo ce gberɛ ye ko: «I ye bila n ko.» Wo ka a jabi: «Maari, i ye diye n ye wa n fa suu don folo.» ⁶⁰ Isa ka a fo a ye ko: «Menilu faani, menilu ma jenenema bere lon, i ye a to woilu ye ie joon suu don. Ile koni ye wa Alla la mansaya ko lase maa ilu ma.»

⁶¹ Dogberɛ ka a fo Isa ye ko: «Maari, n ye a fe ka bila i ko. Koni, n ye wa n sara n wara maa ilu la folo ko an ben sooma.» ⁶² Isa ka a jabi: «Maa men wa nisi daba mira ka sene ke damira, ka ban ka to a kafe mafenela, wo ti se Alla la mansaya baara noola.»

10

Isa ka keladen biwaronwula ni fila kelaya

¹ Wo ko ro, Isa ka maa biwaronwula ni maa fila gberɛ kili ka ie kelaya. A ka ie maa fila fila lawa a koro. A jere wato yoro menilu ro, a ka ie lawa a koro, yoro woilu bee ro. ² A ka a fo ie ye ko: «Suman ka waati ra se. Suman ka siya. Koni wo baaralailu ma siya. Ai ye Suman Fe Tii* madiya, kosa a ri do kafa baaralailu ma suman fe ro.

³ «Ai ye wa sisen. N ye ai kelayala ka ke iko saa dennin, men bilani naaso wuluilu tema.

⁴ Ai kana wodi bila ai kun. Ai kana boro ta. Ai kana sanbara gberɛ ta. Ai kana son foli ye ai la baara lanoo sila la.

⁵ «Ai wa jiya yoro men do, ai ye ye maa ilu fo folo ko: «Jusu suma ye don bon jin na.»

⁶ Ni wo ka do teren ye, men ye jususuma

jininna, ai la duwawu ri mira a ye. Ni wo te, ai la duwawu ri ikoseyi ai ma. ⁷ Menilu wa son ka ai jiya, ai ye to woilu bolo. Alu wa damunun fen fen di ai ma, ai ye wo damun. Alu wa minnin fen fen di ai ma, ai ye wo min. Baaraden ni a sara ka kan. Ai kana ai jiya diya yeleman.

⁸ «Ai wa don so fen fen kondo, ni ye maa ilu ka ai ramira ka na damunun fen do sii ai koro, ai ye a damun. ⁹ Jankaroto menilu ye so kondo ye, ai ye woilu lakendeya. Ai ye a fo maa ilu ye ko: «Alla la mansaya ra imadon ai la!»

¹⁰ «Koni ai wa don so fen fen kondo, ka a teren ye maa ilu ma son ai jiyala, ai ye bo. Ai ye wa ilo sila tema, ka ai kan nabo ie ma ko: ¹¹ «Hali ai la so gbangban, men tere ye an sen ma, an da wo bo an sen ma. Wo ri ke toomasere ri ai kan yan, koni ai ye a lon ko Alla la mansaya ra imadon ai la.» ¹² N di a fo ai ye ko kiti lon wa se, jahadi juuman di la so wo kan ka tamin Sodomu kan.»

So menilu ka iban lemeniya la

¹³ «Koraskenailu, gbalo ye ai ye. Betisayidakailu, gbalo ye ai fanan ye. Ka a masaron kabannako bailu kera ai tema. Ni woilu joon tun kera Tiri so kondo, wala Sidon so kondo, sa wo maa ilu ra tubi kebi waati jan. Alu tun di isii buurigbe ro ka kasaboro bila ie kan na, ka ke nimisa toomasere ri, ka tubi. ¹⁴ Wo le koson, kiti lon wa se, Tirikailu ni Sidonkailu la jahadi ri naoya ka tamin ai ta kan. ¹⁵ Kaperinahumukailu ai don? Ai ri bonya haan ka se sankolo ro wa? Wo kuma te! Ai ri jii fo ka se jahanama kondo!»

¹⁶ Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Maa men wa ai kumakan namen, wo ra n kan namen fanan. Maa men ma son ai ro, wo ra iban n do fanan. Men ka iban n do, wo ra iban n kelayaba ro fanan.»

Keladenilu ka ie koseyi

¹⁷ Karanden biwaronwula ni fila banni kela lasela, alu koseyi men keni, alu sewani ba nara danteeli ke Isa ye ko: «Maari, hali jinailu silanni an ye ka an kan mira, i too ro.»

¹⁸ Isa ka jabili ke ko: «N da Setana beto yen ka bo sankolo ro iko sanmenmenen ye jiila na men ma. ¹⁹ A ragbe, n da sebaaya di ai ma, sa ai ri sailu ni kosoilu radon, ka se ai juu Setana ni a fanka bee la. Foyi ti se ai la. ²⁰ Hali wo, ai kana sewa wo ro, ko jinailu ye imajiila ai koro. Ai ye sewa men do, wo le jin di: ai too ra sebe harijeene ro.»

Isa sewara

²¹ Wo tuma, sewa ba le tere Isa la, sewa men boni Alla la Nin Seniman do. Wo ro, a ka Alla tando ko: «N Fa Alla, sankolo ni duukolo tii, n ye i tandola, ka a masaron a diyara i ye ka lonniya di denninilu ma, i ma

* 10:2 Suman Fe Tii wo ye Alla le ri.

men di hankilimailu ni lɔnninna bailu ma. Ɔɔn, N Fa, i sawo le.»

²² Isa ka a fɔ mɔɔsilu ye ko: «N Fa ra fen bee karifa n na. Mɔɔ si ma Dence lɔn fo n Fa Alla. Mɔɔ si fanan ma n Fa Alla lɔn fo Dence kelen, men bɔra Alla rɔ. N wa n Fa yiraka menilu la, woiu fanan di se a lɔnna.»

²³ Wo kɔ, Isa ka iyeleman ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Here ye ja ye ai ja men ka yen! ²⁴Baa ai ja ye men yenna, a loo tere ye nabijuma siyaman ni mansa siyaman na ka wo yen, kɔni alu ma fere sɔrɔn ka ie ja la a kan. Ai tolo ye men namenna, a loo tere nabi siyaman ni mansa siyaman na ka wo men. Kɔni alu ma fere sɔrɔn ka ie tolo malɔ a la.»

Samarika cɛ nɔma

²⁵ Lɔn do rɔ sariya karanmɔɔ do ka ilɔ ka jininkali do ke Isa kun a kɔrɔɔ kanma. A ka a fɔ ko: «Karanmɔɔ, n ye nfen ke, sa n di jɛnemaya sɔrɔn?» ²⁶ Isa ka a jabi: «Nfen de sebeni Alla la sariya rɔ? I ra nfen de famun wo rɔ?» ²⁷ A ka Isa jabi: «A sebeni sariya rɔ ko: «I ye i Maari Alla kanin i jusu bee rɔ, i solome bee la, i fanka bee la, a ni i miriya bee la.» Ka la wo kan, a kan ko: «I ye i siɲɔɔn kanin iko i ye i jere kaninna ja men ma.» ²⁸ Isa ka a jabi: «I ra men fɔ, i jo wo rɔ. Ni i ka sila wo taama, i ri jɛnemaya sɔrɔn.» ²⁹ Kɔni a loo tere ye karanmɔɔ wo la ka jo di a jere kɛwalilu ma. Wo rɔ, a ka Isa majininka ko: «N ye yon jate n siɲɔɔn di?»

³⁰ Isa ka a jabi sanda do rɔ ko: «Cɛ do bɔra Jerusalemu ka wa Jeriko. Ka a to sila kan, benkaninnailu bera a kan ka a bolofen bee bɔ a bolo, hali a feriyabɔ bee. Alu ka a gbasi kojuyaya. Dooni alu ma a faa. Alu bɔra ye ka a lani to sila tema. ³¹A ma men wo kɔ, sarakalasela do nara sila wo kan. A ka madunbatɔ lani yen sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³²Allabatobonba baaraden do nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, ka tamin a la ka wa. ³³Wo kɔfɛ, Samarika do fanan nara sila wo kan. A nara madunbatɔ lani teren sila tema. A ka a ragbe, a kininkinin donda a rɔ. ³⁴A ka imadon a la ka a la dailu basi ka woiu sidi. A ka madunbatɔ lawuli ka a lala a la fali kan, ka wa a ri lɔndan jiya bon do la. Alu se men keni jiya bon na, a ka a janto a rɔ. ³⁵Duusa gbeni, a ka †wodi bɔ ka a di bon tii ma ka a fɔ a ye ko: «I janto madunbatɔ wo rɔ kosebe. A mako wa ke fen fen na, i ye wo di a ma. Ni wodi jin ma a bee bɔ, n wa n koseyi, n di i la wodi bee laseyi i ma.»

³⁶ «A ye di? Mɔɔ sawa woiu rɔ, yon kera madunbatɔ siɲɔɔn di?» ³⁷Sariya karanmɔɔ ka Isa jabi: «Men hinara a la ka a demen.» Isa ko: «Jo! I ye wa wo jɔɔn ke.»

Isa wara Mariyamu ni Marita wara

³⁸Nba, Isa ni a la karandenilu tere ye taamala Jerusalemu sila kan. Alu se men keni so do la, muso do ka ie jiya a wara. Muso wo tɔɔ ko Marita. ³⁹Marita doomuso fanan tere ye, men tɔɔ ko Mariyamu. Mariyamu wara isii Maari Isa sen kɔrɔ ka a tolo malɔ a la. ⁴⁰Wo ka a teren, Marita jagbani gba donna kojuyaya. Wo rɔ, a ka imadon Maari Isa la ka a fɔ a ye ko: «Maari, n mamuso ra n kelen to baarala ten. Wo te gbala i la wa? I ye a fɔ a ye ko a ye wuli ka n demen.» ⁴¹Maari ka a jabi: «Marita, Marita. I haminni ko siyaman na fo ka i jere jagba. ⁴²Kɔni fen kelen pe le munafan ka bon fen tɔ bee ri. Mariyamu ra munafan fen wo jɛnematomɔn. Foyi te wo bɔ a bolo.»

11

Alla matara ja

¹Lɔn do rɔ, Isa tere ye Alla matarala yɔrɔ do rɔ. A banni, a la karanden do ka a fɔ a ye ko: «Maari, i ye an karan Alla matara la, iko Yaya ka a la karandenilu karan ja men ma.» ²Isa ka a jabi: «Ai wa ke Alla matarala, ai ye a fɔ ko:

An Fa Alla, i tɔɔ seniman ye bonya.

I ye i la mansaya labɔ gbe rɔ.

³I ye an na damunun di an ma lɔn lɔn.

⁴I ye an makoto an na kojuuilu la, baa menilu ra kojuu ke an na, an da woiu makoto.

I kana an to an na miriya juuulu sila kan.»

⁵A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ni ai do wara i duɲɔɔn wara duu tala ma, ka a la da makonkon ka i kan nabo ko: «N duɲɔɔn, iwuli. I ye buru kala sawa di n ma. ⁶N duɲɔɔn cɛ bɔtala le taama rɔ ka jiya n wara sisen sisen. Damunun fen si te n bolo ka sii a kɔrɔ.» ⁷I duɲɔɔn di to bon kɔndɔ ka jabili ke ko: «Ee, cɛ, i kana na n tɔrɔ sa. N da n na da tuun ka a sɔɔ. N ni n na denilu bee ra ban an lala. N ti sɔn ka foyi di i ma sisen.» ⁸Hali a ma sɔn ka buru di i ma ai la duɲɔɔnya kosɔn, i wa to a la da makonkon na fo ka a jagba, a ri wuli ka i mako bee ja jo! Baa, i ma sɔn ka a matara boloka.

⁹«Wo rɔ, n di a fɔla ai ye ai wa matara foyi la, ai ri wo sɔrɔn; ai wa jinin, a ri a sɔrɔn; ai ye da makonkon, a ri laka ai ye. ¹⁰Ka a masɔrɔn mɔɔ si wa matara a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa fen jinin, a ri a sɔrɔn; mɔɔ wa da makonkon, a ri laka a ye.

¹¹«Yon ye ai tema yan, ni i dence ka i matara jee la, i ri sa don a bolo wa? ¹²Wala, ni i dence ka i matara sisekili la, i ri kɔsɔn don a bolo wa? ¹³Nba, ni ai, adamadenilu men ka juu, ai kusan fen puma dila ai denilu ma, wo gbenin de an Fa Alla men ye sankolo

† 10:35 Ka wodi men di wo ye tele fila baara sara le ri.

rɔ wo ri se Nin Seniman dila a tarabailu bɛɛ ma.»

Isa ni Ibulusa la ko

¹⁴ Lon do rɔ, Isa ka jina gbɛn ka a bɔ bobo cɛ do fɛ. Jina bɔ mɛn kɛni a fɛ, cɛ ka kuma damira. Wo ka jama kabannakoya kosebɛ. ¹⁵ Kɔni doilu ka a fɔ ko Isa tɛrɛ ye jinailu gbɛnna *Belesɛbu baraka le rɔ, mɛn ye jinailu la kuntii ba ri. ¹⁶ Doilu ka Isa kɔrɔbɔ, ko a ye tɔmasɛrɛ do kɛ ie jana, mɛn di a yiraka ie la ko a la sebaaya bɔni Alla rɔ.

¹⁷ Kɔni Isa ka ie bɛɛ miriya lɔn. Wo rɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Mansaya kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛlɛ, mansaya wo tɪɲantɔ le. Bon kelen wa rafara fila ri ka iɲɔɔn kɛlɛ, bon wo ri bɛ. ¹⁸ A ye di wo rɔ? Ni Setana la baaradenilu rafarara fila ri ka iɲɔɔn kɛlɛ, a la mansaya tɛ tɪɲan wa? Ai kan ko n ye jinailu gbɛnna jina kuntii ba Belesɛbu le baraka rɔ. ¹⁹ A ye di? Ni n ye jinailu gbɛnna Belesɛbu baraka rɔ, ai la karandenilu ye jinailu gbɛnna yon baraka rɔ? Ai la karandenilu ri ai la kititɛɛ, ko ai jo tɛ wo rɔ. ²⁰ Ni wo tɛ, nɪn ye jinailu gbɛnna Alla baraka le rɔ, wo ra a yiraka ko Alla la mansaya ra se ai tɛma.

²¹ «Ai jna lɔ! Fankama wa a rabɛn kɛlɛ kɛ muranilu la, ko ka a la bon kanda, wo bolofɛnilu kandani a juma la. ²² Kɔni ni fankama dɔgbɛrɛ bɛra a kan, mɛn fanka ka bon a ta ri, wo ri se a la. Wo ri a la kɛlɛ kɛ muran bɛɛ ta, a jii lani tɛrɛ mɛnilu kan kɔnin, ka ban ka a bolofɛn bɛɛ rafara mɔɔilu tɛma.»

²³ Isa banda misali yirakala ka a fɔ ie yɛ ko: «Mɔɔ mɛn tɛ n fɛ, wo ye n juu le ri. Mɔɔ mɛn tɛ n dɛmɛnna ka mɔɔilu ladeɛn, wo ye baarala ka mɔɔilu lajɛnsɛn.»

Jina ka ikɔseyi ka to cɛ fɛ

²⁴ Isa ko: «Jina wa gbɛn ka bɔ cɛ do fɛ, a ri wa jɔɲɔɲ diya jinin fɔ wula jan ka kaja, ka ban ka a fɔ ko: «N di n koseyi ka wa n bɔ diya rɔ.» ²⁵ A wa koseyi cɛ jinatɔ kɔrɔ ma, a ri a tɛrɛn ko wo ra seniya, iko bon mɛn firanni ka a kɔndɔ rabɛn kɔɲuma. ²⁶ Wo rɔ, jina ri wa ka jina wɔrɔnwula ladeɛn, mɛnilu ka juu a jɛrɛ ri. Alu bɛɛ ri na ka to cɛ wo fɛ. A laban, jinatɔ la ko ri juuya ka tamin a fɔlɔma kan.»

²⁷ Ka Isa to kuma la, muso do tora jama tɛma ka a kan nabo ko: «Muso mɛn ka i kɔndɔ ta ka i sɔrɔn, ka ban ka a sin di i ma, muso wo kunnadiyani.» ²⁸ Isa ka a jabi: «Kɔni mɔɔ mɛnilu ri ie tolo malɔ Alla la kuma la ka wo mira, wɔilu le mɔɔ kunnadiyani bailu ri.»

Yunusa tɔmasɛrɛ jɔɲɔn di kɛ bi mɔɔilu ye

²⁹ Ka a tɛrɛn jama waratɔ le Isa laminin dɔ, a ka ie karan ko: «Bi mɔɔilu kɛwali ka juu. Ai ye kabannako ko rɔ, mɛn di kɛ tɔmasɛrɛ ri, kɔni kabannako gbɛrɛ si tɛ kɛ ai jana, fo Yunusa ta jɔɲɔn. ³⁰ Nabi Yunusa jɛrɛ kera

tɔmasɛrɛ ri Ninibekailu bɛɛ jana jna mɛn ma, Mɔɔ Dɛncɛ fanan natɔ kɛla tɔmasɛrɛ ri bi mɔɔilu jana wo jna le ma. ³¹ Nba, kiti lon wa se, Seba jamana mansa muso ri wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa ale bɔra fo yɔrɔ jan ka na a tolo malɔ Mansa Sulemani la hankilimaya kuma la. Do ye yan bi, mɛn ka bon Mansa Sulemani ri. ³² Kiti lon wo, Ninibekailu fanan di wuli ka ilɔ ai tɔrɔfɛ ka ai jalaki, baa Nabi Yunusa wara ie kawandi lon mɛn, alu tubira. Do ye yan bi, mɛn ka bon Nabi Yunusa ri.»

Fitina ni jna kise la sanda

³³ Isa ka a fɔ iko tuunni ko: «Mɔɔ si tɛ fitina lamɛlɛn ka a dokon, wala ka sumanifɛn do birin a kun na. Wo kuma tɛ! Mɔɔ wa a lamɛlɛn, a ri a sii fitina sii fɛn kan, kosa mɛnilu wa don bon kɔndɔ ri a mɛlɛn yɛn. ³⁴ Mɔɔ jna kise le a fari banku fitina ri. Ni i jna kise ka jɪ, kɛnɛ ri don a la, ka i kɔndɔ gbɛ. Ni i jna kise ma jɪ, foyi si tɛ don fo dibi. ³⁵ Wo le koson, ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi. Ai kana iban kɛnɛ rɔ, ka sɔn dibi rɔ. ³⁶ Ni i kɔndɔ gbɛra kɛnɛ bolo, ka a tɛrɛn dibi tɛ a yɔrɔ si rɔ, i ra kɛ kɛnɛ rɔ fasayi. A ye iko fitina ra lamɛlɛn ka i bila kɛnɛ rɔ.»

Isa ka Farisilu ni sariya karanmɔɔilu jalaki

³⁷ Isa banni kumala, Farisi cɛ do ka a kili ko a ye wa damunun kɛ a wara. Alu wara don a wara, ka isii damunun diya. ³⁸ Isa ma a bolo ko fɔlɔ iko Farisilu ye a kɛla jna mɛn ma. Wo ka Farisi cɛ kabannakoya kosebɛ. ³⁹ Maari Isa ka a fɔ a yɛ ko: «Ai Farisilu ye daailu ni muranilu kɔkan makola ka gbɛ, ka ai kɔndɔ nɔɔni to natabaya ni kojuu su bɛɛ la. ⁴⁰ Ai hankilitanilu! Mɛn ka kokan ladeɛn, wo le ma a kɔndɔla fanan dan wa? ⁴¹ Ai ye ai kɔndɔ rɔ di fantanilu ma, wo wa kɛ bɛɛ ri seniya.

⁴² «Gbalo ye ai Farisilu ye! Ai ye irajala ka jaka bɔ, hali ai la suma fira kɛlɛn kɛlɛnna bɛɛ rɔ. Ai ra tɛlɛnbaya a ni Alla la kanintɛya la bilani to. Ai ka kan ka wo kɛ fɔlɔ ka a tɔ bɛɛ ladɛnni kɛ. ⁴³ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai wa don salibon kɔndɔ, ai ye jɛmɔɔ sii diya jininna. Ai wa kɛ so kɔndɔ, ai ye a fɛ mɔɔilu ye ai bonya ka ai fo. ⁴⁴ Gbalo ye ai Farisilu ye! Ka a masɔrɔn ai ye iko kaburu, mɛn ni duu bɛɛ ra kɛ kɛlɛn di. Mɔɔilu ye taminna wo kan, kɔni alu ma a lɔn ko kaburu le.»

⁴⁵ Sariya karanmɔɔ do ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, ai la kuma ma dan Farisilu kɛlɛn ma dɛ! I ye andeilu fanan dooyala kosebɛ!» ⁴⁶ Isa ka a jabi: «Gbalo ye ai sariya karanmɔɔilu fanan ye! Ai ye donin ba siila mɔɔilu kun ma, donin mɛn ta gbɛlɛman kojuyaya. Kɔni ai ti sɔn muume ka ie dɛmɛn wo donin tala!

* 11:15 Kerekika la miriya ye le ko Belesɛbu a ye jina mansaden de ri

⁴⁷ Gbalo ye ai ye, ka a masorɔn ai benbailu ka nabijuma menilu faa, ai ye woiu kaburuiilu masidila. ⁴⁸ Ai ra sɔn ai benbailu la baara juu ma, ka a masorɔn alu ka nabijumailu faa ka kaburu masidi ko to ai ma. ⁴⁹ Wo le kosɔn, Alla ka a fɔ a la hankilimaya rɔ ko: «N di nabijumailu lawa ie ma, a ni keladenbailu. Alu ri doilu faa ka doilu jakankata.» ⁵⁰ Wo rɔ, mɔɔilu ra nabijuma fen fen faa kebi dunuɔa dan waati, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo kelen kelenna bee saya ko ma. ⁵¹ A ri damira Abila la saya ma, men sara saraka bɔ diya a ni Allabatobonba tema. N di a fɔ ai ye, Alla ri bi mɔɔilu jininka wo bee ma kiti lon. ⁵² Gbalo ye ai ye, ai sariya karanmɔɔilu! Ai ra iban lonni bere rɔ, ka wo da tuun ka a sɔɔ. Ai jere ti don a rɔ. Ai ye mɔɔilu labanna fanan, mɔɔ menilu ye don ko rɔ.»

⁵³ Isa bɔ men keni yɔrɔ wo rɔ, sariya karanmɔɔilu ni Farisilu ka a lapinin jininkali siyaman na. ⁵⁴ Alu ye a fe a ye jabili benbali do ke, men di ke a mira sababu ri.

12

Isa ka mɔɔilu lali kuma siyaman dɔ

¹ Wo tuma, mɔɔ waa siyaman ladenni Isa laminin dɔ. Alu warara haan ka ilo jɔɔɔn kan. Ka Isa to jama tema, a ka a la karandenilu karan. A ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jere latanka Farisilu la leben ma, ie la filankafuya kɔnin. ² Mɔɔilu la ko si dokonni a ri bɔ gbe rɔ, lon do rɔ. Menilu suturani, woiu bee ri lon mɔɔilu bolo. ³ Ai wa idoon ka fen fen fɔ mɔɔilu ye dibi rɔ, woiu bee ri lamen kene ma. Ai wa fen fen fɔ mɔɔilu tolo kɔrɔ kan majii rɔ, hali ni a kera bon kɔrɔ sutura rɔ, woiu bee ri fɔ gbe rɔ, ka ke iko mɔɔ ra ilo bon kun na ka wo bee lase fan bee rɔ.

⁴ «N terilu, n di a fɔ ai ye ko mɔɔ menilu seni mɔɔ faala dɔrɔn, ai kana silan woiu ye, baa woiu dan ye mɔɔ fari banku faa ri. Alu ti se ka tamin wo kan. ⁵ Ai ye silan men ye, n di wo yiraka ai la. Men di se ka mɔɔ faa, ka ban ka a fili jahanama kɔndɔ, ai ye silan wo ye.

⁶ «A ye di? Kɔnɔ misen loolu te sanna wodi misen na wa? Kɔni Alla ka a kelen kelenna bee lon. ⁷ Alla ka ai lon kosebe, hali ai kungsi jate! Wo rɔ, ai kana silan fewu. Alla ye ai jatela ka tamin kɔnɔilu kan.

⁸ «N di a fɔ ai ye ko mɔɔ fen fen wa ilo n tɔɔ la mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di ilo wo tii la Alla la melekailu jana. ⁹ Kɔni men di iban n dɔ mɔɔilu jana, Mɔɔ Dence fanan di iban wo rɔ Alla la melekailu jana. ¹⁰ Ni mɔɔ ka Mɔɔ Dence mafa, a ri se a makotola. Kɔni mɔɔ wa Alla la Nin Seniman tanama kuma fɔ, a te makoto habadan!

¹¹ «Lon do rɔ, mɔɔilu ri ai mira. Alu wa ai lana salibonilu jemɔɔilu ma, wala kititeela su bee, ai ka kan ka kuma men fɔ ka ai jere

lafasa, ai kana hamin wo la. ¹² Ka a masorɔn ai ka kan ka men fɔ, Alla la Nin Seniman di wo kuma bila ai kɔndɔ wo waati kelen na.»

Nanfulutii hankilitan

¹³ Ce do tora jama rɔ ka a fɔ Isa ye ko: «An karanmɔɔ, i ye a fɔ n korɔce ye ko an fa sara ka ce men to, ko a ye ce wo rafara ka n ta di n ma.» ¹⁴ Isa ka a jabi: «Ee, ce! Yon de ka nde lasii, ka n ke ai la kititeela ri, wala ai la ce rafarala?» ¹⁵ Wo kɔ, Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ai ye a ke koruma, ka ai jere mira natabaya ma. Ka a masorɔn hali ni mɔɔ la nanfulu siyayara a ja jere ma, wo ti se ka jenemaya jere di a ma.»

¹⁶ Isa ka wo kɔrɔ yiraka ie la sanda do rɔ. A kan ko: «Waati do kera, nanfulutii do la sene fenilu sɔnda kosebe. ¹⁷ Wo rɔ, a ka a jate mira a jere kɔndɔ ko: «N di nfen de ke sa? Suman mara diya si te n bolo, suman jate wo ri kun men dɔ.» ¹⁸ A ka imiri wo ma ka a fɔ ko: «N di n na bondon bee lawuya ka kurailu lo ka woiu wara. N di n na suman kise ni n na sene fen bee ke ie kɔndɔ ka a bee lamara ye. ¹⁹ Wo wa ban, n di a fɔ n jere ye ko: «Ce, i jɔɔɔn fewu! Suman siyaman ba marani i bolo, suman men di san siyaman bɔ. I ye damunun ke, ka minnin ke, ka sewa.» ²⁰ Alla ka a fɔ a ye ko: «Ile, kɔmɔɔ gheden. Bi su jin dɔ jere, i nin di mira i la. I ra men naden i jere ye, wo toto yon bolo sa?» ²¹ Mɔɔ men ye nanfulu jininna a jere ye, ka a ban Alla rɔ, wo beto ten de.»

An kana hamin

²² Wo rɔ, Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Nba, n kan de, ai kana hamin ai nin na ai la dunuɔaratee damunun ko rɔ, wala ai la fari banku la feriyabɔ ko rɔ. ²³ Ka a masorɔn nin ka bon damunun fen di. Fari banku ka bon feriyabɔ ri.

²⁴ «Ai ye kɔrɔnduwailu lakɔrɔsi. Alu te sene kela, alu te suman kala. Suman mara diya su su te ie bolo. Kɔni Alla ye woiu balola. Ai munanfan ka bon kɔnɔilu munanfan di paaon Alla jana. ²⁵ A ragbe! Yon ye ai rɔ, men hamin di se do kafala a si ma, hali waati kelen? ²⁶ Ni ai la hamin ti se hali wo ko fitini la, nfenna ai ye haminna ko tɔilu bee la? ²⁷ Ai ye waa rɔ binilu lakɔrɔsi. Bin woiu ye wulila ka feren ka ja. Alu te baara kela, alu te feriyabɔ jininna. Kɔni hali Mansa Sulemani, men kera nanfulu ba tii ri, wo ma duruki si don, men ka kenyani bin feren kelen na. ²⁸ A ragbe! Bin menilu ye wulila bi woiu ri janin ta la sini. Hali wo, Alla ka ie feriyabɔ ferenilu la. A ye di? Alla te ai demen fanan, ka ai feriyabɔ wa? Kɔni ai la lemɔniya ka doo fewu!

²⁹ «Ai kana hamin ka a fɔ ko: «An di nfen damun ka nfen min?» ³⁰ Jamana men mɔɔ ma Alla lon dunuɔa rɔ bi, woiu le ye ko su wo jininna waati bee rɔ. Kɔni ai mako ye fen

menilu la, ai Fa Alla ka woiu bɛɛ lɔn. ³¹ Wo le rɔ, ai ye Alla la mansaya jinin fɔlɔ. Alla ri fen woiu fanan di ai ma.»

Nanfulu banbali

³² Isa ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «N na dekuru jin, ai kana silan. A diyara ai Fa Alla ye ka a la mansaya di ai ma. ³³ Ai ye ai bolofenilu san ka mɔɔ bolokolonilu sɔ wodi wo rɔ. Ai ye nanfulu mara yɔrɔ ladan ai jɛrɛ ye harijeene, nanfulu mara yɔrɔ mɛn tɛ tɔjan. Sa ai ri nanfulu bila ai ye harijeene, nanfulu mɛn tɛ dɛsɛ habadan. Son si ti se yɔrɔ wo sɔrɔnna, jɛnbɛrɛ ni korikori si ti tɔjani kɛ ye, ³⁴ baa i la nanfulu marani yɔrɔ mɛn, i solɔmɛ ye yɔrɔ wo le rɔ.»

Jɔn menilu rabenni

³⁵ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai ye ai jɛrɛ tɛsidi ka ai rabɛn baara kanma. Ai ye ai la fitina lamɛni to waati bɛɛ rɔ. ³⁶ Ai ye kɛ iko jɔn, menilu ye ie la kuntii makɔnɔla bon kɔndɔ. Ni kuntii bɔra kɔjɔ malɔ diya ka na da makonkon, alu ri da laka a ye. ³⁷ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ fewu, baraka ri don ie la ko rɔ. A ragbɛ! Kuntii ri a tɛsidi ka a jɛrɛ rabɛn ka jɔnilu kili. A ri ie bɛɛ lasii ka damunun sii ie kɔrɔ. ³⁸ Wo le rɔ, ni kuntii nara duu tala waati, wala dondon kasi waati, ni a nara ka a tɛrɛn jɔnilu ma sunɔɔ, baraka ri don ie la ko rɔ.

³⁹ «Ai tolo malɔ! Ni bon tii tun ye a kalama ko son nato le a wara a waati mɛn na, a tun di a jɛrɛ rabɛn a jɔ rɔ. ⁴⁰ Wo ja kelen ma, ai fanan ye ai rabɛn. Ka a masɔrɔn Mɔɔ Dɛncɛ ri na waati do rɔ, ai hankili tɛ waati mɛn na.»

Jɔn nuna ni jɔn juu

⁴¹ Piyeri ka Isa mapininka wo rɔ ko: «Maari, i ra sanda jin la andeilu darɔn de ye, wala jama bɛɛ?» ⁴² Maari ka a jabi: «Yon ye jatela jɔn telenni ri, wala jɔn hankiliman? Kuntii ri jɔn wo lasii a wara bɛɛ kun na, ko a ye a janto jɔn tɔilu rɔ, ka solo bɔ ka a di ie ma. ⁴³ Ni kuntii nara ka a tɛrɛn jɔn wo ye baara kan, baraka ri don jɔn na ko rɔ. ⁴⁴ Kuntii ri a bolofenilu bɛɛ karifa jɔn wo la. Tɔja le fewu! ⁴⁵ Kɔni, ni jɔn wo ka imiri ko: «N na kuntii ti nala jona». A ri jɔn tɔilu tɔrɔ ka ie gbasi, cɛ ni muso. A ri damunun kɛ kojuuya ka dɔlɔ min haan ka a jɛrɛ ja laminin. ⁴⁶ Wo ko rɔ, a la kuntii ri na waati do rɔ, jɔn wo hankili tɛ waati mɛn na. A wa na, a ri a la jɔn tɔrɔya kojuuya ka a kɛ ikomin Alla lɔnbali.

⁴⁷ «Jɔn mɛn ka a la kuntii diyana ko lɔn, kɔni a kondɔgbo ma sɔn ka a janto a rɔ, kuntii ri wo gbasi kojuuya ka jahadi la a kan kɔsɛbɛ! ⁴⁸ Jɔn mɛn ma a la kuntii diyana ko lɔn, ni a filira ka baara juu do kɛ, mɛn ye gbasilɔ ko ri, jɔn wo fanan di gbasi. Ale kɔni tɛ gbasi kojuuya. Mɔɔ mɔɔ wa siyaman sɔrɔn, siyaman di jinin wo fɛ. Siyaman wa

karifa fen fen na, siyaman di jinin wo fɛ fanan.»

Hera wala benbaliya?

⁴⁹ Isa ka a fɔ ie ye ko: «N da na ta su kanma duukolo kan. N da gbedenni ba le fo ta wo ye mɛlɛn. ⁵⁰ Kɔni a fɛrɛ tɛ fo n ye n na jakankatayɛ dafa. Yani n ye ban wo kela, n tɛ jususuman sɔrɔn. ⁵¹ A ye di? A ye ai kɔndɔ ko n da na ka hera kɛ duukolo kan wa? Wo kuma tɛ! N nani benbaliya bilala mɔɔilu tɛma. ⁵² Ka damira bi ma, ni mɔɔ loolu kɛra denbaya kelen dɔ, mɔɔ sawa ri kɛ mɔɔ fila kanma, wala mɔɔ fila ri kɛ mɔɔ sawa kanma. ⁵³ Cɛ dɛncɛ ri bila a la, cɛ fanan di bila a dɛncɛ la. Muso denmuso ri bila a la, muso fanan di bila a denmuso la. Muso a dɛncɛ muso ri bila a la, muso fanan di bila a dɛncɛ muso la.»

Bi mɔɔilu ka kan ka waati jin lakɔrɔsi

⁵⁴ Isa ka a fɔ jama ye ko: «Ni ai ka banda finni yen tele bɛ rɔ, ai ye a fɔla ko sancɔ nato le. Sanji di na iko ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁵ Ni ai ka a yen fɔjɔ ye bɔla tele kankan bolo maran fan fɛ ai ye a fɔla ko: «Tara ri bɔ.» Tara ri bɔ ikomin ai ka a fɔ ja mɛn ma. ⁵⁶ Tɔɔmasere menilu ye kela sankolo ni duukolo kan, ai kusan woiu faranfasila. Kɔni Alla ye ko menilu kela bi mɔɔilu tɛma, nfenna ai ma kusan woiu fanan faranfasila? Ai filankafuulu! ⁵⁷ Nfenna ai tɛ a fɛ ka ko telennilu jate mira ai jɛrɛ ma ka woiu kɛ?

⁵⁸ «A ragbɛ! Ko wa kɛ i ni mɔɔ do tɛma, ni wo ye a fɛ ka i lana kiti diya, yani ai ye se ye, i ye fɛrɛ bɛɛ kɛ ka a madiya sani ai ye se kititɛɛ diya. Ni wo tɛ, kititɛɛ la ri i don tasidilu bolo. Polisi ri i bila kaso la. ⁵⁹ Ni i donda kaso la, i ti bɔ fewu fo i wa ban wodi wo bɛɛ sarala. Tɔja le fewu!»

13

Mɔɔilu ye ikɔseyi Alla ma

¹ Nba, waati wo rɔ, mɔɔilu tɛrɛ ye nala Isa ma ka a fɔ a ye ko mɛn kɛni Kalilekailu la Pilate bolo. A ka Kalilekailu jeli ni saraka sobo jeli basan iɔnɔn na. ² Isa ka ie jabi: «A ye di? Ai hankili rɔ, Kalileka menilu faani ten, woiu tun da kojuu le kɛ ka tamin Kalileka tɔ bɛɛ kan wa? Alu faara wo sababu la wa? ³ Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai fanan di halaki. ⁴ Waati taminni, Silowe sankaso jan bera mɔɔ tan ni seyin kan ka woiu faa Jerusalemu so kɔndɔ. Wo tɛ ai miri rɔ, mɔɔ tan ni seyin wo, woiu la kɛwalilu tun ka juu ka tamin Jerusalemukailu tɔ bɛɛ ta kan wa? ⁵ Ɛɛn, dɛ! Wo kuma tɛ! Kɔni ni ai ma tubi, ai bɛɛ fanan di halaki.»

Jiri denbali

⁶ A ka misali di ie ma sanda rɔ, ko: «Toro ju kelen tɛrɛ ye cɛ do bolo a la sɛnɛ rɔ. Lon do

rɔ, a wara toro den jinin. A ma foyi sɔrɔn a la. ⁷ A ka a fɔ a la baarden ye ko: «N da san sawa ke, n ye toro den jininna n na toro ju la. Haan bi, n ma foyi sɔrɔn a la munun. Wo rɔ, i ye a tɛɛ, ka a bɔ ye. Tɔnɔ tɛ a la. A kana to ten ka n na duu tɔjan.» ⁸ Baarden ka a madiya ko: «Faama, i ye a to ten san kelen jin na munun. N di duu sen a kɔrɔ ka nɔɔ ke a fɛ. ⁹ Sando ni a ka den ke, ale le wo ri. Kɔni ni a ma den ke, i ri a tɛɛ ka a bɔ ye.»

Isa ka muso do lakendeya Nɔɔnɔn lon

¹⁰ Lon do rɔ, Isa tɛɛ ye mɔɔilu karanna Alla la salibon do la. Nɔɔnɔn lon de tɛɛ. ¹¹ Muso jankarɔto do tɛɛ ye, jinailu ra dan ba bila men kɔ kan. A ra san tan ni seyin bɔ, a ma se a kɔ lawulila. ¹² Isa ka muso wo yen ka a kili. A ka a fɔ a ye ko: «N badenma muso, i ra hɔrɔya i la jankarɔ rɔ ka bɔ a rɔ fewu.» ¹³ A ka a bolo la muso kan. Muso kɛndeyara ikɔrɔ ye ka a kɔlatelen, ka ban ka Alla tando.

¹⁴ Kɔni salibon kuntii ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka diminya. A monɛra Isa ma ka a masɔrɔn a ka lakendeyali kɛ Nɔɔnɔn lon. Kuntii wulira ka a fɔ jama ye ko: «Tele wɔrɔ ye an bolo ka baara kɛ. Ai ye na kɛndeya jinin tele wɔrɔ wo kɔrɔ. Ai kana na Nɔɔnɔn lon fewu!» ¹⁵ Maari ka salibon kuntii jabi: «Ai ye fi-lankafuili le ri. I ja lɔ! Ni nisi wala fali kɛra ai bolo, ai tɛ wa ie furen ka ie mayeleman ka ie lamin Nɔɔnɔn lon wa?» ¹⁶ Ni ai ye wo kɛla, a ye di? Muso jin ye Iburahima bɔnsɔn de ri. Setana ra a sidi jankarɔ la kɛbi san tan ni seyin. N ma kan ka wo furen ka a lakendeya Nɔɔnɔn lon wa?» ¹⁷ Wo jabili ka Isa juuili bɛɛ maloya. Kɔni jama bɛɛ sewara Isa la kɔseɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye kabannako bailu kɛla.

Alla la mansaya ye lala nfen ma?

¹⁸ Wo rɔ Isa ka jininkali kɛ ko: «Alla la mansaya ni nfen mununni? N di se a ni nfen lala a jɔɔn ma?» ¹⁹ Alla la mansaya ye iko sebeni fira kise. Cɛ do ka wo ta ka wa a lan a la nako rɔ. Kise wo fɛɛnda, ka bonya ka kɛ jiri ju ri. Kɔnɔilu ka ie jaan la jiri wo bolonilu la.»

²⁰ Isa ka jininkali kɛ ko: «N ye Alla la mansaya lala nfen ma iko tuun?» ²¹ A ye iko lɛben. Ni muso ka wo ta ka dooni kɛ farenɛ muu siyaman dɔ, a ri farenɛ muu bɛɛ funu.»

Kisi sila ye iko lu kɔndɔ danin

²² Wo kɔ, Isa watɔla Jerusalem, a tɛɛ ye mɔɔilu karanna sila la so bailu ni so misɛnnilu la.

²³ Do ka Isa majininka ko: «Maari, mɔɔ gbɛnsɛni ri kisi wa?» Isa ka ie jabi: ²⁴ «Ai ye iraja ka don da doomanin na. Ka a masɔrɔn n di a fɔ ai jana, mɔɔ siyaman di don diya jinin ka kaja. ²⁵ Maari, men ye bontii ri, ni a wulira ka bon da latuun, ai ri to kɛnɛ ma. Ai ri da makonkon ka a fɔ ko: «Maari, i ye da laka an ye.» Bontii ri jabili kɛ ko: «N ma a lon

i bɔni yɔrɔ men dɔ.» ²⁶ Ai ri a fɔ ko: «Maari, an bɛɛ ka damunun kɛ ka an min yɔrɔ kelen. I ka an karan an na soilu la.» ²⁷ Maari ri a fɔ ai ye ko: «Ai kɔjuukɛlailu, n ma ai lon, n ma ai bɔ diya lon. Ai ye bɔ yan!»

²⁸ «Wo lon, ai wa Iburahima ni Isiyaka ni Yakuba ni nabijumailu bɛɛ yen Alla la mansaya rɔ, ka a tɛɛn ai lafilini kɔkan. Ai ri kasi ka mɔnɛ fɔ ka ai jin makin. ²⁹ Mɔɔilu ri bɔ dunɔna fan bɛɛ rɔ ka na isii Alla la mansaya rɔ ka damunun kɛ. ³⁰ Nba, doilu ye kɔmamɔɔilu ri bi, menilu ri kɛ jɛmɔɔilu ri sini. Doilu fanan ye jɛmɔɔilu ri bi, menilu ri kɛ kɔmamɔɔilu ri sini.»

Isa ni Jerusalemukailu

³¹ Wo waati kelen, Farisi doilu nara Isa lali ko: «I ye yan bila ka wa yɔrɔ gbɛɛ rɔ, baa Mansa Herodi ye i faa ko rɔ.» ³² Isa ka ie jabi: «Ai ye wa a fɔ sɔyani wo ye, Herodi kɔnin, ko n ye jina gbɛnna ka bɔ mɔɔilu fɛ, ka jankarɔtoilu lakendeya. Bi ni sini, n ye wo baara kan. A tele sawana, n na baara ri dafa. ³³ A fɛɛ tɛ fɔ n ye n daja ka n taama bi, a ni sini a ni sini kɛndɛ, baa nabijuma kana faa yɔrɔ si fɔ Jerusalem.»

³⁴ Isa ka a kan nabo ka fɔ ko: «Jerusalem, Jerusalem. Ai ye nabijumailu faala a ni menilu yon ai kawandi la, ai ye woilu bon kaba la ka ie faa. Sɔna siyaman, n tɛɛ ye a fɛ ka ai laɛn iko sise ba ri a denilu laɛn ja men ka ie dokon a kɔrɔ. Kɔni ai ma sɔn wo ma. ³⁵ Wo rɔ, ai la bon naflinin de tɛɛ. Ai ja tɛ la n kan butun, fɔ ai wa a fɔ lon men ko: «Kunnadiya wo men nani Maari Alla tɔɔ rɔ.»»

14

Isa ka jankarɔto do lakendeya Nɔɔnɔn lon

¹ Nɔɔnɔn lon do rɔ, Isa wara damunun diya Farisilu la jɛmɔɔ do wara. Menilu sini tɛɛ damunun na ye, woilu bɛɛ tɛɛ ye a lakɔrɔsila kɔjuuya. ² Jankarɔto do tɛɛ ye Isa jana jama tema ye. Jankarɔ tun da a fari yɔrɔ doilu mafunufunu. ³ Isa ka sariya karanmɔɔ ni Farisilu majininka ko: «A ye di? Ka mɔɔ lakendeya Nɔɔnɔn lon, wo bɛnni an na sariya ma, wala wo bɛnni tɛ?» ⁴ Alu ka imakun. Wo rɔ, Isa ka a bolo la jankarɔto kan ka a lakendeya, ka ban ka sila di a ma. ⁵ A bɔ men kɛni, Isa ka ie majininka ko: «Ni ai la den, wala ai la nisi bera kolɔn kɔndɔ, yon ye ai tema yan, men di iban wo layɛla Nɔɔnɔn lon? Ai ri a labɔ jona, wo tɛ?» ⁶ Alu ma se Isa jabila.

Jɛmɔɔ sii diya jininmailu

⁷ Ka Isa to damunun diya ye, a ka mɔɔilu lakɔrɔsi, menilu kilini damunun kanma. Alu nani jɛmɔɔ sii diya tala ie jɛɛ ye. Wo rɔ, a ka sanda do la ie ye. A kan ko: ⁸ «I wa kili ka wa kɔɔn malɔ diya rɔ, i kana wa isii jɛmɔɔ sii diya rɔ, baa wo ri a tɛɛn tumado

ƚɛmɔɔ do kilini ye, mɛn ka bon i ri. ⁹ Ni wo nara ka i siini tɛrɛn ƚɛmɔɔ sii diya, i maloyato le. Mɛn ka ai fila bɛɛ kili, wo ri na ka a fɔ i ye ko: «Ɔwuli ka sii diya wo di mɔɔba ma.» I ri wuli maloya rɔ ka kɔmamɔɔ sii diya ƚinin jama kɔfɛ.

¹⁰ «Nba, i wa kili kɔɔɔ malɔ diya rɔ, i ye wa isii kɔmamɔɔ sii diya rɔ. Wo wa kɛ, mɛn ka ai bɛɛ kili, wo ri lakɔɔsili kɛ ka a fɔ ko i ma kan ka isii ten. A ri sii diya gbɛɛ ƚinin i ye, mɛn ka ƚi fɔlɔman di. A ri a fɔ i ye ko: «N teri, i ye na isii ƚɛmɔɔ sii diya rɔ.» I ri bonya ba sɔrɔn mɔɔsilu bɛɛ ƚana. ¹¹ A ragbɛ! Mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ bonya, Alla ri wo majii. Kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛɛ fanmajii, Alla ri wo bonya.»

¹² Isa ka kuma do fɔ cɛ ye fanan, a kilini mɛn bolo. A kan ko: «I wa kɛ mɔɔsilu kilila damunun kanma, i kana dan i terilu ni i badenmailu ma, a ni i siijɔɔn nanfulutuilu, baa lon do rɔ, woilu fanan di a ƚɔɔn kɛ i ye, ka i sara wo rɔ. ¹³ Ni i ka mɔɔsilu kili sali damunun kanma, i ye fantanilu ni lanjiiritɔilu a ni ƚa fuyenilu kili dumunun diya. ¹⁴ I ri barayi sɔrɔn wo rɔ, ka a masɔrɔn woilu ti se ka i la kɔɔɔma julɔ sara. Alla wa tɛlenbailu suu lawuli, a ri wo baaraji di i ma.»

Menilu kilini damunun ko ma

¹⁵ Isa damunun ƚɔɔn do ka a tolo malɔ wo bɛɛ la, ka a fɔ a ye ko: «Mɛn di damunun kɛ Alla la mansaya rɔ, a ri a kunnadiya sɔrɔn a la ko rɔ kɔsɛɛ.» ¹⁶ Isa ka jabili kɛ sanda do rɔ. A ko: «Lon do rɔ, cɛ do tɛɛ ye a fɛ ka damunun ba rabɛn ka mɔɔ siyaman kili. ¹⁷ Damunun waati sera tuma mɛn na, a ka a la ƚɔncɛ lɔ mɔɔsilu kili la, ko alu ye na damunun kɛ. ¹⁸ Kɔni, alu bɛɛ ka bɔɔɔa ƚinin a bolo. A wara mɔɔ fɔlɔ mɛn kili, wo ka a fɔ ko: «N da duu do san. A fɛɛ tɛ fo n ye wa a mafɛnɛ. I sabari ka yafa a ma. N ti se wala.» ¹⁹ Mɔɔ filana kan ko: «N da sɛnɛkɛ nɔsi tan san. N watɔ woilu mafɛnɛla. I sabari ka yafa n ma.» ²⁰ Mɔɔ sawana fanan kan ko: «N ban san de muso furula. Wo le kɔsɔn, n ti se wala.» ²¹ Ɔncɛ wara wo ƚafɔ a la kuntii ye. A la kuntii duunyara kɔsɛɛ, ka a fɔ ƚɔncɛ ye ko: «Ibɔri ka wa se so kɔndɔ fan bɛɛ, tirɔtilu ni sila misenilu la. I wa fantan menilu yen, i ye ie kili, a ni lanjiiritɔilu. I ye ie bɛɛ ta ka na ie ri yan.» ²² Ɔncɛ ka a fɔ a la kuntii ye ko: «I ka mɛn fɔ, n da ban wo kɛla. Kɔni haan bi, i la bon ma fa munun.» ²³ Kuntii ka a fɔ a ye ko: «I ye bɔ so kɔndɔ ka wa kɔkan. I wa mɔɔ mɔɔ tɛrɛn silailu la ye, i ye ie kili. I ye fɛɛ bɛɛ kɛ kɔsa alu ri na n na bon nafa a ƚa ma. ²⁴ A ragbɛ! N ka so kɔndɔ mɔɔ menilu fɔlɔman kili, menilu ka iban nde rɔ, alu tɛ foyi si sɔrɔn n na balo rɔ.»

Ka Sankɔ Jate

²⁵ Lon do rɔ, jama ba bilani tɛɛ ye Isa kɔfɛ. A ka iyeleman ka a fɔ ie ye ko: ²⁶ «Ni mɔɔ mɛn ye a fɛ ka bila n kɔfɛ, a ma sɔn n na ko ye diya

a ye ka tamin a fa la, ka tamin a na fanan na, ka tamin a muso la, ka tamin a denilu fanan na, ka tamin a doonilu ni a kɔrɔilu la, hali ka a tamin a jɛɛ nin na, wo ti se ka kɛ n na karanden jɛɛ jɛɛ ri. ²⁷ Mɛn ma sɔn a gbɔngbɔnjiri ta, ka bila n kɔfɛ, wo ti se kɛla n na karanden di.

²⁸ «A ye di? Yon de ye ai tɛma yan, ni a ye a fɛ ka sankaso lɔ, a tɛ isii fɔlɔ ka jate mira kɛ? Kɔsa a ri a lon ni a ri se ka a lɔ ka a laban. ²⁹ Ni a ma wo kɛ fɔlɔ, a ri sankaso ju sii, ka ban ka kɔɔɔ a lɔla ka a to ye. Wo wa kɛ, mɔɔsilu ri a mayɛɛ wo rɔ. ³⁰ Alu ri a fɔ ko: «Han, cɛ wo! A kan ko a ri sankaso lɔ, kɔni a ra kɔɔa fewu!»

³¹ «A ye di? Mansa ƚuman di sɔn ka bɔ mansa gbɛɛ kɛɛ kanma, ni a ma isii fɔlɔ ka jate mira kɛ. Kɔsa a ri a lon ni a la sofaden mɔɔ waa tan di se wo la sofaden mɔɔ waa muwan na. ³² Ni a ka a yen ko a ti se wo la, yani mansa wo ye sudunya a ma, a ri keladenilu lawa kɛɛ ban kanma. ³³ A ragbɛ! Ni i ma iban i jɛɛ rɔ, ka fen bɛɛ to ye, i ti se kɛla n na karanden di.

³⁴ «I ka a lon, kɔɔ ye fen ƚuma ri. Kɔni ni a diya bɔra a la, a ti se ladiyala iko. ³⁵ Ni a diya bɔra a la, a ti se ka duu diya sɛnɛ rɔ, a ti se foyi ƚala sununkun na fanan. A ri lafilɔ. Nba, mɛn tolo ye mɛnni kɛla wo ye a tolo malɔ misali ƚin na.»

15

Saa tununni le

¹ Nɔsɔnkɔmirailu ni kojuukɛla gbɛɛɛilu tɛɛ ye nala ka ie tolo malɔ Isa la. ² Farisilu ni sariya karanmɔɔilu ka wo yen ka a fɔ ie da kɔrɔ Isa ma ko: «A ragbɛ! Cɛ wo ye kojuukɛlailu ramirala, fɔ ka damunun kɛ kɛ kɛɛɛn dɔ.» ³ Wo rɔ, Isa ka sanda la ie ye ko: ⁴ «Ni saa kɛmɛ kɛra mɔɔ kɛɛn bolo ai rɔ yan, saa kɛɛn wa tunun, yon tɛ sɔn ka saa bɔkɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ to waa rɔ, ka wa saa tununni kɛɛn pe ƚinin diya haan ka a yen? ⁵ A wa saa tununni wo yen, a ri sewa. A ri a ta ka a la a kan ma ka na a ri. ⁶ A wa se a la lu ma, a ri a fɔ a terilu ni a siijɔɔnɔilu ye ko: «An ye sewa. N na saa tununni tɛɛ, kɔni n da a ƚinin ka a yen.»

⁷ «A ragbɛ! Wo ƚa kɛɛn ma, kojuukɛla kɛɛn pe wa tubi, wo ye sewa ko ba le ri Alla wara. Wo sewa ka bon paaon, ka tamin tɛlenba mɔɔ bɔkɔnɔndɔ ni kɔnɔndɔ ta kan, menilu mako tɛ tubi ko ma.»

Muso la wodigbɛ tununni le

⁸ Isa ko: «Ni wodigbɛ tan kɛra muso do bolo, kɛɛn wa tunun a ma bon kɔndɔ, a ri nfen kɛ? A tɛ wuli wa, ka fitina lamɛn ka bon kɔndɔ firan, ka wodi wo ƚinin a ƚa jɛɛ jɛɛ ma wa, haan ka a yen? ⁹ Ni a ka a yen, a ri a terilu kili, a ni a siijɔɔnɔilu, ka a fɔ ie ye ko: «An ye sewa. N da n na wodigbɛ yen,

men tununni tere n ma.»¹⁰ Isa ko: «A ragbe! Wo ja kelen ma, kojuukela kelen pe wa tubi, Alla la melekailu ri sewa.»

Den kanberen fila

¹¹ Isa fanan ko: «Dence fila tere ye ce do bolo. ¹² Lon do ro, den doomanni ka a fo a fa ye ko: «N fa, i ye i la nanfulu bee rafara, ka n ta fan di n ma sisen.» Ce wo ka a la nanfulu rafara a den fila tema, ka a dence doomanni ta fan di a ma. ¹³ Wo ce tun ma men bake, den wo ka a bolofen bee ta ka wa taama ro jamana jan do ro. A se men keni ye, a ma foyi ke fo manamanaya. A tora wo la haan ka a bolofen bee tjan.

¹⁴ «Nba, kofe, konko fitina donda jamana wo ro, ka a teren kanberen a wodi ra ban fewu. A la damunun desera. Wo gbeleyara a ma kosebe. ¹⁵ Wo ro, a ka baara jinin ye mao do fe. Wo ka a ta ka a lawa waa ro a la koseilu gbengben diya. ¹⁶ Ka a to waa ro ye, konko gbara a la kojuuya, haan ka koseilu la damunun fen soso fara damun loo bila a la. Hali wo, mao si ma a so damunun do.

¹⁷ «Kofe sa, a ka imiri ka hankili soron. A kan ko: «Baarden siyaman ye n fa bolo. Woilu bee ye damunun soronna tuma bee, haan ka fa ka a to to. Koni nde faato le konko bolo yan.» ¹⁸ A kan ko: «Nba, n di n wuli ka wa n fa wara. N wa se ye, n di a fo a ye ko: «N fa, n da julumun soron Alla la, ka hake soron i fanan na. ¹⁹ I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma. I ye n ta ka n ke i la baarden di.» ²⁰ Wo ro, a wulira ka wa a fa wara.

«Ka a to yoro jan, a fa ka a natola yen ka kininkinin a ma. A ka ibori ka wa a den naben, ka iton a den kan ka a sunbu. ²¹ A den ka a fo a ye ko: «N fa, n da julumun soron Alla la, ka hake soron ile fanan na. I kana n jate i den di butun. Wo ka bon nde ma.» ²² Koni a fa ka a fo a la jonilu ye ko: «Ai ye ibori ka na duruki ba juma ri, ka a bila a kan na, ka ban ka bolola koyina don a bolo la, ka sanbara don a sen do. ²³ Ai ye nisi den juma juma ta ka a kan nate. An ye damunun ke ka sewa, ²⁴ ka a masoron n den tun da sa, koni a ra kunun. A tun da tunun, koni bi a ra yen.» Alu bee sewara a ja jere jere ma.

²⁵ «Wo ka a teren, den koromamao ye sene ro. A bo men keni ye, a sudunyara a fa wara ka donkili la kan men, a ni foli kan. ²⁶ A ka jon do kili ka a mapininka ko: «Nfen keni yan bi?» ²⁷ Wo ka a fo a ye ko: «I dooce ra na! I fa ra sewa ka nisi den juma juma faa a ye, ko a den kende ra na.» ²⁸ Den koromamao monera kojuuya, fo ka iban donna lu ma. Wo ro, a fa bora lu ma ka wa a madiya. ²⁹ Koni a ka a fa jabi: «A ragbe! A ra san siyaman bo, n ye baarala i ye. N da i kumakan bonya tuma bee. Koni haan bi, i ma hali baadenni kelen di n ma, kosa n di n terilu kili ka tolon ke ka

sobo damunun. ³⁰ Bari sisen, tuma men na i den da na, men wani tere yoro jan ka i la nanfulu tjan manamanaya ro, i ra son ka nisi den juma juma faa wo ye.» ³¹ A fa ka a fo a ye ko: «N den, an fila ye yan tuma bee. Fen fen ye n bolo, wo bee ye i ta le ri fanan. ³² Koni an ka kan ka sewa ka jaalen bi. I dooce tun da sa, koni a ra kunun. A tun da tunun, koni bi a ra yen.»»

16

Nanfulu kunnasiila telenbali

¹ Lon do ro, Isa ka a fo a la karandenilu ye ko: «Nanfulutii do tere ye, men ka a lamen ko a la nanfulu kunnasiila tere ye a la nanfulu tjananna. ² A ka a kili ka a fo a ye ko: «A fora n jana ko i ye n na nanfulu tjananna. Wo ye di? I ra fen fen ke n na nanfulu la, i ye na wo bee dante n jana. I ti nala kela n na nanfulu kunnasiila ri butun!» ³ Nanfulu kunnasiila ka a fo a jere kondoko ko: «N ye nfen ke sa? N na kuntii keto n gbenna ka n bila baarabaliya ro. Fanka te n na ka sene ke. N di maloya soron ni n ka tarali damira. ⁴ Nba, n da sila yen sisen, n ka kan ka tamin men fe. Kosa, n na kuntii wa n gben, maoilu ri hina n na ka n damira ie wara.»

⁵ «Wo ro, a wulira ka maoilu kili, a la kuntii la julu tere ye menilu la. A ka ie kelen kelenna bee kili. Alu se men keni ye, a ka a mao folo mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» ⁶ Wo ka a jabi: «Olibiye tulu palan ja keme seyin.» A ka a fo a ye ko: «I sii jona ka i la julu sebe yeleman. I ye palan ja keme naanin sebe wo no ro.» ⁷ A ka dogbere mapininka ko: «Julu men ye i la, wo benni yeli ma?» Wo ka a jabi: «Bile kise boro keme loolu.» A ka a fo a ye ko: «I ye i la julu sebe yeleman ka ke boro keme naanin di.»

⁸ «Nanfulutii ka a la nanfulu kunnasiila telenbali tando, ko a kiwoyani. A mafene! Alla lonbalilu kiwoyani. Alu ka jnon mira ja lon fasayi! Alu kiwoyani Alla lonnailu ri. ⁹ N di ai lali. Ni dunuja nanfulu kera ai bolo, ai ye a ke maoilu demenni fen di. Kosa, ai la nanfulu wa ban, ai ri ramira Alla wara, yoro men te ban habadan.

¹⁰ «Ni mao men ye a telenna ka fen fitini lamara wo tii ri se a telenna ka fen kunba ba lamara fanan. Koni ni mao men ma se a telenna ka fen fitini lamara, wo ti se a telenna ka fen siyaman lamara fanan. ¹¹ Dunuja nanfulu, ni ai ma isebodon wo mirala, yon di nanfulu bere bere karifa ai la? ¹² Ni ai ma telen mao la nanfulu lamarala, yon di nanfulu di ai ma ka ke ai jere ta ri? ¹³ Jonce ti se ka baara ke kuntii fila ye waati kelen. Ni kuntii kera fila ri jonce ri do kanin ka tamin do kan. A ri do kumakan bonya ka tamin do ta la. Wo ro, ai ti se ai jii lala Alla ni nanfulu ro.»

¹⁴ Farisilu ka kuma wo men ka Isa mayele, ka a masorɔn nanfulu ko duman ie ye kojuuya. ¹⁵ Isa ka ie jabi: «Ka ai jere ke mɔɔilu jana iko telenbailu, wo duman ai ye. Kɔni men ye ai jusu rɔ, Alla ka wo beɛ lon. Adamadenilu ye men jatela, wo gboman kojuuya Alla ye.

Alla la sariya te ban

¹⁶ «Ka a teren Yaya ma kawandili ke waati men na folo, mɔɔilu tere ye Alla la sariya lataamala, a ni nabijumailu la kuma. Kɛbi Yaya nara ka kawandili ke, Alla la mansaya kibaro juma ye lasela mɔɔilu ma. Beɛ ye irajala ka don wo mansaya rɔ.

¹⁷ «Sankolo ni duukolo ban duman ka tamin Alla la sariya kelen pe ban na, hali sariyatombeli kelen.

¹⁸ «Mɔɔ mɔɔ wa a la muso furusa ka dogbere furu, wo ra kaninke. Mɔɔ mɔɔ wa muso furusanin ta, wo fanan da kaninke.

Nanfulutii ni Lasari

¹⁹ «Nanfulutii do tere ye. Faanin dagbelen bilani tere a kan na tuma beɛ. Lon lon, a tere ye damunun duman kela ka fa. ²⁰ Kɔni a la bonda lafantan do tere lani ye men to ko Lasari, kudukudu ni da ye a fari fan beɛ ma. ²¹ A tere ye a fe ka nanfulutii la daato damun, fen men ye burunna tabali koro. Wuluilu tere ye nala ka a lani teren bon da la ka a dailu maanen.

²² «Lon do rɔ, fantan ce wo sara. Melekailu ka a ta ka wa a ri harijeene, Iburahima dafɛ. Kɔfe, nanfulutii fanan sara. Mɔɔilu ka a suu don. ²³ Ka nanfulutii jakankatani to lakira, a ka a ja lo ka Iburahima yen yoro jan. Lasari siini tere Iburahima dafɛ. ²⁴ Nanfulutii ka a kan nabo Iburahima ma ko: «N fa Iburahima. I ye hina n na ka n demen. I ye Lasari lo a bolo koyini sula ji rɔ, ka na a maa n nen na. N jakankatani ta rɔ yan kojuuya.» ²⁵ Kɔni Iburahima ka a jabi: «N dence, i ye imiri kunun ma. Kunun, i dafanin tere a ja jere jere ma, ka a teren Lasari tɔroni tere kojuuya. Bi, a sewani yan, ka a teren i jakankatani. ²⁶ Ka la wo kan, denka dun ba ye an ni ile tema, sa mɔɔ si kana bo yan ka wa ye, wala ka bo ye ka na yan.» ²⁷ Wo rɔ nanfulutii ka a jabi: «N fa Iburahima, n ye i madiyala. I ye Lasari lawa duukolo kan n fa wara. ²⁸ N badenma mɔɔ loolu ye ye. I ye dije Lasari ye wa ie lali. Kosa alu kana na jakankata diya yan.» ²⁹ Kɔni Iburahima ka nanfulutii jabi: «Nabi Musa la sariya ni nabijuma tailu la kawandili ye ye. Alu ye wo mira.» ³⁰ Nanfulutii ka a sɔsɔ ko: «N fa Iburahima, wo te a ja. Kɔni ni mɔɔ kelen wulira ka bo suuilu tema ka wa ie ma, alu ri tubi.» ³¹ Iburahima ka a fo a ye ko: «Nabi Musa la sariya ni nabijumailu la kawandili kan ye ye. Ni alu ma son ka wo bonya, alu ti

son kawandili kan si ma. Hali ni mɔɔ kelen wulira ka bo saya rɔ ka wa ie kawandi, alu ti son a rɔ fewu.»

17

Makotoli ni lemeniya

¹ Isa ka a fo a la karandenilu ye, lon do rɔ, ko: «Sika te a rɔ, lafli koilu ri na ka mɔɔilu lo kojuu kela. Kɔni mɔɔ men wa lafli koilu lana mɔɔilu ma, gbalo ye wo ye. ² Hali ni alu tun ka kabakurun ba sidi wo ti kan na ka a lafli kooji rɔ, wo tun di fisaya wo rɔ, sa ni a ye ke sababu ri ka den kelen nafili. ³ Ai ye ai jere lakorosi. Ni i badenma do ka hake ta, i ye a kili ka a lali. Ni a nimisara, i ye a makoto. ⁴ I badenma wa hake ta i la haan siya worɔnwula tele kelen koro, ni a nara wo kelen kelenna beɛ rɔ ka a fo ko a ra nimisa, i ye a makoto.»

⁵ Keladenbailu ka a fo Isa ye ko: «Maari, i ye do la an na lemeniya kan.» ⁶ Maari ka ie jabi: «Hali ni ai la lemeniya dooyara ka ke iko sebeni fira kise kelen, wo lemeniya jate baraka rɔ ai ri se a folo jiri luluma ba ye ko: «I ye bo yan ka wa turu fo kooji rɔ.» Jiri wo ri i gbiliya.»

Jonlu ka kan ka men ke

⁷ Isa ka a fo ie ye ko: «A ye di? Ni i la jon do bora sene ke diya, wala kolofen gben diya, ka na lu ma, yon ye ai tema, men di son ka a fo a ye ko «i ye na isii jona ka damunun ke folo?» ⁸ Wo kuma ke! I ri a jamari ko «i ye ikaliya ka tibili ke, ka i jere raben, ka na damunun sii n koro. N di damunun ke ka fa ka ji min. Wo ko, i ri damunun ke ka ji min.» ⁹ Ni jon ka a la baara ke, a la kuntii ri baraka bila a ye wo rɔ wa? Wo kuma te! ¹⁰ A ye wo ja kelen de ma ai fanan fan fe. Baara men foni ai ye, fo wo ye ke. Bonya ko te a rɔ. Ni ai banda baara wo beɛ la, ai ye a fo ko: «An tara men kanma, an da wo dorɔn de ke. Bonya te an ye.»

Kunato tan

¹¹ Isa tere ye sila kan ka wa Jerusalemu. A taminto tere ye Samari mara ni Kalile mara tema. ¹² A dontla so do kondo, kunato tan nara a laben. Alu lɔni tora yoro jan, ¹³ ka ie kan nabo Isa ma ko: «Isa, an na faama, i ye kininkinin an na ka an demen.» ¹⁴ Isa ka ie yen tuma men, a ka a fo ko: «Ai ye wa ai jere yiraka sarakalaselailu la.» Wo bolo ma, alu bora ye ka wa. Alu watola, alu beɛ kendeyara. ¹⁵ Kelen ka a yen ko a ra kendeya. Ka a to Alla tandola kan ba la, a ka ikoseyi ka na Isa ma. ¹⁶ A ka a jakoro ben duu ma Isa sen koro ka baraka bila a ye. Samarika le tere. ¹⁷ Isa ka a mapininka ko: «Mɔɔ tan ma kendeya wa? A to konando ye mi? ¹⁸ Mɔɔ si ma seyi ka na Alla tando fo ce kelen pe jin wa, men ye siya gberɛ mɔɔ ri?» ¹⁹ Isa ka a fo a ye ko: «Iwuli! Wa, i ra kendeya i la lemeniya sababu la!»

Alla la mansaya tɔomasereilu

²⁰ Farisi doilu ka Isa mapininka, lon do rɔ, ko: «Alla la mansaya ri na waati juman?» Isa ka ie jabi: «Alla la mansaya ti nala yenna ja la. ²¹ A ti nala a fɔla ko: «Alla la mansaya ye yan» wala «a ye ye». Kɔni Alla la mansaya ye ai tema.»

²² A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «A loo ri kɛ ai la, lon do rɔ, ka Mɔɔ Dence tele kelen yen, kɔni ai ti se ka wo yen. ²³ Mɔɔilu ri a fɔ ai ye ko: «A fɛle, a ye ye» wala «a ye yan». Kɔni ai kana ibori wo kɔ. ²⁴ I ja lɔ! Sanmelenin ye bola sankolo fan kelen na ka wa fan do fɛ ja ma, Mɔɔ Dence wa kɛ nala lon mɛn, a natɔla ri kɛ wo ja kelen ma. ²⁵ Kɔni yani wo ye dafa, a fɛrɛ tɛ fo bi mɔɔilu ye a tɔrɔ kojuuya fɔla ka iban a rɔ.»

²⁶ «Yani Mɔɔ Dence ye na iko tuunni, ko menilu kera Nuhan tele rɔ, woilu jɔɔn di kɛ. ²⁷ Nuhan tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ni muso furula, a ni ka ie denmusoilu furu. A tɛrɛ ye wo ja fo Nuhan donda kulunba kɔndɔ. Wo lon kelen sanci ba ka nali damira. Sanci wo ma tɛɛ, fo ka a to gbiliyala a ja jɛrɛ jɛrɛ ma ka dunuya yɔrɔ bɛɛ latunun ka mɔɔilu bɛɛ halaki.

²⁸ «Mɛn kera Luti tele rɔ, wo jɔɔn fanan di kɛ. Luti tele rɔ, mɔɔilu tora damunun ni minnin na, ka to sanni kɛla, ka to sɛnɛ kɛ ni bon lɔla. ²⁹ A tɛrɛ ye wo ja haan Luti bɔra Sɔdɔmu so kɔndɔ lon mɛn. Wo lon kelen, ta ni tinbiriki bɔra sankolo rɔ ka jii Sɔdɔmu so kɔndɔ iko sanci. Wo ka Sɔdɔmu mɔɔilu bɛɛ halaki.

³⁰ «A ri kɛ wo ja ma Mɔɔ Dence bɔtɔ gbɛ ma lon mɛn. ³¹ Ni wo lon sera ka a tɛrɛn do ra yɛlɛ bon bilikun sanfɛ ka a bolofenilu to bon kɔndɔ, wo ma kan ka jii a bolofenilu ta kanma bon kɔndɔ. Ni wo lon sera ka do tɛrɛn sɛnɛ rɔ, wo ma kan ka ikɔseyi a bolofenilu ta diya so kɔndɔ. ³² Ko mɛn kera Luti muso la, ai ye ai hankili to wo rɔ. ³³ Mɔɔ mɛn ye dunɔɔrɔtɛɛ daha dɔrɔn de jininna bi, wo ri bɔnɔ sini. A tɛ jɛnemaya banbali sɔrɔn sini. Kɔni mɛn wa sɔn ka bɔnɔ dunɔɔrɔtɛɛ daha rɔ bi, sini wo ri kisi ka jɛnemaya banbali sɔrɔn.

³⁴ «N ye fɔla ai la ko su wo rɔ mɔɔ fila ri sunɔɔ lafen kelen kan; mɔɔ kelen di ta ka kelen to ye. ³⁵⁻³⁶ Muso fila ri suman kise bundɛ iɔɔn fɛ, muso kelen di ta ka muso kelen to ye.» *

³⁷ Karandenilu ka Isa mapininka ko: «Maari wo ri kɛ mi?» Isa ka ie jabi sanda rɔ ko: «Suu wa kɛ diya mɛn dɔ, duwailu ri jii ye.»

18

Kititɛɛla juu

¹ Nba, wo kɔ, Isa ka sanda do la ka a la karandenilu karan, ka a masɔrɔn a ye a fɛ alu ye to Alla matara tuma bɛɛ. Alu kana jiitɛɛ ka wo boloka.

² A ko: «Kititɛɛla do tɛrɛ ye so do la. A tun tɛ silanna Alla yɛ, a tun tɛ mɔɔ bonyala. ³ Nba, cɛsamuso do tɛrɛ ye mɛn tɛrɛ sela kititɛɛla ma tuma bɛɛ ka a fɔ a ye ko: «I ye n na kiti tɛɛ, baa n juu ra kojuu kɛ n na.» ⁴ A mɛnda, kititɛɛla ma sɔn ka kiti wo tɛɛ. Kɔni, lon do rɔ, kititɛɛla ka a fɔ a jɛrɛ kɔndɔ ko: «Tɔna le. N tɛ silanna Alla yɛ, n tɛ mɔɔ bonyala, ⁵ kɔni, muso jin da n tɔrɔ kojuuya. Wo bolo ma, a fɛrɛ tɛ fo n ye kiti wo tɛɛ. Ni wo tɛ, a ri to n pagbala tuma bɛɛ fo ka n sɛɛ.»

⁶ Wo rɔ, Maari ka a fɔ ko: «Kititɛɛla telenbali wo ka mɛn fɔ, ai ye ai tolo malɔ wo la kɔsɛbɛ. ⁷ Ni Alla la mɔɔilu ka ie kan nabɔ ale ma ka kiti jinin a fɛ su ni tele, a tɛ ie demɛn ka ie la kititɛɛilu janabɔ wa? A tɛ iban ie rɔ. ⁸ Alla ri a kaliya ka kiti tɛɛ ie ye telenbaya la. A ye ten de! Kɔni hali wo, Mɔɔ Dence wa sei dunuya kan waati mɛn na, a ri mɔɔ tɛrɛn yan wa, mɛn lani ale la?»

Farisi ni nisonkɔmirala

⁹ Mɔɔ doilu tɛrɛ ye, mɛnilu tɛrɛ ye ie jɛrɛ jatɛla mɔɔ telennilu ri. Alu lani a la ko alu ka ji mɔɔ tɔilu ri. Isa ka sanda do la woilu le yɛ.

¹⁰ A kan ko: «Mɔɔ fila wara Alla matara diya Allabatobonba kɔndɔ. Kelen tɛrɛ ye Farisi ri. Kelen tɛrɛ ye nisonkɔmirala ri. ¹¹ Farisi cɛ wo ka ilo ka Alla matara a jɛrɛ la ko rɔ ko: «O Alla, n ye baraka bilala i ye, n tɛ iko mɔɔ tɔmailu, ka a masɔrɔn n ti tɔɔɔli kɛla, n tɛ telenbali ri, n tɛ kaninkɛla ri, wala n tɛ ikomin nisonkɔmirala jin. ¹² N ye sun donna sɔna fila lookun kelen korɔ. Ka la wo kan, n wa fen fen sɔrɔn, n di wo ja bɔ.» ¹³ Kɔni nisonkɔmirala wo ka ilo yɔrɔ jan. A ma sɔn ka hali a ja lɔ sankolo fan dɔ. A ka a sisi magbasi ka kɛ a nimisa tɔmasere ri. A ka a fɔ ko: «Alla, i ye n makoto, baa kojuukɛla le nde ri.»

¹⁴ Isa kan ko: «N ye a fɔla ai ye ko nisonkɔmirala ka jo sɔrɔn, kɔni Farisi cɛ wo ma jo sɔrɔn. Baa mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ bonyala, wo ri majii, kɔni mɔɔ mɔɔ wa a jɛrɛ fanmajii, wo ri bonyala.»

Isa duwara denninilu ye

¹⁵ Lon do rɔ mɔɔilu tɛrɛ ye nala denninilu ri Isa ma ko a ye a bolo la woilu kan ka duwa ie yɛ. Isa la karandenilu ka wo yen ka mɔɔ woilu makuma. ¹⁶ Kɔni Isa ka denninilu kili ko alu ye na a ma. A ka a fɔ a la karandenilu ye ko: «Ai ye a to denninilu ye na n ma. Ai kana ie mabali, ka a masɔrɔn Alla la mansaya ye ie jɔɔnlu le ta ri. ¹⁷ A ragbɛ! Mɔɔ mɛn ma sɔn Alla la mansaya ma iko

* 17:35-36 Sebɛli do fɔla ko: «Ni cɛ fila kera sɛnɛ rɔ iɔɔn fɛ, cɛ kelen di ta ka kelen to ye.»

dennin sɔnni Alla la mansaya ma ja men ma, wo te don Alla la mansaya rɔ habadan. Tupa le wo ri fewu.»

Isa ni nanfulutii do

¹⁸ Yahudiyailu la kuntii do nara Isa majininka ko: «Karanmɔɔ juma, n ye nfen ke sa n di jenemaya sɔɔn, jenemaya men te ban?» ¹⁹ Isa ka a jabi: «I ra a fɔ n ma «karanmɔɔ juma» nfen? Mɔɔ juma si te ye fo Alla kelen pe. ²⁰ Alla ra men seɓe a la sariya rɔ, i ka wo lon. A seɓeni ye ko: «I kana kaninkeya ke. I kana mɔɔ faa. I kana sonyali ke. I kana wuya fɔ sereya rɔ. I ye i fa ni i na bonya.» ²¹ A ka Isa jabi: «Karanmɔɔ, kebi n deniya waati, n da sariya wo beɛ mira.» ²² Isa ka wo men waati men na, a ka a fɔ ce ye ko: «I ra deɓe ko kelen na butun. I ye wa i bolofen beɛ san ka wo wodi di fantanilu ma, sa nanfulu beɛ beɛ ri ke i bolo harijeene rɔ. Wo wa ban, i ye na bila n kɔ.» ²³ Ce ka jabili wo men waati men na, a jusu makasira, ka a masɔɔn nanfulu ba teɛ ye a bolo.

²⁴ Isa ka a ja lɔ a rɔ ka a fɔ ko: «Nanfulutii don gboman Alla la mansaya rɔ de! ²⁵ Nanfulutii don Alla la mansaya rɔ, wo ka gbelen jɔɔme don di seyilan woo la.» ²⁶ Men ka wo men, woilu ka jininkali ke ko: «Yon di se kisila wo rɔ?» ²⁷ Isa ka i e jabi: «Ko menilu ti se kela mɔɔ bolo, woilu ri se kela Alla bolo.»

²⁸ Piyeri ka a fɔ Isa ye ko: «Andeilu don? An da fen beɛ to ye ka bila i kɔfe.» ²⁹ Isa ka a fɔ i e ye ko: «A ragbe! Mɔɔ mɔɔ wa sɔn ka a la bon to ye, wala a muso, wala a badenmailu, wala a sɔɔnbailu, wala a denilu, ka wa Alla la mansaya jinin, ³⁰ wo sara ri wara dunuja jin do. Sini, jenemaya fanan di di a ma, jenemaya banbali konin.»

Isa ka a la saya ni a kunun ko fɔ

³¹ Wo kɔ, Isa ka a fɔ a la keladenba tan ni fila ye ko: «An wato Jerusalemu. Alla la nabijumailu ka fen fen seɓe Mɔɔ Dence la ko rɔ, wo beɛ ri dafa ikomin a seɓeni ja men ma. ³² Alu ri a mira ka a don siya gbeɛ mɔɔilu bolo. Woilu ri a lafeya ka a mayeɛ, ka a nani, ka i e daji tu a kan. ³³ Alu ri a gbasi kojuuya, ka ban ka a faa. Kɔni, a faa tele sawana lon wa se, a ri wuli.» ³⁴ Keladenbailu ma foyi jayen a la kuma rɔ. Wo kɔrɔ dooni teɛ i e ma. Alu ma famunyali si sɔɔn a rɔ.

Isa ka ja fuyen do ja laka

³⁵ Ka Isa ni a la mɔɔilu sudunyara Jeriko so la, alu ka ja fuyen do teren yɔrɔ wo rɔ. A siini teɛ ye taralila sila da la. ³⁶ Na fuyen wo ka jama mankan men, ka majininkali ke ko: «Nfen keni?» ³⁷ A fɔra a ye ko Isa Nasaretika le taminto. ³⁸ A ka wo men tuma men na, a ka a kan nabo ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma.» ³⁹ Mɔɔ menilu teɛ ye jama jefɛ, woilu ka a makuma ka a fɔ a ye ko: «Imakun!» A ma

sɔn imakunna, fo ka a kan nabo fanka la, ka a fɔ ko: «Isa, Mansa Dawuda mamaren ce, i ye kininkinin n ma!» ⁴⁰ Isa ka ja fuyen kan men ka ilo, ka a jamari ke ko ja fuyen ye lana a ma. Mɔɔilu wara a ta ka na a ri a ma. A se men keni Isa ma, Isa ka a majininka ko: ⁴¹ «A ye di? I ye a fe n ye nfen ke i ye?» A ka jabili ke ko: «Maari, n ye a fe n ja ye laka iko tuun.» ⁴² Isa ka a fɔ a ye ko: «Ale le wo ri. I ja ra laka. I ra lakendeɛa i la lemeniya sababu la.» ⁴³ A ja lakara ikoɔ ye. A bilara Isa kɔ ka to Alla gbiliyala. Mɔɔilu ka wo beɛ yen ka Alla tando bake.

19

Isa ni Sace

¹ Isa donda Jeriko so kondo ka a taminto ka wa. ² Wo ka ce do teren ye, men tɔɔ ko Sace. Ale teɛ ye nisonkamirala la kuntii ri. Nanfulu ba teɛ ye a bolo. ³ A loo teɛ ye a la ka a ja la Isa kan ka a lon. Kɔni, jama warani teɛ Isa laminin do kojuuya. Wo bolo ma, Sace ma se a yenna, baa a kundiyani teɛ. ⁴ A ka ibori ka wa jama jɛ, wo rɔ, ka yeɛ toro ju la ka Isa makɔnɔ, kosa a ri Isa tamintala yen, ka a masɔɔn Isa ka kan ka tamin dinkira wo rɔ. ⁵ Nba, Isa se men keni jiri ju wo ma, a ka a ja layeɛ san ma ka a fɔ Sace ye ko: «Sace, ikaliya, i ye jii. N ye a fe i ye n jiya i wara bi.» ⁶ Sace jiira kaliya rɔ ka bo jiri la. A ka Isa ramira sewa rɔ ka wa a malo fo a wara. ⁷ Mɔɔilu ka wo yen tuma men na, alu ka Isa mafɔ ko: «A sɔnni ka wa jiya kojuukela wara.» ⁸ Sace ka ilo Maari jana ka a fɔ a ye ko: «Maari, bi n di n na nanfulu tala ka fan kelen di bolokolonilu ma. Ka la wo kan, ni a ka a teren n da mɔɔ do bolofen mira tɔɔni bolo ma, n di a jɔɔn naanin laseyi wo ma.» ⁹ Isa ka jabili ke ko: «Kisi ko ra se a wara bi baa a fanan ye Iburahima dence do ri. ¹⁰ Mɔɔ Dence ra na, mɔɔ tununnilu jininna ko i e ri kisi.»

Jɔn tan na ko

¹¹ Iko Isa sudunyani teɛ Jerusalemu so la, mɔɔilu hankili bilara Alla la mansaya ko rɔ. Alu lani a la ko mansaya wo ri bo gbɛ rɔ sisen sisen. Wo rɔ, Isa ka sanda do la i e ye. ¹² A kan ko: «Mansa la kabila ce do wara jamana jan do, ko a ri mansaya sɔɔn ka na. ¹³ Sani a ye wa mansaba wara, a ka a la jɔn tan kili. A ka wodi gbɛ kelen kelen di wo kelen kelenna beɛ ma, ka a fɔ i e ye ko: «Ai ye wodi wo ke ai manankun di. Yani n ye n koseyi, ai ye do la a kan n ye.» ¹⁴ Kɔni, mansa la kabila ce wo la ko tun ma di a la jamana mɔɔ doilu ye. A bo men keni a la jamana rɔ, wo rɔ, alu ka kelaya mɔɔ lawa a kɔfe ka a fɔ ko: «An te a fe ce wo ye ke an na mansa ri.»

¹⁵ «Hali wo, mansa la kabila ce wo ra mansaya sɔɔn. Wo bolo ma, a ka ikoseyi a la jamana rɔ. A se men keni ye, a ka jɔnlu kili,

a tun ka wodi di menilu ma, ko a ye a fe ka a lon tano yeli ye ie bolo. ¹⁶ A foloman nara ka a fo a ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a joon tan saron ka la a kan.» ¹⁷ Mansa ka a fo wo ye ko: «I ka wo ben! Jon juma le ile ri. Fen fitini le dira i ma, koni i ka a mira ja lon. Wo ro, n di i lasii so tan kun na.» ¹⁸ Wo ko, a filana nara ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da baara ke i la wodi ro ka a joon loolu saron ka la a kan.» ¹⁹ Mansa ka a jabi: «I fanan di sii so loolu kun na.» ²⁰ Jon dogbere nara. Wo ka a fo mansa ye ko: «Mansa, n da na i la wodi ri. N ka a bila faanin do ka a dokon ka a mara. ²¹ N silanda i ye, ka a masaron ile ye mao kadagbelen de ri. I ma men bila, i ri wo ta. I ma men foyi, i ri wo ka.» ²² Mansa ka a jabi: «Jon juu le ile ri! N di i la kiti tee ka ben i da ro kuma ma, men bo sa i da ro jin. I ka a lon ko n ye mao kadagbelen di. I jere ka a fo ko n ma men bila, n ye wo tala. Ko n ma men foyi, n ye wo kala. ²³ A ye di wo ro? Nfenna i ma n na wodi don tano jininna bolo? Kosa n wa na, n di tano saron n na wodi la.»

²⁴ «Nba mansa ka jamarili di a la maoilu ma men tere ye ye ko: «Ai ye a la wodi mira a la ka wo di jon foloman ma, men ka a la wodi joon tan saron.» ²⁵ Alu ka mansa jabi: «Mansa, wodigbe tan ye jon foloman wo bolo!» ²⁶ Koni mansa ka a fo ie ye ko: «N ka wo lon. N di a fo ai ye ko fen ye men bolo, do fanan di la wo ta kan. Koni foyi te men bolo, hali fitini men ye wo bolo, wo ri ta a bolo. ²⁷ Nba, n juu menilu tun te a fe n ye sii ie kun na, wa woilu mira ka na ie be faa n jakoro yan.»

Isa ka karanden fila lo fali den ta la

²⁸ Isa banni sanda wo lala, a bilara jama je ka wa Jerusalemu. ²⁹ A sudunyani so doilu la, Betifase ni Betani konin, a sera koyinke yoro do ma, maoilu ye a fola men ma ko Olibiye koyinke. A se men keni ye, a ka karanden fila lo kela diya. ³⁰ A ka a fo ie ye ko: «So men ye an je, ai ye wa se ye. Ai wa don so kondo, ai ri faliden bulan sidini teren ye, mao si ma isii men kan butun. Ai ye a fulen ka na a ri. ³¹ Ni mao ka ai mapininka ko: «Ai ye fali den fulenna nfenna?», ai ye wo jabi: «An Maari mako ye a la.» ³² Isa ka men lawa ie ka a teren ikomin a ka a fo ja men ma. ³³ Alu tere ye fali den fulenna tuma men, a tiilu nara ka a fo ko: «Hen! Ai ye fali den fulenna nfenna?» ³⁴ Alu ka jabili ke ko: «An Maari mako ye a la.» ³⁵ Alu ka fali den ta, wo ro, ka wa a ri Isa ma. Alu se men keni Isa tafe ye, alu ka ie la durukilu la fali den kan. Alu ka Isa ta ka a layele fali kan. ³⁶ Isa watola, maoilu ka ie la durukilu jensen sila kan a je. ³⁷ Wo ja ma, a sudunyara Jerusalemu la, ka na se Olibiye koyinke ma. A seni koyinke lajii diya, Isa la karandenilu

jama ba sewara ka ie kan nabo ka Alla tando Isa la kabannakoilu ko koson.

³⁸ Alu tora a fola ko:

«Duwawu ye mansa ye,
men nani Maari Alla to ro.

Hera ye ke sankolo ro.

Tandoli ba ye ke Alla ye.»

³⁹ Farisi doilu tora jama tema ka a fo Isa ye ko: «Karanmao, a fo i la karandenilu ye ko alu ye makun.» ⁴⁰ Isa ka woilu jabi: «Ni alu bee ka imakun, hali kabakurun jinilu ri ie kan nabo ka Alla tando karandenilu no ro. A ye ten de!»

⁴¹ Isa nara ka a ja la Jerusalemu kan tuma men, a kasira a la ko la. ⁴² A ka a fo ko: «Ko men tun di jusu suma di ai ye, ni ai tun ka wo payen, sa ai ra jusu suma saron. Koni ai filira wo ma. Wo ra dokon ai ma sisen. ⁴³ Lon do nato, ai juuili ri na ai kanma. Woilu ri so bee sansan kojuuya, ka sila bee tee, ka so laminin fan bee ro, fo ka ai ragbelen. ⁴⁴ Ai juuili ri so kondo maoilu bee ratijan. Alu ri so bee te fo ka a kabakurunilu bee jensen. Ka a masaron, Alla tun ye ai fe waati men na, ai ma wo jate fewu!»

Isa ka julailu gben

⁴⁵ Nba, Isa wara Allabatobonba kondo, ka a teren julailu warani ye. A ka ie gben ie labo, ⁴⁶ ka a fo ie ye ko: «A sebeni Alla la kuma ro ko: «N na bon di ke Alla bato diya ri,» koni ai ra a ta ka ke sonilu wara ri.»

⁴⁷ Wo ko, Isa tere ye maoilu karanna lon lon Allabatobonba la. Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmaoilu ni jamana jemaoilu tere ye a faa ja jininna, ⁴⁸ koni, alu ti se wo kela, ka a masaron mao bee tere ye a la kuma mirala fewu.

20

Isa ye yon na fanka koro

¹ Lon do ro, Isa tere ye maoilu karanna ka kibaro juma lase ie ma Allabatobonba kondo. Sarakalasela kuntiilu, ni sariya karanmaoilu, ni maoibailu wara a teren ye. ² Alu ka Isa mapininka ko: «I ye baara men kela jin, yon ka i lo wo la? I ye yon na fanka koro?» ³ Isa ka ie jabi: «N di ai mapininka folo: ⁴ Yon ka Yaya lo sun na ji ro? Alla le ka a lo a la, wa maoilu?» ⁵ Alu wara jooon ye ka wo jabili jinin. Alu kan ko: «Ni an ka a jabi: «Alla ka Yaya lo wo la, a ri a fo ko: «Nfenna ai ma la Yaya la wo ro?» ⁶ Ni an ka jabili ke ko: «Mao ka Yaya lo,» mao bee ri wuli ka an bon kaba la, baa alu bee kan ko nabijuma do le tere Yaya ri.» ⁷ Wo ro, alu nara Isa jabi: «An ma Yaya kelayaba lon.» ⁸ Isa ka jabili ke ko: «Nba, n fanan ti son ka n kelayaba to fo ai ye, n ye men fanka koro konin.»

Baarala juuili ka men ke

⁹ Ka Isa to ye, a ka sanda do la jama ye. A kan ko: «Ce do ka jirife labo a la sene ro, ka

ban ka a karifa baarala doilu la. A banni a karifala, a bara ye ka wa taama rɔ. A mɛnda ye, a ma ikɔseyi. ¹⁰ Jiri den kadi waati sera tuma mɛn, jirifɛ tii ka jɔn do lawa jirifɛ rɔ, ka a fɔ baaralailu yɛ ko alu ye a sɔ jiri den dɔ. Keladen se mɛn kɛni ye, baaralailu ma sɔn ka a sɔ. Alu ka keladen mira ka a gbasi ka a gbɛn. ¹¹ Jirifɛ tii ka jɔn gbɛrɛ lawa. A fanan seni ye, baaralailu ma sɔn ka wo fanan sɔ, fɔ ka a gbasi ka a nani ka a gbɛn. ¹² Jirifɛ tii ka jɔn sawana lawa ie ma. A se mɛn kɛra ie ma, alu ka a mira ka a gbasi fɔ ka a madimin ka wa a lafilɛ kɔkan.

¹³ «Wo rɔ, jirifɛ tii ka a fɔ ko: «N ye nfen kɛla? Nba, n di n diyanan dɛncɛ lawa ie ma. Alu ka kan ka ale bonya.» ¹⁴ Baaralailu ka den wo natɔla yen, ka a fɔ jɔnɔn yɛ ko: «Den wo ri kɛ jirifɛ tii ri a fa kɔ. An ye a mira ka a faa. Sa jirifɛ ri kɛ an ta ri.» ¹⁵ Wo bolo ma, alu ka a mira ka a lafilɛ kɔkan ka a faa.»

«A ye di? Jirifɛ tii ri nfen kɛ baarala woilu la? ¹⁶ A ri na ka ie faa, ka ban ka jirifɛ karifa dɔgbɛrɛilu la.» Jama ka sanda wo mɛn ka a fɔ ko: «ƐƐ! Alla ma an kisira ko su wo ma!» ¹⁷ Isa ka a ja lɔ jama rɔ ka ie majininka ko: «Nba, mɛn seɓɛni Alla la kuma rɔ, wo kɔrɔ ye nfen di? A seɓɛli ko:

«Bon lɔlailu ka iban kabakurun mɛn dɔ, wo le kɛra bon ju sii kaba ri.»»

¹⁸ «Mɔɔ mɛn wa be kaba wo kan, wo ri madimin kɔseɓɛ, kɔni kaba wo wa be mɔɔ mɛn kan, wo ri mɔɔnko.»

¹⁹ Sariya karanmɔɔilu ni sarakalasela kuntuilu ka a yen ko Isa ka sanda wo la ie ma. Wo rɔ, alu wulira ka Isa mira ja jinin damira. Kɔni alu silanda jama yɛ, ka a masɔrɔn Isa duman tɛrɛ ye jama yɛ kɔseɓɛ.

Nisɔnko bɔ ko

²⁰ Wo bolo ma, alu tɛrɛ ye Isa lakɔrɔsila tuma bɛɛ. Alu ka janfateilu lawa a ma, mɛnilu ka ie jɛrɛ kɛ iko telenbailu Isa lapinin kanma. Woilu tɛrɛ ye a fɛ kuma bɛnbali do ye bɔ Isa da rɔ, mɛn di se kɛla a mira sababu ri. Kɔsa alu ri wa a ri kiti diya fanma wara. ²¹ Wo bolo ma, janfateilu nara ka jininkali kɛ a kun ko: «Karanmɔɔ, an ka a lɔn ko i la kuma telenni le, a ni i la karan. I tɛ mɔɔ dooyala mɔɔ do yɛ. Alla la sila ka kan ka taama ja mɛn, i ye mɔɔilu karanna wo la tɔɔa jɛrɛ jɛrɛ rɔ. ²² Wo rɔ, an ye a fɛ ka i majininka ko do la. A ye di? Ka nisɔnko bɔ ka a di Romu mansaba ma, wo dani an ma, wa wo dani tɛ?» ²³ Isa ka a lɔn ko a lapinin kuma le jin. Wo rɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: ²⁴ «Ai ye wodi banan kelen yiraka n na. Yon sawura ni yon tɔɔ ye wodi banan jin kan?» Alu ka a jabi: «Rɔmu mansaba.» ²⁵ Isa kan ko: «Nba, ai ye Romu mansaba ta di Romu mansaba ma. Ai ye Alla ta di Alla ma fanan.» ²⁶ Isa ka jabili kɛ kɔɔuma jama bɛɛ jana ka janfateilu

mabali. A la jabili ka ie kabannakoya fɔ ka ie makun.

Sadusilu ka jininkali kɛ Isa kun

²⁷ Dina mɔɔ doilu tɛrɛ ye, mɛnilu tɔɔ ko Sadusilu. Woilu ye a fɔla ko mɔɔ si tɛ wulila saya kɔ. Wo doilu nara imadon Isa la ka a majininka ko: ²⁸ «Karanmɔɔ, Nabi Musa ka a seɓɛ a la sariya rɔ ko ni i kɔrɔɛ sara ka a muso densɔrɔnbali to ye, i ye a muso ta, kɔsa muso ri den sɔrɔn i kɔrɔɛ yɛ. ²⁹ Awa, dɛncɛ wɔrɔnwula tɛrɛ ye ɛɛ do bolo. Dɛncɛ fɔlɔ ka muso do furu. A sara ka a muso densɔrɔnbali to ye. ³⁰ Ka bɛn sariya ma, dɛncɛ filana ka muso wo ta. Ale fanan sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³¹ Wo rɔ, dɛncɛ sawana ka muso ta. Dɛncɛ wo fanan sara. A kɛra ten haan muso wo siira kanberɛn wɔrɔnwula kelen kelenna bɛɛ kun. Alu bɛɛ sara ka muso densɔrɔnbali to ye. ³² A laban, muso fanan sara. ³³ A ye di? Suu lawuli lon, muso ri ɛɛ yon ta ri sa? A siira a kelen kelenna bɛɛ kun.»

³⁴ Isa ka ie jabi: «Bi mɔɔilu ye furu kɛla. Ɛɛ ni muso ri furu ie jɔnɔn ma. ³⁵ Kɔni sini, a tɛ kɛ wo ja. Alla wa mɔɔ mɛnilu jate, woilu ri wuli ka don harijeene. Kɔni furu ko tɛ ye. Ɛɛ tɛ muso furu. Muso tɛ sii ɛɛ kun ma. ³⁶ Alu tɛ sa butun, fɔ ka kɛ iko mɛlekailu. Alu ye Alla la denilu ri, ka a masɔrɔn alu ra bɔ saya rɔ ka don Alla la jɛnemaya banbali rɔ. ³⁷ Mɔɔ ri wuli saya kɔ, sika tɛ wo rɔ. Nabi Musa jɛrɛ ka wo le yiraka an na. A benda Alla ri jiri tuni taman dafɛ waati mɛn na, a ka a fɔ Maari Alla ma ko: «Ibrahim la Alla, Isiyaka la Alla, a ni Yakuba la Alla.» ³⁸ Awa Alla tɛ suuila la Alla ri, fɔ jɛnemailu. Mɔɔ bɛɛ jɛnema le Alla jana.»

³⁹ Sariya karanmɔɔ doilu ka a fɔ Isa yɛ ko: «ƐƐ, karanmɔɔ! I ra jabili kɛ kɔɔuma!» ⁴⁰ Mɔɔ si ma susu ka a jininka foyi la wo kɔ.

Mansa Dawuda dɛncɛ ye Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin di wa?

⁴¹ Isa ka ie jininka ko: «Nfenna mɔɔilu ye a fɔla ko Alla la Mɔɔ Jɛnematɔmɔnin di kɛ Mansa Dawuda dɛncɛ do ri wa? ⁴² Mansa Dawuda jɛrɛ ka a seɓɛ Jaburi kitabu rɔ ko:

«Maari Alla ka a fɔ n Maari ye ko:

Na isii n bolokinin ma,

⁴³ haan n ye i juuila bɛɛ mira ka woilu lala i sen kɔrɔ.»

⁴⁴ Mansa Dawuda jɛrɛ ka a fɔ a ma ko «n Maari.» A ye di? A ri se kɛla Mansa Dawuda dɛncɛ gbansan di wo rɔ wa?»

Isa ka sariya karanmɔɔilu dooyala

⁴⁵ Isa ka kuma do fɔ a la karandɛnilu yɛ jama jana. A kan ko: ⁴⁶ «Ai ye ai jɛrɛ lakɔrɔsi sariya karanmɔɔilu la ko rɔ. A duman ie yɛ ka duruki jɔmailu don ka imataama. Alu ye a fɛ mɔɔilu ye ie tuwa ka ie bonya jama

ladendiya rɔ, a ni ka jɛmɔɔ siidiya sɔrɔn Alla-bato diya, a ni sali kinin damun diya. Wo bɛɛ duman ie le. ⁴⁷ Alu ri cɛsamusoilu bolofenilu bɛɛ damun, ka ban ka waati jan kɛ Alla matarala ka ie jɛrɛ kɛ ikomin Alla kanin-bailu. Jahadi juu ba ye woiu makɔnɔla.»

21

Muso fantan ka wodi mɛn bɔ

¹ Ka Isa to Allabatobonba kɔndɔ, a ka a ja lɔ wodi bila diya rɔ. A ka nanfulutii doilu yen, menilu tɛrɛ ye wodi ba bilala ye. ² A ka cɛsamuso fantan do fanan yen, mɛn ka wodi misen fila kɛ wodi bila diya rɔ.

³ Isa ka wo bɛɛ lakɔrɔsi ka a fɔ ko: «Tɔɔna le! Cɛsamuso fantan wo ra wodi mɛn bɔ, wo ka bon mɔɔ toilu bɛɛ ta ri. ⁴ Alu kelen kelenna bɛɛ ka dooni bɔ ie la nanfulu ba rɔ ka a di Alla ma, kɔni ale, a la bolo wodi mɛn bɛɛ tɛrɛ ye a bolo, a ka a bɛɛ di.»

Jerusalemu ri tɔɔna Mɔɔ Dence ja rɔ

⁵ Wo kɔfɛ, karanden doilu tɛrɛ ye barola Allabatobonba la ko kan. Alu ko, ko a lɔra kabakurun jumailu la. Ko a masidi fenilu, menilu dini Alla bonya kanma, ko woiu kɛɔi kɔsɛbɛ. ⁶ Isa ka ie jabi: «Bi, ai ja ye bon jin na, kɔni sini mɛn natɔ, a bɛɛ ri tɛ. A kabakurunilu bɛɛ ri jɛnsɛn ka bɔ ye. A kabakurun si tɛ to jɔɔn kan.» ⁷ Karandenilu ka Isa majininka ko: «Karanmɔɔ, wo ri kɛ waati juman na? A waati wa sudunya, an di a lɔn tɔɔmasere juman de ma?» ⁸ A ka jabili kɛ ko: «Ai ye a kɛ kɔɔɔma. Ai kana sɔn mɔɔ si ye ai lafilu, ka a masɔrɔn mɔɔ siyaman di na ai ma n tɔɔ rɔ, ka a fɔ ko Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin le a ri, ko Alla la waati ra se. Ai kana bila woiu si ko. ⁹ Ai wa kelilu kibaro mɛn, a ni murunti kibaro, ai kana silan. A fɛrɛ tɛ fɔ wo koiu ye kɛ fɔlɔ, kɔni dunuya laban tɛ wo si ri fɔlɔ.»

¹⁰ A kan ko: «Siya ri wuli siya kanma. Jamana ri wuli jamana kanma. ¹¹ Duukolo yɛyɛyɛ ba ri kɛ yɔrɔ doilu rɔ, a ni jankarɔ juu, a ni kɔnkɔ fitina ba. Masilan fenilu ri kɛ san dɔ, a ni tɔɔmasere bailu.

¹² «Kɔni, yani wo koiu ye kɛ, mɔɔilu ri ai mira ka ai bɛnsɛnkɔninteya. Alu ri ai don salibon jɛmɔɔilu bolo, ka ai bila kaso la. ¹⁴ Yani wo waati ye se, ai ye ai jusu lateɛ, sa ai kana hamin ai lafasali ko rɔ. ¹⁵ A waati wa se, nde jɛrɛ ri lafasali kuma hankili di ai ma, ai ri mɛn fɔ. Ai juu si ti se kuma wo sɔsɔla. ¹⁶ Ai sɔrɔnbailu ni ai kɔrɔilu ni ai dooninilu ni ai badenmailu ni ai terilu, woiu jɛrɛ ri ai janfa ka ai doilu faa. ¹⁷ Mɔɔ bɛɛ ri ai magboya nde la ko rɔ. ¹⁸ Hali wo, ai tɛ halaki, hali ai kunsɛ den kelen pɛ tɛ tunun.

¹⁹ Wo rɔ, ai ye iraja tuma bɛɛ ka ilo, sa ai ri ai jɛrɛ kisi.

Jerusalemu tɔɔna tuma

²⁰ «Sorodasilu wa na Jerusalemu so laminin lon mɛn, ai ye a lɔn ko so tɛ tuma a ra se. ²¹ Wo lon, mɔɔ menilu ye Jude mara rɔ, woiu ye ibori ka wa koyinkɛilu kan. Wo wa menilu tɛrɛn Jerusalemu so kɔndɔ, woiu ye bɔ ka wa idoon. Mɔɔ menilu kɛra sɛnɛ rɔ, woiu kana don so kɔndɔ butun, ²² ka a masɔrɔn, wo lon di kɛ Alla la jahadi lon di, sa fen fen sɛbɛni Alla la kitabu rɔ, wo bɛɛ ri dafa. ²³ Wo lon, gbalo ri la muso kɔnɔmailu a ni denbatilu ka a dan natamin, baa jamana bɛɛ ri jakankata. Jahadi ri la mɔɔ bɛɛ kan. ²⁴ Doilu ri sɔɔ fan na ka faa. Doilu ri mira ka bila jɔnya rɔ dunuya fan bɛɛ rɔ. Wo tuma, siya gbɛrɛ mɔɔilu ri don Jerusalemu. Alu ri don fanka jɛrɛ la, ka to ye haan ka jahadi waati wo dafa.

Isa ri na ka bɔ sankolo rɔ

²⁵ «Tɔɔmasere ri kɛ tele ni karo ni loloilu la san dɔ. Dunuya kɔndɔ, ji kuru bailu ri wuli kɔɔji kan, ka kɛ mankan ba ri. Wo ri mɔɔilu tɔrɔ ka ie kɔndafili. ²⁶ Ko menilu kɛtɔ dunuya rɔ, wo ri mɔɔilu masilan fɔ ka ie kidon a la, ka a masɔrɔn hali san kɔndɔ fenilu ri lamaa ka bɔ ie nɔ rɔ. ²⁷ Wo tuma, alu ri Mɔɔ Dence natola yen banda sisi rɔ, sebaaya ba ni nɔrɔ ba rɔ. ²⁸ Ni ai ka ko woiu kɛtɔla yen, ai ye ilo ka ai ja lɔ san ma, ka a masɔrɔn ai la kanhɔrɔya waati ra sudunya.»

²⁹ Wo kɔ, Isa ka sanda do la ie ye kɛ ko: «Ai ye toro ju lakɔrɔsi, wala jiri dɔgbɛrɛ. ³⁰ A wa naron, ai ye a fɔla ko sanma donda ra sudunya. ³¹ Wo ja ma, ko menilu fɔni ai ye bi, ai wa woiu kɛtɔ yen, ai ri a lɔn ko Alla la mansaya ra sudunya. ³² N di tɔɔna fɔ ai ye. Yani jin ko bɛɛ ye ban kɛla, bi mɔɔilu tɛ ban sala. ³³ San ni dunuya ri ban ka tunun fewu, kɔni n na kuma tɛ ban habadan!

³⁴ «Ai ye ai jɛrɛ la ko lakɔrɔsi. Ai kana to ai diyani koiu kɛla, ka dɔlɔ min ka ai ja laminin, ka hamin dunuya sii ja la. Lon wo kana ai mira a bolo ma ikomin miralifen ye sobo mirala ja mɛn ma. ³⁵ N natola ri kɛ ikomin miralifen, fen fen bɛɛ ye duukolo kan a ri a bɛɛ mira. ³⁶ Wo rɔ, ai ye to jɛna, ka Alla matara tuma bɛɛ; sa ai ri fanka sɔrɔn kojuu jin kan, mɛn kɛtɔ kɔnin; sa ai ri bɔ wo bolo; sa ai ri se ka ilo Mɔɔ Dence jana.»

³⁷ Nba, Isa tɛrɛ ye mɔɔilu karanna Allabatobonba kɔndɔ lon lon. Ni su kora, a ri wa susi koyinkɛ yɔrɔ rɔ, mɛn tɔɔ ko Olibiye koyinkɛ. ³⁸ Sɔɔma jona, mɔɔilu ri iladen Allabatobonba kɔndɔ ka ie tolo malɔ a la.

22

Janfa donda Isa ma

¹ Nba, Yahudiyailu la Buru Fununbali Sali tun da sudunya, ni doilu ra fɔ a ma ko

Taminkunna Sali. ² Wo tuma sarakalaselailu la kuntiilu ni sariya karanmoolu tere ye Isa faa ja jininna, ka a masaron alu silanni tere jama je.

³ Wo ro, Setana donda Judasi Sikariyoti ro a tere ye Isa la keladenba tan ni fila ro. ⁴ Wo ro, a wara se sarakalaselailu la kuntiilu ma, a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu. A ka a fo ie ye ko a ri Isa mira ja jinin ie ye. ⁵ Kuma wo diyara ie ye kosebe. Alu ka a fo Judasi ye ko alu ri wodi di a ma. ⁶ Judasi dijera wo ma. A boni yoro wo ro, a ka isebe don Isa mira ja jinin ma, Isa ri se mirala jama ko ma ja men ma konin.

Karandenilu ka Taminkunna Sali raben

⁷ Nba, Buru Fununbali Sali lon sera. Wo lon Yahudiya ilu ka kan ka saa san kelennin bo sarakaya la. ⁸ Isa ka Piyeri ni Yuhana kili ka ie lo kela la. A kan ko: «Ai ye wa sali damunun dabən an ye.» ⁹ Alu ka Isa mapininka ko: «I ye a fe an ye wa a raben yoro numan?» ¹⁰ Isa kan ko: «Ni ai donda so kondə, ai ri ben ce do ri. Ji ye a kun ma. Ai ye bila a ko. A wa don lu men ma, ¹¹ ai ye don ye ka a fo lutii ye ko: «Karanmoo kan ko a jiya bon ye mi, ale ni a la karandenilu ri Taminkunna Sali damunun ke yoro men?» ¹² Ce wo ri bon ba do yiraka ai la sankaso sanfe. Bon wo rabenni. Ai ri Taminkunna Sali damunun dabən an ye yoro wo ro.»

¹³ Piyeri ni Yuhana bara ye ka wa a teren iko Isa ka a fo ie ye ja men ma. Alu ka Taminkunna Sali damunun dabən ye.

Sali damunun kera

¹⁴ Damunun ke waati sera tuma men na, Isa ni a keladenba bee ka isii yoro kelen. ¹⁵ Ka alu to damununna, Isa ka a fo ie ye ko: «Bi a loo ba ye n na ka sali damunun jin ke ai fe, yani n ye jakankata, ¹⁶ ka a masaron n di a fo ai ye ko n te a jooon damunun kela butun fewu fo a waati wa se Alla la mansaya ro.»

¹⁷ A ka resenji sori fen do ta, men fani resenji la. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka a fo ie ye ko: «Ai kelen kelenna bee ye a ta ka do min a ro, ¹⁸ ka a masaron n te na resenji min butun fewu fo Alla la mansaya wa na lon men.» ¹⁹ Wo ko, a ka buru ta. A ka baraka bila Alla ye, ka ban ka buru rakadikadi ka a di ie ma. A ka a fo ie ye wo ro ko: «Buru jin ye n fari le ri, men dini ai koson. Ai ye wo ke ka hankili bila n na ko ro.» ²⁰ Damunun banni tuma men, Isa ka ji sori fen ta. Resenji ye a kondə. A ka wo di ie ma ka a fo ie ye ko: «Alla keto teriya kura sidila moolu ye n jeli baraka ro. Jeli wo munu le jin di, jeli men di bo ai koson. ²¹ Hali wo, men di janfa don n ma, wo siini n fe damunun diya yan. ²² Moo Dence ri faa iko a ra late ja men. Sika te fewu wo ro. Koni, gbalə ba a ri la ce wo kan men ka a don moo juuilu bolo.» ²³ Alu ka kuma wo men ka

ijoon mapininka yon ye ie tema, men di son ka ko su wo ke?

Yon ye jemoo ri?

²⁴ Nba, wo tuma, sosalı wulira keladenbailu tema ko yon ka kan ka jate jemoo ri ie la dekuru ro. ²⁵ Isa ka ie jabi wo ro ko: «Jamana mansailu ri ie la jamana denilu mara fanka la. Fanka ye menilu bolo, alu ye a fe moolu ye ie jate moo jumailu ri. ²⁶ Ai kana ke ten. Men ye jemoo ri ai tema, wo ye a jere ke iko dooman moo. Men ye kuntiia la, wo ye ke iko baaraden. ²⁷ A ye di? Baaraden men ye gba don na, a ni a la kuntii men siini ka damunun ke doron, yon ka bon wo fila ro? Men siini ka damunun ke, wo ka bon a la baaraden di paalon, wo te? Koni i ja lo! Nde ye ai tema yan iko baaraden.

²⁸ «Koni ai ra imurun ka to n ko n na koroboli ko bee ro. ²⁹ Wo le koson, n di Alla la mansaya labila ai ye, iko n Fa ka a labila n ye ja men, ³⁰ sa ai ri damunun ke ka imin n dafə n na mansaya ro. Ai ri isii mansa la siifenilu ro ka Isirayelika tan ni fila la kiti tee.»

Piyeri ri a fo ko a ma Isa lon

³¹ Isa ka a fo Simon Piyeri ye ko: «Simon, Simon, i tolo mabo n na. Setana ra fere jinin Alla fe ka ai korobo. ³² Koni n da Alla matara ile ye, sa i ri iraja ka la nde la. I wa ikoseyi n ma, i ye i badenmailu sebe don.» ³³ A ka Isa jabi: «N di wa i kofe kaso la. N di sa i fe.» ³⁴ Koni Isa kan ko: «Piyeri, i ja lo. Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo moolu jana haan sija sawa ko i ma n lon.»

Keladenbailu ye ie jere raben

³⁵ Nba, Isa ka a la keladenbailu mapininka ko: «A ye di? Ai wa men keni kawandili diya, wo tuma n ma a fo ai ye ko ai kana wodi bila ai kun, ko ai kana borota, ko ai kana sanbara ta? Wo tuma fen do desera ai bolo wa?» Alu ka a jabi: «Een de! Foyi si ma dese an bolo.» ³⁶ Isa ko: «Koni sisen, wodi ye men bolo, wo ye a bila a kun. Borə ye men bolo, wo ye a ta. Ni fanmuru ti i bolo, i la faanin do majira ka fanmuru kelen san, ³⁷ ka a masaron n di a fo ai ye ko, men sebeni n na ko ro, a fere te fo wo bee ye dafa. A sebeni n na ko ro ko: «A jatera kojuukela le ri.» Wo dafa waati ra sudunya sisen.» ³⁸ Alu ka a fo Isa ye ko: «Maari, a mafene. Fanmuru fila ye yan.» Isa kan ko: «Wo ri a bo.»

Isa ni karandenilu wara Olibiye koyinke kan

³⁹ Wo ro, Isa bora ye ka wa Olibiye koyinke la, iko a tere ye a kela ja men ma tuma bee. A la karandenilu fanan bilara a ko. ⁴⁰ Alu se men keni ye, Isa ka a fo ie ye ko: «Ai ye Alla matara, sa ai kana maneen ka bila kojuu ro.» ⁴¹ Wo fani ko, a ka a mabo ie la ka ijoonkin ka Alla matara ke. ⁴² A kan ko: «N Fa, ni i sonda, i ye jakankataya jin

mabɔ n na. Kɔni n jere sawo kana ke, fo i sawo.» ⁴³ Wo tuma, meleka do bara sanfe ka na Isa seɛbe don, ⁴⁴ ka a masɔɔn wo ko tun da gbeleya a ma kojuuya. A jusu makasini fo ka a dan natamin. Wo le ka a ke, a ka iraja Alla matarala a ni a la tara ji keni iko jeli, ka buruburun duu ma. ⁴⁵ A banni Alla matarala, a wulira ka wa se a la karandenilu ma. A nara ka ie teren sunɔɔ rɔ. Jusu kasi tun da ie bɔ. ⁴⁶ A ka a fo ie ye ko: «Nfenna ai ye sunɔla? Ai ye wuli ka Alla matara, sa ai kana manɛn ka bila kojuu rɔ.»

Yahudiyailu nara Isa mira diya

⁴⁷ Ka Isa to kuma wo la, alu ka jama ba natola yen. Jama wo bilani tere Judasi kɔfe, men ye Isa la keladenba tan ni fila do ri. Jama se men keni Isa ma, Judasi ka imadon Isa la ka a sunbu. ⁴⁸ Yorɔ wo rɔ, Isa ka Judasi majininka ko: «Judasi, i ri janfa don Mɔɔ Dence ma masunbuli rɔ wa?» ⁴⁹ Karandenilu ka wo bee lakɔɔsi ka a yen ko jama nani Isa kanma, ka Isa majininka ko: «Maari, an te fan ta wa?» ⁵⁰ Karanden do ka fan ta kelendi, ka sarakalasela kuntii ba la jɔnce bolokininma tolo tee a la. ⁵¹ Isa ka a fo ko: «Ai ye a to ten!» A ka a bolo maa jɔnce tolo la ka a lakendeya.

⁵² Isa ka a fo sarakalasela kuntiilu a ni Allabatobonba kandalila kuntiilu a ni mɔɔbailu ye ko: «Nfenna ai ra bɔ n kanma fanilu ni gbelekeilu ri, iko mɔɔ ye bɔla benkaninna kanma ja men ma?» ⁵³ N tere ye ai fe lon lon Allabatobonba kɔnde, kɔni ai ma son ka n mira ye. Kɔni ai la waati ra se, a ni dibi la fanka waati ra se.»

Piyeri ko a ma Isa lon

⁵⁴ Nba, alu ka Isa mira, ka wa a ri sarakalasela kuntiiba wara. Piyeri bilara ie kɔfe, kɔni a ma imadon ie la. ⁵⁵ Mɔɔilu ka ta ladan lu ba ma ye, ka isii ta da la. Piyeri fanan nara ka isii ie tema.

⁵⁶ Baaraden muso do nara ka Piyeri siini teren ta da la. A ka Piyeri lakɔɔsi kosebe, ka a fo mɔɔilu ye ko: «Ce jin fanan tere ye Isa kɔfe jɔ.» ⁵⁷ Piyeri ma son ka ilo wo la. A ka muso jabi: «Muso, n ma a lon.» ⁵⁸ Wo kɔfe dooni, mɔɔ gberɛ nara Piyeri sɔɔn ye. Wo ka a fo a ye ko: «I fanan ye Isa la dekuru rɔ jɔ.» Piyeri ka wo jabi: «Een de! Nde sa a rɔ!» ⁵⁹ A ma men baka, dagberɛ nara Piyeri ye. Wo ka a fo fanka la ko: «Sika te a rɔ fewu, ce jin tere ye Isa kɔfe. I ma a yen, Kalileka le.» ⁶⁰ Kɔni Piyeri kan ko: «Ce, n mde i la kuma ja yen.» Piyeri banni wo fɔla, dondon kasira ikɔɔ ye. ⁶¹ Wo waati kelen na, Maari Isa ka iyeleman ka a ja lo Piyeri rɔ. Piyeri hankili bilara Maari la kuma rɔ kelendi, ka a masɔɔn Maari tun da a fo a ye ko: «Yani dondon ye kasi bi, i ri a fo mɔɔilu ye haan siɲa sawa ko i ma n lon.» ⁶² Piyeri bɔra lu ma ka wa kasi kojuuya.

Isa mirani Yahudiyailu bolo

⁶³ Nba, wo tuma Isa marabailu ka a lafeya, ka a gbasi damira. ⁶⁴ Alu ka a ja lasidi ka a majininka ko: «Yon ka i gbasi? A tii tɔɔ fo an ye.» ⁶⁵ Alu ka a nani ka kuma juu siyaman fo a ma.

⁶⁶ Banda ka nin, sɔɔma da la, Yahudiyailu la mɔɔbailu ka ladɛn ke, sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu kɔnin. Isa marabailu nara a ri kiti diya. ⁶⁷ A se men keni ye, alu ka a fo a ye ko: «Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin le ile ri, i ye i lo a la.» Isa ka ie jabi: «Ni n ka n lo a la, ai te la a la. ⁶⁸ Ni n fanan ka ai jininka, ai ri iban n jabila. ⁶⁹ Kɔni ka bɔ bi ma, Mɔɔ Dence ri lasii Alla Seɛetii bolokinin ma.» ⁷⁰ Alu bee ladenni ka a majininka ko: «Alla Dence le ile ri wo rɔ wa?» Isa ka ie jabi: «Alu ye a fɔla ko n ye wo ri.» ⁷¹ Alu ka a fo wo rɔ ko: «An mako ti sereya si la butun. An da ban a kumakan menna, men bɔni a jere da rɔ.»

23

Alu wara Isa ri Pilate wara

¹ Nba, jemɔɔilu bee ladenni wulira wo rɔ ka wa Isa mabɔ Pilate wara. ² Alu se men keni Pilate ma, alu ka imakasi Isa kan. Alu kan ko: «An da a lakɔɔsi ka a yen ko ce jin ye an na jamana mɔɔilu lafilila ka ie lamurunti. A ye a fɔla ie ye ko alu kana nisɔnko bɔ ka a di Rɔmu mansa ba ma. A jere ko, ko ale le ye Alla la Mɔɔ Nenematɔmonin di, men kɔɔ ye ko mansa.» ³ Pilate ka Isa majininka ko: «Ile ye Yahudiyailu la mansa ri wa?» Isa ka a jabi: «I ra wo fɔ.» ⁴ Wo rɔ, Pilate ka a fo sarakalasela kuntiilu ni jama bee ye ko: «N ma kojuu si sɔɔn ce jin na ko rɔ, men di ke a jalaki sababu ri.» ⁵ Kɔni alu ka ie seɛbe don a fo a ma ko: «Ale le jama lawuli la ka ie karan ka ie lamurunti Jude mara fan bee rɔ, a ka a damira Kalile ka na haan yan.»

Alu wara Isa ri Herodi wara

⁶ Pilate ka kuma wo men ka ie jininka ko: «Isa ye Kalileka le ri wa?» ⁷ Pilate ka a yen tuma men ko Isa bɔni Kalile mara rɔ, a ka a lawa Herodi ma, men siini Kalile mara kun na. Wo tun da na bɔ diya Jerusalem. ⁸ Isa se men keni ye, Herodi sewara kosebe. A tere ye Isa la ko siyaman kalama. Kebi waati jan, a loo tere ye a la ka Isa yen, ka a masɔɔn a ye a fe Isa ye kabannako do ke a jana. ⁹ Wo rɔ, Herodi ka jininkali siyaman ke Isa kun, kɔni Isa ma jabili si di a ma. ¹⁰ Sarakalasela kuntiilu ni sariya karanmɔɔilu bee loni tere ye. Alu jamanda ka Isa jalaki kosebe. ¹¹ Mansa Herodi ni a la sorodasilu ka Isa dooya ka a lafeya ja bee ma, ka ban ka mansa duruki bila a kan na. Wo kɔɔ alu ka a laseyi Pilate ma. ¹² Pilate ni Herodi tun ma di kɔɔman. Kɔni wo lon

kelen, alu diyara iɲɔɔn yɛ koseɓɛ ka ƙe terili ri.

Barabasi ye bila, ka Isa faa

¹³ Pilate ka sarakalasela kuntuilu ni jamaɲa ɲemɔɔilu ni Yahudiya tɔilu laɗen. ¹⁴ A ka a fɔ ie yɛ ko: «Ai nara ɕɛ ɲin di ka a fɔ ko a yɛ jamana mɔɔilu lamuruntila. N ka a maɲininka, ka a fɛfɛfɛɛ ai bɛɛ ɲana. Kɔni n ka a yen ko ai ka fen fen fɔ a ma, ai jɔ tɛ wo si rɔ. ¹⁵ Ai ma a yen? Herodi ra a laseyi n ma yan, ka a masɔɓɓon a fanan ma kojuu si tɛren a la ko rɔ. ɕɛ ɲin ma foyi ƙe, mɛn ka kan ka ƙe a faa sababu ri. ¹⁶ Wo le kosɔn, n di a gbasi biɲɛ la ka a bila.»

¹⁷⁻¹⁸ * Alu bɛɛ laɗenni ka ie kan nabɔ ko: «I ye ɕɛ ɲin faa ka Barabasi bila!» ¹⁹ Barabasi wo ye mɔɔ muruntini ri. Waati taminni, a tun ka ƙɛɛ ba lawuli jama tema so kɔndɔ, ka mɔɔ do faa fanan. Wo le kosɔn, a mirara ka bila kaso la.

²⁰ Pilate tɛɛ ye Isa bila ko rɔ. Wo rɔ, a ka jama madiya iko tuun. ²¹ Kɔni alu jamanda ka ie kan nabɔ ko: «A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa. A ye gbɔngbɔn jiri kan, ka a faa!» ²² Pilate ka ie maɲininka a siɲa sawana la ko: «N ye a gbɔngbɔn nfenna? A ka kojuu su ɲuman ƙe? N ma foyi sɔɓɓon a la, mɛn di ƙe a faa kun di. N di a gbasi biɲɛ la ka a bila.» ²³ Kɔni ie ma diɲɛ fewu, fɔ ka to ie kan nabɔla kojuyaya ko Isa ye gbɔngbɔn jiri kan. Ie jama kan ka Pilate hankili yɛɛɛman. ²⁴ Alu tɛɛ ye mɛn ɲininna, a diɲɛra wo ma. ²⁵ Alu tun da kasoden mɛn na ko fɔ, mɛn tun ka mɔɔilu lamurunti ka mɔɔ faa, Pilate ka wo bila, kɔni a ka Isa to ie sawo rɔ.

Isa gbɔngbɔnda jiri kan

²⁶ Nba, ka alu to wala Isa ri a gbɔngbɔn diya, alu benda ɕɛ do ri mɛn tɔɔ tɛɛ ye ko Siman Sirenika. A bɔtɔ waa rɔ. Sorodasilu ka a mira ko a ye Isa gbɔngbɔn jiri ta ka bila a ko. ²⁷ Alu watɔla, jama siyaman bilara ie ƙɔfɛ. Muso doilu tɛɛ ye kasila ka kule jama tema. ²⁸ Isa ka iyeɛman ka a fɔ ie ye ko: «Jerusalemu musoilu, ai kana kasi nde la ko rɔ. Ai ye kasi ai jɛɛ ni ai denilu la ko rɔ, ²⁹ ka a masɔɓɓon jakankata waati nato Jerusalemu kan. Wo lon, ai ri a fɔ ko: «Muso densɔɓɓonbali, baraka ri don ie la ko rɔ. Muso mɛn ma den ko lon, a ni mɛn ma sin di den si ma, baraka ri don ie la ko rɔ.» ³⁰ Wo tuma, mɔɔilu ri a fɔ koyinkɛilu yɛ ko: «Be an kan.» Alu ri a fɔ tindilu yɛ ko: «Birin an kan ka an natunun,» ³¹ baa ko mɛn ƙɛtɔ n na, ni mɔɔilu ri wo su ƙe jiri ƙendɛ la, nfen di ƙe jiri jaran na wo rɔ?»

³² Alu wara Isa ni kojuukela fila malɔ gbɔngbɔnni diya. ³³ Alu wa se dinkira mɛn tɔɔ ko Kunkolo, alu ka Isa gbɔngbɔn jiri kan,

a ni kojuukela fila wo. Kojuukela kelen gbɔngbɔnda jiri do kan Isa bolokinin ma, a to kelen gbɔngbɔnda jiri kan a bolomaran ma. ³⁴ Ka Isa gbɔngbɔnni to jiri kan, a ka a fɔ ko: «N Fa, i ye ie makoto, ka a masɔɓɓon alu ra ko mɛn ƙe, alu ma wo lon.» Wo tuma, sorodasilu ka kalabɛn ƙe ka a la faanin dafara.

³⁵ Jama ba lɔni tɛɛ ye wo bɛɛ ragbɛla. Yahudiya ɲemɔɔilu tɛɛ ye Isa dooyala kojuyaya. Alu kan ko: «A ka doilu kisi ƙɔɓman. Ni Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin de a ri, a ye a jɛɛ kisi sisen.» ³⁶ Sorodasilu fanan ka Isa lafɛya, ka a sɔ ɛɛɛɛɛni kumun dɔ. ³⁷ Alu ka a fɔ a yɛ ko: «Ni Yahudiyailu la mansa le i ri, i ye i jɛɛ kisi.» ³⁸ Sebɛli do tɛɛ ye walan kan Isa kun dɔ. A sebɛni wo kan ko: «Yahudiyailu la mansa le ɲin di.»

³⁹ Kojuukela mɛnilu gbɔngbɔnni Isa dafɛ, wo kelen fanan ka Isa lafɛya. A kan ko: «I tɛ Alla la Mɔɔ Nenematɔmɔnin di wa? I jɛɛ kisi ka an fanan kisi.» ⁴⁰ Kɔni a duɲɔɓɓon ɕɛ jamanda a ma ka a jabi: «I tɛ silan Alla yɛ wa? I ma a lon ko an bɛɛ gbɔngbɔnni. ⁴¹ Andɛilu ka kan ka tɔɔɔya ɲin sɔɓɓon, baa an ka kojuu mɛn ƙe, wo sara le wo ri. Kɔni ale ma kojuu si ƙɛ.» ⁴² A ka a fɔ Isa yɛ ko: «Isa, i wa don i la mansaya la, i ye i hankili to n dɔ.» ⁴³ Isa ka a jabi: «N di tuɲa fɔ i yɛ. Bi jɛɛ i ri ƙe n dafɛ harijeene.»

⁴⁴ Midi waati seni, dibi donda jamana fan bɛɛ rɔ. A tora ten haan ka lansaɓa waati magbɛn. ⁴⁵ Baa, tele ma bɔ fewu! Allabatonbɔa tɛtɛɛ faanin farara a tema. ⁴⁶ Isa ka a kan nabɔ, wo rɔ, ko: «N Fa, n da n nin don i bolo.» A banni wo fɔla, a ka a nin bila.

⁴⁷ Romu sorodasi kuntii ka ko wo bɛɛ yenni tuma mɛn na a ka Alla tando ka a fɔ: «Tuɲa ka fisa: ɕɛ ɲin telenni tɛɛ!» ⁴⁸ Mɛnilu lɔni tɛɛ ye ka wo bɛɛ lakarɔsi, ka ban ka ie sisi magbasi nimisali ni jusu makasi rɔ, ka ikoɓeyi so kɔndɔ. ⁴⁹ Kɔni muso mɛnilu tun da to Isa ƙɔ ƙɛbi a bɔ waati Kalile, a ni a lonba tɔilu bɛɛ, alu bɛɛ tora yɔɔɔ jan ka wo bɛɛ mafene.

Isa suu don ko

⁵⁰⁻⁵¹ Nba, ɕɛ do tɛɛ ye mɛn tɔɔ ko Yusufu. A bɔni Arimate, so mɛn ye Jude mara rɔ. Mɔɔ ɲuma le tɛɛ a ri, a ni mɔɔ telenni. A jii lani Alla la mansaya la. A tɛɛ ye Yahudiyailu la ɲemɔɔ ɗɛkuru rɔ, kɔni ɗɛkuru wo tun ka mɛn nateɛ ka mɛn ƙe Isa la, wo ma diya a yɛ. ⁵² A wara Pilate maɲininka Isa suu la ko rɔ. ⁵³ Yusufu wara Isa suu lajii ka bɔ gbɔngbɔnni kan a ka kansanke ka wa a don kaburu rɔ. Kaburu wo le senni farakolo rɔ iko falan. Suu si tun ma la wo kɔndɔ fɔla. ⁵⁴ Nɔɲɔn lon ɲarasii lon de tɛɛ. Ni tele bera Nɔɲɔn lon di bɔ.

* **23:17-18** Sebɛli do fɔla ko: Nba, Yahudiyailu la Taminkunna Sali waati wa se san san, Pilate ri kasoden kelen bila ka Yahudiyailu ladiya.

⁵⁵ Muso menilu tere ye Isa ko kebi a bo tuma Kalile mara ra, woilu bilara Yusufu ko ka wa suu don diya. Wo bolo ma, alu ka kaburu yen, ka Isa suu don ja fanan yen. ⁵⁶ Alu ka ikoseyi so kondo. Alu ka tulu suman duman ni latikolon daben Isa suu ye, ka ban ka injonon. Ka ben sariya ma, alu ma baara si ke Nonon lon.

24

Isa wulira saya rə

¹ Nɔŋɔŋ ɪɔŋ taminni, Lahadi sɔɔma dala jona, muso woiɔlu ka tulu suman duman ri latikolon ta ka wa kaburu da la. ² Alu seni kaburu da la, kabakurun ba mɛn lani tɛrɛ kaburu da la ka da tuun, wo ra makurukuru ka bɔ ye. ³ Wo rɔ, alu donda kaburu kondo, kɔni alu ma Maari Isa suu tɛrɛn yɛ. ⁴ Ka alu to wo kɔndafili ro, alu ka cɛ fila yɛn, faanin gbɛ mɛlɛnmɛlɛnna tɛrɛ yɛ mɛnilu kan na. ⁵ Musoilu silanda kojuuya, ka iɛ ɲakɔrɔ bɛn duu ai. Cɛ fila wo ka a fɔ iɛ yɛ ko: «Nfenna ai yɛ mɔɔ jɛnema nininna suuilu tɛma? ⁶ A tɛ yan. A ra wuli ka bɔ saya rɔ. A ka mɛn fɔ ai yɛ Kalile mara rɔ, ai kana jina wo la. ⁷ Wo tuma a ka a fɔ ai yɛ ko: «A fɛrɛ tɛ fɔ Mɔɔ Dɛncɛ yɛ don kojuukɛlailu bolo. Alu ri a ta ka a gbɔngbɔn jiri kan ka a faa. Tele fila a sawana, a ri lawuli iko tuun.» ⁸ Wo ka musoilu hankili laiji Isa la kuma rɔ.

Musoilu wara dantεeli κε

⁹ Alu ka ibori ka wa wo ja bee fo keladenba tan ni kelen ye, a ni ie dekuru tɔilu bee. ¹⁰ Mariyamu Makidalaka, ni Yahani, ni Yakuba na Mariyam, a ni ie dafɔɔnɔilu le tere, menilu bɔra kaburu da la ka wa dantɛli ke keladenbailu ye. ¹¹ Kɔni keladenbailu ma dantɛli wo jate. Alu ma la la fewu. ¹² Hali wo, Piyeri wulira ka ibori ka wa kaburu da la. A se men keni ye, a ka imajii ka kaburu kɔndɔ mafene. A ma foyi yen a kɔndɔ fo kansanke gbansan. A kɔndaafilini ka ikɔseyi so kɔndɔ.

*Karanden fila ni Isa ka iɲaɲ yen Emayusi
sila la*

¹³ Nba, wo lon kelen na, karanden fila bɔra Jerusalemu ka wa so do la, mɛn tɔ ko Emayusi. Wo so ni Jerusalemu tɛ ri kilo tan ni kelen nɔɔn bɔ. ¹⁴ Ko mɛnilu kɛni, alu tɛ tɛ ye barola woilu kan. ¹⁵ Ka alu to barola, Isa nara ka imadon ie la. A ni ie wara jɔɔn fɛ. ¹⁶ Alu ka Isa yen ie ja la, kɔni alu filiylara a ma.

¹⁷ Isa ka ie manininka ko: «Al tere ye barola nfen de kan?» Alu ka ilo, alu fila nin naffini ie ma. ¹⁸ Men too ko Kilopasi, wo ka Isa jabi: «Ile kelen de londanya la Jerusalemu yan men i ma a lon ko men ye taminna yan tele jin do?» ¹⁹ Isa ka ie manininka ko: «Ko su human de wo ri?» Alu ka a jabi: «Ko men kera Isa Nasaretika la. A la kuma

ni a la keʼwalilu yirakara an na ko Alla la nabijuma barakani le ale ri, Alla jana a ni ma be jana. ²⁰ Sarakalase la kuntuilu ni an na jamana jemõilu ka a mira. Alu wara a ri Rõmu faama ce ma ko a ye a faa. Wo rõ, alu ka a gbõngbõn jiri kan ka a faa. ²¹ An jii tere ye a kan ko ale ri Isirayeli mõiilu hõrõya, kõi alu ra a faa. A faa tele sawanan de bi ri. ²² An na dekuru muso doilu nara kuma do fõ an ye. Wo ka an kõdafili kosebe. Alu ka a fõ an jana ko alu wara kaburu da la bi sõma jona, ²³ kõi alu ma a suu teren kaburu kõdo. Alu ka ikõseyi ka a fõ an ye ko alu ka meleka doilu yen, menilu ka a fõ ie jana ko Isa jenema le. ²⁴ Wo le ka a ke, an dafõnõn doilu bõra ye ka wa wo lakarõsi. Alu wara kaburu da la ka a be teren iko musoilu ka a fõ jna men. Kõi alu ma Isa jere yen.»

²⁵ Isa ka ie jabi: «Ai hankilitanilu! Nabijumailu ka menilu fa, ai te lala woilu la jona de! ²⁶ Ni wo te, nabijumailu ka a fa ko Alla la Moa Nenematomonin di toraya saron ten, ka ban ka don a la gbiliya jere jere ro. Kuma wo ma kan ka kanbali wa?» ²⁷ Wo ro, fen fen sebani a jere la ko ro Alla la kuma ro, ka damira Nabi Musa la sariya ro haan ka na se nabijuma toilu bee la sebelilu ma, a ka wo bee korofa ie ye.

²⁸ Alu ka so magben tuma men, Isa ka a jere ke taminbato ri. ²⁹ Koni alu ka a madiya kosebe, ka a fo a ye ko: «I jaandi, i ye to an fe yan. Su koto le, dibi ri don sisen.» Wo ro, a ni alu donda so kandi iroon fe. ³⁰ Damunun waati seni, alu bee ka isii damunun kanma. Isa ka buru ta ka baraka bila Alla ye, ka a rakadikadi fe bee tema. ³¹ Waati kelen wo la, karanden fila bee na lakara ka a lon ko londan ce wo ye Isa le ri. Koni Isa tununda ie ma kelen di. ³² Alu fila ka iroon majininka ko: «A ka Alla la kuma fo an ye sila kan tuma men, an jusu ma bo wa?»

³³ Alu fila wulira kelendi ka ikōseyi Jerusalemu. Alu se men keni ye, alu ka keladenba tan ni kelen ni karanden tōilu ladenni teren yōrō kelen. ³⁴ Alu bēe ladenni ka a fō mōo fila wo ye ko: «Tujya jere jere le. An Maari ra wuli ka bō saya rō. Simōn jere ra a yen.» ³⁵ Wo rō, wo fila ka ie ta fanan fō. Alu benda Isa ri sila la ja men ma, a ni alu ka Isa lōn ja men buru rafara waati, alu ka wo bēe dante jama pana.

Isa ka a jεε yiraka jama la

³⁶ Ka alu to kuma wo kan, Isa bɔra gbɛ rɔ ie tɛma. A kan ko: «Alla ye hɛra kɛ ai yɛ.» ³⁷ Alu bɛɛ barara ka silan kojuuya, baa alu tɛrɛ ye a jatela suu jiya kɔrɔ le ri. ³⁸ Isa ka a fɔ ie ye ko: «Ai silanni nfenna? Ai sikani nfenna?»

39 «Ai ye imadon n na ka n boloilu mafεε, a ni n senilu. Nde jεε le fasayi! Ai ye ai bolo maa n na. Bu ni kolo ye n na jɔ! Ni suu jiya

kɔrɔ le, ai ri bu ni kolo yen wo la wa?» ⁴⁰ Wo rɔ, a ka a boloilu ni a senilu yiraka ie la.

⁴¹ Wo kɛra sewa ko ba ri, kɔni alu kaban-nakoyani tɛɛ kojuuya, haan ka ie kɔndafili. Sika tɛɛ ye ie rɔ butun. Ka alu to miriya wo rɔ, Isa ka a fɔ ie yɛ ko: «Damunun fen tɛ ai bolo yan wa?» ⁴² Alu ka jɛɛ janinni do ta ka di a ma. ⁴³ A ka a ta ka a damun ie bɛɛ ɲana.

⁴⁴ Wo kɔ, a ka a fɔ ie yɛ ko: «Waati taminni, n tɛɛ ye a fɔla ai yɛ ko fen fen sɛbɛni n na ko rɔ, wo bɛɛ ri dafa. Mɛnilu sɛbɛni Nabi Musa la sariya rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni nabijuma tɔilu la kuma rɔ, a ni mɛnilu sɛbɛni Jaburi kitabu rɔ, woilu bɛɛ ri dafa fewu.» ⁴⁵ Wo rɔ, a ka hankili di ie ma, sa alu ri se ka Alla la kuma ɲa yen. ⁴⁶ A ka a fɔ ie yɛ ikɔ tuun ko: «A sɛbɛni Alla la kuma rɔ ko Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin di jakankata ka faa. Kɔni a faa tele sawana, a ri wuli ikɔ tuun. ⁴⁷ A ri fɔ mɔɔilu bɛɛ yɛ Alla la Mɔɔ Nɛnematɔmɔnin tɔɔ rɔ ko alu ye tubi, kosa Alla ri ie makoto. A kibaro ri bɔ Jerusalemu yan ka jɛnsɛn jamana bɛɛ rɔ. ⁴⁸ Ai ri ko woilu sɛreilu ri. ⁴⁹ N Fa ka lahidi mɛn sidi ai yɛ, n di wo dafa lana ai ma. Wo rɔ, ai kana bɔ Jerusalemu so kɔndɔ fo sɛɛbɛ wo wa bɔ sanfɛ ka jii ai kan.»

Isa yɛlɛra san ma

⁵⁰ Wo kɔ, a wara ie malɔ Betani so fan fɛ. A ka a bolo fila kɔrɔta ka duwawu kɛ ie yɛ. ⁵¹ Ka a to duwawu la, a kɔrɔtara ka bɔ ie tɛma ka wa sankolo rɔ. ⁵² Alu ka a bato, ka ban ka ie koseyi Jerusalemu sewa ba rɔ.

⁵³ Nba, alu tɛɛ ye wala Allabatobonba kɔndɔ tuma bɛɛ ka to Alla batola.

Poli la bataki lawa Kalatikailu ma Kalatikailu

Kumakan men ye Kitabu seniman jin kondo

Kitabu seniman ye sebeni Poli le bolo ka a lawa lemeninya maoilu ma men ye Kalati. Wo bee sebeni kitabu Keladenilu la Kewali kondo suran 13 a ni suran 14.

Nba, Isa la baara damira waati, lemeninya mao siyaman tere ye Yahudiyailu le ri. ("Yahudiyailu" ni "Isirayeli" wo bee ye too kelen de ri). Yahudiyailu men lemeninyara Isa ma ie ka lon ko Mao Suwandini le, nabilu kumara a la koro. Alu ma Isa la karan lon ikomi dina kura le. Alu la miriya ye, Isa la karanya ma, a ye ie la dina le dafa la, ikomi Alla ka fona men ma. Ka a ma soron, alu lemeninyara, koni alu ma ie la dina sariya sila si bila, Nabi Musa la Tawureta a ni Nabi Dawuda la Yabuur. Ie ma si bila. Alu ka lonni mi soron Isa fe, ie ka fanan la wo kan.

Konorofili si te wo ro ka a masoron Alla la kumakan tere ye wala Yahudiyailu le ma. Koni Isa la karandenilu ka a la kumakan nase siya ghere maoilu ma waati men na, konorofili ka siya ghere maoilu mira. Siya ghere mao men lemeninyara Isa ma, alu ma son Yahudiyailu la namun tala ka a la ie ka lonin kan, ie ka men soron Isa la, ka a masoron Isa la karan ka woilu wasa.

Ka a masoron wo fe, Yahudiya lemeninyamaoilu ma kuma kujie siya ghere maoilu fe, ka a masoron jinilu ma kojii ke. Yahudiya lemeninyamaoilu ka a fo ko lemeninyamao men ma kojii ke ma kisiba bere soron. Poli ka a men tuma men ai le ye kuma wo fola, a ka ie soso ka a fo ko ni an di kisi soron Isa la saraka sababu la, an mako sa kojii la kosa an di kisi soron. A ma a fo ko kojii ke a ma ji. A ka fo ko kojii ke ti an kisila; an ti se kisila sila si fe. Isa kelen pe la saraka le ri se wo kela.

Sosoli la men ye Yahudiya lemeninyamaoilu ni siya ghere lemeninyamaoilu tema wo ri se hankili dila an ma. Sariya doilu ye dina ro an di se woilu bonyala, koni a ti se an kisila. Namun doilu ye ye an di se bilala namun sila woilu kan. An ti se jatela ikomi a diya boyani ko an di kisi soron. A ka gbelen dooni ka bee jafu, koni Alla la kitabu seniman wo di se hankili dila an ma ka a payen.

Kebi Poli ka bataki lawa Kalati lemeninyamaoilu ma, a ri se an karanna ka bila lemeninya a ro. Lemeningyamaoilu la sariya folo le kaninteya ri. Nin Seniman ye lemeninya maoilujusu ro, wo fanan ye sila yirakala ie la ka lo Alla ma. Wo le tono ye a

la, ni wo te Setana ri bo fere su bee la ka ai la lemeninya tjan, ka ai lo sila ghere ma men ye kojuu sila ri. Alla ye an tanka wo ma. Amina!

¹ Sebe jin farani nde Poli le la, nde men ye keladen di. Maoilu ma n suwandi baara wo kanma. Mao si ma n kelaya. Een, n kera keladen de ri ka fara Isa Nenematomonin de la, a ni an Fa Alla men ka a lawuli ka a bo saya ro. ² Nde ni an badenma menilu bee ye n torofe yan, an ye sebe jin nawala lemeninyamaoilu la dekurui lu le ma, menilu ye Kalati jamana ro. ³ An Fa Alla a ni Maari Isa Nenematomonin ye jumaya ke ai ye, ka jususuma di ai ma. ⁴ Isa Nenematomonin de ka a jere ke saraka ri an na kojui lu koso, sa a ri an bo dunuya juu jin fanka koro, baa an Fa Alla sawo tere ye wo ro. ⁵ A too ye gbiliya kadawu. Amina!

Kibaro juma kelen pe le ye ye

⁶ N da kabannakoya kojuyaya ka a masoron Alla men ka ai kili ka fara Nenematomonin na jumaya la, ai ra ai kodon wo la jona jona, ka wa kela ghere ko. ⁷ Koni kela ghere te wo ri de! Mao doilu le ye ai kondafilila ten. Alu ye a fe ka Nenematomonin na kibaro juma yeleman. ⁸ Koni an ka kibaro juma men nase ai ma, ni fen fen ka kela ghere lase ai ma, men ni foloman wo te kelen di, danka ye wo tii kan, hali ni a kera andeilu ri, wala sankoloro meleka do ri. ⁹ An ka men fo ai ye koroman, n di wo fo iko ko ai sonda kibaro juma men ma, ni mao mao ka kela ghere lase ai ma, men ni foloman wo te kelen di, danka ye wo tii kan kadawu!

¹⁰ A ye di? N ye a jininna ka n jere diya maoilu ye wa, wala Alla ye wa? N ye a jininna ka maoilu hene wa? Wo kuma te! Ni n tere ye a fe ka maoilu hene folo, n tun tena kela Nenematomonin na baaraden di.

Alla ka Poli bila a la baara la na men ma

¹¹ N badenmailu, n ye a fe ai ye a lon ko n ka kibaro juma men nase ai ma, wo ma fara mao la. ¹² N ma a soron mao si la. Mao ma n karan a la fanan. Koni Isa Nenematomonin jere le ka a yiraka n na.

¹³ N tere ye taamala Yahudiyailu la dina sila kan na men ma folofolo, ai ra wo men. N tere ye Alla la jama torola foo ka a dan natamin kojuyaya. N tere ye a jininna ka a ratijan fewu. ¹⁴ N jere siya maoilu tema, n tere ye wala jere Yahudiyailu la dina sila kan ka tamin n kanyaroon ma fan ba kan, baa n benbailu la landailu tun ka gbelen n ma kosebe.

¹⁵ Koni ka a teren n ma soron folo, Alla ka n suwandi ka n bila a dan na. A ka n kili ka fara a la jumaya la. A diyara a ye tuma men na ¹⁶ ka a Dence yiraka n na sa n di a la ko fo siya ghere maoilu ye, n ma hankili jinin mao

sila. ¹⁷N ma wa Jerusalemu ka hankili ninin keladen foleilu la. N wara Arabu jamana ro i koro. Wo ko ro, n ka n koseyi ka wa Damasi so kondo.

¹⁸San sawa taminni ko, n wara Jerusalemu, sa n ni Kefasi* ri kuma an jooon fe. N ka tele tan ni loolu ke a torofe. ¹⁹Koni n ja ma la keladen tailu si kan, fo Maari Isa dooce Yakuba.

²⁰Nde ye men sebela ka a di ai ma, wuya te wo ri. N ye wo lasereyala Allajana. ²¹Wo ko ro, n wara Siri ni Silisi jamanailu ro.

²²Koni lemeniyamailu la dekuru menilu sidini Nenematomonin ma Jude mara ro, woiilu tun ma nde yen, alu tun ma n lon. ²³Alu ka a men ten de doron ko: «Men tere ye an torola folofola, wo ye lemeniya ko lasela mailu ma sisen, a tere ye a jininna ka lemeniya ko men tjan folofola.» ²⁴Wo kera sababu ri alu ka Alla tando nde la ko koson.

2

Keladen tailu sonda Poli ro

¹Nba, san tan ni naanin taminni ko, nde ni Barinabasi wara Jerusalemu iko tuun. N wara Tite fanan di. ²N na wa kun kera men di Alla le ka a fo n ye ko n ye wa. N seni ye, n ye kibaro juma men nasela siya gberailu ma, n ka wo yiraka mabailu la ie la jooonyen do ka a pafu ie ye. N ka wo ke ka a masaron n tun te a fe n na baara ye ke baara fuu ri, n tun ka men ke koroman na, a ni n tere ye men kan wo waati la. ³Ni wo te, hali n taamajoon Tite men ye Kerekika ri, alu ma a diyagboya ko a ye kojiike. ⁴Kuma wo kera ka a masaron wuyafala doilu tun ka alu jere ke ikomin lemeniyamailu, ka alu dokon ka don an tema. Baa Isa Nenematomonin ka an kanhoroja ja men ma, alu tere ye a fe ka wo lakorosi bundu le ro. Alu tere ye a fe ka an ke jonilu ri iko tuun. ⁵Koni an ma son ie ro hali waatini, sa kibaro juma ri to ai jusu ro, kibaro juma men ye tuya ri.

⁶Koni mailu tere ye menilu jatela jemmailu ri, woiilu ma fosi la n na kibaro juma kan, n ye men nasela mailu ma. Ni mailu ye ie jatela jemmailu le ri, wo te n jana foyi ri, baa Alla te maa bala maa ro. ⁷Koni alu jere ka a payen ko Alla de ka baara karifa nde la ko n ye kibaro juma lase kojiikebalilu ma, ikomin a ka baara karifa Piyeri la ja men ma ko a ye a lase kojiikelailu* ma. ⁸Baa Alla ka Piyeri ke kojiikelailu la keladen di ja men ma, a ka nde fanan ke siya gberailu la keladen di wo ja le ma. ⁹Yakuba ni Kefasi ni Yuhana menilu tere ye jatela jemmailu ri, woiilu jere ka a payen ko Alla le ka jumaya ke n ye ka n kelaya. Wo le ro, alu ka ie bolo don

Barinabasi ni nde bolo, ka a yiraka an na ko an bee ye baarakemaiilu le ri. An benda a ma ko andeilu ye wa kibaro juma lase siya gberailu ma, woiilu fanan ye wa wo lase kojiikelailu ma. ¹⁰Alu ka ko kelen ninin an fe ko an ye an hankili to fantanilu ro. N fanan tere ye n dajala ka wo ke tuma bee.

Poli ka Piyeri jalaki Antiyoci

¹¹Nba, Kefasi nara Antiyoci so kondo tuma men na, n ka a soso gbe ni gbe ro, baa a ka ko men ke, wo ma ben fewu. ¹²Ka a masaron sani Yakuba la keladenilu ye na, Kefasi ni ye mailu tere ye damunun kela kelen di, badenma menilu ye siya gberailu ri. Koni Yakuba la keladenilu nara tuma men na, a ka a jere mabo siya gber woiilu la. A ma son a ni woiilu ye damunun ke kelen di wo ko, baa a silanda mailu ye, menilu kan ko siya gberailu ka kan ka kojiike. ¹³Badenma jooon ma menilu tere ye Yahudiailu ri, wo tailu ka ie bila Piyeri ko a la filankafuya ro. Wo kera sababu ri hali Barinabasi ka a bila ie ko. ¹⁴N ka a yen tuma men na ko alu te taamala ka telen kibaro juma sila kan, men ye tuya ri, n ka a fo Kefasi ye ai bee jana ko: «A ye di? Ile men ye Yahudiya ri, ni ile ka Yahudiailu la landailu bila ka i ke ikomin siya gberailu, nfen de koson i ye siya gberailu diyagboyala ko alu ye Yahudiailu la landa latelen?»

Mailu ye kisila lemeniya le ro

¹⁵An ye Yahudiya jerewolo le ri. An te kojukelailu ri siyailu tema. ¹⁶Koni an ka a lon ko maa si ti se kela maa telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labatoli la. Een, telenbaya ye kela ka a fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma gbansan. Wo le koson, an fanan lemeniyani Isa Nenematomonin ma. Maa ri ke maa teleni ri ka fara lemeniya ma Isa Nenematomonin ma, Nabi Musa la sariya labatoli te. Baa maa si te kela maa telenni ri ka fara Nabi Musa la sariya labato ja ma.

¹⁷Nba, ni an ye telenbaya jininna gbe ro Nenematomonin laden do, an ye a yirakala wo ja kelen de ma ko an ye haketi le ri ikomin siya gber mailu, wo ye a yirakala ye ko Nenematomonin ye an sebe donna haketa ma wo ro wa? Wo kuma te! ¹⁸N ka sariya men to ye, ni n ka n koseyi wo ma iko, n ye a yirakala ko n ye sariyatinnanna le ri. ¹⁹Wo ro, sariya labatoli nde jere sani sariya ro, wo ro n ye jenemaya ro Alla ye. Nde ni Nenematomonin gbongbonda jiri kan kelen di. ²⁰Nde sa n ninna butun, Nenematomonin de ye a ninna n fari ro. N ye dunyarate men kela faribanku jin do sisen, n ye wo kela lemeniya le ro Alla Dence ye, men ka n kanin ka a jere nin di n koson. ²¹N ti son ka n ban Alla la jumaya ro. Baa ni maa ri se

* 1:18 Kefasi Simon Piyeri, konin.

le ro.

* 2:7 kojiikelailu kojiike ko men ye sebe jin do wo kuma ye fola Yahudiailu la ko

kela maa telenni ri ka fara sariya labatoli la, Nenematomonin sani le wo ro gbanan!

3

Alla ye maa jatela maa telenni ri ka fara lemeniya le la

¹ Ai Kalatikailu, ai ye komoilu ri! Yon de ka ai lafili? Isa Nenematomonin ka saya men ke gbongbon jiri kan, nde ka wo yiraka ai la ka a gbe. ² N ye a fe ka ai majininka jininkali kelen ma: Ai ka Nin Seniman soron di? Ai ka wo soron ka a masoron sariya labatoli le ma wa, wala ka a masoron lemeniyala kibaro juma le ro, ai ka men namen? ³ Nfenna ai kera komoilu di wo ro? Ai no sila men taama damirala Nin Seniman na sebaaya ro. A ye di? Ai ye a fe ka a laban a jere le sebaaya ro wa? ⁴ Ai ka ko siyaman mujun ai ma. Wo kera ko fuu ri wa? Ni wo kera fuu! ⁵ Alla men ye Nin Seniman dila ai ma ka kabannakoilu ke ai tema, a ye wo kela ka a masoron ai ye Nabi Musa la sariya labatola wa, wala ka a masoron ai lemeniya kibaro juma ma, ai ka men namen wa?

⁶ Nba, Iburahima don? «Iburahima lara Alla la ja men ma; wo le koson, Alla ka a jate maa telenni ri,» ⁷ wo ro ai ye a lon ko men wa lemeniya wo le Iburahima den de ri. ⁸ A sebeni Alla la kitabu kondɔ fɔɔfɔɔ ko Alla ri siya toilu ke a jere pakoro maa telenilu ri ka fara ie la lemeniya le la. Wo le koson, a sebeni ko a ka kibaro juma lase Iburahima ma fɔɔ ko: «Siyailu bee ri Alla la jumaya soron ile le fe.» ⁹ Awa, maa maa wa lala Alla la ikomin Iburahima lara Alla la ja men ma, wo bee ri Alla la jumaya soron.

¹⁰ Maa menilu ra alu la lemeniya la sariya labatoli kan, woilu bee dankani. Baa a sebeni Alla la kitabu kondɔ ko: «Maa menilu te Alla la sariya sebenilu bee labatola, wo tiilu bee dankanin de.» ¹¹ A gbeni le ko maa si tena kela Alla pakoro maa telenni ri ka fara sariya labatoli la. Baa: «Maa telenni a ye dunya rateela landanya le ro.» ¹² Koni ka Alla la sariya labato, a ni ka lemeniya Alla ma, woilu te kelen di muume. Baa: «Maa men ka sariyailu bee labato, wo ri ke ie la dunyalate kun di.»

¹³ Nenematomonin ka an kunka danka le la, men ye moilu kan sariya koson. Danka wo ye a kan an na ro ro. Baa a sebeni ko: «Maa maa dunni jiri la, wo ti dankani.» ¹⁴ Isa Nenematomonin ka wo ke sa Iburahima la duwawu ri se siya gberailu ma, a ni an bee ri Nin Seniman soron landanya le ro.

Nabi Musa la sariya ni Alla la teriya

¹⁵ N badenmailu, n di misali di ka a ben an na landailu le ma. Ni maa do ka teriya sidi ka ban, maa si kana teriya wo lasa, maa si kana do la teriya wo kan. ¹⁶ Awa, Alla ka teriya sidi Iburahima ni a banson na. A ma sebe ko

«a bansonilu» ikomin banson siyaman de ko. En, a sebeni ko «i banson.» Wo koro le ko «i banson» kelen de ri, men ye Nenematomonin di. ¹⁷ N ye a fe ka men fo, wo le jin di: Sariya men nara san keme naanin ni san bisawa Alla la teriya koman ti se ka Alla la lahidi ban. Koni sariya wo ti se ka Alla la teriya lasa ka Alla la lahidi bo a no ro. ¹⁸ Baa ni ceta ye soronna sariya labatoli le ro, a te soronna lahidi ro butun. Koni Alla ka wo di Iburahima ma lahidi wo sababu ro.

Sariya siikun ye men di

¹⁹ Nba, sariya kun ye mun di? A siira, sa an di sariya tjan koilu lon haan lahidi den wa soron waati men, lahidi men sidini. Melekailu ka sariya wo di ka a fara kumalataaminna le la. ²⁰ Ni kumataaminina ye ye, maa kelenna ko te wo ri. Koni lahidi la ko ro, Alla kelen pe le wo ri.

²¹ A ye di wo ro? Nabi Musa la sariya ye Alla la lahidi lu sosola le wa? Wo kuma te! Ni sariya dira moilu ma, men tun di se jenemaya dila ie ma, moilu tun di jate maa telenilu ri ka fara sariya wo la. ²² Koni sebeli kuma wo le no an bilana kaso la an julumun do, sa Alla ri a la lahidi dafa lemeniyamoilu ye ka fara ie la lemeniya la Isa Nenematomonin ma.

²³ Sani lemeniya waati ye se, sariya tere ye an konobenna ka an ke ikomin kasodenilu. An tora ten haan ka lemeniya makono, men nato bola gbe ro. ²⁴ Wo ro, sariya wo kera ikomin an na korosiba foo Nenematomonin na waati, sa an di jate maa telenilu ri ka fara lemeniya la. ²⁵ Lemeniya nala sisen, an te korosiba wo bolo butun.

²⁶ Baa ai bee ra ke Alla denilu ri ka fara lemeniya la, lemeniya men ye ai badila Isa Nenematomonin ma. ²⁷ Ai men sunda jii ro Nenematomonin too ro, ai badini Nenematomonin ma.

²⁸ Wo le koson, faranfasi te Yahudiyailu ni siya gberailu tema butun, wala jonilu ni haronilu tema, wala ce ni muso tema. Baa ai bee ka kan Isa Nenematomonin ma. ²⁹ Ni ai ye Isa Nenematomonin ta le ri, ai fanan ye Iburahima bansonilu le ri. Ceta la le ile ri ikomin lahidi men taani.

4

¹ Nba, n ye a fe ka men fo, wo le jin di: den de ye a fa ceta la ri. A fa la fen bee ri ke a ta ri. Hali wo, a denninya waati, a ni jon bee ka kan. ² Ka a to denninya ro, a tere ye a denmamiralailu ni a denmakololailu la fanka le koro foo ka wa se a fa la waati late ni ma. ³ Andeilu fanan tere ten de. An tere ye denninya ro tuma men na, an tere ye dunya koilu fanka le koro, ka ke woilu la jonilu ri. ⁴ Koni Alla la waati late ni sera tuma men na, a ka a dence lana. Muso le ka a soron. A soronda Nabi Musa la sariya koro, ⁵ sa a

ri maaḥilu kunka, menilu ye sariya kora. Wo ro, an kera maaḥilu ri, Alla ye menilu mirala ikomin a denilu.

⁶ Jon, ikomin ai ye Alla denilu ri, a ka a Dence Nin nana an ma. Nin Seniman wo ye a kela, an ye Alla kilila ko: «an Baba, an Fa!»

⁷ Wo le ro, i te jon di butun, i ye Alla den de ri sisen. Ikomin i ye Alla den di, a ra men daben a denilu bee ye, i fanan di wo saron ale baraka ro.

Poli haminni Kalatikailu la ko ro

⁸ Folefole, ka a teren ai tun ma Alla lon fole, ai tere ye jinailu la jonya le ro. Woilu tun te batofen sebeeilu ri. ⁹ Koni sisen ai ka Alla lon; tupa le Alla ka ai lon. Ai ye a fe ka wa dunya ko barakatanilu le ko iko wo ro wa, wo menilu te foyi pala ai ma? Ai ye a fe ka ke woilu la jonilu ri kokura wa? ¹⁰ Ai ye lon doilu jatela lon bailu ri ka woilu bonya, a ni karo doilu a ni waati doilu a ni san doilu. ¹¹ Aa! N da hamin ai la ko la, ko n ka baara men ke ka ai mademen, wo bee ri ke baara fuu ri.

¹² N badenmailu, n ye ai madiyala ko ai ye ai jere ke ikomin nde ye ja men ma, baa n ka n jere ke ikomin ai ye ja men ma. Ai ma kojuu si ke n na. ¹³ Ai ka a lon ko jankaro le ka a ke n sera ai wara ka kibaro juma lase ai ma folefole. ¹⁴ N na jankaro ka ai taro kosebe, koni ai ma n dooya, ai ma ai kodon n na. Ai ka n mira koruma, ikomin ai tun di Alla la meleka wala Isa Nenematomonin jere mirala ja men ma. ¹⁵ Ai sewani tere kosebe. Sewa wo wani mi? N ye sereya di ko ni a se tere ai ye wo lon, ai tun di ai paden bo ka a di n ma. ¹⁶ Ai ye n jatela ai juu ri baa n ka tupa fo ai ye wa?

¹⁷ Karanmo wuya folailu ye alu rajala kosebe ai la ko ro, koni alu te wo kela kun juman na. Baa alu ye a fe le ka n ni ai fara ka an bo an joon na, sa ai ri ai raja ka wa ie ko. ¹⁸ Ni ai ka ai raja koruma kela tuma bee, wo ka jii. Ai kana wo ke n jana gbansan. ¹⁹ N denilu, n ye tarala ai la ko ro kokura ikomin muso men ye tin ma. N di taro ten haan Nenematomonin ye don ai ro tuma men na. ²⁰ A loo ye n na sisen ka ke ai tema, sa n di se kumala ai ye ja gbera ma. Baa n da kondafili ai la ko ro.

Saran ni Hajara la ko

²¹ Nba, ai menilu ye a fe ka to Nabi Musa la sariya le kora, ai ye n jabi: Sariya wo ka men fo, ai ma wo lon wa? ²² Nba a sebeni ko Iburahima ka dence fila saron. Jonmuso ka kelen saron a ye, haronmuso ka a to kelen saron a ye. ²³ Jonmuso den saron ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma tuma bee. Koni haronmuso den saronna ka a ke lahidi den de ri, Alla tun ka lahidi men ta Iburahima ye.

²⁴ Misaliya gbera fanan ye tariku wo ro. Nba, muso fila woilu ye teriya su fila yirakala. Teriya men sidira Sinayi koyinke kan, Hajara ye wo le yirakala. Ale ye den menilu saronna, woilu ye jonilu le ri. ²⁵ Hajara le ye Sinayi koyinke misali ri, men ye Arabu jamana ro. Hajara le ye Jerusalem misali fanan, men ye ye bi. Baa Jerusalem wo ni a la maaḥilu ye jonya le ro. ²⁶ Koni Alla la Jerusalem men ye sanma, wo haroyani le ri. Ale le ye ikomin an na. ²⁷ Baa a sebeni Alla la kitabu kondoko:

«Ile muso densaronbali, ile men te den saronna, i ye sewa ka paalen kosebe! Jon, ile men ma tin taro lon, i ye i sewakan ba labo! Baa muso men da bila, wo denilu ri siyaya ka tamin muso cetii ta kan.»

²⁸ Wo le ro, n badenmailu, ai ye lahidi denilu de ri, ikomin Isiyaka. ²⁹ Jonmuso den saronna ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma tuma bee. Haronmuso den saronna ikomin ce ni muso ye den saronna ja men ma, koni den farara Nin Seniman na. Nba, wo tuma jonmuso den ka haronmuso den wo taro. Hali bi a ye ten de. ³⁰ Koni a sebeni Alla la kitabu kondoko di? A sebeni ko: «Jonmuso ni a dence gben, baa haronmuso dence ri a fa ceta. Jonmuso dence sen te a ro muume.» ³¹ Wo le koson, n badenmailu, an te jonmuso denilu ri; an ye haronmuso denilu le ri.

5

Nenematomonin ka an haroya

¹ Nenematomonin ka an haroya, sa an di ke maa haroyani jere jere ri. Wo le ro, ai ye ai rajala. Ai kana son maaḥilu ye ai bila sariya jonya ro kokura.

² Ai ye ai tolo malo! Nde Poli kan ko ni ai sonda maaḥilu ye ai kojiike, Nenematomonin ka baara men ke ai ye, wo te foyi ja ai ma. ³ N ye a folo iko ko maa maa wa son maaḥilu ye a kojiike ten, fo wo tii ye Nabi Musa la sariya bee labato; diyagbaya le wo ri. ⁴ Ai menilu ye a jininna ka ke maa telen ri ka fara Nabi Musa la sariya la, ai ra ai jere fara Nenematomonin na. Ai ra ai kodon Alla la jumaya la.

⁵ Koni andeilu, an jii ye a kan ko Alla ri an jate maa telenni ri. Nin Seniman ye an demenna ka wo le makono ka fara an na lemeniya la. ⁶ Baa ni maa sidini Isa Nenematomonin ma, kojiike te foyi ri butun, kojiikebaliya fanan te foyi ri butun. Men ye ko ba ri, wo ye lemeniya le ri, lemeniya men ye maa lola kewalilu kela kaninteya koson.

⁷ Ai tere ye ai borila koruma! Yon ka ai la sila tee, ka ai mabali tupa labatola? ⁸ Maballili wo ma bo ale ro, men ka ai kili.

⁹ «Leben fitinin di buru siyaman nawuli ka a funun.» ¹⁰ Nba, n lani ai la ko ai la miriya a ni n na miriya a ri kanya, baa an bee sidini Maari ma. Koni maa men ye ai hankili naaminna, wo tii ri a sara saron, a kera maa su su ri.

¹¹ N badenmailu, ni n ye maa ilu kawandila folo ko alu ye kojiike, nfenna maa ilu ye n torola? Ni n ye maa ilu kawandila ten, Nenematomonin faa ko gbongbon jiri kan, wo tun tena gbala maa si la. ¹² Maa menilu ye ai lamaala, woilu ka kan ka ie jere caya diya tee!

Lemeniyamaa ilu ka kan ka taama na men ma

¹³ N badenmailu, Alla ka ai kili sa ai ri ke maa horyanilu ri. Koni ai kana horya ko wo ke sababu ri ka ai farikolo diyana koilu ke. Een! Ai ye ai joon demen, kaninteya koson. ¹⁴ Baa Alla la sariya bee ye saronna jin kuma kelen de kondo ko: «I ye i maa joon kanin ikomin i jere.» ¹⁵ Ni ai ka ai joon cin ka ai joon rafaafara, ai ri ai jere tjan.

¹⁶ N ye a folo ai ye ko ai ye taama ka a ben Nin Seniman na sila ma, wo ro nata juu menilu ye ai fari ro, woilu te ai lo kojuu kela habadan. ¹⁷ Baa nata juu menilu ye ai fari ro, woilu ye Nin Seniman sosola. Nin Seniman fanan ye woilu sosola. Alu ye ie joon kelela. Wo ro, ai ye a fe ka men ke, ai ti se wo kela. ¹⁸ Koni ni ai ye taamala ka a ben Nin Seniman na sila ma, ai te Nabi Musa la sariya fanka koro butun.

¹⁹ Farikolo ye baarada men kela, wo le jin di, bee ka a lon: jatoya ni ko nooni ke ni malobaliya koilu ²⁰ ni joo soli ni subaaya ni lagboyane ni sosoli ni keleya ni jusu mangbaya ni natabaya ni benbaliya ni kanintema le fara ie joonna, ²¹ ni nata ni dolamin ni manamana ko dan natamin maa ilu, a ni wo joon ghere. N ye ai laloninna sisen ikomin n ka ai lalonin na men folo ko maa menilu ye ko su woilu kela, woilu te ninyoro saron Alla la mansaya ro.

²² Koni Nin Seniman ye a den men kela maa jusu kondo, wo le jin di: kaninteya ni sewa ni jususuma ni mujunnin ni maa demennin ni jumaya ni lemeniya ²³ ni sabari a ni senjerela. Sariya si te ko su woilu kanma. ²⁴ Maa menilu ye Isa Nenematomonin ta ri, alu ra ie sawonan koilu ni ie nata juu bailu bee gbongbon jiri kan. ²⁵ Ni an da jenemaya kura saron Nin Seniman na, an ka kan ka an taama ka a ben a la sila ma. ²⁶ An kana jeredabaya ke, an kana sosoli lawuli an ni an joon tema, an kana an joon keleya.

6

Lemeniyamaa ilu ka kan ka i joon demen

¹ N badenmailu, ni ai ka maa do yen kojuu kela, ai menilu ye taamala ka a ben Nin Seniman sawo ma, ai ye wo tii lali jususuma ro, ka a demen a kaseyila sila jumama kan. Koni i ye i janto i jere ro, sa i fanan kana maneen ka kojuu wo joon ke. ² Ai ye i joon demen ai la doninilu tala sa ai ri Nenematomonin na sariya labato a na ma. ³ Ni maa men ye a mirila ko ale ye maa ba ri, ka a teren a te foyi ri, wo tii ye a jere le lafilila. ⁴ Maa kelen kelenna bee ye a jere la kewalilu fese fese a ni ka a jere bonya. A mako te a la ka a la kewalilu la maa ghere ta ma. ⁵ Baa bee ka kan ka a jere la kunko ta.

⁶ Karanden men da Alla la kumakan saron ka a karan, wo tii ka kan ka a la karan maa so a la bolofen jumailu ro.

⁷ Ai kana ai jere lafli. Maa ti se manedona Alla ro wala ka a mayele. Baa maa ilu wa si su su foyi sene ro, alu ri suman su wo saron. ⁸ Jon, maa men wa son a jere farikolo nata juu ilu ma ka kojuu ke, wo tii ri saya saron. Koni maa men wa son Nin Seniman diyana koilu ma ka kojuma ke, wo tii ri jenemaya banbali saron. ⁹ An kana kori kojuma ke ro, baa ni an ma jitee ka a boloka, an di a ton saron a waati la. ¹⁰ Wo le koson, an wa fere saron tuma men na, an ka kan ka kojuma ke maa ilu bee ye, ka tere te an badenna lemeniyamaa ilu ma.

Kuma laban

¹¹ Nba, ai ye sebeden kunba jinilu ragbe. Nde ye woilu sebela n jere bolo le la ka a lawa ai ma. ¹² Maa menilu ye a fe ka ai diyagboya ko ai ye kojiike, alu bee ye a jininna ka diya maa ilu ye tuun, baa alu te a fe maa ilu ye ie toro Nenematomonin faa gbongbon jiri kan wo koson. ¹³ Baa maa menilu kojiike la, woilu jere te Nabi Musa la sariya labatola. Koni alu ye a fe ai ye kojiike sa alu ri se alu jere bonyala ko alu ka a ke kojiike no ra ke ai fari ma. ¹⁴ Nde koni, n tena n jere bonyala ko si ma, fo an na Maari Isa Nenematomonin faa ko gbongbon jiri kan. A la saya koson gbongbon jiri wo kan, dunuya koilu ye n pana ikomin fen menilu faani. N fanan ye dunuya pana ikomin fen men faani. ¹⁵ Kojiike te foyi ri. Kojiike baliya fanan te foyi ri, foo a ke danfen kura ri.

¹⁶ Menilu ye sila wo taamala a ni Isirayeli maa ilu* fanan, Alla ye jususuma di wo bee ma, ka hina ie la.

¹⁷ Nba, sisen maa si kana n toro butun, baa toroya no menilu ye n fari ma, n ka woilu saron Isa le koson.

¹⁸ N badenmailu, an Maari Isa Nenematomonin na jumaya ye to ai fe. Amina.

* 6:16 a la Isirayeli maa ilu wo koro ye le maa menilu lemeniyani Maari Isa ma ko ale le ye an kisiba ri.

Yakuba

Kuma Kan Men ye Kitabu Nin Kondo

Kitabu jin ye bataki le ri men farani Yakuba la. A ka jin sebe Yahudiya lemeniyamösilu le ma men ye jensenni jamana gberëilu kondo londanya la. Waati wo la, lemeniyamösilu tere ye töröya rō. Hali jamana jemösilu tere ye ie töröla. Alla la Nin Senaman jiira Yakuba ma, a ka kuma jin dafō damira a ni ka a sebe, ka lemeniyamösilu fanka don sila men ye tujra ri, ka wa Alla ma.

Kitabu jin ye lalili siyaman de dila lemeniyamösilu ma. A ye an karanna Alla tō fōjala an dagbolo la a ni ka Alla sariyailu bonya, wo ye ko fila le ri men te kelen di. Lemeniya ti fōyi ri ni i ma Alla la sariya sila latelen. Kitabu jin ye jusukolo le karanna a ni ka sila juma laka an jōon fe. A ti se farala.

Kitabu jin ye mōo lalila ja gberë ma men ye an jusukolo lola sila bere mira la. An ma kan ka mōo bō mōo rō. A ye an mapininkala ka an ye an jōon demen, an ye an jōon bonya, an ye diya an jōon ye. A ye an mapininkala an ye an nenkun mira, ka kumaba fōto ye. An ye an mujun an na töröyailu ma. An kana ke mōo mōnema ri. An kana dunuja nata diya an ye. An ye an karifa Alla la, an na ko bēe rō.

Alla ye an bēe demen an ye a la sariya bēe latelen ikomin a ka kan ka ke ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Yakuba la foli rō

¹ Sebe jin farani Yakuba le la, men ye Alla la jōn de a ni Maari Isa men Nenematōmōnin na jōn de ri. N ye a lawala *Isirayeli la kabila tan ni fila ma, menilu jensenni dunuja fan bēe rō. N ye ai tuwala.

Alu ye sewa töröya rō

² N badenmailu, töröya su su wa ai sōron, ai ye wo mira ka a ke ai sewa ko ba ri, ³ baa ai ka a lōn ko ai la lemeniya wa kōrōbō, wo ri ke sababu ri do ri la ai la mujunnin kan. ⁴ Ai ye töröya bēe mujun fōo ka a ban, sa ai ri ke mōo dafaninilu ri fewu. Fōyi te ai jen butun. ⁵ Kōni ni famunyali ka ai do jen, a ye Alla matara. Wo ri famunyali di a ma, baa Alla ye mōo bēe sola ka a wasa. A te alu jalakila fō ka alu sō. ⁶ Kōni mōo wo wa Alla tara, fō a ye ala lemeniya la Alla rō, a kana sika. Mōo men ye sikasikala, wo tii ye ikomin kōoji jikuru ba, fōjō ye men namaala kojuyya. ⁷ Wo tii kana a miri ko a ri fen sōron Maari bolo. ⁸ Filankafu le. A te tola kan kelen si kan ala ko si rō.

Fantan ni nanfulutii

⁹ Lemeniya mōo men ye fantan di, wo ka kan ka waso bake, baa a ka bonya sōron Alla la. ¹⁰ Men ye nanfulutii ri, wo fanan ka kan ka waso bake, baa a ka dooya sōron. Mōo wo ri sa ka wa ikomin bin feren ye jala ka wa ja men ma. ¹¹ Ni tele bōra ka a wuyē ba labō, bin di ja, a fereilu bēe ri tunun. A dariya bēe ri ban fewu. Nanfulutii fanan bantō ten de ka bō ala ko ketailu tema.

Alla te mōo manenna

¹² Kunnadiya mōo men ye a mujunna ala töröya rō, wo mōo wa ban kōrōbola Alla bolo a ri jenemaya banbali sōron, Alla ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ¹³ Kojuu ke loo wa mōo mira a töröya waati rō tuma men na, a kana a fō ko Alla le ye a manenna, baa kojuu ke loo te Alla mirala. Alla fanan te mōo si manenna ten. ¹⁴ Mōo bēe ye manenna a jere la nata juu la ka a mira ikomin miralifen. ¹⁵ Kojuu loo wa an mira tuma men na a ri an ke kojuu kela ri, a ni kojuu wa fanka sōron tuma men na, a ri an faa.

¹⁶ Nba, n kaninbailu, ai kana sōn ai ye lafilu. ¹⁷ Mōo ri fen juma menilu sōron, a ni fen dafanilu, woilu bēe ye bōla Alla fe san ma, men ka san dō kenebolanilu dan. A te yelemanna ka bō a ja ma. Dibi yōrō si te a la. ¹⁸ A ka jenemaya kura latee ka a di an ma ka fara ala kuma la, men ye tujra ri. A ka wo ke, sa a ri lōdiya fōlō di an ma ala danninfenilu bēe tema.

Fo ka Alla la kuma labato

¹⁹ Ai ye hankili bila jin dō, n kaninbailu, ai ka kan ka kaliya ka ai tolo malō ai jōon na, ai kana da lakaliya kuma fōla, ai kana mōne jona. ²⁰ Baa mōo wa mōne, a ti se telenbaya koilu kela. ²¹ Wo le kōsōn, ai ye kōnōrōjuuya bēe to ye, ka kojuu bēe boloka. Ai ye ai fanmajii ka sōn Alla la kuma ma, a ka men don ai jusukun dō. Kuma wo le ri se ka ai kisi.

²² Ai ye ai tolo malō Alla la kuma la ka a labato. Ai kana dan ai tolo malōla a la. Ni wo te, ai ri ai jere lafilu. ²³ Baa ni mōo ka a tolo malō kuma wo la, kōni a ma sōn wo labatola, a ye ikomin mōo men ye a jere jakōrō ragbela dubalen na kosebe. ²⁴ A wa ban a jakōrō ragbela ka wa, a jakōrō ye ja men ma, a ri jina wo ko i kōrō. ²⁵ Sariya dafanin di se mōsilu hōrōyala. Mōo men wa a raja a karanna tuma bēe, Alla ri wo tii kunnadiya ala ko ketailu rō. Wo ye mōo le ri, men ye kuma wo labatola. A te sōn ka a tolo malō a la gbansan.

²⁶ Ni mōo ye a mirila ko a ye Alla la dina rō, ka a teren a ti se a nen kun marala, wo tii ye a jere lafilu. A ye menilu jatela Alla la dina ri, woilu te fōyi ri. ²⁷ Ka faratanilu ni

* 1:1 Kuma jin ma fō ko mōo wo ye sōronna Isirayeli la kabila tan ni fila kelen de ma, a fōnin dunuja mōo bēe le ye men lanin Maari Isa la.

cesamusoiilu demen alu la taraya waati, a ni ka an jere mabo dunuja ko naailu bee la, wo ye Alla la dina seniman ba le ri an Fa Alla jakaro.

2

Alu kana mao do lafisaya mao do ma

¹ Nba, n badenmailu, ai ra lemeniya an na Maari Isa men Nenematomonin ma, gbiliya ba ye men bolo, wo ro ai kana mao do lafisaya mao do ma. ² N di misaliya di ai ma. Ni lon do ro, mao do ri na don ai kan ai la laden diya, koyina saninnaman ye a bolo la, faanin juma ye a kan na, a ni wo waati kelen, fantan do fanan di don ai kan, faanin koron ye a kan na, ³ tumado ai ri jabo faanin jumatii wo la, ka a bonya, ka a fo a ye ko a ye na a sii siifen juma ro yan, koni ai ri a fo fantan ye ko a ye a lo wo ri, ni wo te, ai ri a fo a ye ko a ye a sii duu ma ai sen koru. ⁴ A ye di wo ro? Ni ai ka a ke ten, ai ma mao do lafisaya do ri ai tema wa? Ai ma na ke miriyajuutii ri ai la kititee diya ro wa?

⁵ N badenma kaninbailu, ai tolo malo. Dunuja maoilu ye menilu jatela fantanilu ri, Alla le ka woilu suwandi sa alu ri lemeniya kosebe. Alla ka alu suwandi fanan, sa alu ri se donna ala mansaya ro, a ka men lahidi ta a kanintemailu ye. ⁶ Koni ai ye fantanilu dooyala! Nanfulutiilu le te ai mirala karagbeleya la wa? Alu le te ai mirala ka wa ai ri kititee diya ro wa? ⁷ Ai ye men ta ri, nanfulutii le te wo tanama kuma fo wa?

⁸ A sebeni Alla la kitabu kondi ko: «I ye i siijoon kanin ikomin i ye i jere kaninna ja men ma.» Alla la mansaya sariya le wo ri. Ni ai ka sariya wo labato, ai ye koruma kela. ⁹ Koni ni ai ka mao bo mao ro, ai ra kojuu ke. Sariya ye a yirakala ko ai ye sariya tjanbailu le ri wo ro. ¹⁰ Ni mao ka sariya kelen pe tjan ka a toilu bee latelen, a ye ikomin wo tii ra sariya bee tjan. ¹¹ Baa Alla kan ko: «I kana kaninke ke.» A kan fanan ko: «I kana mao faa.» Awa, ni mao ka mao faa, wo tii ra ke sariya tjanba ri, hali ni a ma kaninke ke. ¹² Alla ri ai la kititee ka a ben sariya le ma, sariya men ye mao horoyala. Wo le koson, ai ye ai kuma ni ai taama bee ke ka a ben miriya wo ma. ¹³ Hina ri se kititee ma.

Lemeniyamailu ka kan ka kewalijumailu ke

¹⁴ Nba, n badenmailu, ni mao do ka fo ko lemeniya ye a bolo, ka a teren a te kewalijumailu kela, a ye di wo ro? A tii ri se kisila wa? ¹⁵ Ni ai badenmace wala ai badenmamuso mako ye feriyabo ni bala la don? ¹⁶ Tumado ai do ri a fo makotii wo ye ko, «Alla ye here ke i ye, ko i ye wa i maja, ka damunun ke ka i fa,» koni ni a ka wo le fo ka a teren a ma fosi di a ma ka a mako ja,

wo ye nfen de jala? ¹⁷ Wo ja kelen de ma, ni mao do kan ko a lemeniyan, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya te foyi jala a ma. A ye ikomin fen faanin de.

¹⁸ Tumado do ri a fo ko: «Lemeniya ye i bolo, koni nde ye kewalijumailu kela.» Nba, ile men te kewalijumailu kela, i ye i la lemeniya yiraka n na ni kewalijumailu te. Nde fanan di n na lemeniya yiraka i la n na kewalijumailu sababu la. ¹⁹ I lani a la ko Alla kelen pe le ye ye. Wo ka ji! Hali jinailu lani wo la. Woilu silanni Alla ye foo ka alu yereyere. ²⁰ Mookuntan! I ye a fe n ye a yiraka i la wa ko lemeniya te foyi jala ni a ma mao lo kewalijumailu kela? ²¹ Alla ma an benba Ibrahima jate mao telenni ri ala kewalijumailu le koson wa? Baa a ka a dence Isiyaka la sarakadiya kan ka a ke Alla la sarakafen di. ²² I ka a jayen wa? A lemeniyara Alla ma ka kewalilu ke. A ka kewali menilu ke, woilu le ka ala lemeniya dafa. ²³ Wo le ro, men sebeni Alla la kitabu kondi, wo dafanin. A sebeni ko: «Ibrahima lara Alla la kuma la. Wo ro, Alla ka a jate mao telennin di.» Ka a la wo kan, Alla ka Ibrahima kili ko a terice. ²⁴ Ai ka a jayen wo ro ko Alla ri mao jate mao telennin di a tii la kewalilu koson, lemeniya ko gbansan te.

²⁵ Wo ja kelen de ma, Alla ka sunkurunba muso Rahabu jate mao telennin di ala kewalijumailu le koson. Baa Isirayelika ce fila menilu wara jamana lakorasi, Rahabu ka woilu ramira koruma a wara, ka ban ka alu demen sila gbeere soronna ka wa. ²⁶ Nba, ni nin te mao men faribanku ro, mao wo sanin de. Wo ja kelen de ma, ni mao do kan ko a lemeniyan, ka a teren a te kewalijumailu kela, wo tii la lemeniya ye ikomin fen faanin de.

3

Fanka ye mao nen na

¹ N badenmailu, ai siyaman ma kan ka ke karanmooilu ri, baa ai ka a lon ko andeilu menilu ye mooilu karanna, an na kiti ri gbeleya ka tamin mao tolu ta la. ² An bee ye filila ja siyaman de ma. Ni mao men te filila a kuma ro fewu, wo tii ye mao dafanin de ri. A ye senjerela mao le ri. ³ An wa karafe don so da ro sa a ri wa an sawonan diya ro, so la ko bee ri ke andeilu le bolo. ⁴ Ai ye jikan kulunbailu mafene. Alu ka bon kosebe. Fono ba wa tee, a ri alu ta ka wa alu ri. Koni kulun borilan fitini do ye alu la, men ye alu lawala kulunborila sawonan diya bee ro. ⁵ Wo ja kelen de ma, nen ye mao faribanku fen fitini do le ri. Koni a ye waso ko bailu fola.

A ragbe! Ta fitina ri se tu ba mirala ka wo bee janin. ⁶ Mao nen fanan ye ikomin ta. Foyi te a la ni kojuu gbansan te! A ye mao faribanku yoro do le ri, men di mao faribanku yoro tolu bee lanoo. A ye ikomin

jahanama ta le ye a rɔ. A ri se mɔɔ la dunɔɔparatɛɛ bɛɛ ratinanna. ⁷ Adamaden ye nimafen su bɛɛ kolola: waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ji rɔ fenilu wo, nimafen misɛnilu wo, menilu ye taamala duu ma. Adamaden da wo bɛɛ kolo, ⁸ kɔni mɔɔ si ti se a nɛn kolola! Fen juu le. Mɔɔ ti se a la. A kɛni ikomin a lafani baa le la. ⁹ Maari mɛn ye an fa Alla ri, an ye wo tandola an nɛn de la, kɔni Alla ka mɔɔ menilu dan ka alu kɛ a jɛrɛ munɔɔri, an ye woiu dankala nɛn kelen wo le la. ¹⁰ Da kelen de ri duwawu kɛ a ri dankali fanan kɛ! N badenmailu, wo ma kan ka kɛ de! ¹¹ A ye di? Ji duman ni ji kunani fila bɛɛ ri se bɔla ji bɔ diya kelen dɔ wa? ¹² A ye di, n badenmailu? Toroju ri se a denna olibiyedenilu la wa? Rɛsɛnju ri se a denna torodenilu la wa? Wo kuma tɛ! Nba, ji duman tɛna bɔla ji bu yɔrɔ rɔ, kɔɔji ye bɔla mɛn dɔ.

Famunyali mɛn bɔni Alla rɔ

¹³ Nba, mɔɔ ye ai tɛma wa, mɛn ye mɔɔ famunyali hankilima ri? Ni do ye ye, wo tii ye ala famunyali yiraka ala taama juma rɔ, a ni ala kɛwalilu rɔ, a ye menilu kɛla fanmajii mɛn bɔni famunyali rɔ. ¹⁴ Kɔni ni keleya ye ai la kojuuya, a ni bɛnsɛnkolontɛya, ai kana ai jɛrɛ bɔnya ko ai ye mɔɔ famunyanilu le ri. Ni wo tɛ, ai ri wuya fɔ ka tuja tɛjan. ¹⁵ Famunyali su wo ma bɔ Alla rɔ sankolo rɔ. A bɔni dunɔɔri le rɔ yan, a ni adamaden ni jina le rɔ. ¹⁶ Baa keleya ni bɛnsɛnkolontɛya ye yɔrɔ mɛn dɔ, sɔsɔli fanan ka siya ye, a ni kɛwaliju su bɛɛ. ¹⁷ Kɔni famunyali mɛn bɔni Alla rɔ sankolo rɔ, wo fɔlɔ ye a tii kɛla mɔɔ seniman de ri, jususuma duman mɛn ye. Wo tii ye mɔɔ sabarini de ri, mɛn na ko ma gbɛn. Wo ye hinala mɔɔilu la kɔsɛbɛ ka kɔɔmailu kɛ alu ye. A tɛ mɔɔ bɔla mɔɔ rɔ. Filankafuya tɛ ala ko rɔ.

¹⁸ Mɔɔ mɛn ye jususuma baara kɛla mɔɔilu tɛma wo la dunɔɔparatɛɛ ri kɛ tɛlenbaya ri.

4

Ai ye ai madon Alla la

¹ Nba, kɛlɛ ni sɔsɔli menilu ye ai ni i jɔɔn tɛ, woiu bɔni mi? Alu ma bɔ ai la nata juuili le rɔ wa, menilu ye kɛlɛ kɛla ai la jɛnemaya rɔ tuma bɛɛ? ² Fen loo ye ai la, kɔni ai tɛ a sɔrɔnna. Wo rɔ, mɔɔ faa loo ye ai mirala. Ai nata lani fen dɔ kan, kɔni ai ti se wo sɔrɔnna. Wo rɔ, ai ye i jɔɔn sɔsɔli, ka i jɔɔn kɛlɛ. Ai ye mɛn fɛ, wo tɛ ai bolo, baa ai tɛ a tarala Alla la. ³ Ni wo tɛ, ai wa a tara, ai tɛ fen sɔrɔnna, baa ai ye a tarala miriyajuuya le la. Ai ye a tarala ai jɛrɛ la nata juuili le nafa kanma. ⁴ Ai ye ikomin kaninkɛlailu! Dunɔɔri koiu duman mɛn ye, Alla la ko ma di wo tii ye. Ai ma wo lɔn wa? Nba, mɔɔ mɛn ye a fɛ ka kɛ dunɔɔri koiu kaninba ri, wo tii ye a jɛrɛ kɛla Alla juu le ri. ⁵ Mɛn fɔni Alla la kitabu kɔndɔ,

ai ye ai mirila le ko wo fɔni le fuu wa? A kan ko: «Alla ka nin mɛn bila an dɔ, wo duman a ye a ja jɛrɛ jɛrɛ ma.»

⁶ Kɔni Alla ka baraka don an na ko rɔ haan ka tamin. Wo le kɔsɔn, a fɔni Alla la kitabu kɔndɔ ko:

«Alla ye jɛrɛdabailu kɛlɛla.

Kɔni a ye baraka donna mɔɔ fanmajii nilu rɔ.»

⁷ Wo le rɔ, ai ye ai fanmajii Alla ye ka a kan mira. Ai ye ai ban Setana rɔ. Wo rɔ, a ri a bori ka a mabɔ ai la. ⁸ Ai ye ai madon Alla la. Wo rɔ, Alla fanan di a madon ai la. Ai kojuukɛlailu, ai ye ai bolo bɔ kojuu la fewu. Ai filankafuili, ai ye ai jusukun seniya. ⁹ Ai ye jusumakasa, ka kasi, ka kule! Ai ye yɛlɛ boloka ka a kɛ kasi ri. Ai ye sewa boloka, ka a kɛ jusukasi ri. ¹⁰ Ai ye ai fanmajii Maari jakɔrɔ. Wo rɔ, a ri ai kun nawuli.

Lɛmɛniyamɔɔilu kana i jɔɔn mafɔ

¹¹ Nba, n badenmailu, ai kana i jɔɔn tɔɔjuu fɔ. Mɔɔ mɛn wa a badenma tɔɔjuu fɔ, ka a badenma jii kojuukɛla ri, wo tii ye Alla la sariya le tɔɔjuu fɔla, ka sariya wo jii fen juu ri. Ni mɔɔ don ka sariya jii fen juu ri, wo tii tɛ sariya labatola fɔ ka a jɛrɛ kɛ sariya jalakiba ri. ¹² A kelen pe le ye sariyasiiba ri. A kelen pe le ye kititɛla ri. Ale le seni mɔɔ kisila, a seni mɔɔ halakila fanan. Kɔni ai mɔɔ gbansan, nfenna ai ye ai mɔɔjɔɔn jii kojuukɛla ri?

Lɛmɛniyamɔɔilu kana alu jɛrɛdabaya

¹³ Nba, ai ye ai tolo malɔ sisen. Ai kan ko: «An di wa sɔ do kɔndɔ bi, ni wo tɛ sini. An di san kelen kɛ ye, ka julaya kɛ ka tɔnɔ sɔrɔn.» ¹⁴ Ai kan tɛn, kɔni ai ma wo lɔn mɛn di kɛ sini. A ye di? Aila dunɔɔparatɛɛ ye nfen di? Ai ye ikomin duuru, mɛn di bɔ ka waatini kɛ, ka ban ka tunun. ¹⁵ Ai ka kan de ka a fɔ ko: «Ni Maari sɔnda, an kɛndɛ ri tɔ, an di ko jɛnilu kɛ.» ¹⁶ Kɔni sisen, ai ye ai wasola ka jɛrɛdabaya kumailu fɔ. Wo jɔɔn bɛɛ ma jɛ le! ¹⁷ Wo rɔ, ni mɔɔ mɛn ka a lɔn a ka kan ka kɔɔma mɛn kɛ, kɔni a ma wo kɛ, wo tii ra julumun kɛ.

5

Nanfulutii janinkejuuili

¹ Nba ai nanfulutii, ai ye ai tolo malɔ! Ai ye kasi ka kule, baa tɔrɔya ri na ai sɔrɔn. ² Aila nanfulu ra tɛjan. Baabaanen da don ai la faaninilu rɔ. ³ Korikori ra ai la sanin ni ai la wodigbɛ mira. Korikori wo ri ai jalaki. A ri ai fari halaki ikomin ta. Ai ra nanfulu laden ai jɛrɛ ye dunɔɔri laban waati jɛn dɔ. ⁴ Ai ja lɔ! Baaraden menilu ka ai la sɛnɛsumanilu ka, ai ka woiu janfa. Ai ma sɔn alu sara dila alu ma. Sara wo ye kulekan bɔla ai kanma. Baaradenilu kulekan ra se Maari Sebɛɛtii ma. ⁵ Ai ka ai la dunɔɔparatɛɛ kɛ fen duman gbansan de kan, ka ai diyana koiu gbansan

de ke. Ai ra ai jere ke ikomin nisi tolɔnilu, menilu ye alu kannate lon makɔnɔla. ⁶ Ai ra kiti labe mɔɔ telenni kan ka a faa, men te ai sɔsɔli.

Lemeniyamɔɔilu ye alu mujun

⁷ Wo le rɔ, n badenmailu, ai ye ai mujun foo Maari ye na. Ai ma senekelailu kɔrɔsi wa? Alu ye suman ka makɔnɔla, alu ri men sɔrɔn alu la sene rɔ. Alu ri alu mujun foo sanci ye na, sanci fɔlɔ ni sanci laban. ⁸ Ai fanan ye ai mujun, ka jusu lasewa, baa Maari na lon da sudunya.

⁹ N badenmailu, ai kana ai makasi ai jɔɔn kan, sa Alla kana kiti labe ai kan. Kititɛɛla le a ri, men ma jan ai la. A ri na i tɔrɔfe sisen. ¹⁰ N badenmailu, ai ye ai hankili to Maari la nabijumailu la kuma rɔ, menilu kumara a tɔɔ rɔ. Woilu ka alu mujun i tɔrɔya kɔrɔ ja men ma, ai ye ai mujun ja wo le ma. ¹¹ Ai ja lɔ! Mɔɔ menilu ka alu mujun tɔrɔya rɔ, an ye a fɔla ko wo tii kunnadiyani Alla bolo. Ayuba ka a mujun ja men ma, ai ka wo men. Maari ka men ke a ye a laban dɔ, ai ka wo fanan lon, baa Maari la kininkinin ka bon, a ni ala kaninteya.

¹² Nba, n badenmailu, n ye men magbeɛyala ai ye, wo le jin: ai kana ai kali. ɔɔn, ai kana ai kali sankolo la, wala duukolo la. Ai kana ai kali foyi la. Ni ai sɔnda ko ma, ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɔɔn. Ni ai ma sɔn ko ma,

ai ye a fɔ dɔrɔn ko ɛɛn. Ai ye dan wo ma, sa kiti kana be ai kan.

Fanka ye Alla tara rɔ

¹³ Nba, ni tɔrɔbato ye ai tema, wo ye Alla tara. Ni mɔɔ sewanin ye ye, wo ye kali-man bɔ Alla ye ka a tando. ¹⁴ Ni jankarɔto ye alu rɔ, wo ye lemeniyamɔɔilu la dekuru jemɔɔilu kili. Alu ye tulu ke a kun na Maari tɔɔ rɔ, ka Alla tara a ye. ¹⁵ Ni mɔɔ ka ala lemeniya la Alla rɔ ka a matara, jankarɔto ri kendeɛya. Maari ri a lawuli. Ni jankarɔto tun ka kojuu le ke, Maari ri woilu yafa a ma. ¹⁶ Wo le rɔ, ai ra kojuu menilu ke, alu ye woilu fɔ i jɔɔn ye, ka Alla tara ai jɔɔn ye, sa ai ri kendeɛya. Fanka ye telenba la tarali la a ye ko jala kosebe.

¹⁷ Nabi Eli fanan tere adamaden de ri ikomin andeilu, kɔni a ka a raja Alla matarala ko sanci kana na. Wo rɔ, sanci ma na san sawa ni karo wɔɔrɔ kɔrɔ. ¹⁸ Wo taminni kɔ rɔ, a ka Alla tara ikɔ ko sanci ye na. Sanci nara. Duukolo jiri ni a sumanilu ka alu den.

¹⁹ N badenmailu, tumadɔ ai do ri fili ka tujɔa sila bila, kɔni lemeniyamɔɔ do ri wo tii laseyi ka a bila tujɔa sila kan ikɔ. ²⁰ Ni wo kera, ai ye la a la ko mɔɔ men ka kojuukɛla labɔ ala fili sila kan, wo tii ra kojuukɛla ni kisi saya ma. A fanan di ke sababu ri, Alla ri kojuu siyaman ba yafa kojuukɛla wo ma.